

**KADIN SIĞINAKLARI  
III. ve IV. KURULTAYLARI**

**Mor atı Yayınları**  
Katip Mustafa Çelebi Mahallesi  
Anadolu Sokak No:23 D:7  
Beyoğlu-İstanbul

Kadın Sığınakları Kurultayları Dizisi: 2  
Kadın Sığınakları III.ve IV. Kurultayları

Mor atı Kadın Sığınağı Vakfı  
Mor atı Yayınları, Kasım 2003

ISBN 975-96190-3-2

Birinci Basım: Kasım 2003  
Yayına Hazırlayan: Mor atı Kolektifi  
Kapak Tasarım: Tershane Reklamcılık Hizmetleri  
Sayfa Düzene ve Teknik Hazırlık: Yön Basım ve Yayın Matbaacılık  
Baskı: Yön Basım ve Yayın Matbaacılık

# **KADIN SIĞINAKLARI III. ve IV. KURULTAYLARI**

Bu kitap Heinrich Böll Vakfı'nın katkılarıyla basılmıştır.





## İÇİNDEKİLER

Sunuş .....	9
<b>KADIN SİĞİNAKLARI III. KURULTAYI (18-19-20 KASIM 2000/İSTANBUL)</b> .....	<b>11</b>
Açılış Konuşmaları.....	12
Kurultay Katılımcıları Kendilerini Tanıtıyorlar.....	14
Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadelenin En Önemli Kurumlarından Olan Sığınaklar ve Danışma Merkezleri Sorunları, Talepleri ve Çözüm Önerileri .....	36
Bildiriler Sunuluyor .....	55
Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Siyasal Alanda Yapılması Gerekenler .....	55
Aile İçi Fiziksel Şiddete İlişkin Davalarda Bilirkişilik Kurumunun Önemi.....	57
Ceza Yasası'nda Kadına Yönelik Cinsel Şiddet .....	59
Şiddete Uğrayan Kadınların Ruh Sağlığı İçin Yapılması Gerekenler.....	62
Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Medeni Yasa'da Yapılması Gereken Değişiklikler .....	65
Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Eğitim Alanında Yapılması Gerekenler .....	67
Bildirilere İlişkin Sorular ve Tartışmalar.....	69
Kadına Yönelik Şiddete Karşı Eylem Planı Önerileri ve Tartışmalar.....	73
Çalışma Grupları Raporları.....	95
Sonuç Bildirgesi.....	104
Basında Kadın Sığınakları III. Kurultayı.....	110

Genel Katılımcı Listesi.....	111
<b>KADIN SİĞİNAKLARI IV. KURULTAYI (24-25 KASIM 2001/ANTALYA) .....</b>	<b>116</b>
Açılış Konuşmaları.....	116
Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Çalışmaları ve Bilgilendirme.....	132
Yeni Medeni Kanun'un Yaşamımıza Getirdiği Değişiklikler.....	142
Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Ek İhtiyari Protokolü.....	147
4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ve Uygulama Sorunları .....	151
Mevcut Ceza Yasa'sı ve Ceza Yasa Tasarısı .....	154
Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı, Yerel Yönetimlerin Sığınak ve Danışma Merkezi Açma Sorumluluğu.....	157
Tartışma: Sığınaklar ve Danışma Merkezlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri .....	163
Namus Suçları, Namus Cinayetleri .....	176
Ensest, Tecavüz ve Savaş.....	182
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Çalışmaları ve Bilgilendirme.....	184
Kadın Sığınakları I., II. ve III. Kurultaylarının Değerlendirilmesi.....	192
Çalışma Grupları Raporları.....	200
Sonuç Bildirgesi .....	209
Basında Kadın Sığınakları IV. Kurultayı .....	215

Genel Katılımcı Listesi.....	216
<b>EKLER.....</b>	<b>220</b>
Ek 1: Özel Hukuk Tüzel Kişileri İle Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği .....	220
Ek 2: Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) .....	228
Ek 3: Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Ek İhtiyari Protokol.....	240
Ek 4: Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri .....	245



## SUNUŞ

Elinizde bulunan bu kitap 18-19-20 Kasım 2000'de Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın ev sahipliğinde yapılan Kadın Sığınakları III. Kurultayı ve Antalya'da 24-25 Kasım 2001'de Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi ev sahipliğinde yapılan Kadın Sığınakları IV. Kurultayı'nı içermektedir. V. Kurultay İzmit'te 23-24 Kasım 2002'de Değirmendere Kadın Destek Merkezi ev sahipliğinde yapılmıştı. Bu kitabın basıldığı tarihlerde ise VI. Kurultayın ev sahipliğini üstlenen Kadın Dayanışma Vakfı, Ankara'da hazırlık çalışmalarını sürdürmekteydi. I. ve II. Kurultayları içeren "Kadın Sığınakları 1. Dizisi"ni Temmuz 2000'de yayınlamıştık, bu kitapla beraber 2. diziyi de yayınlanmış bulunuyoruz. V. ve VI. Kurultayları ise önümüzdeki dönemde sonrası yayınlamayı planlıyoruz.

Kadın Sığınakları Kurultayları beş yıl üst üste, düzenli olarak yapmayı başardığımız son derece önemli toplantılar oldu. Bu kurultaylarla bir yandan kadına yönelik şiddet konusunda genel bir değerlendirme yapma ve hangi noktada olduğumuzu gözden geçirme olanağı bulduk Diğer yandan farklı kentlerden, farklı kesimlerden ve örgütlerden çok sayıda kadının katılımını sağlayan bir kadın platformu işlevi oluştu. Esas olarak da ülke boyutunda tüm kadınların toplumsal, siyasal, yasal ve ekonomik yaşamlarına yeni bilinçlenmeler ve kazanımlar katarak sürekliliği olan toplantılar yapılmış oldu. Bu sürekliliğin sağlanmasında kurultay katılımcısı olan kadınlar ve kadın gruplarının çabası tabii ki yadsınamaz. Her kurultay sonrası yaşadığımız kentlere geri döndüğümüzde çalışmalarımızda karşılaştığımız sorunlarla baş edebilecek bilgi, enerji ve en önemlisi dayanışma gücü veren kurultay katılımcısı bütün kadınlara ve kurultayların gerçekleşmesinde ki katkısı nedeniyle Heinrich Böll Vakfı'na teşekkür ediyoruz.

Bu kitabın konusu olan Kadın Sığınakları III. ve IV. Kurultayları'nı gözden geçirdiğimizde şunları söylemek olanaklı:

Giderek artan oranda kadının ve kadın kuruluşunun kurultaylara katılma isteğinin olduğunu, kavramsal çerçevede tartışmaların yapılarak ortak bir dilin oluşturulması çabalarını ve genel olarak da kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalığın arttığını görüyoruz. Zamanla farklı kentlerde kadına yönelik şiddete karşı bir çok kadın grubu oluştu ve bu kadın grupları danışma merkezlerini açarak çalışmalarını somutlaştırmaya başladılar. Kadın grupları ve kadınlar arasında iletişimde büyük kolaylıklar sağlayan Kadın İletişim Ağı kuruldu.

Kadınlar için son derece önemli olan Yeni Medeni Kanun TBMM'de kabul edildi. Kurultayların başından beri en önemli gündem maddesi olan Medeni Kanun'da yapılacak değişiklikler için kadınlar ve kadın grupları çok büyük çaba gösterdiler. Ancak mal rejimlerine ilişkin "Yürürlük Maddesi"yle ilgili kadınların ve kadın gruplarının çabaları halen devam etmekte.

Bugün gelineen noktada kadın kuruluşları bir baskı grubu haline gelmiştir ve kadınlar artık yasal değişikliklere imzalarını atmışlar ve atmaya devam etmektedirler. Bu değişiklikler de ülke düzeyinde çok sayıda kadının kurultaylar boyunca heyecanla ve günlerce birlikte kadın politikası üretmesinin sonucudur. Tüm bu kazanımlarda kurultay çalışmalarının payı çok büyüktür.

Ancak ne yazık ki kurultaylarda kararlaştırdığımız, fakat ekonomik sorunlar nedeniyle açılmayan bağımsız sığınaklar sorunu halen devam etmektedir. Devletin bütçeden sığınaklar ve kadın çalışmalarına pay ayırması ve bir kadın bakanlığının kurulması henüz sağlanabilmiş değildir. Toplumsal cinsiyet bilincinin henüz geniş kitlelere ulaşması sağlanamamıştır, ama bu yönde mücadeleler sürmektedir.

Bu mücadeleler sürecinde yaşadığımız sorunlar diğer ülkelerde yaşayan kadınların sorunlarından çok farklı değildir. Bazı yasal haklara sahip olsak da, erkek egemen mekanizmaları açığa çıkarıp teşhir etmediğimiz sürece, ayrımcılık ve şiddetten kurtulamayız. Biz kadınlar toplumun her düzeyinde, ancak dayanışmamızın gücüyle hayatlarımızı değiştirebiliriz. Ayrımcılığın ve şiddetin olmadığı bir dünyada yaşamak, yeni kurultaylarda daha da çoğalarak buluşmak dileğiyle...

Mor Çatı Kolektifi

**KADIN SIĞINAKLARI III.  
KURULTAYI  
18-19-20 KASIM  
2000/İSTANBUL**

## AÇILIŞ KONUŞMALARI

### Gülser Kayır

Kadın Sığınakları III. Kurultayı'nın gerçekleşmesinde çok önemli katkıları olan Heinrich Böll Vakfı'na çok içten teşekkürlerimizi sunmak istiyorum. Bu katkı üç yıldır sürekliliği sağladığı için çok önemli. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'ndaki arkadaşlara teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten son günlerdeki teknik arızalara rağmen bu işi kotardılar. Katılımcı tüm sizlere teşekkür ediyorum.

Sözü fazla uzatmadan, zamanımızın çok kısıtlı olduğunu biliyorsunuz, çok şey konuşmamız lazım, yükümüz ağır. O nedenle, zamanı en iyi şekilde kullanmaya çalışmamızı diliyorum. Ben bu görevi direnerek yükledim. Yardımcı olacağımızı umuyorum. Bu yıl kurultayın konusu "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Eylem Planı"mız. Bildiğiniz gibi kadına yönelik şiddete karşı en önemli mücadele araçlarımız, kadın sığınakları ve kadın danışma merkezleri. Doğal olarak, sığınaklar ve danışma merkezleri eylem planının en önemli parçasını oluşturuyor.

Bugünkü programa bir açılışla başlayacağız. Daha sonra tanıtma bölümüne geçeceğiz. Ancak, konuşmacı arkadaşlarımıza çok az bir süre vermek durumundayız. Sanıyorum, bir çoğumuz daha önceden birbirimizi tanıyoruz. Mümkün olduğunca kısa, öz, daha çok son yılda yaptıklarımızı aktarabilirsek, süreyi iyi bir şekilde değerlendirebiliriz. Kahve arasından sonra sığınaklar ve danışma merkezlerinin sorunları, çözüm önerileri ve taleplerine yönelik tartışmaya geçeceğiz. Bu bölümde zaman kazanmak için şimdiden bir uyarı yapmak istiyorum. Kâğıtlara üç tane önerinizi, çözüm yolunu ve çözüm biçimlerini, yöntemlerini net bir şekilde, kısaca yazarsanız, biz burada, hemen hepsini toparlayarak sizlere aktarmaya çalışacağız. Şimdi sözü açılış konuşmasını yapması için Bengü Dönmez'e veriyorum.

### Bengü Dönmez

Sevgili Kadınlar, merhaba! Biz kadına yönelik şiddete karşı mücadele eden kadın grupları, kuruluşları, kadınlar arasında kalıcı bir iletişim ve bilgi ağı sağlamak ve ortak politikalar oluşturmak için yeniden bir aradayız.

1998 yılının kasım ayında Mor Çatı'nın çağrısı, Heinrich Böll Vakfı'nın desteğiyle yapılan ilk kurultayda, birbirimizle yakından tanışma olanağını bulduk. I. Kurultay'da kadınlar için sığınakların ve danışma merkezlerinin varlığının önemini, buralardaki işleyiş politikalarını deneyimlerimizden yola çıkarak tartıştık. Kadına yönelik şiddeti besleyen mekanizmanın, ekonomi, hukuk, toplumsal gelenekler, eğitim ve siyasal politikalar aracılığıyla ve yarattığı



kurumlarla bizleri nasıl ayrımcılığa uğrattığını, tehdit ettiğini, sistemli ve bilinçli olarak kişiliğimizi yok etmeyi amaçladığını vurguladık. Erkek egemen sisteme ve bu sistemi besleyen tüm kurum ve politikalara karşı, birlikte dayanışma için örgütlenme çağrısı yaptık.

Kadın Sığınakları Kurultaylarının her sene farklı bir ilde yapılması kararıyla II. Kurultay, Mersin Bağımsız Kadın Derneği'nin ev sahipliğiyle gerçekleşti. Bu kurultayda deneyimlerimizi paylaşırken özellikle depresyon ve kadınlar açısından sonuçları, SHÇEK Yönetmelik taslağı, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ve uygulanması, Medeni Kanun değişikliği gibi bizleri yakından ilgilendiren konular üzerinde yoğunlaştık. Ülke çapında, ilgili tüm gönüllü kuruluş ve gruplar ile resmi kurumları kapsayacak, "2000-2010 Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eylem Planı"nın hazırlanması çağrısında bulunduk.

Son bir yılın önemli kazanımlarından olduğunu gördüğümüz, birkaç noktayı kısaca belirtmek gerekirse,

- Pekin +5 sürecinde, namus cinayetleri ilk kez kadınların mücadelesi sonucu uluslararası metinlerde yer aldı.
- "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"ne ilişkin "İhtiyari Protokol" imzalandı ve Meclis onayını beklemekte. Ancak biliyoruz ki bu olumlu gelişmelerin sürecinin tamamlanması ve sonuçlarından kadınların yararlanması yine kadın hareketinin mücadelesiyle sağlanacaktır.
- "Kadın Sığınakları I. ve II. Kurultayları" kitabının yayımlanmasıyla kurultaylarımızın tarihsel belgelerinden biri ortaya çıkmış oldu.
- Son bir yılda Türkiye'de şiddete karşı birçok kadın grubu oluştu ve çalışmalarına başladı. Şu an aramızda bulunan Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, İzmir Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Komisyonu, Çanakkaleli Ev Kadınlarının El Emegini Değerlendirme Derneği gibi.
- Kadın grupları ve kadınlar arasında en önemli eksiklerimiz olan iletişim ağı gereksinimimiz son aylarda Kadın Kurultayı E-Grubu'nun kurulmasıyla karşılanmış oldu.

Bu yılki kurultayın konusu "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Eylem Planı"nızı oluşturmak ve tartışmak. Sığınaklar ve kadın danışma merkezlerinin sorunları, doğal olarak bu planın en önemli parçası. Bu kurultayda umuyoruz ki, soyut bilgilerimizi tekrarlamak yerine onları birleştirebilmenin yollarını bulabiliriz ve somut adımlarla hızla eyleme başlarız.

Bugün burada farklı nedenlerle aramızda bulunamayan, kadın hareketi içindeki tüm kadınları sevgiyle anıyoruz. I. Kurultay'da bizlerle olan, yaşadığı şiddeti feminist tanıklık yöntemiyle ilk kez kamuoyuna duyuran, Mor Çatı kurucularından Nurser'in aramızda olmasını çok isterdik. 1998 yılında kaçırılan ve bulunması için her iki kurultayda da çağrı yaptığımız, Konca Kuriş'in kadın

kimliğini cesurca ifade ediş biçimi nedeniyle öldürülmesini unutmuyoruz. Son aylarda Batman ve civarında genç kadın intiharlarındaki artış hepimiz için kaygı verici. Bu gibi sonuçların bir kez daha yaşanmaması için, kadınlar arası örgütlenme ve dayanışmanın daha da güçlenerek sürmesi biz kadınlar için bir zorunluluktur.

Sevgili Kadınlar, bu kurultaylar sayesinde son 10 yıldır ilk kez kadınlar, birkaç yıl üst üste bir araya gelip kadına yönelik şiddete karşı örgütleniyorlar. Hem de her kurultayda daha kalabalık ve daha kararlı bir biçimde. Her yıl yaptığımız gibi kendi gücümüzü kendimize duyurmak ve bu dayanışmanın gücünü daha ileriye taşımak için yeniden ayağa kalkalım ve şiddete karşı mücadele eden tüm kadınları alkışlarımızla kutlayalım. Alkışlarımız yapacaklarımızın umudu olsun!

## **KURULTAY KATILIMCILARI KENDİLERİNİ TANITIYORLAR**

### **Gülser Kayır**

Bengü'ye çok teşekkür ediyoruz. Şimdi kurultay katılımcılarını kendilerini tanıtmaları için elimdeki listeden alfabetik sıraya göre çağıracağım. Aramızda bulunan gruplardan bir arkadaşımızı, tanıtımı yapmak üzere, buraya davet ediyorum. Süre üç dakika, gerekirse uyarmak zorunda kalacağım. Onun için şimdiden özür diliyorum. Adana Kadın Sığınmaevi Koruma Derneği'nden bir arkadaşımızı rica ediyorum.

### **Adana Kadın Sığınmaevi Koruma Derneği**

#### **Dudu Nermin**

Merhabalar! Adana Kadın Sığınmaevi Koruma Derneği, sığınak kurulmadan oluşturulmuş bir kuruluş. Adana'da, 1996'da Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile kadına yönelik çalışma içinde bulunan, otuz üç derneğin birlikteliğiyle meydana gelen Adana Kadın Kuruluşları Birliği, dernekler üstü ve kadın politikası üretmek amacıyla kurulmuş bir sivil inisiyatif. Kuruluşun oluşumu ve yaşamasına destek veren Adana Büyükşehir Belediyesi, yerel yönetimlerin üstlendiği kadın sığınacağı projesine olumlu yaklaşım içindeydi ve kadın kuruluşları içinden sığınmaevinin yürütülmesini üstlenecek bir dernek kuruldu. Bizler dernek üyeleri olarak, bu işte öncü ve örnek bir kuruluş olan, Mor Çatı Kadın Sığınacağı Vakfı'yla görüşmelerde bulduk. Buradan edindiğimiz izlenimle, belediyenin sığınak olarak tahsis etmeyi düşündüğü evi, gizlilik esasına uymadığı, ayrıca eğitilmiş iyi bir ekibin eksikliği nedeniyle benimsemedik. Bu arada bizler, kadın hareketini izleyen bir grup olarak, kurultaylara katılmaya, kadının hukuksal, sağlık ve istihdam sorunlarına sahip çıkarak, dinleyici, yönlendirici danışmanlık hizmeti vermeye başladık. İlk hedef olarak da danışmanlık eğitimine birkaç arkadaş katılmaya karar verdik.

Adana'da, Kadın Kuruluşları Birliği tabelasını okuyan pek çok kadın, buradan kendisinin nasıl yararlanacağını öğrenmeye, sorunu olanlar anlatmaya ve destek almaya geliyorlar. Çoğunlukla şiddet nedeniyle boşanmayı ve hukuksal haklarını öğrenmek istediklerinden, iyi bir iletişim içinde olduğumuz Adana Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'ndaki arkadaşlarımıza gönderdiğimiz kadınlarımız çok iyi bir şekilde destek ve hizmet almaktadırlar. Baronun Kadın Hukuku Komisyonu üyesi olan hukukçu arkadaşlarımız, toplantılarda bir araya gelen kadın gruplarına kadını koruyan, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ve gerekçeli uygulamaları hakkında bilgi vermektedirler.

Hakkını aramak isteyen kadının, bunu gerçekleştirebilmesi öncelikle okuryazar olmasıyla daha kolay olabilecektir. Sürdürülebilir kalkınmanın temeli eğitilmiş, haklarını bilen ve sahiplenen, özgüveni gelişmiş kadın topluluklarının çoğalmasıyla mümkündür. Bizler, öncelikle kadına ulaşmak ve eğitime çekmek için okullarda çalışmalar yapmaya başladık. Sohbet şeklinde olmasına çalıştığımız toplantılarda, çocuğun bakımı ve temizliğiyle başlayıp, istemediği çocuğu doğurmama hakkına sahip olduğu bilincine varması, evin en önemli ferdinin kendisi olduğunu benimsemesi, çok önemli bulduğu baba faktörünün yarısına anne olarak kendisinin de sahip olduğuna inanması noktasında uyarı ve destek çalışmaları yapıyoruz. Kadına yönelik şiddetin önümüzdeki yıllarda önüne geçmek ve azalmasını sağlamak için, şu andan itibaren okullarda "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin özel bir sohbet gibi anlatılmasına, öğretilmesine gereksinim olduğunu düşünüyorum. "Her anne baba, her öğretmen çocuklar için bir modeldir" teması birçok şekilde işlenmelidir, diyorum. Bu arada yeni hizmete giren Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ni kutluyor ve başarılar diliyorum.

### **Adana Barosu Kadın Hukuku Komisyonu Ayşegül Suluoğlu**

İyi Günler! Güzel bir toplantı olması temennisiyle, iyi çalışmalar diliyorum. On iki yıllık avukatım. Aynı zamanda Adana Barosu Yönetim Kurulu üyesiyim. Ben size öncelikle Adana Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'nun son dört yıldır çok yoğun olan faaliyetlerinden söz etmek istiyorum. Kadın Hukuku Komisyonumuz yaklaşık otuz avukattan oluşmakta ve bu avukatlardan her biri her gün nöbetçi olarak bizzat baroda bulunmaktadır. Bildiğiniz gibi Adana, çok yoğun göç alan bir kent. Özellikle Doğulu birçok kadının sorunları sebebiyle baromuzda müracaatları söz konusu. Şunu belirtmek istiyorum: En yoğun müracaat nedeni resmi nikâhın bulunmaması ve bu sebeple babanın, gerek kadına gerekse çocuklara gerekli ilgiyi göstermemesi. Tabii ki bunun yanı sıra velayet sorunu, kadına ve çocuklarına gerekli bakımın yapılmaması sorunu ve yine göç sebebiyle, Adana'nın kültürel düzeyine ulaşamama ve dayak

sorunumuz var. Bu konuda Adana Barosu'nun otuz avukatla her gün nöbet sistemiyle çalışmaları var.

Bu arada, Baro olarak Adana'daki kadın dernekleriyle de çalışmalarımız mevcut. Dudu Hanım'ın bahsettiği gibi, Adana Barosu kadın dernekleriyle son derece yoğun bir çalışma içerisinde kadınların sorunlarına çözüm bulma yoluna gitmektedir. Bizim sorun olarak gördüğümüz resmi nikâh olmaması konusunun, bu toplantıda da dikkatle incelenmeye alınmasını istiyoruz. Resmi nikâhın yapılmasının, çocukların resmi kimliğinin sağlanmasının, hem anneye hem çocuklara hem de kadının gerçek hakkına kavuşmasında son derece yararlı olacağını düşünüyorum. Başarılar diliyorum.

### **Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu**

#### **Hatice Kaynak**

Bizim komisyonumuz 1992'de kuruldu ve sekiz yıldır faaliyet gösteriyor. Temel olarak, yasalardaki cinsiyet eşitliğine aykırı hükümlerin belirlenmesi, bunlar için değişiklik önerilerinin hazırlanması ve kadınlara danışmanlık vermek amacıyla kurulmuştu. Danışmanlık hizmetini 1998'de kurduğumuz kadın danışma merkezi üzerinden yürütüyoruz. Son bir yıl içerisinde neler yaptık? Özellikle Medeni Yasa Tasarısı'nın son aşamasına gelmiş olması nedeniyle, Meclis'te Alt Komisyon'a ulaştığı anda, bütün Alt Komisyon çalışmalarına katıldık. Burada özellikle "edinilmiş mallara katılma rejimi"nin geçmesi için büyük çaba sarf ettik. Çünkü hem iktidardaki hem de muhalefetteki partilerin büyük kısmı özellikle "mal ayrılığı rejimi" kalsın diye baskı yaptılar. Sonra "paylaşımli mal ayrılığı rejimi"ne rıza gösterdiler, ama komisyonda yaptığımız çalışmalar sonucunda "edinilmiş mallara katılma rejimi" tasarıda yer aldı. Ve şu anda Adalet Komisyonu'na gelmiş durumda.

Ombusman konusunda çalışmalar yaptık. Ombusmanla ilgili bir yasa tasarısı vardı. Ancak, bu tasarının içinde hiçbir şekilde kadın eşitliğine ilişkin bir ombusman öngörülmemişti. Bu konuda bir öneri hazırlayarak özellikle on ombusmandan bir tanesinin cinsiyet eşitliğine ayrılmasını önerdik.

1999/2000 Mart döneminde, TÜBAKKOM'un yürütme görevini Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu aldı ve yürütmeye devam etmektedir. Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu, Yenimahalle Belediyesi tarafından düzenlenmiş olan Kent Kurultayı'na katıldı. Burada Avukat Munise Dayı arkadaşımız, Kadın Hukuku Komisyonu'nun başkanlığını yürüttü. Özellikle belediyeler, yerel yönetimler içinde kadın sığınmaevlerinin kurulması ve desteklenmesi için rapora geçmesi sağlandı. Yenimahalle Belediyesi tarafından da bu istek onaylandı ancak henüz hayata geçmemiştir. Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'nun Pekin+5 toplantısında alternatif raporun hazırlanmasında, hukuk kısmının hazırlanmasında büyük faydası ve etkileri olmuştur. Bunun dışında CEDAW'a ilişkin İhtiyari Protokol'ün onaylanması

konusunda bir rapor hazırlayıp, Meclis'e sunmuştur. Komisyonumuz daha çok yasal çalışmalar yapmaktadır. Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu biraz önce belirttiğim gibi danışmanlık hizmeti kısmını danışma merkezinden yürütmektedir, ama şunu belirtmek isterim; danışma merkezindekiler ile Kadın Hukuku Komisyonu'nda çalışan arkadaşlar aynı kişilerdir. Yani, orada başka bir ekip çalışmıyor. Hepinize sevgiler sunuyorum.

### **Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı (TÜBAKKOM) Munise Dayı**

Merhaba Arkadaşlar! Ben nereyi temsil ettiğimi karıştırmış bir vaziyetteyim. Bence esas, önemli olan görevim; Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi'ndeki gönüllü danışmanlık görevim, çünkü, esas gönül verdiğim yer orası. Ancak, TÜBAKKOM temsilcisi olarak aranızdayım. Türkiye çapındaki barolardan gelen arkadaşlarımız birleşerek, 20 Mart 1999'da Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı şeklinde (kısaltılmış adı TÜBAKKOM) bir kuruluşa karar verdiler. En azından hukukçular arası bağlantı sağlanarak kadın konusunda daha organize olmuş bir hukukçu grup oluştu. Ve gerçekten bu amaca bir buçuk yıldır hizmet ediyor. Önce, İstanbul Barosu Kadın Hukuku Komisyonu üç temsilciyle yürütme görevini bir yıl başarıyla yürüttü. Bir yıl sonra geçen yıl martta Ankara Barosu'na yürütme görevini teslim ettiler. En önemli görevimizde, biraz önce Hatice'nin de söylediği gibi, hepimiz tüm Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi ve Kadın Hukuku Komisyonu üyesi arkadaşlarımız, alt komisyona bazı toplantılarda, on-on iki hukukçu, olabildiğimiz kadar çok ve hatta bir kısım toplantılarda milletvekilleri altı kişi, dört kişi zar zor toplanırken, on-on iki kadın hukukçu, onlardan çok konuşarak, mal rejimini istediğimiz şekilde Alt Komisyon'dan, Adalet Komisyonu'na çıkartmayı başardık. Emin Kara'yla gelmeden önce görüştüm. Şu anda bizim düzelttiğimiz haliyle, hiçbir değişiklik olmadan mal rejimi komisyona çıkmış, komisyonun gündemine girmek üzere. Bu konuda Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu ve TÜBAKKOM üyeleri, ciddi bir baskı grubu olarak orada çalıştık ve bir faydamız olduğunu düşünüyorum.

Bunun dışında Ceza Yasa Tasarısı, Medeni Yasa Tasarısı, 4320'ye ilişkin birtakım çalışmalar televizyon ve radyolarda, TÜBAKKOM temsilcisi arkadaşlar tarafından anlatılarak, bu konuda yaygın bilgi sahibi olunsun, diye uğraşıldı. Şu anda 18-19 Kasım'da Karabük'te yapılan bir toplantımız söz konusu. Yürütme Kurulu'ndan bazı arkadaşlarımız orada olacak, çeşitli kararlar alınacağını düşünüyoruz. Teşekkür ediyorum. İyi toplantılar diliyorum.

**Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi  
Figen Opak Çiçek**

Merhabalar! Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi iki yıl önce kasım ayında kuruldu. Gönüllü arkadaşlarımız ve ücretli çalışan bir avukat arkadaşımız, şiddete uğramış kadınlara haklarını ve hukuki yolları göstermek için danışmanlık yapıyor. Ancak, çok çaresiz kalıyoruz, sığınmaevi, başını sokacak bir yer tedarik etmek gerektiğinde, yapacak bir şey yok. Kadın danışma merkezi olarak bu konuda çalışmaların hızlandırılması bizim en önemli talebimiz. Teşekkür ediyorum.

### **Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi**

#### **Hicran Karabudak**

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi iki yılı adı konmuş olmak üzere, Antalya'da; Kadın Kozası, Kadın Platformu'nun uzantısı da sayılabilecek emeklerin bir ürünü olarak ortaya çıktı. Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin, Kadına Yönelik Şiddet Çalışma Grubu'nun projesi olan merkeze destek sağlamak için çok soluk tükettik. Yerel seçimler nedeniyle Antalya Büyükşehir Belediye başkanı da değişince danışma merkezini yaşama geçirmemiz bir hayli gecikti. Büyükşehir Belediyesi bizlere lojman olan bir dairesini verdi. Dairenin işlevine kavuşabilmesi için yaşamsal önemde olan, telefon ve elektriğin bağlanması için tam bir yıl harcamak zorunda kaldık. Nelerle, ne güçlüklerle boğuştuğumuzu anlatmak için bunu söyledim. Ama başardık. Antalya'nın elli dereceye varan, o cehennem sıcaklarında, o daireyi, kadın danışma ve dayanışma merkezi yapabilmek için neler yaşamadık ki? Hiçbir şeyimiz yoktu. Gün oldu yoğurt kâseleriyle duş aldık, kâğıt peçetelerle kurulandık, ama çalışmayı sürdürdük.

Bizler, açılış öncesi Mor Çatı'dan kadına yönelik şiddet ve gönüllü eğitimi, yetişkin eğitimi aldık. Gönüllü avukatlarımıza, psikologlarımıza, kadın polis memurlarına İstanbul Barosu Avukatları Ayşegül Kaya ve Arzu Can seminer verdiler. Ve merkezi açtık. Gönüllüler nöbet tutarak, merkezi açık tutuyoruz. Henüz profesyonel görevlimiz yok. Gerekirse işyerimizi kapatarak, kamuda çalışanlar izin alarak, nöbetlerimizi tutarak, merkezimizi açık tutmaya çalışıyoruz. Açılışımızdan bu yana bir ay geçti. Bu sürede on iki başvuru aldık. Başvuran kadınlarımızın isteğine göre, gönüllü avukatlarımızla ya da psikologlarımızla görüşmelerini sağladık. Bilinç yükseltme çalışmalarımız, gönüllü eğitimlerimiz belirli aralıklarla sürüyor. Kaynak sağlamak amacıyla, çeşitli projeler hazırlıyoruz. Projelerimiz yalnızca kaynak sağlamayı değil, kitle iletişim araçlarını kullanarak, kendimizi tanıtmayı ve hedef kitleye mesajlarımızı iletmeyi amaçlıyor. Teşekkür ederim.

### **Antimilitarist Feministler**

#### **Ayşe Girgin**

Merhaba arkadaşlar! Biz Antimilitarist Feministler olarak İzmir'den katılıyoruz ve bu kurultayda ilk kez yer alacağız. Grubumuzu bir yıl önce

oluşturduk. İlk kez geçen 25 Kasım'da Almanya'dan gelen kadınlarla kadın ve şiddet üzerine bir çalışmamız oldu. Daha sonra temmuzda Almanya'dan, İstanbul'dan, Ankara'dan gelen kadınlarla birlikte beş günlük bir çalışma yaptık. Bu çalışmada, kadınlar arasında nasıl bir iletişim kurulması gerektiği gibi konularda, tartışmalarımız oldu. Ayrıca politik çalışmalar içindeki kadınların karşılaştığı sorunlar üzerinde tartıştık. Tartıştığımız bir başka konu, kadınlar arasında yaşanan rekabet konusuydu. Bu çalışmalarda bilinen klasik yöntemlerin dışında, hiyerarşinin olmadığı, her bireyin düşünsel ve duygu boyutunda, aktif katılımcı olduğu bir yöntemi denedik. Bu pratik çalışmaların dışında teorik tartışmalar da yapıyoruz. İsmimizden de anlaşılacağı gibi, feminist politika içinde antimilitarizmin önemli bir mücadele olduğunu düşünüyoruz. Bizce feminizm antimilitarizmden ayrı düşünülemez. Çünkü, kadının özgürleşmesi hareketi olan feminizm doğası gereği hiyerarşiye ve otoriteye karşı mücadele etmek durumundadır.

Öneri konusuna gelince, biz kurultayla ilgili yeterli iletişim kuramadığımızdan dolayı (son birkaç gün içinde gelmeye karar verdik) bir öneri sunamayacağız. Kurultayda yapılacak olan çalışmalara katılmaktan dolayı mutluyuz. Teşekkür ederim

### **Bursa Bağımsız Kadın İnisyatifi Neşe Öztimur**

Merhabalar! Katılmaya son anda karar verdiğimiz için irticalen konuşacağım. Yani, herhangi bir konuşma metni hazırlamadım. Ben sosyoloğum. Uludağ Üniversitesi'nde doktoramı henüz bitirdim. Bilkent Üniversitesi'nde tesettürlü, meslek sahibi kadınlar üzerine bir tez yazdım. Hem bu tezi yazarken hem de bunun öncesinde, Ankara'daki öğrencilik yıllarımda hep feminist kadın hareketinin içinde oldum.

Bursa Bağımsız Kadın İnisyatifi de (sekiz yıldır Bursa'da yaşıyorum) yedi yıllık bir maziye sahip. Ben de, yedi yıldır hemen hemen her hareketin içindeyim. Çok çeşitli projelerimiz oldu, çeşitli şeyler yapmak istedik. Bir kısmını gerçekleştirdik, Yerel Gündem 21 işbirliğiyle Kadın Dayanışma ve İletişim Merkezi açmak gibi. Antalya'daki arkadaşlar gibi, açmak için çok mücadele verdik, işletmek için de çok mücadele verdik. Ama işletme mücadelemiz çok başarılı olamadı. Kaynak sorunlarımız vardı. Belediyenin bize önerdiği psikolog arkadaş, daha doğrusu belediyenin istihdam ettiği ve kendi seçtiği psikolog arkadaş, orada tam zamanlı olarak çalışıyordu. Bu arkadaş, feminist bilince sahip olmadığı için oraya dayanışmaya, danışmaya gelen, yardım isteyen kadınlara evlerine geri dönmeleri şeklinde telkinlerde bulunarak ve terapiler yaparak gönderiyordu. Ve bunun sonucunda biz randıman alamadığımız ve gönüllü imkânlarla, kendi maddi imkânlarımızla yürütemeyeceğimiz için karar alarak, Kadın Dayanışma ve İletişim Merkezi'ni

kapatık. Yerel Gündem 21'le olan ilişkilerimiz de son zamanlarda yürüyor, fakat kafamız biraz karışık. Bir yıldır kafa karışıklığımızı gidermeye çalışıyoruz. En önemli sıkıntımız çok fazla şey yapmak istememiz, ancak gönüllü olmaktan dolayı zamanımızın az olması ve hiç maddi desteğe sahip olamama sorunlarımız var. Bunların da konuşulmasını diliyorum. Hepinize sevgiler.

### **Cumhuriyet Kadınları Derneği (İstanbul Merkez Şubesi)**

#### **Serpil Şekercioğlu**

Değerli arkadaşlar, ben Cumhuriyet Kadınları Derneği İstanbul Merkez Şube Başkanı Serpil Şekercioğlu. Emekli öğretmenim. Sizlerle beraber olmaktan, özellikle böyle bir kadın dayanışmasında, genç, dinamik kadınlarla beraber olmaktan dolayı mutluyuz. Yalnız şöyle bir şey söylemek istiyorum. Bizim haberimiz iki gün önce oldu, 16 Kasım'da haberdar olduk. O nedenle sadece katılımcı olmak istedik. Sizleri yakından tanımak istedik.

Ben derneğimle ilgili çok kısa bir açıklama yapmak istiyorum. 1997'de "Şeriat Karşı Kadın Yürüyüşü"nde, örgütlenmemiz gerektiğine inandığımız için böyle bir dernek çalışmasına girdik. 1997'de genel merkezimiz kuruldu. Şu anda genel başkanımız Avukat Şenal Sarıhan. Ben İstanbul Şube başkanım. Kuruluş amacımız, Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Devrimleri'yle kazanılmış olan ekonomik ve siyasal bağımsızlığın, özgürlük demokrası ve aydınlanmanın korunması, savunulması, ülke ve halk yararına geliştirilmesidir. Türkiye'de ne olursa olsun, kadınların bir şekilde, birbirleriyle dayanışması gerektiğine inandığımız için buradayız. Hepinize başarılar ve kolaylıklar diliyorum.

### **Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği**

#### **Gülay Sarışen**

Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği olarak III. Kadın Sığınakları Kurultayı'nda, sizlerle, aynı mücadeleyi vermek ve "bu mücadelede biz de varız" demek için buradayız. Çanakkale grubu olarak kurultaya ikinci kez katılıyoruz. İstanbul'da, I. Kurultay'a katıldığımızda, emekleme aşamasındaydık. Herkes yaptıklarını anlatırken, biz sadece kendimizi tanıtp, bilgi ve deneyimlerden yararlanmak amacıyla sizleri gözlemlemiştik. Mersin'de yapılan II. Kurultay'a çok istememize rağmen gelememiştik. Bu sene aranızda olduğumuz için çok mutluyuz.

Hayatımızı değiştirmek için çıktığımız bu yola, ilk ışık tutan Kadının İnsan Hakları Projesi Proje Grubu'na, bu grubun başlattığı eğitim projesini, Çanakkale Toplum Merkezi'nde uygulayan sosyal hizmet uzmanları Nuran Akıncı ve Nigar Karacık'a çok teşekkür etmek isteriz. Ayrıca, Necla Ölçer'e, bize çok güzel bir örnek olduğu için saygılarımı sunuyorum. Çünkü ilk adımı "Kadının İnsan Hakları ve Yasal Okuryazarlık Eğitimi"ne katılmakla attık. Bu eğitim çalışması sırasında kadının sosyal yaşamı, toplum ve ailesi içinde yaşadığı



problemleri tespit etmek amacıyla, Yerel Gündem 21 ve kadın gruplarıyla yaptığımız toplantılarda, Çanakkaleli kadınların bir çatı altında örgütlenmesi ve faaliyetlerine bu şekilde devam etmesi gereksinimi ortaya çıkmıştı.

I. Kadın Sığınakları Kurultayı'nda dile getirilen ekonomik özgürlüğü olmayan ve şiddete maruz kalan kadınların korunma, barınma ve eğitilme sorunlarıydı. Kadına ekonomik özgürlük kazandırmak maksadıyla kurultay sonrası Çanakkale'de düzenlediğimiz toplantıda ekonomik haklar ve el emeğini değerlendirme konusu tartışılmış olup, kadınlar kendi sorunlarıyla ilgili raporlar hazırlamışlardır. Bütün bu çalışmalar ışığında, Çanakkale'de yirmi üyeden oluşan ilk kadın kurulu oluşturulmuştur. Bunda amacımız, Çanakkale'de örgütlenmek ve bu çerçevede çalışmalara bir an önce başlamaktı. Ancak senelerdir evde oturan kadınların örgütlenmesi söz konusu olunca polisimiz biraz tedirgin oldu galiba. Çünkü, sosyal amaçlı pek çok dernek olduğunu, gerçekleştirmek istediğimiz amaçlarımızı, bu derneklere üye olarak gerçekleştirebileceğimizi söylediler. Buna rağmen pes etmeden verdiğimiz mücadele sonucunda 20 Nisan 1999'da derneğimizi kurduk.

Amacımız kadının eğitilmesi, aile içi şiddete maruz kalan kadına maddi ve manevi desteğin sağlanmasıydı. Bu amaçlar doğrultusunda, derneğimize üye olan kadınların mücadelemizi daha iyi anlaması, kendine olan güveni ortaya çıkartması ve bir birey olarak toplumda onun da bir yeri olduğunu hissetmesi açısından "Kadının İnsan Hakları ve Yasal Okuryazarlık Eğitimi" almaları sağlanıyor. Kadınlara ekonomik özgürlüklerini kazandırmak amacıyla, çalışmak isteyen üyelerimize çeşitli kurumlarla anlaşarak, iş olanakları sunuluyor. Evde üretim yapan kadınların ürünleri ise periyodik bir şekilde yaptığımız, aylık kermeslerde ve pazar yerinde oluşturduğumuz standımızda satışa sunuluyor. Bu sene oluşturduğumuz çalışma takviminde ise amacımız geçen seneden farklı olarak kadın il meclisini oluşturmak. Bununla ilgili çalışmalarımıza da başlamış bulunmaktayız. Bu meclis çalışmasıyla birlikte, ilimizde kadın sığınmaevinin temellerini de atmak istiyoruz. Bu yöndeki çalışmalarımızı Valiliğe ilettiğimiz zaman, Çanakkaleli kadınların, eğitilmiş kadınlar olduğu ve buna pek gerek olmadığı söylendi. Biz biliyoruz ki, eğitim şiddet görmemek için bir sebep değil. Bu yüzden de "bu mücadelede varız ve başaracağız" diyoruz. Umarım ki, bir dahaki toplantıda sizlerle bu başarıları konuşmak için burada oluruz. Hepinize teşekkür ediyorum.

### **Çanakkale SHÇEK Toplum Merkezi**

#### **Şenay Danışan**

Çanakkale Toplum Merkezi'nden katılıyorum, aynı zamanda Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği üyesiyim. Hepinizi selamlıyorum! Sizlerle olmaktan çok mutluyum! Çanakkale Toplum Merkezi'yle tanıştım, kısa zamanda kendimi Toplum Merkezi'yle bütünleşmiş buldum. Ve benim hayatımın akışı değişti. Bunu sizlerle paylaşmak istiyorum. Kadının eğitilmesi,

haklarının öğretilmesi ve haklarını kullanması konusunda yapılan toplantılara ve mücadelelere katılmaya başladım. Her bir toplantı bana ve arkadaşlarıma çok şey öğretti, ufkumuz açıldı. Öğrendiklerimiz kendimize güvenimizi sağlamaya başladı. İçimdeki beni hissetmeye başladım. Çünkü Toplum Merkezi'ne gelinceye kadar, Sivas Şarkışla'da yirmi üç yılını geçirmiş bir kadın olarak, ailem ve çevrem tarafından biçilmiş bir rolün etkisindeydim, kabuğumu kıramıyordum. Şimdi kırdım ve bu rolden çıktım. Kadına yönelik yaptığımız çalışmalar sırasında, belediye başkanımızın yaptığı bir konuşmadan yola çıkarak, ekonomik özgürlüğümü kazanmak için bir hedef belirledim. Bu hedef, ağır vasıta ehliyeti olarak Çanakkale'de ilk kadın belediye şoförü olmaktı. Bu amacı gerçekleştirirken bana yol gösteren ve beni destekleyen Çanakkale Toplum Merkezi ve Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği'dir. Bundan öğrendik ki beraberlik ve dayanışma içinde çözemeyeceğimiz hiçbir şey yok. Bu azimle hedefimi gerçekleştirdim.

Bir yıldan beri görevimi yapmaktayım. Çanakkale'de bir resmi kurumda çalışan tek kadın şoförüm. Bu yolda vermiş olduğum mücadele sonucunda, birçok ev kadınına örnek teşkil etmiş oldum. Benden sonra kadınlar belediyeye gelerek başkandan şoför olma konusunda iş talebinde bulundular. Bir senelik iş hayatımda olumlu tepkiler aldığım gibi, olumsuz tepkilerle de karşılaştım. Örneğin belediyede işçi olarak çalışan ve kamyon kullanan bir erkek arkadaşım, "artık kendilerinin de eve gidip çocuk bakmaları gerektiğini" söyledi. Kimi iş arkadaşlarım ve müdürüm ise bana güvenmeyerek "kullandığım arabayı ne zaman hurdaya çıkaracağımı" söylediler. Fakat zamanla diğer kamu kuruluşları belediyenin kadın şoför olarak, bir ilki gerçekleştirdiğini, kendilerinin de bunu destekleyerek kurumlarına kadın şoför alacaklarını söylediler. Bu çalışmalardan sonra almış olduğum eğitimin yararlarından dolayı, belediyedeki kadın arkadaşlarımla "Kadının İnsan Hakları ve Yasal Okuryazarlık Eğitim Programı"na katılmaları için çaba sarf ettim. Ve belediye bu programın uygulanmasına izin vererek nisan ve haziran aylarında eğitim yapıldı. Bunun önemi; böylece örgütlü kadınlarla bu program ilk defa hayata geçirilmiş oldu. Başarılı olduk.

Şu anda Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği ve belediye işbirliği içerisinde kadın il meclisi oluşturma çalışmalarımız devam etmektedir. Ayrıca SHÇEK, belediye ve kadın gruplarımızın destekleriyle oluşturulması düşünülen sığınmaevinin altyapı çalışmaları Toplum Merkezimizce devam etmektedir.

Burada beni bu aşamalara getiren, Çanakkale Toplum Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanları Nigar Karacık, Nuran Akıncı'ya ve desteklerini esirgemeyen Toplum Merkezi'nin bütün üyelerine ve Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği'ne şahsen çok teşekkür ediyorum. Ben kendimi

yeniledim, ben değiştim ve bugun buradayım. anakkale'nin tek kadın Őoforuyum ve benden sonra gelecekler için de kapı açılıyor. Teşekkür ederim.

### **Ege Kadın Dayanışma Vakfı Sevgi Binbir**

Merhaba Arkadaşlar! Ege Kadın Dayanışma Vakfı, 1990 yılından itibaren İzmir Kadın Platformu'nda yer alan çeşitli kadın dernekleri ve partili kadınların temsilcileri ile bağımsız kadınların bir araya gelerek, daha etkin ve kalıcı projeler oluşturmak amacıyla aldıkları karar sonucu, 1996 yılında kuruldu.

Kuruluşunda kadınların her turlu sosyal, kilturel ve ekonomik sorunlarının ozumune katkı koymayı, onların gelişimine ve etkinlik kazanmasına yonelik politikalar uretmeyi, kadınlarla dayanışma içinde olmayı amaç olarak belirlemişti. Ancak sure içinde goruldu ki, bu amaçlara yonelik çalışmak için oncelikle kadınlara karşı şiddetin onlenmesi konusunda uğraş vermek gerekiyor. Bu nedenle 1998 yılından itibaren yoğunlukla şiddet konusunda çalışmalarımızı surduruyoruz. 1998 yılında geniş bir katılım yelpazesi ile "Neden şiddet? Nasıl şiddet?" konulu atolye çalışması, 1999 yılında "Kadın Danışma Merkezleri ve Kadın Sığınmaevlerine Uluslararası Bakış" konulu konferans ve yine 2000 yılında "Kadına Yonelik şiddetin Toplumsal Boyutları, Onlenmesi, Yukumlulukler ve Kadın Sığınakları ile Danışma Merkezleri" konulu atolye çalışmaları yaptık. İzmir'de oncelikle kadın danışma merkezi kurulması için girişimlerde bulunuyoruz.

Kadın hareketinin dağımk olan bilgi, birikim ve deneyimlerinin toparlandığı, paylaşıldığı, artırıldığı bu kurultayları çok onemiyor ve u yıldır katılıyoruz. Buradan aldığımız gule oşkulanıyor ve oğalıyoruz. Bu yıl beklentimiz her iki kurultay sonuç bildirgelerinde ve yerel çalışmada olgunlaşan, toparlanan ve paylaşılan birikimlerimizin ortak taleplere ve eyleme donuşmesi. Bu nedenle oncelikle sesimizi, gucumuzu, yureğimizi birleştirerek, kapalı bulunan sığınaklarımızın açılması için ilk adımı atalım istiyoruz. Teşekkür ederim.

### **GAP İdaresi Aygul Fazıloğlu**

Değerli katılımcılar, ben Aygul Fazıloğlu. 1994 yılından itibaren GAP İdaresi'nde sosyolog olarak çalışmaktayım. GAP, Guneydogu Anadolu'da dokuz ilde uygulanmakta olan çok sektorelu entegre bolgesel çalışma projesidir. Biz GAP İdaresi olarak, 1992-1994 yılları arasında insana yonelik olarak sosyal araştırmalar yaptık. Bunlardan bir tanesi de kadın araştırmalarıdır. Bu kadın araştırmasının bir çıktısı olarak, Guneydogu'da kırsal ve kentsel alanda çok Amaçlı Toplum Merkezi, kısaca ÇATOM dediğimiz uygulama başladı. ÇATOM'ların hedef kitlesi, 15-50 yaş grupları arasındaki kadın ve genç

kızlardır. Bu merkezler, kırsal ve kentsel alanda evinden dışarı çıkma imkânı bulamayan, ortak sorunları olan ve bu sorunlara çözüm arayan, gündelik yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik, hijyen, ev ekonomisi, beslenme gibi kursların verildiği, ayrıca küçük ölçekte de olsa gelir elde etmeye yönelik beceri kurslarının verildiği topluma dayalı merkezlerdir.

Bugün itibarıyla yirmi ikiye ulaşan ÇATOM sayısı, 25 bin kişiye ulaştık. Sadece kadınlara değil çocuklara ve erkeklere de ulaşmaktayız. Bu proje, bölgede, özellikle lise mezunu genç kızlar tarafından yürütülmektedir. Ve böylece yerel kapasitenin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bu proje yerel, ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleriyle işbirliğiyle yürütülmektedir. Ve şu anda ÇATOM'larda kadınların örgütlenmesine, kendi işini kurmasına yönelik çalışmalar da başlamış bulunmaktadır. Teşekkür ediyorum.

### **İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi Cânân Arın**

Merhaba! Hoş geldiniz! Hoş geldik! Ben nereye gidersem gideyim, her şeyden önce Mor Çatılıyım. Dolayısıyla burada, Mor Çatı adına konuşacak çok kadın olduğu için İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi adına konuşacağım. Öncelikle Mor Çatı'ya ve Heinrich Böll Vakfı'na bütün kalbimle teşekkür ediyorum. O kadar heyecanlandım ki, bu yaşta, demin şurada sevinçten havalara zıplayacaktım. Çünkü böyle bir toplantının oluşumunda maddi katkı çok önemli, hiç duymadığım, hiç görmediğim, varlıklarını bilmediğim muhteşem kadınlarla bir araya gelme imkânı, ancak bu maddi katkıyla mümkün oluyor. Onun için, onlara tekrar gönülden teşekkür ederim.

İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, Mart 1999'da önce proje olarak sunuldu. Temmuzda kadınları kabul etmeye başladı. Merkez bu güne kadar beş yüzün üzerinde davaya girdi. Beş binden fazla kadınla telefon görüşmesi yapıldı. Altı yüzün üzerinde kadınla da randevuyla yüz yüze görüşme yapıldı. Çalışma şartları her yerde olduğu gibi son derece ağır. Çünkü, Türkiye'de adli-yardım sistemi katıyen çalışmamaktadır. Demek ki bu işi de gündeme almak gerekiyor.

Benim bir iki önerim var. Ayrıca birkaç şeye değinmek istiyorum. Eylem Planı için öngörülen on yıl çok uzun. Uygulanabilir, izleyebileceğimiz bir zaman dilimi koymamız lazım. İkincisi, gündeme almamız gereken konulardan bir tanesi, Aile Mahkemeleri. Aile Mahkemeleri Kuruluş Kanunu Tasarısı hazırlandı, sunuluyor. Bizim bu konuda görüş ve önerilerimiz nelerdir? Bu toplantı sonucunda Af Kanunu'yla ilgili bir görüş bildirmemiz gerektiği kanaatindeyim. Aklına esen aklının estiği yerde "ben affediyorum" diye çıkarsa ortaya, o zaman ne poliste şevk kalır, ne adli makamlarda şevk kalır, ne insanların adalete güveni kalır, ne de Ceza Hukuku'nun varlık sebebi söz konusu

olur. Peki, devletin benim şahsıma yapılan bu kadar büyük tecavüzleri affetmeye hakkı var mıdır? Galiba temel sorun buradadır. Onun için buradan böyle bir sonuç çıkarılması gerektiği kanaatindeyim.

Munise, 4320 Sayılı Kanun'la ilgili olarak TÜBAKKOM'un önerilerinden bahsetti. TÜBAKKOM'un önerilerinden çok daha önce, biz geçen kurultayda kanun metni çıkardık ve gönderdik. Ve Munise, bu metnin, Ankara'ya gerekli yerlere ulaştırılmasıyla görevliydi. Dolayısıyla TÜBAKKOM'a gelmeden önce zaten bu iş yapılmıştı.

Sonuç bildirgesinde yer almasını istediğim bir başka önerim daha var. Kadına yönelik şiddetin en önemli bölümlerinden bir tanesi de, Türkiye'de çok dikkate alınmayan "cinsel taciz" meselesidir. Bütün özel kuruluşlarda ve kamu kurumlarında "Cinsel Taciz Şikâyet Kadın Komisyonları" kurulmasını öneriyorum. Böyle bir durum söz konusu olduğu zaman, kadınlar gönül rahatlığıyla gidip şikâyet edebilsinler. Başka türlü destek olabileceğimizi zannetmiyorum. Çünkü kadınlara uğradıkları cinsel taciz ve şiddeti anlatmalarını söylemek, talep etmek biraz afaki. Çünkü onun sonuçlarına katlanacak olan, medyada durmadan herkese gösterilecek olan o kadın. Ve o kadının bunu yapması zor.

Bir başka dileğim; bu toplantılarda ilerleyen yıllarda, binlerce kadının toplanması, toplantıların çok daha kalabalık olması, çok daha ciddi bir baskı grubuna dönüşmesi.

Bir cümlede Türk Hukukçu Kadınlar Derneği'nden bahsetmek istiyorum. Derneğin tarihçesi oldukça eskilere dayanıyor ve Dünya Hukukçu Kadınlar Derneği'nin de üyesi ve oraya da bir başkan yardımcısı seçtirmeyi başardı. Tabii ki böyle aktif grupların temsilcilerinden oluşmuyor bu dernek. Bu derneğin varlığından haberdar olmanızı istedim. Bundan sonraki toplantılara dahil olması için gerekli iletişimi kurmanın iyi olacağını düşünüyorum. Çok teşekkür ederim.

### **İzmir Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu**

#### **Özgür Farılangaç**

Öncelikle hepinize getirdiğim sevgi ve selamları iletiyorum. İzmir Barosu Kadın Komisyonu 1998'de daha önce var olan Çocuk Komisyonu'yla birleşerek faaliyet göstermeye başladı. Komisyonunda şu anda 15-20'ye yakın meslektaşımız gönüllü olarak faaliyetlerine devam ediyorlar. Bizim de çalışmalarımız öncelikle yasalarda var olan cinsiyet ayrımcılığı içeren hükümlerin giderilmesi, tespiti, değişiklik önerileriyle başladı. Ama özellikle son iki yıllık süreçte 4320 Sayılı Yasa'yla ilgili birçok çalışma yaptık. 1998 yılından itibaren Ailenin Korunması Yasası'yla ilgili, yasanın değişik ve geniş kitlelere yayılmasını ve tanıtılmasını sağlamak amacıyla çeşitli kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'yle ortaklaşa çalışmalar

gerçekleştirdik. Bu konuda birçok seminere, panele, konuşmaya özellikle çok önemsedığımız mahalle ve semt toplantılarına katıldık.

4320 Sayılı Yasa'nın İzmir'deki uygulamasını tespit için mahkemeler bazında yaptığımız tarama çalışması bize birtakım rakamsal veriler verdi. Bu rakamlardan elde ettiğimiz sonuç, yasanın maalesef İzmir'in merkezinde çok fazla uygulanmadığı yönünde. Daha da kötüsü yasanın, yasadaki tedbirleri ihlal edenler hakkında, yasada öngörülen müeyyidelerin uygulanıp uygulanmadığı konusunda yaptığımız tarama çalışmasında, çok daha hazin bir sonuçla karşılaştık. Tedbir kararlarının maalesef uygulanmadığını çok üzülerek hepimiz gördük. 1999 yılının kasım ayında İzmir İl Emniyet Müdürlüğü'yle ortaklaşa yürüttüğümüz bir çalışmada, 1400 emniyet mensubuna 4320 Sayılı Yasa ve kadına yönelik şiddet konusunda bir seminer vermeye çalıştık. Bu çalışma bizim açımızdan, polisin kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete bakışının saptanması ve yasanın hangi noktalarda aksadığının tespiti bakımından önemliydi. Yine İzmir Barosu TÜBAKKOM'un Ege Bölge Temsilcisi. Biz de diğer avukat arkadaşlarımız gibi diğer yasalar ve özellikle Medeni Kanun'la ilgili çalışmalar yaptık. Tekrara girmemek için bunları anlatmıyorum. Bu kurultaya ilk katılımımız. Önümüzdeki süreçte hedefimiz, İstanbul ve Ankara örneğinde olduğu gibi, danışma merkezi oluşturulması. Ortak deneyimlerin paylaşılması açısından kurultayı çok önemli buluyorum. Hepinize kolay gelsin.

### **Kadının İnsan Hakları Projesi**

#### **Gülşah Seral**

Herkese merhaba! Zamanın azlığından dolayı çok kısa konuşacağım. 1993 yılında kurulan bir sivil toplum kuruluşuyuz. "Kadının insan hakları" terimini Viyana'da 1993 yılında yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konferansı'ndan esinlenerek, adımızı aldık. Temel olarak; eylem, araştırma yapar, yayın hazırlar, kadının insan hakları eğitimi, uygulama gerçekleştirir ve hükümet üzerinde baskı grupları oluşturarak politikaları etkilemeye, yönlendirmeye çalışırız. Bunu hem Türkiye düzeyinde hem de uluslararası düzeyde yapmaya da çok büyük çaba gösteririz.

### **Kıbrıs Aile İçi Şiddeti Önleme Grubu**

#### **Berna Yılmazoğlu**

Merhabalar! Ben Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden katılıyorum. Yirmi yıllık eğitimciyim. Biz de Çanakkaleli arkadaşların biraz önce bahsettiği gibi, onların üç yıl önceki deneyimleri gibi şu an emekleme aşamasındayız. On kişilik bir çekirdek grupla, aile içi şiddet konusunda temmuz ayında Amerika'da kısa süreli bir kurs gördük. Ve Kıbrıs'a döner dönmez bu işi orada bırakmak

istemedik. Kendimize hemen bir grup oluşturarak, hevesle çalışmalara başladık. Fakat, ne kadar hevesli ve istekli olursa olsun, on kişinin yapacağı şeyler sınırlı olduğu için ilk iş olarak, kendimize büyük bir taraftar ve gönüllü kitlesi katmaya çalıştık. Bu yüzden aramıza doktorları, yargıçları, avukatları, hemşireleri ve özellikle polisleri katmaya çalıştık. Şu ana kadar bize olumlu tepki verdiler.

Kendimize ilk hedef olarak, toplumu bu konuda duyarlı hale getirmeyi ve bilinçlendirmeyi seçtik. Çünkü, KKTC’de eğitim seviyesi ne kadar yüksek görünse de, maalesef bu konularda kimse ortaya çıkıp “Ben şiddete uğruyorum” demiyor. Kaldı ki bu konuda kadınlarımıza hak veriyorum. Çünkü yasalar onlardan yana değil, polis onlardan yana değil. Buradaki arkadaşların belirttiği gibi kadınlara, “Evinize dönün”, “Bu konuları uluorta söylemeyin”, “Bunlar ailevi konulardır” deniliyor.

Eğitime çok önem veriyoruz. Eğitim Bakanlığı’yla ilişkiye geçtik. Kendilerinden okullara gidip konuşma ve sohbet yapmak için bize izin vermelerini istiyoruz. Ve hatta din bilgisi ve ahlak bilgisi derslerinde, öğretmenlerimizin bu tür konulara yer vermesini istedik. Şimdilik görüşmelerimiz devam ediyor. Sürekli televizyon programları yapıyoruz ve İçişleri Bakanlığı ve Başbakanlığa bağlı Kadın Birimi’nden bir sığınmaevi açma konusunda söz aldık. Dediğim gibi, daha çok yeni bir örgüt olmamıza rağmen, birçok alanda uğraş vermeye çalışıyoruz. Burada olmaktan çok mutluyuz. Çünkü, sizlerin bilgi ve deneyimlerine çok ihtiyacımız var. Daha yolun başındayız ve yanlış başlangıçlar yapmak istemiyoruz. Teşekkür ediyorum.

### **Kadın Dayanışma Vakfı (Ankara)**

#### **Muzaffer Menteş**

Merhaba! Hoş geldiniz! Ben Ankara Kadın Dayanışma Vakfı’ndan, Ankara Barosu’ndan ve ayrıca Ankara Kadın Dayanışma ve Koruma Derneği’nden, Avukat Muzaffer Menteş.

Kadın Dayanışma Vakfı, burada bulunan arkadaşların da bilgisi dahilinde olduğu gibi, on seneden bu yana çok zor koşullarda görevi devam ettirmektedir. Vakfımıza ait sığınmaevi, son bir buçuk yıldır zorunlu olarak, mali kriz sebebiyle kapalı tutulmaktadır. Ancak buna rağmen vakıf üyeleri ve vakıf gönüllüleri sığınağa ihtiyacı olan hiçbir kadını açıkta bırakmamıştır. Evlerimize konuk edildikleri gibi Ankara Valiliği nezdinde bulunan sığınmaevinden de faydalandık. Kendilerine burada da teşekkür ediyoruz. On sekiz kadın, beş çocuk toplam yirmi üç kişi bu yıl içinde barındırılmış, biri bekâr dört kadına iş temin edilmiştir.

Sığınmaevinde kalan kadınlara meslek edindirmek ve vakfımıza gelir sağlamak amacıyla Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nün de yardımıyla, 60 sokak, 93 numara, Emek, Ankara adresinde bir lokantamız vardır. Ancak “Kadının Emek Mutfağı” adlı lokantamızı, çok zor koşullar altında

olduğumuz için, belli sürelerle kapatarak, zaman zaman yardım alıp işleterek, bu güne kadar getirebildik. 17 Ağustos Depremi sonrası da bütün yardımların deprem bölgesine kaydırılmış olması yüzünden, mali krize girmiş olan vakfımız, danışma merkezini de geçici olarak kapatmak zorunda kalmıştır. Buna rağmen ikisi veraset, üçü velayet, dördü boşanma ve biri nafaka ve tazminat davası olmak üzere, on kadına yasal ücretsiz yardım sağlanabilmektedir. Son yılın panoramasını böyle çizdikten sonra, önerilerimizi ikinci bölümde sunacağız. Teşekkür ediyorum.

### **İzmir Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Çalışma Grubu Tülin Sertdemir**

Merhabalar! Bizim kadın çalışma grubumuz aslında bugüne kadar Türkiye’de kadın hareketinin içinde olmamış kadınlardan oluşuyor. Bunun için çok tanınan bir grup değiliz. Ancak bu yılın şubat ayında, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, partilerin, sendikaların temsilcilerinden oluşan 270 kişilik Karşıyaka Kent Meclisi Genel Kurulu’nda, kadın çalışma grubu kurulması ve bunun kadın danışma ve rehabilitasyon merkezi ve kadın sığınmaevi açma amaçlı olması karar altına alındı. Ve bu karar Karşıyaka Belediye Meclisi’nden de geçirildi.

Biz on iki kişilik bir grup kadın olarak bu çalışmaya başladık. Çok deneyimli bir grubuz diyemeyiz, ancak beşirli bir çalışma planı önümüze koyduk. Şu ana kadar projemizi oluşturduk, çeşitli kurumlarla ilişki kurmaya çalıştık. Örneğin yüz yüze ilişki kurmasak da, kadın vakıflarının çalışma programlarını temin ettik. Bunların bir kısmını Türkiye’den bir kısmını yurtdışından temin edebildik. Bütün bunları değerlendirerek bir proje oluşturduk. Yerimizi bulduk. Maddi olanaklarımızı sağlama yolunda adımlar atıyoruz. Örneğin şu anda İzmir Karşıyaka’da bir pazar yeri yapılıyor. Onun tuvaletlerini işletmeye talip olduk. Aşağı yukarı bizim çalışmalarımızı sürekli kılacak bir maddi gelir getireceğini hesaplıyoruz. Şu anda önümüzdeki aşama biraz kurumsallaşma olacak, diye düşünüyoruz. Bunun için Ege Kadın Dayanışma Vakfı’yla beraber bir yöne gidebiliriz. Bunu da grup içinde tartışmamız gerekiyor.

Önümüzdeki yıl ocak ayında merkezimizin açılacağını umuyoruz. Yerimiz şu anda var ve içinde tadilat projesi sürüyor. Eşya bağışlarını kabul ettik ve depolara koymaya başladık. Eleman olarak, şu anda belediyeden kaydırma olacak. Ancak önümüzde gelecek dönem seçimlerine kadar bir süreç var. O zamana kadar ayaklarının üstünde duran, sığınmaevi açılmış, merkezi ciddi bir şekilde yürüyen bir kurum haline gelmeliyiz, diye düşünüyoruz. Çünkü, önümüzdeki seçimlerden sonra belediyenin ne olacağını bilemiyoruz. Çok teşekkür ediyorum.



## **Kadın 2000 Kadının İnsan Hakları Bilgi Belge Merkezi Funda Tuğrul**

Herkesine merhaba! Kurultaya, Ankara'dan Kadın 2000 Kadının İnsan Hakları Bilgi Belge Merkezi adına katılıyorum. Biz merkezimizi geçen yıl Avrupa Birliği'nin katkılarıyla gerçekleştirilen "Kadının İnsan Hakları Yurttaşlık Eğitim Merkezi Projesi" çerçevesinde hayata geçirdik Temel amacımız, kadının insan haklarından biri olan kadının bilgiye ulaşmasını kolaylaştıracak bir mekanizmayı oluşturmaktır ve teknolojiyi de kadının hayatına sokabilmektir. Bu amaçla kurucularının özel kütüphanelerinden merkeze aktarılan yayınlarla yola çıktık. Bu yayınları bilgisayar ortamında kullanıcıların ulaşabileceği bir formatta oluşturduk.

Şu anda iki tane yayınıımız var. Bunlardan bir tanesi, hem sanal kütüphane olarak adlandırabileceğimiz hem belli nedenlerle teknolojiye ulaşamayan kadınların da kullanımını sağlayabilmek için basılı olarak da kullanıma sunduğumuz "Kaynakça." Kaynakça'da başlangıç olarak bine yakın yayın var. Dediğim gibi kurucularının özel kütüphanelerinden oluşturulan ve herkesin kullanımına açık olan ikinci yayınıımız da "Not Defteri." Bunu aylık olarak yayınlıyoruz. Bunda neler var? Bir defa aylık basın taraması var. Basında aylık olarak kadına ilişkin yer alan bütün haberleri bir araya getiriyoruz. Bunlar aynı şekilde merkezde kupür olarak da kullanıma açık.

Bunun dışında, ulusal ve uluslararası kadın kuruluşlarına ilişkin bilgiler de aktarmaya çalışıyoruz. Son söylemek istediğim, başlangıçtaki hareket noktamız; bu merkezin bizim değil, bir kişinin değil, hepimizin olduğuydu. Hâlâ aynı noktadayız. Zaman içinde katılımcıların katkılarıyla kütüphanemiz büyüdü. Büyümeye devam etmesini diliyor, hepimize teşekkür ediyoruz.

## **KAMER (Kadın Merkezi/Diyarbakır)**

### **Özlem Öztürk**

Merhaba ben Diyarbakır KAMER'den Özlem Öztürk. Şu anda KAMER'de yürütmekte olduğumuz beş ayrı çalışma var. Size bunlardan kısaca bahsetmek istiyorum.

İlk çalışmamız "Acil Yardım Hattı" adını verdiğimiz çalışma. Genel olarak bu projemizi şöyle özetleyebilirim size: Şiddet yaşayan kadınlara, psikolojik, hukuksal ve iş danışmanlığı vererek onlara destek olmaya çalışıyoruz. Artık KAMER'e gerçekten bölgeden başvurular gelmeye başladı. Kuruluşumuzun ilk dönemlerinde bu başvurular Diyarbakır ağırlıklıydı. Fakat KAMER'in yavaş yavaş tanınmaya başlaması ve bize başvuran kadınların bizi anlatmaya başlamasıyla bölgede duyulmaya başladık. Ve Diyarbakır'ın dışından, örneğin; Mardin, Batman, Van ve Urfa'dan kadınlardan başvurular almaya başladık. Zaten KAMER ilk kurulduğu dönemlerde bölgeye yayılmış bir çalışma

şeklinde düşünülüyordu, yani kadın çalışmasını bölgeye yaymak istiyorduk. Şu an Diyarbakır dışında diğer illerde kadın danışma merkezleri kurma çalışmaları yürütüyoruz.

İkinci çalışmamız “Kadının İnsan Hakları İçin Bilinç Yükseltme Grup Çalışmaları” Diyarbakır içinde ve bölgedeki başka illerde, grup çalışmalarımız devam ediyor.

Üçüncü çalışmamız, KAMER’in lokali. Türkiye’deki örneklerin tersine lokal çalışmamız gerçekten başarıyla yürüyor. Şu anda lokalimizde on iki kadın hem istihdam ediliyor, hem de acil yardım için gereksinimiz olan parayı lokalimiz sayesinde bulabiliyoruz.

Dördüncü çalışmamız, KAMER’in çocuk yuvası. Şu anda yuvamızda otuz tane çocuğumuz var. Bunun dışında on tane kimsesiz çocuğun bakımını üstlenmeyi planladık. Ayrıca bizden destek alan kadınların çocuklarını bıraktıkları, çocuk misafir odamız var.

Beşinci çalışmamız, “Söyleşi Günleri Programı.” Daha önce kadınlarla ayda bir toplanarak “Söyleşi Günleri” yapıyorduk. Söyleşi Günleri’nin amacı daha üst bilgilenmekti ve bölgeden gelen kadınlar arasında kaynaşma sağlamaktı. Şimdi daha yoğunlaştırılmış bir program hazırladık. On günlük bir zamana dağıtılmış art arda söyleşiler yapmayı planlıyoruz.

Bizim kurultaydan beklentimiz şu: Kurultaylar kadın kuruluşlarının bir araya gelip tartışmaları açısından önemli bir arena. Yılda bir defa bir araya geliyoruz ve bu birlikteliği kadın hareketinin, toplumsal muhalefet içindeki yerini ve itici güç olabilmesinin formüllerini arayabileceğimiz toplantılar olması gerektiğini düşünüyoruz. “Ulusal Eylem Planı” bunun için bir başlangıç olabilir. Buradan beklentimiz gerçekten şu: Gerçekçi ve acilen hayata geçirebileceğimiz bir eylem planı oluşturmak. İkinci bölümde eylem planıyla ilgili görüşlerimizi zaten sunacağız. Teşekkür ediyorum, sizlerle birlikte olmak gerçekten güzel.

### **Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı**

#### **Birsen Kaşker**

Arkadaşlar, hoş geldiniz! Herkese merhaba! Aslında Mor Çatı’yı hemen bütün arkadaşlarımız tanıyor, ben kısaca tekrar edeceğim. Son bir yıllık çalışmalarımızı sizinle paylaşmaya çalışacağım. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, aile içinde ve dışında yaşanan şiddeti sorgulamak, ortaya çıkarmak, kadınlarla dayanışmak ve sığınağını açmak amacıyla 1990 yılında kuruldu. 1995 yılında şiddete uğrayan kadınların ve çocukların canlarını tehdit eden şiddet ortamından uzaklaşabilmeleri ve kendilerine alternatif yaşam biçimleri yaratabilmeleri için sığınağını açtı. Ekonomik zorluklar nedeniyle 1998 yılında sığınağını kapatmak zorunda kaldı.

Mor Çatı’da şiddete uğrayan kadınlarla destek ve dayanışma çalışmalarına devam edilmektedir. Psikolojik ve hukuksal danışmanlık

yapılmakta, gönüllü eğitimi verilmekte, diğer kadın gruplarıyla iletişim ve bilgi alışverişi sürdürülmektedir. Son bir yıldır çeşitli illerden katılımlı, geniş bir gönüllü eğitimi yapıldı. Bugün elinizde olan, “Kadın Sığınakları I. ve II. Kurultayları” kitabının yayımlanması çalışması tamamlandı. Önceki yıllarda gelir getirmek amacıyla satın alınan dairenin restorasyon işlerine başlandı. Deprem bölgesinde ve mahalli birimlerden katılımlarla şiddete ilişkin çalışmalar yapıldı. Tanıtım ve iletişim amaçlı sosyal etkinliklere katıldık. Bağış kampanyası çabalarımızı pek bir karşılık bulmasa da sürdürdük ve sürdürmeye devam ediyoruz.

Biz Mor Çatı olarak, bu kurultay sürecinin sonunda, katılımcı bütün kadın gruplarının, destek ve çabalarıyla kapalı olan sığınacağımızın açılmasını çok istiyoruz. Öncelikle Türkiye’de ilk bağımsız sığınak örneği olan, Mor Çatı’nın sığınacağının yeniden açılması için bütün kadın gruplarını ve kadınları ortak çabaya ve projeler üretmeye çağırıyoruz. El ele verip güç birliği yaparsak önümüzde çok değerli bir örnek olarak duran sığınacağımızı yeniden açabiliriz. Bu ortak çaba kadın kazanımlarının korunması açısından önemli bir adım oluşturacak ve umutlarımızın önünü açacaktır. Aynı çabayı Kadın Dayanışma Vakfı’nın sığınacağını faaliyete geçirmek için de göstermeliyiz. Ayrıca sadece sığınakların değil, kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin açılması için elbirliğiyle çaba göstermemiz gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye’nin her yerinde ihtiyaç duyulan sığınak sayısının üç bin olduğunu unutmayalım. Bütün bunların gerçekleşmesinin olmazsa olmaz koşulu, kendi gücümüz ve dayanışmamızdır. Teşekkür ediyorum.

### **Bağımsız Kadın Derneği (Mersin)**

#### **Necla Ölçer**

Merhaba Sevgili Kız Kardeşlerim! Ben burada Mor Çatı’ya ve Heinrich Böll Vakfı’na teşekkür etmek istiyorum. Senede bir de olsa, en azında iki gün birbirimizle beraber olabiliyoruz. Bağımsız Kadın Derneği, 1995 yılında beş altı kadının bir araya gelerek kurmuş olduğu bağımsız, küçük bir kadın topluluğuydu. Bir yıl sonra, kadın dayanışmasını ve kadın kültürünü yaymak amacıyla 1996 yılında derneğimizi kurduk. Fakat kuruluş aşamasında o kadar çok şiddete uğramış kadın bize müracaat etti ki, kendimizi şiddete yönlendirdik ve sığınmaevî açılması konusunda çalışmalarımıza başladık. Mor Çatı’dan bilgi edindik. Onlara teşekkür etmek istiyorum. Ve belediyeye müracaat ettik. Her ne kadar protokol yapılmamış olsa da, şu anda iki buçuk dönüm arsaam alındı. Dev bir proje çizildi. Tam elli kadını, seksen çocuğu barındıracak, mutfağı çok büyük, banyoları çok olan, o kadar muazzam bir proje ki herhalde Türkiye’de böyle bir sığınmaevî projesi görülmedi. Biz şuna inanıyoruz; biz bu sığınmaevîni açtıracamız.

Evet, bir sene boyunca neler yaptık? Geçen sene Mor Çatı'yla birlikte Kadın Sığınakları II. Kurultayı'na ev sahipliği yaptık. O bir sene içinde Konca'nın bulunmasına dair bildirimimiz vardı. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'yı anlatan, paneller yaptık. Şiddeti anlatan radyo-televizyon programları yaptık. Silifke'de kadınları topladık. Oralarda yaptığımız bu çalışmalarını tanıtmaya çalıştık. Karakollara 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'nın tanıtılmasıyla, oraya gelen kadınlara nasıl davranılması gerektiğiyle ilgili bildirimler hazırladık. Biz bu konu üzerinde çok duruyoruz. Çünkü defalarca bu konuda paneller vermemize rağmen hâlâ karakola giden kadını "eşindir" deyip, evine gönderiyorlar. Biz bu konuda büyük bir çalışma içerisindeyiz. Bu bir sene içerisinde kadının insan haklarıyla ilgili paneller düzenledik. Yolda, sokakta gördüğümüz her kadına şiddeti anlatıyoruz, sığınmaevini anlatıyoruz. Temennimiz her kentte her semtte sığınmaevi açılması. Hepinizi seviyorum.

### **Öte-Ki Ben Lezbiyen Feminist Dergi** **Hülya Tarman**

Görünürde olamayan bir sürü arkadaş adına buradayım. Bizim görünür olabilmemiz bu heteroseksüel toplumda çok çok zor. Kadın bir biyolojik cins olarak bir "öteki". Ama ne yazık ki, lezbiyen kadın toplumunda iki kez "öteki" oluyor. Biz yaşam içerisindeki duruşumuzu, yaşama bakışımızı bir politik duruş olarak adlandırıyoruz. Bunun üstünde politika yapmak istiyoruz. Feministlerle, heteroseksüel feministlerle, lezbiyen feministlerin ayrılıkları ya da ayrılıkları ne ise konuşabilelim ve dayanışabilelim istiyoruz. Teşekkür ederim.

### **Pazartesi Dergisi** **Ayşe Düzkan**

Kadınlara mahsus gazete *Pazartesi*'yi çoğunuzun takip ettiğini, ümit etmek istiyorum. 1995 Nisan ayından bu yana yayın yapıyoruz. Kendimizi patriarkal sistemden, sermayeden, devletten, gözümüze çarpan bütün egemenlik ilişkilerinden bağımsız olarak tanımlamaya çalışıyoruz. Altı senedir yayınımızı aksatmadan sürdürdük, sorunlar da yaşadık. Şimdi bize ait olan bir binada işlettığımız kahvemiz var. Aralık ayında lokalimiz tekrar işlemeye başlayacak. Bunun dışında, gelir sağlamak için birkaç aydır basım, tanıtım işleri yapıyoruz. Kurultayımızın başarılı olmasını ümit ediyorum.

### **Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü** **(SHÇEK)**

#### **Nilgün Geven**

Ben Nilgün Geven, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Kadın Hizmetleri şube müdürü olarak görev yapmaktayım.

Davetleri nedeniyle öncelikle Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na teşekkür ederek, sözlerime başlamak istiyorum. Yedi ayrı kadın konukevimizden konuşmanın çok zaman alacağını düşünerek, hepsi adına ben söz aldım. SHÇEK hepinizin de bildiği gibi, kadına yönelik şiddet boyutundaki hizmetlerini ağırlıklı olarak kadın konukevleri ve toplum merkezlerinde sürdürmektedir. Kadın konukevi sayısı, 1999 Eylül ayında Samsun'da açılan kadın konukeviyle birlikte yediye ulaşmış bulunmaktadır. Konukevlerinde 12 Temmuz 1998 tarih ve 23400 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Kadın Konukevleri Yönetmeliği" uyarınca hizmet verilmektedir. Bu yönetmelik uyarınca kadınlar ve yanlarında getirdikleri çocukların sağlık, psikososyal, hukuki yardım, beslenme, eğitim-öğrenim, giyim, ulaşım ve benzeri ihtiyaçlarının giderilmesinde, kurumun bütçesinden ayrılan payın artırılması, personel ihtiyacının karşılanması, hizmetlerde bütünlük ve etkinlik sağlanması hedeflenmiş bulunmaktadır.

Konukevlerinde kadınların aileleri ya da eşleriyle olan anlaşmazlıkların incelenmesi ve sorunların giderilmesine yönelik mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimcisi ve eğitimcileri mesleki bilgi beceri yöntem ve teknikler kullanarak şiddete uğrayan ve uğrama riski taşıyan kadınların sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

Sosyal hizmetlerin, katılımcı toplumlar yaratılması işlevinde önemli katkıları bulunan toplum merkezleri de kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların aile ve toplumsal yaşamdaki konumlarının iyileştirilmesi etkinliklerini sürdürmektedir. Toplum merkezlerinde kadına yönelik şiddetin önlenmesinde doğrudan veya dolaylı etki yapan çeşitli proje ve programlar uygulanmaktadır. Bunların bazılarını belirtmek istersek; anne çocuk eğitimi, kadının insan hakları ve yasal okuryazarlık, ev kadını destekleme, istihdamı garantili evde çocuk bakıcılığı, sağlık eğitimi, özürü bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden desteklenmesi, gecekondü toplumunda kadının desteklenmesi, yaşlıdan yaşlıya destek, anne baba eğitimi, aile içi etkileşimi güçlendirme, çocuklu ailelerin çocuk hakları konusunda bilinçlendirilmesi gibi çeşitli proje ve programlar hayata geçirilmiştir. Ayrıca okuma yazma kursları, beceri kazandırma kursları açılmakta ve resmi nikâh törenleri düzenlenmektedir.

Şiddete uğrayan kadının kadın konukevine kabulü il müdürlüklerimiz kanalıyla yapılmaktadır. Ayrıca, il müdürlüklerimizce Anayasa'nın 41.maddesi hükmü göz önüne alınarak hazırlanıp, 1998 yılında yürürlüğe giren ve aile içi şiddete uğrayan kadınlar için koruyucu yasal önlemler alınmasını sağlayan, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa çerçevesinde de etkinlikte bulunmaktadır. Söz konusu kanunun uygulanması amacıyla başvuran kadınlardan, aile içi şiddete uğramış olanlara Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı ihbarda bulunmaları konusunda rehberlik yapılmaktadır.

Kurumumuza bağılı diğer sosyal hizmet kuruluşları, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, rehabilitasyon merkezleri, ergen danışma merkezleri, yaşlı danışma merkezleri, huzurevleri ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri kanalıyla çocuk, yaşlı, genç, engelli kadınları ve engelli ailelerine yönelik koruma, önleme ve tedavi amaçlı programlar hazırlanmakta, mesleki çalışmalar sürdürölmektedir. şiddete uğrama riski çok yüksek olan zihinsel engelli kadınlara bakım ve rehabilitasyon hizmeti sunan bir merkez 1993 yılında Eskişehir’de açılmıştır. Bunun yanı sıra kadınların 24 saat ulaşabilecekleri, danışmanlık hizmetlerinin sunulabileceği acil telefon hatlarının oluşturulmasına dair bir proje hazırlanmıştır. Proje, finansmanının sağlanacağı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’ne sunulmuş bulunmaktadır ve yanıt beklenmektedir.

Diğer bir proje “Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Projesi.” Bu projenin tüm sosyal hizmet çalışanlarına uygulanması konusunda Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’yle işbirliği yapılmıştır. Bir diğer kadına yönelik şiddetin önlenmesi projesi de, özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde iki yıldan beri uygulanmakta olan “Erken Çocukluk Gelişimini Destekleme Projesi”yle çocukların okul öncesi eğitimi sağlanmakta, çeşitli materyaller sağlanarak, okullaşma oranının yükseltilmesine yönelik katkı verilmektedir. Bu projeden 13 bin çocuk yararlanmıştır. Bunların çoğunluğu kız çocuklarıdır ve kız çocuklarının okullara kayıt yaptırmaları sağlanmıştır. Ayrıca töre ve namus cinayetleri nedeniyle ve 18 yaşın altında çocuk statüsünde olan genç kızlarımıza yönelik “Anne Evi Projesi” hazırlanarak, hayata geçirilmesi çalışmaları sürdürölmektedir. Bunun yanı sıra kadınlar için bir bilinçlenme ve dayanışma günü olan, hepimizin bildiği, “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” tüm il müdürlüklerimizde oluşturulan kutlama komitelerince hazırlanan programlar çerçevesinde kutlanmakta ve “kadına yönelik şiddete hayır” konusunda katkı sağlanmaktadır.

### **Uçan Süpürge**

#### **İlknur Yüksel**

Uçan Süpürge adına burada olmaktan çok memnun olduğumu belirtmek istiyorum. Uçan Süpürge kadın örgütleri arasında kadın konusunda duyarlı olan bireyleri bir araya getirmek, işbirliği sağlamak amacıyla 1996 yılında kuruldu. Başlık olarak bugüne kadar başlattığımız projelerden söz edeceğim.

Uçan Süpürge’nin Kadın Filmleri Festivali var. Bu yıl dördüncüsünü yapacağımız festival 3-10 Mayıs tarihleri arasında olacak. Ulusal ve uluslararası kadın kuruluşlarından oluşan üye tabanımız var. İletişim ağı ve koordinasyon oluşturmak amacıyla yürütölen proje kadın kuruluşlarının bilgilerinden oluşan bir veri tabanı hazırlıyor. şimdiye kadar oluşan veri tabanımızda üç yüze yakın örgütümüz var. Sizlerden gelecek bilgilerle veri tabanımızı yenilemeyi düşünöyoruz.

Kitle iletişim araçlarının toplumsal cinsiyet alanındaki duyarlılığı artırmadaki rolünden dolayı, Uçan Süpürge'nin iki radyo ve televizyon programı var. "Masaların Eksik Yüzü" adlı televizyon programımızın konularından biri şiddetti. Radyo programlarımızın birinin adı "Uçan Süpürge", diğeri "Kedi Dili". Her iki programda da kadına yönelik şiddete, güncel olaylara ve bugüne kadar yaşanan deneyimlere yer vermeye gayret ediyoruz. Son iki hafta "Kedi Dili" programının konusu yine şiddet ve hatta sınıırım haftaya kurultayla ilgili bir radyo programımız olacak.

"Uçan Haber" bültenimiz var. Aslında bülteni buraya getirmeyi çok isterdik ama baskıda olduğu için yetiştiremedik. Konusu şiddetti, namus cinayetlerinden, bekâret kontrolüne, kadına yönelik şiddetin her alanıyla ilgili yazıların değerlendirildiği bir bülten olacak bu sayıda.

Bu sene içerisinde, Polis Eğitimi Sempozyumu'nda, Kadın Dayanışma Vakfı ve Uçan Süpürge'den aile içi şiddetle ilgili çalışmalar içinde olan bir arkadaşımız "Karakol Hizmetlerinde Eğitim İhtiyacı, Şiddet Mağduru Kadınlar İçin Nasıl Bir İyileştirme" tebliği sundu ve Polis Akademisi'nde seminer gruplarına katıldı. Pekin+5 konusunda, Kadın Kuruluşları Ulusal Koordinasyonu'nun Şubat 2000 tarihinde, Ankara'da sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirip, bir alternatif rapor hazırlanmasında Uçan Süpürge ön ayak oldu ve rapor hazırlandı.

Son dönemdeki yeni proje fikirlerimizden söz etmek istiyorum. Birincisi web projemiz var. Daha önce bahsettiğim veri tabanı projesiyle ilgili olarak kadınlar arası iletişimin sürekliliğini sağlamayı amaçlıyoruz.

İkinci projemiz, bildiğiniz gibi 1990'lardan itibaren belediyelerin (yerel feminist gruplar olmak üzere kadınların taleplerinden dolayı) danışma merkezleri ve sığınak konusuna ilgi gösterdiklerini görüyoruz. Fakat, bu çalışmaların çok uzun sürmediğini ve burada yaşanan deneyimlerin çok aktarılmadığını düşünüyoruz. Bununla ilgili 2000 yılında neler yaşadık, kaynaklara ulaşmak konusunda ne tür sorunlarımız var, bu deneyimleri birbirimize nasıl aktarabiliriz konularında 2001'de bir toplantı yapmayı düşünüyoruz.

Son olarak da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kadın örgütleriyle işbirliği projemiz var. Bunun için Diyarbakır'da KAMER'le, yine 2001 yılında kadına yönelik şiddet konusunda bir toplantı ve atölye çalışması yapmayı düşünüyoruz. Biz aslında şiddet konusunda hizmet veren bir kuruluş değiliz. Ama son dönemde özellikle Ankara Kadın Dayanışma Vakfı'nın kapanmasından sonra, günde en az iki üç telefonumuz şiddet konusunda oluyor. Ne yapacağımızı bilemiyoruz, eskiden en azından Kadın Dayanışma Vakfı'na yönlendiriyorduk. Şu anda Kadın Dayanışma Vakfı'ndan çalışanların cep telefonlarını vererek bağlantı kurabiliyoruz. Ama bu hepimizi üzen bir şey oluyor, ama bundan sonra kapalı olan bütün sığınmaevleri açılır, diye düşünüyorum.

## **KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI MÜCADELENİN EN ÖNEMLİ KURUMLARI OLAN SIĞINAKLARIN VE DANIŞMA MERKEZLERİNİN SORUNLARI, TALEPLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.**

### **Gülser Kayır**

Şimdi, kadına yönelik şiddete karşı mücadelenin, en önemli kurumlarından olan sığınakların ve danışma merkezlerinin sorunları, çözüm önerileri ve talepleriyle ilgili tartışmamızı başlatacağız. Biraz önce de söylemiştim. Lütfen notlar halinde, üç adet önerinizi, çözüm yollarını ve yöntemi çok kısa olarak bize yazılı iletirseniz, tartışmayı ve zaman kullanımını daha akıllıca yapmış oluruz, diye düşünüyorum. Şimdi, Sevgi Yöney arkadaşımızı “En Az 3000 Sığınak İstiyoruz” başlıklı konuşmasını yapmak üzere, davet ediyorum.

### **Sevgi Yöney**

Merhaba Arkadaşlar! Kadın Sığınakları III. Kurultayı'na hoş geldiniz! Bu kurultayımıza “En Az 3000 Sığınak İstiyoruz” diye başlıyoruz, öğleden sonraki oturumumuza. Hepinizin hatırlayacağı gibi Kurultay Sonuç Bildirgesi'nin en önemli maddelerinden biri “on bin kadına en az bir sığınak” açılması, sığınak sayısının asgari 3000 olmasıydı. Yine hatırlayacağımız gibi, Eylül 1995'te Pekin'de yapılan 4. Dünya Kadın Konferansı'nda, 189 ülkenin devlet ve hükümet temsilcilerinin kabul ettiği, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nu kabul eden ülkeler arasında Türkiye de var. Üstelik hiç çekince koymadan. Bu deklarasyonun 23. maddesi ise “kadınların ve kız çocuklarının bütün insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam olarak kullanabilmelerini sağlamak ve özgürlüklerin ihlaline karşılık önlemler almak” derken, 9. maddede “kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmaya” karar veriliyor.

Tam da bu referans noktalarından hareketle, biz de diyoruz ki, “En Az 3000 Sığınak İstiyoruz”. Üstelik bu talebimizin, gerek merkezi gerekse yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesinin sadece etik bir sorumluluk değil, aynı zamanda hukuki ve idari bir sorumluluk olduğunu da hatırlatıyoruz. Zira, çok sıcak bir biçimde gündemimizde olan Avrupa Birliği'ne tam ortaklık için uyum sürecinde, yerine getirilmesi zorunlu olan, pek çok yasal ve idari düzenleme ve uygulama var. Ancak, biz kadınlar için sığınakların açılması en acil olanlarından biri. Üstelik 1986'da, Avrupa Parlamentosu'na üye ülkelerin hükümetleri, yine biraz önce söylediğimiz gibi, her 10 bin kadın ve kız çocuğu için (bunun üzerinde önemle duruyoruz) bir sığınak sağlanması çağrısında bulunurken, biz de II. Sığınaklar Kurultayı Sonuç Bildirgesi'nde bu çağrıya uyulmasını zorlama kararı almıştık. Dolayısıyla bu yıl üçüncüsünü yapıyor olduğumuz Sığınaklar



Kurultayı'nda, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma mücadelemizde en önemli dayanışma ve direnç noktaları olarak gördüğümüz, sığınakların açılması talebimiz, aynı zamanda Türkiye'nin katılmayı istediği siyasi, kültürel ve iktisadi entegrasyonun da gereğidir.

Hem belediyeçilik ve muhtarlık gibi küçük ölçekli yerel yönetimlerin, misafirhaneler ve sığınaklar açması, merkezi düzeyde devletin bu merkezlerin ve sığınmaevlerinin finansmanını sağlaması gerektiğini, vurgulamak istiyoruz. Ancak, daha önce yaşanan olumsuz deneyimlerin ışığında, bu sığınakların denetiminin bağımsız kadın hareketi tarafından yapılması yoluyla, kadına yönelik şiddetin önlenebileceğini düşünüyoruz. Ayrıca Mor Çatı gibi bağımsız sığınakların ve kadın hareketinin kendisinin oluşturduğu bağımsız sığınakların finansmanının sosyal devlet anlayışı gereği devlet tarafından sağlanması gerektiğini hatırlatıyoruz. Sonuç olarak Türkiye'de yaşayan kadın ve kız çocuklarının nüfus oranını göz önüne aldığımızda, Türkiye'de en az 3000 sığınak gerektiği ortaya çıkıyor. Biz bu kurultayda somut olarak bunu önümüze koyuyoruz. Teşekkürler.

### **Neşe Öztimur**

Ben şu konuyu dile getirmek istiyorum. Belki yeni bir tartışma alanı açabiliriz. Sığınma, dayanışma ya da iletişim merkezlerinde kimler çahşacak? Yani bizler belediye ve valilik düzeyinde birtakım kadın sığınmaevlerinin açılmasını talep ediyoruz. Ama ataerkil kültür ve etkilerin, erkek egemenliğinin, heteroseksüel ilişki biçimlerinin yeniden üretildiği söylemler üstünden siyaset geliştiren kurumlarla, kuruluşlarla ne kadar çahşabiliriz, onlara ne kadar ulaşabiliriz? Bundan pek emin değilim. Kısa konuşmamda belirttiğim gibi biz Bursa'da bir deneyim yaşadık. Kadın İletişim Merkezi'ni belediye ortaklığıyla açtık. Belediye, Kadın İletişim Merkezi'ne bizim önerdiğimiz arkadaşları değil, kendisinin seçtiği bir grup arkadaşı atadı. Kadınlardan çok fazla talep geldi. Bizden hukuksal destek istediler, dayak yediklerinde ne yapacaklarını sordular. Fakat bu psikolog arkadaş, bu tür taleplerin ne olduğunu bile bize aktarmadı, "Bana gelenlerle yaptığım konuşmalar gizlidir" dediği bile oldu. Dolayısıyla, açılması için gerçekten önemli mücadeleler verdiğimiz yerden soğuduk. Bizim tavrımız, benimsediğimiz bilinç burada yoktu. Ve sonunda kapatılmaya kadar gitti. Kadın dayanışmaevi, kadın sığınmaevi açacağız, fakat oraya gelen kadınlarla kimler ilgilenecek? Onlara belki sığınmaevlerinde değil, kadın iletişim merkezinde, kadınların danışmaya geldiği yerlerde, danışma hizmeti verecek olanların da belli özelliklere sahip olması, en azından asgari düzeyde bir kadınlık bilincinin, feminist duyarlılığının olması gerekmez mi?

### **Özlem Öztürk**

Ben bununla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Çok doğru söylüyorsunuz, size cevaben söylediğim bir şey değil, ama şöyle bir durum var: Şiddet yaşayan kadınların, kadın bakış açısına sahip bir kadınla anlaşmaları tabii ki en sağlıklı yol. Şu andaki durumumuza da bakmamız gerekir. Türkiye'deki kadın sığınmaevlerinin çoğu kapatılmış durumda. Biz Diyarbakır'da şöyle bir sorun yaşıyoruz: Şiddet yaşayan kadınlar bize başvuruyorlar, gelip kapımıza dayanıp "Ben evime dönmek istemiyorum", "Ya beni burada barındırın ya da bir yerlere gönderin" diyen birçok kadın oldu. Bu kadınları üç gün misafir edebileceğimiz bir yer bulamadık. İstanbul'da Mor Çatı'nın, Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı'nın sığınağının açık olduğu dönemde, birkaç kadın gönderebiliyor, iletişim kurabiliyorduk. Şimdi bu durumda olan kadınları biz ne yapacağız? O zaman şöyle bir şey olabilir: Belediyelerin açtığı sığınmaevleri şu anda gerçekten gerekli, bizlerin açtığı sığınmaevleri de gerekli. Gönderdiğimiz kadınlarla irtibatımızı kesmeyerek, belediyelerle belki bir protokol oluşturabiliriz. Artık bu onlarla kurduğumuz ilişkiye bağlı, biraz da bizim etkimiz olabilir. Kadınlarla ilişkimizi kesmeyerek, onlarla irtibatımızı sürdürerek, orayı kısa bir süre için sadece bir barınma evi olarak kullanabiliriz. Belediyelerle kurduğumuz ilişkilerle, sığınmaevindeki görevlilerle çalışmalar gerçekleştirerek kendi bakış açımızı onlara taşıyabiliriz. Bizlerin "Sen benim istediğim şekilde, benim mantığımınla çalışmıyorsun, ben sana küstüm" deme lüksümüz yok. Ancak sizin kaygılarınızı ben de taşıyor ve çok haklı buluyorum.

### **Neşe Öztimur**

Size katılıyorum, fakat o zaman ben size şunu önerebilirim: Kadın sığınmaevi, dayanışmaevi, iletişimevi gibi yerleri açmak için, var olan kurumlarla pazarlığa giriştiğimiz zaman, bu pazarlığa şu durumları da ekleyebiliriz: Bu merkez açıldıktan sonra burayı kimler işletecek? Sizin dediğiniz gibi belki bir protokol imzalayabiliriz. "Merkezin işletilmesinde siz maddi kaynağı veriyorsunuz, biz kadın grubu olarak prosedürü belirleyeceğiz, tarzı biz belirleyeceğiz" diye, sıkı sıkıya, daha başlamadan önce bir pazarlık yapmak gerekiyor. Bunu vurgulamak istiyorum. Hemfikirim, tabii ki kimler çalıştırılacak, belediyenin verdiği psikolog, sosyolog çalıştırılacaksa ve onlar kadınlık bilincine sahip değilse bu merkezleri açmayalım diye, tabii ki bir lüksümüz yok, olamaz zaten.

### **Cânân Arın**

Gerçekten şiddet yaşayan kadınlara nasıl yaklaşıldığı önemli. Bakın Batman'da kadınlar kitleler halinde intihar ediyorlar. Oraya Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan insan gönderiliyor ve "hidayet inkılaptır" deniyor. Kalkıp da "hidayet inkılaptır" fikrini aşılacak yere şiddet yaşayan kadınları göndermek acaba lüks müdür? Acaba kadınların hayati önemdeki insan haklarının ihlali meselesi çıkmıyor mu ortaya? Dolayısıyla Mor Çatı'nın talebi (1980'den bu yana

gelen bir tartışmadır bu) eğer belediyeler kendi siyasi eğilimlerine göre sığınaklarda insan çalıştıracaklarsa, bunun önlenmesi gerekiyor. Başından beri bizim talebimiz, “siz bize altyapıyı sağlayın, maddi desteği verin ama işlerimize karışmayın” idi. Bu noktada bütün belediyelerle yapılacak bir “prototip protokol” meselesi çıkar ortaya. Bunu burada hazırlarız ve bütün belediyelerle böyle bir protokolle çalışmaya gireriz.

Benim ilk yıllardan hatırladığım; kadınlar, aile içinde fiziksel şiddete maruz kaldıkları zaman, içinden geldikleri aile, yani anne ve babaları da tekrar evlerine kabul etmiyorlar. Kadınlar Mor Çatı’ya müracaat ettiklerinde, vakfın gönüllüleri kadınların aileleriyle görüştiklerinde, kızlarını tekrar evlerine alabiliyorlardı. Böyle bir uygulamanın yeniden gündeme getirilmesi gerekiyor. Sığınak olarak kadınları gönderebileceğimiz bir yer yok, ama farklı çözüm yolları için uğraşabiliriz. Bazı aileler, saldırgan kocanın onları da taciz etmesinden ya da onlara da şiddet uygulamasından korktukları için kendi kızlarını eve almıyorlar. Bazı durumlarda da, o kızın evlendirilmesinde ekonomik etkenler rol oynuyor, “bir boğaz eksilsin” diye, tutup 15 yaşındaki kızı 70 yaşındaki adamla evlendiriyorlar. Kadın bir de kendi çocuğuyla birlikte geri dönmeye kalkarsa, aile kabul etmiyor tabii. O kadar çok problem birbiriyle iç içe geçmiş vaziyette ki, bir tek çözüm üretmek mümkün değil. Ama her şeye rağmen kadının yakınlarını, kadını bir süre korumaları konusunda ikna etmek mümkün. “Biz sizin arkanızdayız, o adam gelir size de şiddet uygularsa yasal yollara biz başvuracağız” demek mümkün. Hatta, saldırgan kocayla bizzat konuşarak, şiddeti durdurmak mümkün. Çünkü saldırgan koca kadının yalnız olmadığını fark edince şiddet uygulamak konusunda biraz daha düşünebiliyor.

Bu yöntemleri göz önünde bulundurmamak zorundayız. Öncelikle mevcut sığınakların açılması için bir baskı grubu oluşturulması gerekiyor. Daha fazla sığınak açılmasını isteyelim, ama bu sığınaklarda bağımsız kadın kuruluşlarının çalışma yöntemine hiç kimsenin karışmamasını isteyelim. Ayrıca, sığınaklarda çalışacak insanların doğrudan doğruya bu bağımsız kadın kuruluşlarından daha önce eğitim almasını önerelim. En önemlisi kadınlara arkalarında bir kadın desteği olduğunu hissettirelim.

?

Toplantıya İzmir’den katılıyorum. İlk kez böyle bir kurultayda yer alıyorum. Böyle bir şans yakaladığım için sevinçliyim. Görüş bildiren arkadaşlarımın açıklamalarında, sanıyorum hep tıkandığımız nokta şu: Ekonomik nedenlerden dolayı var olan sığınmaevleri kapatılmış durumda. Biz, İzmir’de birkaç arkadaşla sohbetlerimizde, sığınmaevlerinin açılması ve var olanlarının tekrar hayata geçirilmesi konusunda elimizden geleni yapalım, ama bunun dışında farklı bir şeyler yapabilir miyiz, diye tartıştık, konuştuk. Şöyle bir öneri geldi aklımıza: Öncelikle çok düşük ücretlerle çalışan ve kocasının

şiddetine maruz kalan pek çok kadın var, ama bu kadınlar çok az ücretle çalıştıkları için evlerini terk edip, başka bir eve çıkma şansına sahip değiller Bu durumdaki kadınlar için, bir iletişim ağı oluşturarak, ortak pansiyon tipi evlerde kalmalarını sağlayabilir miyiz? Sığınmaevlerini hayata geçirene, altyapılarını oluşturana kadar da böyle bir organizasyonu kadın demekleri örgütleyebilir mi, diye soruyorum, deneyimli olan arkadaşlara.

### **Gül Çörüş**

Ben İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü asistanıyım. Bizim birimimiz bu durumdan geç haberdar olduğu için kurultaya tesadüfen katıldım aslında. Ama, çok kabaca bir iki noktada öneride bulunacağımı düşünüyorum. Bizler Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği vasıtasıyla bölüm olarak üniversitemizde var olan bir faaliyete entegre olmuş durumdayız. Rehberlik Danışmanlık Sosyal Destek Birimi adı altında yapılanan 80 bin öğrenciye burs, maddi yardım, barınma, giysi yardımı, çalışma imkânlarının temini gibi hizmet ulaştıran birimde, gönüllü olarak çalışan 60 arkadaşız. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nden gönüllüler var içimizde, üniversite öğretim üyeleri var.

Bizler, (ben kendi mesleğim icabı psikolojik danışmanlık anlamında gönüllü hizmet veriyorum) ilk modeli Edebiyat Fakültesi'nde 18 bin öğrenciye dönük olarak yapılandırmaya çalıştık. Tabii ki sınırlı koşullarda çalışıyoruz. Başladığımız günden bu yana, aldığımız müracaatlardan diyebilirim ki, üçte biri aile içi şiddetti. Benim burada somut önerim (gerçi bunlar kalıcı çözümler değil ama) devlet yurtlarımız yaz döneminde üç ay boyunca boş durumda. Eğer devlet kurumlarıyla sivil toplum örgütleri arasında bir entegrasyona girebilirsek, geçici sürelerle çok işlevsel olabilecek bir kullanıma doğru gidebiliriz. Belirttiğim devlet yurtlarının çok ciddi bir kapasitesi var.

### **Nazik Işık**

Uçan Süpürge ve Kadın Dayanışma Vakfı'ndanım. Protokol örneği konusundan söze başlamak istiyorum. Kadın Dayanışma Vakfı'nın sığınmaevi ve danışma merkezi Altındağ Belediyesi'yle yapılan bir protokolle hizmete girmişti. Her ikisi de iç işleyişinde tamamen vakfa ait şartlarla işletildi. Belediyeyle bunun protokollü o zaman da yapıldı. Kimi, niçin sığınmaevine aldığımız, orada kalmasına karar verilmesi gibi konularda bilgi verme mecburiyetimiz yoktu. Sadece ayda bir kez, şu kadar başvuru aldık, şu tür başvurular gibi bir tür istatistiksel döküm verdik. Basına yapacağımız açıklamalarda eşit haklı ortaklar olduk. Bu protokolün örneğini isteyen herkese iletme şansımız var. Vakıf olarak, iç işleyişte bağımsızlığın ne kadar önemli olduğunu zaman içinde gördük. Altındağ Belediyesi'yle kuruluş döneminde bu tür sorunumuz olmadı. Refah Partisi kazandığı zaman belediye başkanlığı

protokolü tek taraflı olarak iptal etti. Tek taraflı iptal hakkının olmadığı protokolde yazılıydı. Taraflar anlaşarak protokolü kaldırabilirler hükmüne kadar vardı. Kendimizce çok sağlam bağlamıştık, ama bu böyle olmadı. Fakat bu sağlam bağlamanın şu anlamda yararını gördük: Protokol bozulmuş olmasına rağmen 5 yıl bize tahsis edilmiş binayı mahkeme yoluyla da olsa danışma merkezi olarak devam ettirme şansımız oldu. Yani sürdürülebilirlik bakımından, garantilerimizi sağlamak açısından yazılar, çiziler, protokoller yararlı olabiliyor.

Bu arada bir yanlışlığı da düzeltmek istiyorum. Türkiye'nin ilk bağımsız sığınmaevi Ankara'daki Kadın Dayanışma Vakfı'nın sığınmaevidir, çünkü iç işleyişte tamamen vakfa ait, belediyeyle ilişkisi olmayan, sadece içinde bulunduğu binayı ve ısınma, aydınlatma gibi giderlerini belediyenin ödediği bir yerdi. Belediyeyle hiçbir ilişkisi yoktu sığınmaevinin. Danışma merkezi belediye adına hizmet sunan bir birim olarak, bu protokole bağlanmıştı. Sığınmaevi, belediye adına hizmet sunan bir yer de değildi, vakıf adına hizmet sunan bir yer olarak kurulmuştu. Hafızalarımızda yanlış kalmaması için düzeltiyorum.

Sığınmaevini ilk kimin kurduğu hiç önemli bir sorun değil, önemli olan ne kadar yaşatabildiğimiz, ama biz yaşatamadık. Burada umutsuzluk vermek istemiyorum, aksine "nasıl umutlanırsız" buna bakmak istiyorum. Bizlerin sadece kaynak sorunumuz olduğunu düşünmüyorum. Çalışma ilişkilerinde, birlikte hedef koymada ve hedefi uygulamada, enerjimizi sinerjiye dönüştürmede, ciddi sorunlarımız olduğunu düşünüyorum. Biz motivasyonu yavaşlamış bir hareket özelliği gösteriyoruz. Yaygınlaşmamıza rağmen içeriğimizde hafiflemeler olduğunu görmek zorundayız. Taze kana, yeni insanlara, yeni destek gruplarına, sokakta olmaya ihtiyacımız var. Bunları konuşmadığımız zaman, SHÇEK'in sığınmaevleri gibi bizim de sığınmaevlerimiz olabilir. Ama sığınmaevlerimizin hareketin politik özelliklerini yansıtan kurumlar olması sağlanamaz. Onun için aramızda SHÇEK'le hizmet açısından bir fark olmayabilir, içerik açısından fark vardır, bu farkı sürdürebileceksek bu sığınmaevlerimiz için önemli. Sadece barınmak için oteller, pansiyonlar, yurtlar da olabilir. Öğrenci olmayanları devlet yurtlarına aldırmaadığımız gibi özel yurtlara da aldırıyoruz. Ankara'da ben bunu çok defa denemiş ve başarısızlığa uğramış biriyim. Özel yurtlarda, yaş müsait olduğu için tamamen özel ilişkilerle barındırabildiğimiz genç kadınlar var. Oralarda barınmaları kamsusal düzenlemelerine aykırı. Biz bunu mecburiyetten yapıyoruz, çok bireysel bir düzeyde yapıyoruz, ama sürekli çözümler değil bunlar.

Altan'ın söylediği danışma merkezleri açılması, ailenin desteğinin kazanılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Bizim deneyimimiz de aynı şeyi gösteriyor. Ailenin desteğinin kadının yanında olmasını sağladığımız zaman mesafe alıyoruz, çözüm üretme de bunların önemli olduğunu düşünüyorum. Kadınların kendi aralarında dayanışması modelini biz denedik. Bunun altyapısında sığınmaevlerinde geçirdikleri ortak zaman vardı. Orada

paylaştıkları, ortaklaştıkları duygu düşünce ve hareketlilik vardı. Sığınmaevleri olmadan sadece danışma merkezleri üzerinden kadınların ortak ev açmaları, ortak yaşam kurmaları bunu başarabilir miyiz bilemiyorum, denememiz ve üzerinde düşünmemiz gerekiyor.

Belediye ve sosyal hizmetlerle sığınmaevlerinde çalışan personelin bizim istediğimiz, düşündüğümüz şekilde çalışması, bizimle yakın ilişki içinde olmaları elbette çok gerekli ve önemli. Onun da ötesinde bu sığınmaevlerinin bizim denetimimize açık yerler haline gelmesi çok önemli. Biz bu sığınmaevlerini, kurumları ne kadar izleyebiliyorsak, ne kadar denetleyebiliyorsak, bunların işleyişinde de o kadar ihtiyacımıza yakın sonuçlar elde etme şansımız olacak. Teşekkür ediyorum.

### **Nilgün Eroğlu Üstün**

Bu protokol meselesiyle ilgili biz Antalya'da danışma merkezi kurmaya çalışırken kim nasıl yaptı, hata yapmayalım, örneklerimiz olsun, diye çok uğraştık ve herkesle iletişim kurduk. Protokol örnekleri aldık, hazırladık ve belediyeye verdik. Belediye kabul etmedi, halen de kabul etmiş değil. En son yaptığımız bir toplantıda (tarihi bir karar diye not düştük onu) belediye protokolü kabul etmese bile oluşturduğumuz bu kadar enerjiyi heba etmeyelim deyip, yola çıkmaya karar verdik. Çalışma yaptığımız belediye CHP'li. Şu andaki haliyle danışma merkezimiz içişlerinde bağımsız görülüyor, kimse müdahale etmiyor. Bu arada danışma merkezimizde bir profesyonel çalışan da yok. Bu anlamda da herkes gönüllü durumda, kendi kendimizi yönlendiriyoruz. Eğitim çalışmalarına karar veriyoruz, açılış kapanış saatlerine, kimin gelip kimin gideceğine, her şey biz karar veriyoruz, ama bir sonraki belediyeye ne olacağını bilemiyoruz. Protokol yapma konusunda, belki bütün kadın örgütleri bir arada baskı unsuru olursak, protokolü belediyelere kabul ettirmede bir şansımız olabilir. O yüzden vazgeçmemekte yarar var, diye düşünüyorum, ama belediye protokolü kabul etmeyebiliyor. Hatta belediye "İmza atsam ne olacak, siz oylarınızla bizi destekleyin biz seçilelim, böyle devam etsin" diyor.

Şu anda danışma merkezimiz güzel, henüz çok yeniyiz, ama şimdiden sığınmaevinin olmaması içimizi acıtmaya başladı. Hukuki ve psikolojik destek veriyorsunuz, ya sonrası... Kadına sığınmaevi sağlayamıyorsunuz, kadın şiddet ortamına geri dönüyor. Bu gerçekten çok acıtan bir şey. Buradan sığınmaevleri konusunda mutlaka bir şey çıkarmamız lazım. Çok kararlı bir hareket haline dönüşmemiz gerekiyor. Belki sığınmaevleriyle ilgili çalışma grubunda daha çok konuşur, çözümler üretebiliriz.

Danışma merkezleri veya sığınmaevlerinde gönüllü olarak çalışan kadınlar arasındaki ilişkilerin de üzerinde durmamız gerekiyor. Danışma merkezi veya sığınmaevinde gönüllü çalışan kadınlar arasında çok yıpratıcı ilişkiler olabiliyor. Danışma veya başvuru için gelen kadınlara da yansıyan sorunlar

yaşanabiliyor. Bu işin kişisellikten çıkması için kişiler arası çatışmalardan arınması, kadın baktış açısının ya da feminist duyarlılığın yaygınlaşması için ne yapabiliriz? Gönüllü olarak gelen kadın, bir şeyler yapmak, başvuru almak, oranın bir parçası olmak istiyor, ama zarar verebiliyor. Başvurmak için gelen kadına zarar verebiliyor, bunların üstesinden nasıl gelelim? Bütün bunlarla ilgili önerilere çok ihtiyacımız var.

### **Nurperi Sancak**

Ben, Nazik'in hemen arkasından konuşmak istemiştim ama... Evet, bağımsızlığımızı sürekli söyleyeceğiz, protokoller yapılırken, tartışırken, binlerce, yüzlerce defa geçmişte yaptığımız gibi, gelecekte de yapmaya devam edeceğiz. Ama belediyelerin ya da sosyal hizmetlerin açtığı kurumların bizi niye denetleyeceğini anlayamıyorum. Böyle bir şey mümkün değil, neden mümkün olsun, yıllar önceki tartışmalara dönmeyelim. Merkezi ve yerel yönetimler, kadın hareketinin bugün geldiği nokta nedeniyle sığınak açıyorlar ve açacaklar. Sayın Bakan'la geçen 8 Mart'tan bu yana basın önünde tartışma konumuz bağımsızlık meselesi, "Bağımsızlık meselesinde direktikleri için kapalı, onlara biz bir şey söyleyemeyiz" deniyor. Bağımsızlık noktasında anlaşamıyoruz.

Şu anda hepimiz kabul ediyoruz ki, bizim yaşadığımız en büyük sıkıntılardan biri sığınakların kapalı oluşu. Bu sıkıntıyı Mor Çatı olarak çok yakıcı bir biçimde hissediyoruz. İstanbul Barosu'nda kurduğumuz Kadın Hakları Merkezi'ne gelen başvuruların büyük bir çoğunluğu sığınak talebinde bulunuyorlar. Biz, çaresizlik içinde kabul edelim ki, kadınları İstanbul'da açık bulunan iki yere (biri SHÇEK'in diğeri belediyenin) göndermek için aracılık ediyoruz. Hiç olmazsa sosyal hizmetlerin kurumlarında çalışan, kadınlarla yüz yüze gelen, orada emek veren kadın arkadaşlarımıza ya da şimdi burada bulunan sosyal hizmet görevlileriyle tartışma konusunu derinleştirip, karşılıklı bir bilgi alış verişi yapabilir, onlardan gelecek sorunların bize aktarılması ya da bizim var olan tecrübelerimizi onlara aktarmamız sağlanabilir. Bu bağlantıların yapıcı ve iyi bir biçimde sürmesinden yanayım. Ama biz bu arada bağımsızlığımızdan hiç vazgeçmeyip yapacaklarımıza bakalım. Bu kurultaydan Mor Çatı'nın ve diğer kapanmış yerlerin açılması için ortak bir faaliyette bulunabileceğimize, ortak bir proje çıkarabileceğimize inanıyorum.

### **Hülya Gülbahar**

Kadın hareketinin çabalarından sonra belediyelerde ve devlette sığınaklar açılmaya başlandı. Kadın sığınağı ve danışma merkezi modeli oluşturan, kadın hareketi ve kadınların mücadelesi oldu. Bizlerin bu kurultaylara kadar konukleriyle, yerel yönetimlerle az sayıda da olsa sığınaklarla ve girişimlerle çok zayıf bir iletişimimiz vardı. İlk iki kurultay deneyiminden sonra artık SHÇEK'ten ve belediyelerden kurultaya katılan arkadaşları (kendi adıma

söyleyeyim) devlet memuru kimliğinden önce kadın hareketinin bir üyesi, feminist bakış açısına sahip, mücadele arkadaşlarımız olarak görmek istiyorum. Özellikle II. Kurultay'da birlikte çalıştığımız bir komisyondan çıkan ve sonuç bildirgesine de yansıyan ortak ilkeleri arama çabası son derece anlamlıydı.

Birkaç başlıkla hatırlatmak istiyorum: Merkezi ve yerel yönetimlerle ortak çalışmalar yapmak gereği üzerinde duruyoruz, ama gönüllü kadın grup ve kuruluşlarının bağımsızlıklarına ve yaratıcılıklarına engel olmamak şartıyla. Konukevleri, sığınaklar gibi kurumlarda, kadınlar arasında yaş, cinsiyet, cinsel tercih, sınıf, etnik köken, dil, mezhep, din, engelli olma gibi şartlar aramamayı önümüze koyuyoruz. Bu kurumlarda çalışan kadınların mesleki eğitim almalarının, tek başına yeterli ve zorunlu şart olmadığını, başvurulara destek olan kadınlar, hukukçular ve başvuru alanlarda her şeyden önce "kadın bakış açısına," "kadınlarla çalışma deneyimine sahip olmak," "bağımsız kadın hareketiyle iletişim içinde olmak" özelliklerinin aranması gerektiğini ilke olarak kabul etmiştik. Ayrıca başvuran kadınların sorgulanmaması, yargılanmaması, kendi yaşam seçenekleri ve tercihleri konusundaki kararlarına müdahale edilmemesi, hukuksal ve psikolojik ücretsiz danışmanlığın acilen sağlanması konusunda hem belediyeler, hem SHÇEK'e bağlı konukevleri, hem de bağımsız kuruluşlar için ortak ilkeler saptamaya çalışmıştık.

Ben bu ilkeleri daha da geliştireceğimize inanıyorum. Bir sığınak modeli ortaya koyan Mor Çatı, Kadın Dayanışma Vakfı, çoğaltabilirsek Mersin olarak, bağımsız sığınaklarımızı işletmeye çalışmalıyız. Finansmanını da mutlaka belediyelerden ve hükümetten istemeliyiz, üstelik de bağımsızlığımıza zarar vermeden, bunu yapmak zorundalar, bizler bu bağımsız modeli yaşatmak ve çoğaltmak zorundayız. Bütün Türkiye için açılması gereken 3000 tane sığınacağı biz zaten açamayız, açmak mecburiyetinde değiliz, kalan bütün sığınakları devlet açmak zorundadır. Bu sığınaklarda çalışacak arkadaşlarla da ortak çalışma yollarını ve yöntemlerini bulmaya çalışmalıyız. Örneğin, bu yıl için eylem planında da yer alacak somut birkaç bölge seçmeliyiz diye düşünüyorum. İstanbul, Ankara, Antalya veya başka yerler... Neden olmasın? Periyodik toplantılar yaparak, devlete bağlı konukevlerindeki hizmetin kalitesini yükseltmek için bütün arkadaşlarımızla birlikte neler yapabiliriz? Eleştirilerimizi, önerilerimizi söyleyelim, deneyimlerimizi aktaralım. Birlikte bir baskı gücü oluşturarak oradaki çalışmanın kalitesini yükseltebiliriz. Pilot bölgeler konusunu eylem planı içinde tartışalım, ama ben bu yıl en azından birkaç pilot bölgede bu tür bir çalışmaya başlamanın zamanının geldiğini düşünüyorum. Geçen yılki çalışma çok anlamlıydı, çok mesafe aldık, ama arkadaşlarımız son dakikada kadın sığınaklarına ilişkin çıkartılacak yönetmelikle ilgili devlet memuru olma konusunu öne çıkarttıkları için imzadan çekildiler, yoksa prensip olarak bu ilkelerde anlaşmıştık. Bu yıl kadın hareketinde birlikte mücadele eden kadınlar olarak sonuç bildirgesine kadar birlikte olma isteğimizi iletiyorum.



## **Tülin Sertdemir**

Ben sorunları dinlediğim zaman hemen şu aklıma geldi: Türkiye'nin hali gibi halimiz, bütün kurumlarıyla merkezîyetçi, hiyerarşik ve katı bir bürokrasiyle yönetilen ülkemizde, kadın hareketi de bundan nasibini alıyor. "Nasıl özerk oluruz, nasıl bağımsız oluruz"u da bu türlü tartışıyoruz. Bana göre özerk olmak, denetlemek demek değil, işletmek, parayı verenin denetlemesi anlamına geliyor. Bu denetleme, paranın nasıl harcadığını denetlemektir. Yani iç işleyişi değil, verdiği paranın hesabını sormak, paranın nereye harcadığının raporunun verilmesi anlamına geliyor. Biz bağımsız kadın kuruluşları olarak, ancak böyle özerk bir sistemle, sığınmaevleri ve danışma merkezlerimizi açabiliriz.

Ben önce isterseniz kendimi tanıtayım. Benim Türkiye'de bu konuda deneyimim yok denecek kadar az. Uzun yıllar Berlin'de yaşadım ve Berlin kadın hareketi içinde bulundum. Şimdi Türkiye'yi yavaş yavaş öğreniyorum. Ancak Avrupa'da da işler böyle yürüyordu, kurumlar açılıyor, parayı veren denetliyordu. Biz İzmir'de belediyeyle beraber açacağımız danışma merkezi ve sığınmaevi için en çok buna kafa yoruyoruz. Belediyeyle beraber sığınmaevi ve danışma merkezimizi açarken özerk kalmak da istiyoruz. Kent Meclisi'nde de böyle bir özerkliği kurmaya çalışıyoruz. Belediyeden aldığımız şeylerin hesabını verelim diyoruz, ama bütün yönetimi, işletmesi bize ait olmalıdır diyoruz. Şu anda belediyeyle bütün ilişkilerimizi bu şekilde yürütüyoruz.

Özerklik için ilk önce "maddi olarak ayaklarımızın üstünde nasıl dururuz, kendi elemanımızın maaşını nasıl öderiz"ın üzerinde duruyoruz. Çünkü inanıyoruz ki, gönüllülük esasıyla sığınmaevi veya danışma merkezlerini uzun süre ayakta tutmak mümkün değil. İnsanların ne kadar angajmanı olursa olsun sabahleyin gidip 09.00'da bir yeri açacak, saatlerce telefon başında duracak; kendi ailesini, işini aksatarak bunu dönüşümlü yapabilmesi, belki birkaç kez mümkün olsa da sonradan bir yığın mazeretler çıkacaktır ve yürümeyecektir. O halde birilerinin o işten ekme yemesi de gerekmektedir.

Belediyeyle olan ilişkilerimizde de şunu diyoruz: Burayı açıyoruz, (kadın belediye başkan adayımız var, kendisi hayalinin bir sığınmaevi açmak olduğunu söylüyor, bu bizim avantajımız) önümüzde üç-üç buçuk yıllık süremiz var, ayaklarımızın üzerinde üç buçuk yıl durmalıyız. Belediye bu konuda destek vermeli. Ama nasıl dururuz? Belediyenin bazı çay bahçeleri ve tuvaletlerinin işletmelerine talip oluyoruz. Bunların yapacağımız bir protokolle işletmesini almak istiyoruz ve işletmenin bütün gelirinin sığınak ve danışma merkezi çalışmasına aktarılmasını sağlamak istiyoruz. Daha kurumlaşamadık, İzmir'de var olan diğer kurumlarla bunu yapmaya çalışacağız. Kurumlaşmaya vakit ayıramadık, 7 aylık bir çalışma süremiz var, bu arada da hep somut işler yapmaya çalıştık. Bunun yanı sıra bize verilen binayı protokolle almak

istemiyoruz, biz binayı kiralamak istiyoruz. 49 yıllığına ayda 1 milyon kirayla kiralamak istiyoruz. Onun için bütün araştırmamız bu yönde oldu ve sanıyorum ki bütün bu olumsuzlukların içinde bir de Türkiye'deki sisteme karşı duruş mücadelemiz söz konusu olacaktır. Çünkü Türkiye'de kadınların bugün bu durumda olmalarının politik altyapısı da var. Çok teşekkür ediyorum.

### **Aygül Fazlıoğlu**

Kadın Sığınakları Kurultayı'nı iki bağlamda ele almayı düşünüyorum. Birincisi, sığınakların sürdürülebilirliği. Sığınaklar, gönül ister ki üç bin, beş bin tane açılın, sayıları gittikçe artsın. Eğer bunların sürdürülebilirliğini sağlamıyorsak mevcutlardan yararlanmayı düşünmeliyiz. Kadın konusunda çeşitli sivil toplum örgütleri, kamu kuruluşları etkinliklerde bulunmakta. Örneğin GAP İdaresi'nin ÇATOM'ları, SHÇEK'in Toplum Merkezleri, diğer sivil toplum kuruluşlarının KAMER gibi merkezleri var. Bu merkezlerin de kadın sığınmaevi olarak kullanılabilceğini düşünüyorum. Diğer nokta ise sığınaklar açıyoruz, ama kadın her zaman sığınaklara ulaşamayabilir, çünkü kadına baktığımızda sosyal anlamda, ekonomik anlamda erkeğe göre oldukça düşük durumda ve modernleşme sürecinin oldukça gerisinde. Bunu az gelişmiş ya da gelişmekte olan, Doğu ve Güneydoğu Anadolu özelinde düşünürsek, siz kadını nasıl sığınağa getireceksiniz, çünkü kadının kendisinden kaynaklanmayan, yaşadığı çevrenin koşulları var, aşireti var, köyün ağası var. Bu toplulukları aşip da nasıl gelecek oraya? Bu kurultayda bu konuda da bir çözüm üretmemiz lazım.

### **Aysel Yıldırım**

Sosyal hizmet uzmanıyım. Feminist hareketin içinde yer almış ve 1987'den beri ya da şiddetin bu memlekette, bu topraklarda konuşulmaya başladığı sürecin içinde, bir kadın olarak, bulunmanın yanı sıra, deminden beri herkesin bahsettiği bir kurumda, SHÇEK'te çalışan biri olarak burada bulunuyorum. Şu anda da 7-8 yıldır Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nda kadınların kabul aşaması ve sığınaklarda çalışan biri olarak konuşmak istiyorum. Sığınaklar açmayla ilgili umutlarla konuşuyoruz, artırılın diyoruz, ama geçmişten bugüne baktığımız zaman çok da iç açıcı durumda değiliz. Ne açılanlar artıyor ne de var olanlar varlıklarını sürdürmekte başarılı oluyor. Daha da fenası bu alanda gönlünü, yüreğini, emeğini, zamanını veren kadınlarda muazzam (kendimi de katarak söylüyorum buna) bir nicelik olarak da azalma, nitelik olarak da yorgunluk, bezginlik, bıkkınlık olduğunu görüyorum, hem kendimde, hem de çevremde konuştuğum insanlarda. Bir yandan da bu alanda çalışmış, bu alanda oluşan deneyimleri de hafifsemememiz gerektiğinin farkındayım.

Mor Çatı, Kadın Dayanışma Vakfı gibi bağımsız sığınakların olması gerekiyor, ama bir yandan da SHÇEK'in, belediyelerin, kadın hareketinden

etkilenerek oluşturdıkları yapıları eleştirirken, çok da haksızlık etmemek gerektiğini düşünüyorum, çünkü öyle ya da böyle bunlar varlar. Bunlar varken, bize rakip, bize ne karışıyor şeklinde değil, tam tersine çok ciddi bir uzlaşma ve işbirliği içinde olmamız gerekiyor. Şiddete uğramış kadınların (doğrudur orada ne yapıldığı, uygulamanın içeriğinin ne olduğu önemlidir ve gereklidir ilk olarak sığınabileceği, var olabileceği, kafasını dinlendirebileceği, bugünden yarına ne yapacağını düşünebileceği sığınaklara çok ciddi ihtiyacı var. Böyle yerlerin olduğunu gördüğümüz zaman eleştiri yaparken, haksızlık etmeyip, onlara sahip çıkıp, karşı taraf değil, işbirliği içinde olunması gerektiğini mutlaka aklımızda tutmamız gerektiğini düşünüyorum ve istiyorum. “Oraları denetleyelim” lafı bana doğmamış bir bebek gibi geliyor, çünkü bu (Sosyal Hizmetler’den olduğum için söylemiyorum) devletin yapısına aykırı bir şey. SHÇEK de devletin bir kurumudur. Devlet kendisine ait bir kurumu bir başkasına denetletmez. Bizler eleştirilerimizi kesinlikle üstünde tutmalıyız, mutlaka takip üzerinde olmalıyız, ancak rakip, oraya egemen olmak, oraya sahip olmak anlamında değil.

Ben SHÇEK İstanbul Kadın Konukevi’nde çalışan bir sosyal hizmet uzmanıyım. Yıllardır kadınlarla birlikteyim. Biz en azında İstanbul’da, sadece bu kentteki kadınlara değil, Türkiye’deki bütün kadınlara hizmet ediyoruz. Batman’daki kadın intiharları bir yıldır gazetelerde gündemde, ama ben bunu 7-8 yıldır biliyordum. Oradan o kadar çok talep var ki, sekiz çocuğuyla kalkıp gelmiş, bu sığınaklardan yararlanmış ve ayakta kalmasını sağladığımız 10-15 tane (belki de daha fazla) isim biliyorum. O nedenle İstanbul’daki SHÇEK’e bağlı kadın sığınacağının kadınları, feminist kadınları ya da bu alandaki kurumları bir kenara itip, onları görmezlikten gelerek çalışmadığını, bizzat biliyorum. Tam tersine buradaki arkadaşlarım da biliyordur, İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, Mor Çatı, Küçükçekmece Belediyesi bilir, birbirimizle işbirliği halindeyiz ve sürekli sesimizle, kulağımızla birbirimizden haberdarız. Bu alan öyle geniş bir alan ki, az ya da çok nerede bir olanak varsa onu yakalayıp, şiddet yaşayan kadına aktarmak gibi bir dertle çalışır herkes.

Uzattım istemiyorum, ama şunu da söyleyeyim: Devletin pek çok kurumu var, birçok kurumu da bu alanla ilgili; eğitim, hukuk, karakol ve sosyal hizmetler gibi. Devletin içinde bu kurumları saydığımız zaman, şiddete uğrayan kadına en çok duyarlı olan, bir şeyler yapma çabasında olan da SHÇEK’tir. Sığınakları artıralım, ama sığınakları artırmak yeterli değil. Hâkimleri, özellikle ve özellikle polisleri, karakolları mutlaka bu işin içine katıp, karakollarla protokol mü olur, işbirliği mi olur, onları eğitime katmak mı olur mutlaka çalışmalar yapmak lazım. Biraz önce Cânân’ın söylediği gibi “Devlete bağlı bütün kurumları bu alandaki tüm kurumları içimize almanın yolunu bulmalıyız.”

**Ayşe Düzkan**

Siyaset yaptığımızı hatırlatmak istiyorum. Bir tür merkezi politikaya ihtiyaç var. Bizim “sosyal devleti” savunmak gibi bir durumumuz olduğunu düşünüyorum, ancak sosyal devlet bütün bunları mümkün kılabilir. Sosyal devlet kavramı, hem Türkiye’de, hem de dünyada düşen bir kavramdır. Sosyal devlet olmadan biz kendimizi finanse edemeyiz. Bütün dönemlerde, şöyle basit bir taktik izleyebiliriz: Sosyal devleti savunan partilere bizden oy var. Sosyal devleti kim savunuyorsa, sosyal hizmet yapacağım diyorsa, pazarlığa oturabileceğimizi düşünüyorum. Biz bir taktik olarak, önümüzdeki yıllarda sol partilerin elinde olan belediyelerle iş yapabiliriz. Sol partili belediyeleri şu açıdan vurguluyorum: Sosyal bir harekete dayanmaktalar, sosyal bir harekete dayanan partilerde çalışan kadınlara, kadın kollarına gidip, bu sizin politikalarınızın parçası olmalı demek mümkündür. Bu politikalarınızı belediyelerinize yansıtmalısınız, diye bir etki ve işbirliği imkânı var. Bu partilerdeki sivil güce başvurmak, devlet güçlerine başvurmaktan daha mantıklı görünüyor bana. Dünyadaki bütün muhalif gruplar bunu yaparlar. Ama bunun dışında (bir şeyler yapmak isteyen bütün kadınların başımız üzerinde yeri var) devlet görevlilerini bir sivil toplum kuruluşu toplantısında ağırlamamız gerekir. Burada politika belirlerken, devleti reddetme hakkımız olduğunu düşünüyorum

İtirazlar...

### **Ayşe Düzkan**

Ama ben de herkes gibi düşündüğümü söyleyebilirim. Dünyanın en acayip şeyi olsa bile burada söyleyebilirim, diye düşünüyorum. Bağımsızlığımızı nasıl sağlayabiliriz? Ben hiç böyle bir çalışma içinde yer almadım. Başka türlü bir çalışma içindeyim. Dolayısıyla söylediklerim “bekâra karı boşamak gibi gelebilir” Fakat arkadaşlar, zaten biz bekârız ve sürekli “kocalarınızı boşayın” diyoruz. Yani dolayısıyla bunun da çok yadırganmaması gereken bir davranış olduğunu düşünüyorum.

Şimdi birincil öncüllerimize dönelim. Niye sığınak açıyoruz? Tabii ki kadınları güçlendirmek için. Yoksa kadınları sürekli sığınakta yaşatmayı düşünmüyoruz. Bu geçici bir güçlenme dönemi. Bu güçlenme faaliyetinin önemli bir bölümü danışma merkezleri aracılığıyla yürütülebilir. Yeter ki, biz önümüze böyle bir bakış açısı koyalım, meslek sahibi olma, hayır demeyi öğrenme, fiziksel bir güç kazandırma yani kendini savunma gibi. Bunlar barındırmadan da yapılabilir şeyler. Bütün bunların devlet kurumlarında barındırmadan daha faydalı olduğunu düşünüyorum. Burada şu gerçeklikteyiz, dayak yemiyor olabiliriz, ama bu bizim erkeklerin şiddetine maruz kalmadığımız anlamına gelmez. Erkeklerin şiddetinden arınmış bir dünya hedefliyoruz. Bunun için güçlenmeye çalışıyoruz, bizden daha güçsüz olan kadınlara, zor durumda

olan kadınlara el uzatmaya çalışıyoruz. Barınma meselesi önemli, ama bu kadar mutlak bir öneme sahip değil.

Burada belki şöyle bir taktik izleyebiliriz: Sığınmağın finansı çok önemli, finansman meselesini, kaynaklardan birini kendimiz temin ederek, öbürünü belediyeden temin ederek belki bir özerklik sağlayabiliriz. Ancak pazarlık gücümüz olmadan, bütün bunları temin etmemiz mümkün değil, ama bence esas pazarlık gücümüz şudur: Sığınak kapandığında 200 kadın gösteri yapıyorsa, bin imza toplaniyorsa, sığınmağı kapatan partinin kadın kolları tepki gösteriyorsa bir şeyler değişir. Bu bir tür propaganda ve hatta ajitasyon faaliyeti gerektiriyor. Epeydir unuttuğumuz, ama kaynak ve akıl ayırmamız gereken bir durum bu. Bunlar çok ihmal ettiğimiz şeyler. Eylem planıyla ilgili görüşlerim var, ama onları ikinci planda anlatacağım.

### **Nurperi Sancak**

Bir yıldır bas bas bağıyoruz, herkes duyuyor. Konu, sadece Mor Çatı'nın sığınmağının kapanması değil, merkezinin de kapanmak üzere olması. Nerede bir kampanya açmak için kadınların desteği? Nerede değerli *Kadınlar Dünyası*, *Pazartesi Dergisi* ve bunun gibi? Pekâlâ, bunları birlikte yapmalıydık, ama birbirimizi bile görmüyoruz bir yıldır. Sadece kendi gündemlerimizi oluşturmayalım, Mor Çatı'nın sığınmağının kapanması haberleri basında çıktığı kadar, kendi yayın organlarımızda çıkmadı. Hani nerede kampanyalarımız? Biz her gün sizi arayıp söylemek zorunda değiliz.

### **Ayla Oran**

Merhabalar, ben Mersin Bağımsız Kadın Derneği'nden Ayla. Sivil toplum kuruluşu lafını etmek pek muteber oldu, ama oradan başlayacağım. Aslında birçok şey var, söylemek istediğim, ama mümkün olduğunca özetlemeye çalışacağım. Sivil toplum kuruluşu olmanın anlamı eleştirel bir tutum içinde olmaktan geçiyor. Sığınmaevlerini biz öne sürmüş, biz savunmuş olabiliriz ve devlet de şu an sığınmaevleri açıyor olabilir. Tabii ki dayanışmayı yadsımıyorum, ama gönüllü kadın kuruluşlarının eleştirel tutumlarını sürdürmelerinin çok anlamlı olduğunu düşünüyorum. Bence sivil toplum kuruluşu olmamızın da anlamı burada zaten. Sığınakların kapanması meselesinde esas sorunun kadına yönelik şiddete karşı politika üretmede biraz başarısızlığımıza bağlı olduğunu düşünüyorum. Eğer politika üretmekte başarılı olabilseydik, zannediyorum ki bu noktaya gelmezdik ve esas sahip çıkmamız gerekenin de bu olması gerektiğini düşünüyorum. Sanıyorum, çalışma gruplarında bunu tartışacağız. Bu konu yüzeysel bir konu değil. Millî Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı gibi pek çok kurumu ilgilendiriyor.

Biz de sığınmaeviyle ilgili yerel yönetimle birlikte bir organizasyon yapmaya çalışıyoruz. Karşımıza her defasında yönetmelikler, Devlet İhale

Kanunu gibi kadın hareketinin yabancı olduğu, pek de bilgi sahibi olmadığı, bir sürü detay çıkıyor. Biz, yerel yönetimler konusunda politika ve kadın çalışma grubunda bu konuya hâkim, bilgi sahibi insanların bilgilerini aktarmasını gerçekten istiyoruz. Anladığımız kadarıyla yerel yönetimlerle ilgili benzer mazeretler ve sorunlarla karşı karşıyayız.

### **Nevin Kaplan**

Ben Nevin Kaplan, KESK Kadın sekreteriyim. 80'li yıllardan sonra kurulan Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği'nin üyelerindendim. Süreci sizlerle yaşayamadım, ama takipçisiyim. Bizlerin de son dönemde, kadın alanına ilişkin çok ciddi çalışmaları oldu. Öncelikle "Dünya Kadın Yürüyüşü"yle başladığımız tartışmalarda gördük ki, kadın sığınmaevleri konusunda dünyada da çok ilerde değiller. Sorunlar orada da sürüyor, orada da çıkan bazı çözüm önerileri var. O noktadan hareket ederek konuşmak istiyorum. 10-15 yıl önce başlatılan bu tartışmada çözüm önerileri nasıl bir kazanıma dönüşecek? Çözüm önerilerinde yol alamadığımızı görüyorum. Nasıl yol alacağız? Öncelikle bunu ortaya koymak lazım.

Burada ki tartışma da iki boyutta gidiyor; birincisi bağımsız kurumlar mı kadın sığınmaevlerini açacak, yaşatacak yoksa; devlete asli görevi olan, sosyal devlet olma görevini mi hatırlatacağız? Öncelikle bu sorunlarının farkına varmış kadınların örgütlenmesini ilk koşul olarak görüyorum. Arkadaşlarımız çoğu değişti, gerçekten yaşamın her alanında, evde, sokakta, işyerinde, sendikalarda şiddet yaşıyoruz. Ne yazık ki sendikalarda yalnız olduğumuz için kadına ilişkin şiddetin her türünü yaşıyoruz. Ashında yalnız değiliz, çoğuz, çok da fazlayız, bunun farkındayız, ama ortak çalışmamız, birlikteliğimiz yok. Önce bu birlikteliği sağlamamız gerekir. En öncül problemimiz bu, diye düşünüyorum. Yaşamın tüm alanlarındaki kadınlar olarak kesinlikle bir araya gelmemiz lazım. Mevcut olan sığınmaevlerinin korunması, kapatılanların açılması, yeni sığınmaevlerinin açılması gerekiyor. Gördüğüm kadarıyla burada birçok ilden kadın arkadaşımız var, bizim de örgütlü bulunduğumuz illerde çok gönüllü arkadaşlarımız var. Onların da buldukları illerde dayanışmasını sağlayabiliriz. Sığınmaevleri açılması konusunda hükümetleri, devleti, yerel yönetimleri zorlamamız, hükümette grubu bulunan partilere gitmemiz, uluslararası kurumlarla dayanışma ağını geliştirmemiz gerekiyor, diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

### **Cânân Arın**

Temel sorun, sığınakların olmaması nedeniyle kadınları gönderecek yer bulamamak. Ama şimdi bunu tek başına konuşmaya başladık. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'yı unutuyoruz. Sığınak açamıyorsak adamları evden gönderelim, kadın evinde otursun. Dünyada da sorun önce kadınlara

sığınak bulmaktı, sonra “Niye biz kadınlara sığınak buluyoruz, şiddet uygulayanı evden uzaklaştıralım” dendi. Sığınaklar açılsın, bunun için gerekli çabamızı gösterelim, ama 4320’yi her vesileyle, her saniye unutmadan uygulayalım ki kadının sorununu bulunduğu yerden çözebilelim.

Ayşe’ye ve ondan önce konuşan herkese çok ciddi katılıyorum. Bizim ciddi bir baskı grubu olabilmemiz için yeniden sokağa dökülmemiz, yeniden talep etmemiz gerekiyor. Buradaki birkaç yüz kişiyle değil, binlerce insanla toplanmamız gerekiyor. Baskı grubu olmadıkça, baskımızı hissettirmedikçe bir şey yapamayız. Kadın hareketi yaygınlaştı, ama yoğunluk mu azaldı? İvme mi azaldı? Bilemiyorum. Sadece kurumsallaşmakla bu iş yürümüyor. Berlin’de daha önce çalıştığımı söyleyen Tülin gerçekten ayakları yere basan şeyler söyledi, ama Türkiye’de 49 yıllığına sözleşme yapmak olanaksız, çünkü resmi kurum ve kuruluşlar ihaleyle yer kiralarlar. İhaleyle almadığın sürece onlar da iş yapamayacaklarını düşüneceklerdir.

### **Munise Dayı**

Hemen hemen hepimiz aynı şeyleri konuşuyoruz. Çok önemli bir problemimizi Cânân’ın dediği gibi, öncelikle 4320 Sayılı Yasa ile çözmeye çalışıyoruz, ama çözemediğimiz zaman sığınmaevi önemli bir ihtiyaç. Sığınmaevini devlet (gerçekten sosyal devlet özelliğiyle) ya da yerel yönetimler kendisi kurup çalıştırmalı mı? Bence bunda hem fikiriz. Devlet çalıştırmamalı. Çalıştırma eylemini bağımsız kadın örgütleri yapmalı. Bağımsız kadın örgütleri deyip duruyoruz. Şimdi Cânân’ın söylediği, dışarıda da konuştuğumuz arkadaşların dediği gibi artık “biz” dediğimiz yapının örgütlenmiş olması gerekiyor.

Sığınmaevleri ve danışma merkezlerinde mutlaka “biz” taraf olmalıyız. “Biz” kimiz? Bütün kadın örgütleri, belki demokratik kitle örgütlerinden bile olabilir. Sığınmaevleri açılırken “biz” taraf olmalıyız. Çalıştırma işi kesinlikle bizim derneklerimiz ve vakıflarımız aracılığıyla yapılmalı. Ben özellikle Ankara’daki sığınmaeviyle çok ciddi problem yaşıyorum, çünkü mesai saatlerinde çalışan bir kurum, nüfus cüzdanı olmayanı almayan bir kurum, çok iyi bir psikolojik ve hukuki danışmanlık verilmeyen bir kurum ve çok ciddi problemler yaşıyoruz. Gönüllü birilerinin, senin gibi düşünen birilerinin burada göreve başlamasını beklemek, gerçekten çok uzun bir süreç. Biz bu sığınmaevlerinde bir an önce örgütlenelim, sığınmaevleri ve danışma merkezleri kuruluşunda, çok geniş bir yapıyla hareket etmek zorundayız.

### **Ufuk Sezgin**

Burada çok hoş fikirler geldi. Çözüm önerilerinden söz etmek gerekirse, çok önemli şeyler söylendi. Bir kere bu konuda çalışan insanlar, uzun yıllardır bu konuya emek vermiş insanlar. Bu bir yorgunluk yarattı hepimizde. Bu yüzden

emeğimizi, enerjimizi yeterince bu işe ayıramıyoruz. Bizler sadece bu konuda çalışmıyoruz, bununla bağlantılı konularda yine varız. Görüyorum; uzun yıllardır bu işte aktif olarak çalışanlar, hâlâ bu işte. O yüzden yeni kanlara ihtiyacımız var. Bu yeni kanlar nasıl sağlanacak? Basınla, medyayla, sokağa çıkarak, enerjilerimizi eskiler olarak bu işte kullanacağız.

Bir diğeri ise Cânân'ın söylediği çok doğru, sığınaklara çok gerek var, ama biz niye hep kadınları evinden çıkarmayı düşünüyoruz. Ayşe bir şey söyledi "Kadına hayır dedirtmeyi sağlayabilmek." Kadının güçlenmesi nasıl olacak? Bunun önerisi de kadınların başvurabileceği sığınakların ötesinde merkezlerin de kurulabilmesi. Onun ötesinde devletin bir şeyler yapması şart, Sosyal Hizmetler'le ilgili böyle bir tartışma oluyor. Sosyal Hizmetler bu işin asıl sorumlusu. Bütün dünyada bu böyle.

Böyle toplantılarda hep bir yerden bir şey bekleme durumu oluyor. Biz niye bir yerden bir şey bekliyoruz ki? Mor Çatı, çok seneler önce kurulan bir kadın örgütü, ama sonuçta bugün Mor Çatı'nın sığınağı kapalı. Niye kapalı? Çünkü paramız yok. O zaman bizim kendi finansmanımızı da bir yerden beklemeksizin, üretmeye çalışmamız önemli, diye düşünüyorum. Bunu da yapacak olan kişiler, profesyonel olacak. Bana buradaki arkadaşlar söyleyebilir, sen senelerdir bu işin içindesin, kaç gün gelip Mor Çatı'da çalışabiliyorsun? Çalışmıyorum, ben yapacağım işleri, kendi önceliklerimle sınırlayıp, kendi mekânımda halletmeye çalışıyorum, aynı zamanda bir devlet memuruyum ve orada çalışmak sorumluluğum var. O halde KAMER kurduğu lokal, lokanta iyi bir örnek diye düşünüyorum. Geçen hafta oradaydım, herkes geliyordu, hatta okullarla anlaşma yapmışlar, çocuklar öğlen saatlerinde yemeklerini yiyorlar, oraya belli bir para bırakıyorlar.

Çözüm önerisi olarak, önce pilot bölgelerin seçilmesi ve enerjinin o bölgelere kaydırılıp, oradan dağılmasını öneriyorum. Kendi ekonomik gücümüzü de kendimiz sağlamalıyız, devletin desteği olsun, ama onun göreviyse biz kadınlar ne yapacağız? Bekleyecek miyiz yıllarca? Bunu beklemek yerine başka bir öneride bulunuyorum. Onun ötesinde, önemli olan çalışan kişilerin de kadın olma bilincine sahip olmasıysa, biz, sen ben demeksizin böyle toplantıları sıklaştırarak, bu bilincin yayılmasına neden olabiliriz diyorum. Ben sen bilincini "biz" bilinci haline getirirsek, kadın hareketi bu ülkede güçlenir. Teşekkürler.

### **Gülşah Seral**

Sığınaklar ve dayanışma merkezleriyle ilgili sabahki oturumdan çıkan bazı öneriler var. Öneriler arasında ilk önce kendi gücümüzü ortaya çıkartmak dedik, bu daha sonra yapılan konuşmalar çerçevesinde de gündeme geldi, yorgunuz, buna bağlı olarak da taze kanlar, genç kadınlara ulaşılmasından bahsedildi. Yerel yönetimlerin sığınaklara destek vermesi gerektiği konusu tartışıldı. Mevcut sığınakların açılması, 4320 Sayılı Yasa'nın kullanımı gündeme



geldi. SHÇEK ve kadın gruplarının işbirliği içinde sığınaklar ve merkezler oluşturulması kadın olarak birlikte bir şeyler yapma üzerinde duruldu. Kadın dayanışma komisyonu, danışma merkezleri ve sığınmaevleri federasyonu oluşturma gibi fikirler var. Özellikle sığınakların finansmanı konusunda sosyal devlete vurgu yapıldı. Bunlar çerçevesinde de bir baskı grubu nasıl olabiliriz, nasıl oluşturabiliriz konusu ele alındı. Kişilere ulaşmada SHÇEK Toplum Merkezleri kanalını kullanma, gönüllü eğitimi etken noktalar olarak belirdi. Kamuoyu oluşturma, kadın örgütleri arasında iletişim ve dayanışma konusu üzerinde duruldu. Finansman sağlamakla ilgili çözüm önerileri arasında, projeler veya işletmeler vasıtasıyla finansmanımızı sağlamak üzerinde konuşuldu. İşletmeler konusunda çok fazla olumlu örnek olmamasına da değinildi, ancak bu hiçbir zaman olamayacak anlamına da gelmez denildi. Sığınaklar ve danışma merkezleri bağlamında Yerel Yönetimler Kanunu'na madde eklenmesi, yer temini, STK temsilcilerinden oluşan sığınmaevi denetleme grubu, işbirliği gibi konular tartışıldı.

Kampanyalar yapmadığımızdan, sokağa artık çıkmadığımızdan bahsettik, bunu tekrar yaparsak bir çözüm oluşturabileceğimizi, pilot bölgeler seçilip periyodik toplantılar yapma, ortak ilkelerin belirlenmesi, bu tür ortak çalışmaların nasıl olacağı, nereye varacağı konusunu tartıştık. İlişkilerde dikkatli olmak, destek istemek, özellikle sol partili belediyelerle ilişkiler kurulması çözüm önerileri arasındaydı. Sıkça gittiğimiz yerlerde duyarlılık artırmak için çaba göstermemiz, motivasyon çalışmaları yapmamız gerektiği söylendi. Medyaya yönelik çalışmalar yapma söz konusu oldu. Duyuru, seminer, paneller, stand kurma gibi çalışmalar, medyayı uyarma ve kullanma konuları üzerinde duruldu. Bunlar sabah konuşulan konulardı.

\*Ekleyelim... Eklemeyselim diyen... Atlanmış mı bu nokta... Tam emin değilim.

**(\*Erkeklerin eğitimiyle ilgili gelen öneriler ve ilgili tartışmalar kaset kayıtlarından anlaşılıyor)**

?

Böyle bir kurultayı hiçbir zaman erkeklerin eğitilmesi amacıyla yapmadık.

**Gülşah Seral**

Ben şöyle bir şey yapmak istiyorum. Kadına şiddeti uygulayan erkek, ama o şiddeti erkeğe uygulatan sistem. Sadece erkekler şiddeti uyguluyor diye erkeklerle çalışmak da tek başına bir çözüm... Kadınlara ulaşmak, erkeklere ulaşmak konusunda belki daha fazla tartışmak gerekiyor. Bunu çalışma gruplarında ele alabiliriz. Ama şu anda karşı görüşler var gibi geliyor bana...

### **Ayşe Düzkan**

Yine öncüllerimizi hatırlatmak zorundayız. Bizim ilk fark ettiğimiz şeylerden biri erkeklerin özel olarak eğitimi meselesiydi. Eğitilmiş erkek dövmez, eğitilmiş kadın dayak yemez, ekonomik sıkıntı olmasa kadınlar dayak yemez gibi anlayışlar var. Eğiterek, hatta vaaz ederek (Türkiye’de ellerini yıkamayı öğretmiyorsunuz), söylenerek olacak bir şey değil. Biz bu sistem karşısında kadınları güçlendirmeye çalışıyoruz. Bazen birçok kadın için “Ajda Pekkan’a bak ne kadar güzel, sen dön kendine bak” demek bir tokattan daha büyük bir şiddet olabilir. Dövmedikleri zaman mesele bitmiyor. Gülşah’ın da vurguladığı gibi bu bir sistem meselesi. Bazılarımız erkek egemen sistem diyoruz, bazılarımız patriarkal sistem diyoruz. Çeşitli kurumlarla besleniyor bu sistem. Bahsettiğimiz kurumların önemli bir bölümü bu sistemin oluşturulduğu, beslendiği kurumlardır. Camiler, kahveler erkek ortamları. Biz o kurumları alaşağı etmek durumundayız. Oraya gidip eğitmek, vaaz vermek değil, alaşağı etmek durumundayız. O kurumların salt erkeklerden oluşan yapısını kırmak zorundayız. Patriarkal sisteme karşı mücadele etmek, bu şekilde yapılacak bir şeydir. Biraz daha mücadelenin öncüllerini fark edip ve onlar üzerinden konuşabilirsek daha iyi olur, diye düşünüyorum.

### **Gülşah Seral**

Arkadaşlar bu bölümde neler yapılabileceğini zaten tartışacağız. Kişiler geip sunumlarını yaptıktan sonra bu fikirleri de göz önünde bulundurarak, hem sunumları hem de bu tartışmayı göz önüne alarak sorularımızı ve tartışmayı ona göre yönlendirelim, çünkü zaman açısından çok kısıtlı bir gündemimiz var.

### **Gülser Kayır**

Aynı zamanda çalışma gruplarında da bazı şeyler tartışılabilir.

### **Gülşah Seral**

Biraz sonra sunumlara başlayacağız, daha sonra da eylem planına yönelik önerileri daha da geliştireceğiz. Yarın bütün bunları çalışma gruplarında da ayrı ayrı ele alacağız.

### **Tülin Sertdemir**

Arkadaşlar burada sanıyorum en yanlış sözcük “eğitim” sözcüğü oldu. Ben kendi adıma şunu düşünüyorum: Biz erkekleri değil kadınları bile eğitebilecek durumda değiliz. Eğitim bütünlüklü bir olaydır ve yıllardır nasıl bir eğitim sistemimiz olduğu da ayrı tartışma konusudur, ama bu eğitim sistemi ülkemizi bu duruma getirmiştir. Ancak söz edebilirsek şiddet mağduru kadınların rehabilitasyonundan söz edebiliriz. Şiddet mağduru kadınları rehabilitasyonu

gerektiği zaman eşinin rehabilitasyonu konusunda tartışabiliriz. Bu olabilir mi, olamaz mı, tartışmamız bu noktada olabilir. Bunun dışına çıkamayız sanıyorum.

## **BİLDİRİLER SUNULUYOR**

### **KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE SİYASAL ALANDA YAPILMASI GEREKENLER**

#### **Gülşah Seral**

Şimdi ilk sunumumuz Munise Dayı'dan, "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Siyasal Alanda Yapılması Gerekenler." TÜBAKKOM adına konuşuyor.

#### **Munise Dayı**

İlk bölümdeki konuşmalardan sonra benim sunacağım tebliğin içeriğini konuştuğumuzu ve belli bir yere kadar getirdiğimizi düşünüyorum. Hepimizin bildiği gibi cinsiyet ayrımcılığına ilişkin devlet politikaları, Avrupa ülkeleri tarafından çok uzun zamandır oluşturulmuş ve bu politikalar 20. yüzyılda uluslararası düzeye taşınmaya başlanmıştır. Devletimiz ise 1990'lı yıllara kadar, kadın hareketi belli bir ivme kazanıncaya kadar bu konuya önem vermemiş, bu konuda hiçbir şekilde bir politika geliştirmemiştir. Ancak daha sonra kadın hareketinin geldiği nokta ve Avrupa'ya açılmak gibi bir istek, siyasal iktidarımızı bu konuda politikalar üretmek zorunda bırakmıştır.

Cinsiyet ayrımcılığı kadının gördüğü şiddetin ilk nedenidir. Yasal açıdan cinsiyet ayrımcılığı olduğu sürece kadının şiddet görme ihtimali yükselmektedir. Bu nedenle uluslararası düzeydeki anlaşma ve sözleşmelere Türkiye devleti olarak imza konmuş ve bundan sonra birtakım politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Hatta bildiğimiz kadarıyla bu yıl çekinceler kaldırılarak daha da aşama kaydedilmeye çalışılmaktadır. Siyasal iktidar, Birleşmiş Milletler tarafından 1979 yılında hazırlanan "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"ne konulan çekinceleri kaldırmış olduğuna göre, öncelikle yasal alanda kadın-erkek eşitliğini, cinsiyet ayrımcılığını ortaya koyan hükümleri yok etmesi ve buna ilişkin kanunlarda ciddi bir değişiklik yapması gerekmektedir. Bunun için de ilk yapılacak şey, birçok Avrupa ülkesinde ve dünyada yapıldığı gibi eşitliğe ilişkin ("eşitlik çerçeve yasası" ya da sadece "eşitlik" diyebiliriz) genel bir yasa çıkarmalıdır. Bu konuda TÜBAKKOM olarak değilse bile daha önce kadın avukatlar olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nde, Ankara Barosu'nda bir kısım çalışmalarla eşitlik konusunda bir yasa önerisi hazırlanmış ve sunulmuştu. Bunun dışında Medeni Kanun ve Ceza Kanunu'ndaki kadın-erkek eşitliğine aykırı tüm hükümler bir an önce çıkarılmalı ve eşitliği içeren hükümler

yerleştirilmelidir. Bu konuda gerekli çalışmalar yapıldı, ancak henüz kanunlaşması mümkün olmadı.

Devletin yasal düzenlemeler yapmasının yanında, cinsiyet ayrımcılığına ve buna bağlı olarak da eğitime yönelik çalışmalar yapması da çok önemlidir. Sadece cinsiyet ayrımcılığı ve sadece şiddet konusunda değil, eğitim sosyal devletin çok önemli görevlerinden biridir. Bu da öncelikle sekiz yıllık temel eğitimle başlayan (biliyorsunuz, bu daha önce uluslararası sözleşmelerle taahhüt edilmişti ve gerçekleştirildi) süreçte öncelikle kitaplardaki cinsiyet ayrımcılığını içeren konular yok edilmelidir. Ayrıca bu kitaplara cinsiyet ayrımcılığını ve şiddeti önlemeye yönelik konular da eklenmelidir. Devlet taahhüdünü 4. Dünya Kadın Konferansı sonundaki deklarasyona imza koymakla vermiştir. Hükümetin, ulusal eğitim politikalarını kadının demokratik katılımını artıracak ve kadında siyasal bilinç oluşmasını sağlayacak yönde yeniden düzenlemesi gerekmektedir. Bunun için de bütün düzeylerde okul programlarının ve eğitim materyallerinin taranarak cinsiyet ayrımcılığına yol açabilecek anlatım ve anlayışlardan arındırılması gerekmektedir. Kadın sorunlarına duyarlı eğitim materyalleri hazırlanarak, özellikle öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde ve öğretmenlik formasyonu programlarında kullanılması gerekmektedir. Bütün düzeylerdeki okullarda cinsel eğitim verilmelidir. Kız çocuklarının, özellikle kırsal alandaki kız çocuklarının örgün eğitime katılması için gerekli tedbirler alınmalı, bu konuda aileler eğitilmeli ve bu da merkezi idare yasal düzenlemeler yapılarak, sağlamalıdır. Yaygın eğitimle, toplum, cinsiyet ayrımcılığını önleme ve şiddet konusunda bilgilendirilmelidir. 4. Dünya Kadın Konferansı sonucunda hazırlanan Pekin Eylem Planı'nda da on iki hassas noktadan biri, "kadın eğitimi ve öğrenimi" olarak tespit edilmiştir. Devlet halk eğitim kursları açmalı ve özellikle kız çocuklarının örgün eğitime gönderilmediği yerlerde, bu kursları yoğun bir şekilde yapmalıdır. Aynı zamanda yaygın eğitimle kadınlara verilen kursların aile ekonomisi ve kalkınmaya katkısı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu anlamda da İş ve İşçi Bulma Kurumu'yla işbirliğine gidilmelidir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının insan hakları konusunda toplum bilincinin geliştirilmesine yönelik kampanya ve eğitim programlarının düzenlenmesi ve bu konuda hazırlanacak projelerin desteklenmesi gerekmektedir. Merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin eğitim kadar önemli görevi, şiddet gören kadınların sığınması, korunması ve yaşaması için gerekli tedbirleri almaktır. Şiddet gören kadınlara sığınma imkânı sağlanması uluslararası sözleşmelere imza atarak, devletimiz tarafından taahhüt altına alınmıştır. Ancak halen bu konuda yeterince duyarlı davranılmadığını düşünüyorum. Bu nedenle öncelikle şiddete uğrayan kadın ve çocuklara yasal haklarını anlatma ve bilinçlendirme konusunda, hukuki ve psikolojik danışmanlık hizmeti verilen merkezlerin kurulması ve aynı zamanda bu merkezlerden bağımsız olarak sığınmaevlerinin kurulması, bunların gerekli

personel ve teknik donanımının sağlanması, var olanların sürekliliği ve gelişmesi için merkezi ve yerel yönetimlerin bütçelerinden pay ayrılması taahhüt edilmiştir ve bir an önce bunların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Yerel Yönetimler Kanunu'nda değişiklik yapılarak, mutlaka her yerel yönetimin bağımsız kadın kuruluşlarıyla bağlantılı olarak sığınmaevi kurması veya finanse etmesi yönünde bir zorunluluk getirilmelidir. Merkezi ve yerel yönetimler yanında baskı grubu olarak, kadınların bu konudaki ihtiyaç ve isteklerini siyasal iktidara ulaştırmakta demokratik kitle örgütlerine ve özellikle bize çok görev düşmektedir. Yani demokratik kitle örgütleri toplumun sesi olmak durumundadırlar. "Örgütlü azınlığın örgütsüz çoğunluğu her zaman yöneteceği" fikrinden hareketle güçlerimizi birleştirerek, bir siyasi güç ve baskı grubu olarak siyasal iktidarla pazarlığa oturma şansını elde edebileceğimiz ve bunu bir an önce yapmamız gerektiği kanısındayım. Teşekkür ederim.

## **AİLE İÇİ FİZİKSEL ŞİDDETE İLİŞKİN DAVALARDA BİLİRKİŞİLİK KURUMUNUN ÖNEMİ**

### **Gülşah Seral**

Teşekkür ederiz. Şimdi Ayşegül Kaya "Aile İçi Fiziksel Şiddete İlişkin Davalarda Bilirkişilik Kurumunun Önemi" üzerine Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı adına konuşacak

### **Ayşegül Kaya**

Merhabalar! Kolay kolay heyecanlanmam, ama bugün heyecanlıyım, sesim titirse kusura bakmayın. Gerçekten burada olmak güzel, deneyimlerimizi paylaşmak son derece önemli, son derece değerli. Anlatacağım konu aslında spesifik ve hukukla ilgili olmasına rağmen son derece önemli bir konu.

Türkiye, adalet mekanizması çalışmayan, ama çalıştığı kadarıyla da kadın aleyhine çalışan bir mekanizmaya sahip olan bir ülke. Bunda hiç şüphe yok. Bütün ülkenin değişik yörelerinde kadınlar ve kadın grupları şiddete ilişkin ve kadınlara yönelik suçlarda ceza alması gereken fiillere yönelik çalışıyorlar. Bütün bu kadın gruplarının hukukçuları bu alanda belli bir zamandan beri çalışıyorlar, ancak öyle bir ülkede ve öyle koşullarda yaşıyoruz ki (bu birliktelikler, birer birer son derece önemli ve değerli) bu çalışmaların birleştirilmesi, bir araya getirilmesi gerekli. Ve bütün yargı sistemi içerisinde, idari davalardan tutunuz, Medeni Hukuk davalarına, özellikle bizi çok yakan ceza davalarına kadar, her yerde bir bütünlük arz etmesini, iletişimsizlik ve tek tek çalışmalar nedeniyle maalesef sağlayamıyoruz. Oysa tek tek duruşmalarda dile getirdiğimiz, kadınlar için son derece önemli olan talepler, o kadın avukatın deliliğine ve kendi uydurmasına yol açacak denli dışlanan talepler olarak gündeme gelebiliyor. Oysa yasalardaki ayrımcılıklara rağmen talep edeceğimiz

çok şey var. Ancak bunlar üzerinde birlikte çalışırsak ve birlikte yaparsak mesafe alabiliriz. “tıp davranış modelleri”, “tıp alışkanlıklar” geliştirmek zorundayız. Ve bu sadece avukatların geliştirebileceği bir davranış da olmayabilir, aynı zamanda bu duruşmalara müdahil olan, bu duruşmalarla ilgili olan kadın kuruluşlarının da davranış modelleri geliştireceği kanısındayım. Bu anlamda gerçekten kadın avukatların iletişim içinde çalışmalarını çok önemsiyorum. Neden? Çünkü bilirkişilik kurumu bizim canımızı yakan, bütün bu sistem içinde bizi son derece esir alan bir kurum.

Elimde bilirkişilik kurumunun ne denli önemli ve ne denli kadın aleyhine çalışan bir sistem olduğunu dile getiren, bir araştırma var. İlgili mesleklerden kişilerin ırza geçmeyle ilgili tutum ve inanışlarını araştıran bu belge ve ortaya konulan bilgiler, bizim için son derece önemli. Bizim el yordamıyla öğrendiğimiz, saptadığımız, ancak bilimsel olarak adını koyamadığımız şeyleri ortaya koyan bir belge bu. Aynı zamanda benim mahkemelerden, kendi davalarımından ya da kadın çalışmalarından bildiğim bir şeyi, bana kanıtlayan ve adını anarak, bilimsel olduğunu söyleyerek birilerinin kafasına vurabileceğim, bir belge bu. Bu belge bize ülkenin perspektifini sunabilecek bilirkişilerden bahsediyor. Kimler bunlar? Polisler, yargıçlar, adli tıp uzmanları, psikologlar ve psikiyatrlar. Biz kendi yaptığımız çalışmalarda çok az sayıda psikolog kadımla, psikiyatr kadımla çalışabiliyoruz. Neden? Çünkü kadının ikinci sınıflığını besleyen bir biçimde işleyen bir mekanizma var karşımızda. Duruşmalar sırasında dinlenen, raporlar alınan bilirkişiler, kuru ve kendilerinden uzak (kadınlar için çok can alıcı ve yakıcı olmasına rağmen) üç satır raporla yetinirler. Bakış açıları doğru değildir, bakış açıları kötüdür, kadının ikinci sınıflığını besleyici niteliktedir. Yargıçlardan talepte bulunursunuz, talebinizi karşılamazlar. Yargıçlar bilirkişi raporlarının dışına taşarak, kendilerinin değerlendireceği bir biçimde karar vermezler genellikle, çünkü kendileri de benzer bakış açılarıyla yüklü oldukları ve geleneksel yargılama sistemi içinde, bu davranış alışkanlıklarını sürdürdükleri için başka irdeleyici sorularınızda bilirkişileri harekete geçirmezler ya da geçirirlerse yine kadının ikinci sınıflığını ve içinde bulunduğu konumu sürdürücü mahiyette bir çalışma yaparlar.

Eğer siz bir avukat olarak farklı bir talepte bulunuyorsanız, eğer siz bu bilirkişinin aynı zamanda bu raporla yetinilmeyerek, sorumluluğunu yerine getirerek bu duruşmaya getirilmesini ve sizin tarafınızdan sorgulanması gerektiğini dile getiriyorsanız (ki yaşamız buna uygundur) asla bu talebi kabul ettiremezsiniz. Oysa biz burada şunu yapabiliriz: Bu alanda çalışan bütün avukat kadınlar ve bu alanda çalışan diğer bütün gönüllüler bu taleplerimizi bir araya getirebilir ve bir iletişim ağı içerisinde davranış modellerimizi geliştirebiliriz. Bu davranış modellerini geliştirmek için meslek içi eğitimlerimizi artırmamız, becerilerimizi geliştirmemiz, taleplerimizi daha nerelere ulaştıracağımız konusunda da çalışmalar yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Bunun ötesinde bizim bu kadar kargaşa ve boğuşma içerisinde yapamadığımız çok önemli bir şey daha var. Bilirkişilik yapan insanların sorumluluklarını sorgulamamızın yanı sıra, sorumluluklarını yerine getirmedikleri ve mesleki aciz içinde bulduklarını dile getirerek, ceza almalarını sağlamalıyız. Eğer kendisine gelen tecavüze uğramış bir kadının (pis bir kadınla uğraşmak istemediği için) temizlenmesini isteyen bir doktor varsa ve bulguların, delillerin kaybına neden oluyorsa, derhal bu kişi hakkında sorgulama ve bu insanın yargılanması, bu mesleği icra etmemesi için çalışmamız gerekir. Bu nedenle hekimler, hemşireler bildirmek zorundadırlar. Zaten Ceza Yasası'nda da bu konuda hüküm vardır. 530. maddede bu insanlara sorumluluk yüklenmiş ve cezai bir hüküm düzenlenmiştir. Buradaki mesleki acizden bahsederken şundan da bahsetmek istiyorum: Kadınlar geldiklerinde yaşadıkları şiddeti dile getiremeyebilirler, “düştüm kırıldı, yolda yürüyordum, kapıya çarptım” diyebilirler, ancak bu karşılaştıkları bilirkişilerin sorumluluklarını yerine getirmeleri yönünde engel değildir. Bu kırık nasıl olabilir? Bir doktorun bunu bilmemesi mümkün değildir. Geçen günlerde Adana'da böyle bir çalışma yaparken, oradaki bir doktor bey şunu dile getirdi, “Evet, haklısınız Avukat Hanım, ama bir de şu var, bu kadınların can güvenliği söz konusu olabilir” dedi. Yani kendisini başka insani bir sorumluluk altında hissettiğini söyledi. Bu gerçekten çok önemli bir vurguydu. Bu nedenle bu doktor beye hak vermemek elde değil. Doktor, kadının durumunu ihbar edebilirdi, ilgililerin yargılanması sağlanırdı, ancak burada tıpkı bizim biraz önce saptadığımız gibi, doktor da merkez ve sığınak eksikliğini saptadı. Çok haklı ve insani bir kaygısını, bizim taleplerimizi dile getirerek vurguladı. Gerçekten bir doktoru, hemşireyi bu başvuruyu yapmaktan alıkoyan şey insani bir düşünceyse işte bu noktada kadın merkezlerine, sığınaklara ve diğer sosyal birimlere ihtiyaç var.

Evet, tüm söylemek istediklerim bunlardan ibaret değil, daha çok konuşmak isterdim, ama önemlisi iletişim halinde çalışabilmek, deneyimlerimizi paylaşabilmek ve bu deneyimleri paylaştıktan sonra üreteceğimiz çok daha güçlü talepleri hep birlikte dile getirmek dileğiyle... Teşekkür ediyorum.

## **CEZA YASA'SINDA, KADINA YÖNELİK CİNSEL ŞİDDET**

### **Gülşah Seral**

Şimdi mevcut Ceza Yasa'sında, kadına yönelik cinsel şiddet konusunda Cânân Arın Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı adına konuşacak.

### **Cânân Arın**

Merhabalar! Ayşegül'e ve Munise'ye aydınlatici konuşmaları için teşekkür ediyorum. Munise demin söze başlarken bir dil sürçmesiyle Ceza Kanunu'nda daha önce kadına yönelik bir politika olmadığından bahsetti. Tam

tersine çok ciddi bir Ceza Kanunu politikamız var, bir Medeni Kanun politikamız var, hukuk politikamız var. O da kadını yok saymak. Dolayısıyla bu ciddi politikayı bizim lehimize değiştirmek belki söz konusu olabilir.

Türk Ceza Kanunu'nda kadına yönelik cinsel şiddet konusunu genel çerçevede şöyle anlatmak gerekiyor. Bir defa kadına yönelik cinsel şiddetin temelinde Ceza Kanunu'nun genel politikasında, en can alıcı nokta, "kızlık zarı" ve "namus meselesidir." Yani namus kavramıyla kadını cinselliğinin tamamen örtüşmesi, bizim hayatımızı mahveden olayların en başında gelir ki, bütün ceza politikaları, ceza kanunları ve dinler kadının cinselliğini zapturapt altına almak üzere kurallar koymuşlardır. Bizim Ceza Kanunu'nda ve tasarıda da aynı şey söz konusu, kadının evlenme vaadiyle kızlık zarının bozulması cezayı gerektiren bir suç. Bu kızlık zarı ve namus meselesi bizi sonunda namus cinayetlerine kadar götürüp, namus adına cinayet işlemeyi haklı gösteren Ceza Kanunu'nun 51. ve 462. maddelerindeki indirimlerden yararlanmayı sağlamak ve onun için de namus cinayetlerini teşvik etmek anlamına geliyor. Bu nedenle bizim temel olarak savunmamız gereken ve karşı çıkmamız gereken kavram "kızlık zarı" ve "bekâret" kavramıdır. Evet, bir kadının tecavüze uğraması son derece önemli ve ceza gerektiren bir durumdur. Kadının daha önce kızlık zarı bozulmuş mu bozulmamış mı, kız mıymış kadın mıymış bunların ayrımını yapmaya, hiç kimsenin hem hakkı yok, hem de haddi değil. Dolayısıyla değişmekte olan Ceza Kanunu Tasarısı'nda da yine aynı suç yer alıyor.

Mevcut Ceza Kanunu'muzda kadına yönelik cinsel şiddet, kadının cinsel özgürlüğüne yönelik şiddet, hepimizin bildiği gibi kamu düzenine ve aile düzenine aykırılıktan kaynaklanan bir suçtur. Yani doğrudan doğruya kadının bedenine, cinsel özgürlüğüne yönelik olarak işlenmiş olan bu şiddet ya aile düzenini ya da kamu düzenini bozmaktadır. Mevcut Ceza Kanunumuzda evli bir kadının ırzına geçilmesi ağırlaştırıcı bir sebeptir. Onun için evli kadınların namuslarının evli olmayan kadınlardan, daha fazla korunmaya layık olduğu, evli kadına cinsel tecavüzde bulunan sanığın daha fazla ceza alması gerektiği gibi çarpık ceza politikasının ifadeleri vardır.

Yine mevcut Ceza Kanunumuzda ırza geçme, ırza tasaddi, ırza geçmeye teşebbüs gibi, çeşitli ayrımlar söz konusudur. ırza geçmenin oluşabilmesi için erkek cinsel organının kadın cinsel organının içine girmiş olması gerekiyor. Girmemişse ırza geçme suçu meydana gelmemiş anlamına geliyor. Bu ayrımları da ortadan kaldırmamız gerekiyor. Ceza Kanunu Tasarısı'nda kadının bedenine yönelik bu suçun altında bulunduğu başlık "adab-ı umumiye ve nizam-ı aile aleyhine cürüm" olmaktan çıkıp, cinsel özgürlüğe ve edep törelerine karşı suçlar başlığı altında toplanmaya başlıyor. Yani edep yine çok önemli. Edep töresi dediğiniz zaman neyi kastediyorsunuz? Hukukta böyle bir kavram yoktur. Yasaya böyle garip kavramlar sokmak feodal düzenin devamını sağlamayı amaçlamaktadır, yani yine evlenmek vaadiyle kızlık bozmak, namus adına



işlenen cinayetlere göz yummak için gerekçeler hazırlamak amacıyla bu tabiri kullanılmaktadır. Dolayısıyla biraz önce söylediğim gibi bunun tamamen karşısına çıkmak gerekiyor.

Bir başka konu, aslında Ceza Kanunumuzda iyi olan bir madde var. Bu ırza geçme, ırza tasaddi ve saire suçlarının aile bireylerinden birine karşı işlenmesi durumunda, ceza yarıya kadar artırılır. Ensest bu çerçevede değerlendirilmesi gereken bir suçtur, ama ne yazık ki araştırması, kanıt toplanması yetersizdir ve olayın üstüne yeteri kadar gidilmemektedir. Ceza Kanunu'nda düzenlenmeyen bir diğer suç cinsel tacizdir. Sadece söz atma ve sarkıntılıkla sınırlı kalmıştır. Tasarıda sarkıntılık, söz atma ve cinsel taciz tabiri kullanılmaktadır. Bütün dünya hukuk edebiyatına baktığımız zaman cinsel tacizin, o ülkelerde göz önüne alınmasının veya gündeme gelmesinin en önemli etkenlerinden bir tanesi, kadın erkek eşitliği ve kadınların anayasal haklarından olan çalışma özgürlüğünün kısıtlanmasıdır. Çünkü kadın cinsel taciz nedeniyle çalışma özgürlüğünü sonuna kadar kullanamaz ve işinden atılır. Onun için bununla ilgili çok ciddi araştırmalar yapılmış, çok geniş bir tabana dayandırılmış hemen hemen her işyerinde “neler cinsel tacizdir” diye ayrıntılandırılmıştır. Mesela İngiltere’de cinsel tacizle ilgili olarak özel bir komisyon vardır. Türkiye’de işyerinde cinsel taciz doğru dürüst gündeme getirilmemekte, ama sokakta yürürken söz atma veya sarkıntılık gündeme getirilmektedir. Dolayısıyla yeni çıkacak Ceza Kanunu Tasarısı’nda da söz atma, sarkıntılık var ve cinsel taciz, bunların yanına ek olarak tasarıya girmiş. Daha kapsamlı bir yaklaşım bu. Evet işyerinde cinsel taciz çok önemli, ama onun dışında işyeri olmayan yerlerde de sokakta yürürken de benim cinsel tacize uğramama özgürlüğüm var. Buna saygı gösterilmesi gerekiyor. Dolayısıyla ikisinin birleştirilerek bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir, ama “cinsel taciz” ayrı bir başlık altında, işyerindeki tacizi geniş bir biçimde düzenlenerek yasada yer almalıdır.

Kadının bedenine yönelik cinsel suçlarla ilgili olarak ciddi bir cinsiyetçi politika söz konusu. Biliyorsunuz Ceza Kanunu’ndan Anayasa Mahkemesi’nin kararıyla zina maddesi iptal edildi. Tasarıda zina tekrar “ailenin korunması” başlığı altında getiriliyor. Kadın ve erkeğe aynı derecede ceza veriliyor. Çağdaş ceza kanunlarında zina suç olmaktan çıkmıştır. Hiçbir kimse iki insanın cinsel birleşmesini engelleyemez. “Sen kalktın bilmem kimle yattın” diye saçma ve hapishaneleri doldurmaya yönelik bir ceza politikası düşünülemez. Çok daha ciddi ceza politikaları güdülmesi gerekir.

Ve yine geliyoruz hepimizin içini derinden sızlatan pek çok olayın yanında namus cinayetleri meselesine. Namus cinayetleri dediğimiz zaman Türkiye’deki namus kavramı ile kadının cinsel kimliği arasındaki ilişkiyi ortadan kaldırmadıkça ve tabii feodal düzeni değiştirmedikçe, bunu değiştirmemiz mümkün değil. Ama yasal olarak alınması gereken önlemler de var. Bu önlemlerden bir tanesi, namus cinayeti söz konusu olduğu takdirde ailenin bütün

erkeklerini davaya dahil edip yargılamak. Herkes kendi yaptığından sorumludur, ama “teşekkül oluşturmak” gibi bir gerekçeyle konuyu gündeme getirip onları da yargılamak gerekiyor. Kadına yönelik şiddet, özellikle namus cinayetleri söz konusu olduğunda en az beş yıldır bu konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarının o davalarda müdahil olarak yer alması gerekiyor ki, ölen kızın hakları daha iyi savunulabilsin ve o kızın öldürülmesine karar veren baba, amca, dayı, ağabey her kim varsa, onlar da sorgulanabilsin ve ceza alabilsinler. Yoksa çocuklara bu cinayetler işlettiriliyor, çocukların çocuk olmasından yararlanarak hapishaneye giren kişi iki yılla kurtulabiliyor. Eğer dikkatinizi çektiyse son bir değişiklik var. Herkes gibi benim de gözüme çarptı. Geçenlerde bir kızı sevgilisiyle kaçtı diye ablası öldürdü. “Seni ziyaret etmek istiyorum” dedi ve önce kızın sevgilisini öldürdü, sonra kız kardeşini öldürdü. Demek ki, namus cinayetleri sadece genç erkek çocuklarına işlettirilmiyor, artık kadınlar da devreye sokuluyor, kadınlara da namus cinayeti işlettirilmeye başlandı. Onun için namus kavramı üzerinde çok ciddiyle durup, namus kavramının kadının cinsel yaşantısıyla herhangi bir ilgisinin olmadığını, sürekli olarak gündeme getirip, vurgulamamız gerekir. Çok teşekkür ederim.

## **ŞİDDETE UĞRAYAN KADINLARIN RUH SAĞLIĞI İÇİN YAPILMASI GEREKENLER**

### **Gülşah Seral**

Şimdi Ufuk Sezgin “Şiddete Uğrayan Kadınların Ruh Sağlığı İçin Yapılması Gerekenler” konusunda Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı adına konuşacak.

### **Ufuk Sezgin**

Ben bu kısa sürede nasıl toparlayabileceğimi bilmiyorum, ama sabahtan beri burada konuşulanlara dair, neredeyse her biri için ruhsal açıdan söyleyecek pek çok lafım var. Fakat biraz önce hukukçu arkadaşlarımın bıraktığı yerden devam etmek istiyorum. Konuşmamı burada oluşan dinamığe göre farklılaştırdım. Her ikisi de çok doğru, çok gerçek şeylerden söz ettiler. Örneğin Ayşegül en son Adli Tıp’ta yapılan bir araştırmadan söz etti ve burada ortaya çıkan rakamlar gerçekten çok çarpıcıydı. Hekimlerin bu konudaki tutumları, psikologlarınki de dahil olmak üzere rahatsızlık verici. Ben psikolog olarak şöyle bir rahatsızlık duydum; %80 oranında konu hakkında farkındalığı olan psikolog olmasına rağmen, geriye kalan %20’lik grup bana çok yüksek geldi. Bu konuya böyle baktığımız zaman (yani bu konuyu hâlâ olumsuzlayan bir grubun olmasına) şöyle düşünüyorum: Biz eğer şiddete uğrayan bir kadının ruhsal olarak sağlıklı olabilmesini kastediyorsak, bunu düşünüyorsak burada konuşulan her şeyin sağlıklı olması gerekir. Yani sosyal sistem iyi çalışırsa, yasalar düzgün

konulursa, aile sistemleri, sađlık sistemi dűzgűn çalıřırsa, ancak bunların bir araya gelebilmesiyle kadınları sađlıklı bir hale getirebiliyoruz. Bu çaresiz bir tablo, eđer bűtűn bunların bir araya gelmesiyle kadın sađlıklı olabiliyorsa yandık o zaman, kaybettik davayı.

řimdi sűyleyeceklerim belki bizim buradaki, içeride kaynayan sűreci de bir parça řekillendirebilir. Benim gűrevlerimden biri de (ben bir eđiticiyim bir fakűltede çalıřıyorum) bu konuda ne yapabilirim? nce kendi yapacaklarımdan iře bařlamak zorundayım. Ben bir eđiticiysem benim yapabileceđim řeyler var. Bir tıp fakűltesinin anabilim dalında çalıřıyorum ve travma programındayım, çok uzun yıllardır bu konuda çalıřıyorum. Travma dersinde bir grubum var, bunlar yetiřmiř psikologlar. Koyduđum derste (ders deđil bir bakıma gűnűllű geliyorlar) řiddetle ilgili temel iki kitap var, ikisi de Mor atı'nın. O kitapları kaynak olarak ellerine verdim, "ncellikle bunları okuyun gelin, bunları tartıřacađız" dedim. Ne oldu biliyor musunuz? Bu konuyla ilgili kendi tutumlarını fark ettiler ve biz bu tutumu saatlerce tartıřtık. űnkű eđer bu meslekte varsak, bu meslekte çalıřıyorsak önce kendi tutumlarımızı belirlemek zorundayız ki, karřımızdakine yansıtabilelim. Yapılabilecek řeylerden bir tanesi buydu ve bunda bařarılı olduk. Buna karřılık tıp fakűltesi öđrencileri için bir travma dersimiz var, bu travma dersinde de řiddeti anlatıyoruz. Yine řiddeti anlatıyoruz, ama travma yařantıları insan eliyle olabildiđi gibi, dođa aracılıđıyla da olabiliyor, ama insan eliyle olana ađrılık veriyoruz. Diđerini hafıfsemiđimiz için deđil, ama bűrű daha farklı bir konu. Bűtűn bunlar hep kadınlara hizmet olarak geri dűnecektir.

Uzun yıllardır, en azından ű yıldır, ismini koyarak çalıřmaya bařladıđım bir konu var; "uzman tanıklık" konusu. Biz raporlar veriyoruz, ama hukukçulara, avukatlara çok iř dűřiyor. Siz talep etmedikçe hakimler bűyle bir řeyin varlıđından habersizler. Cânân'in demin dediđi gibi, özellikle enstet konusunda birtakım deliller yetersiz olabiliyor, ama ruhsal bulgular, ruhsal deliller çok uzun yıllar kalabiliyor. Ben bunların ayrıntısına girmeyeceđim (keřke vaktimiz olsaydı da bunları da konuřabileseydik) ama biz bu delilleri kanıt olarak raporlayabiliyoruz. Üstelik bunu ısrarla yapan, bir kadın avukatlar grubu da var, bařarılı da oldular. Onların bařarılı olduđu konu, hakikaten zor bir konuydu. "Gűzaltında Tecavűze Uđrayan Kadınlar Projesi"ndeki bir avukatlar grubu ısrarla gűzaltında tecavűze uđramıř művekkillerine bizim tarafımızdan gűrűlmeleri için baskı uyguladılar. Bu kadınlar tutuklu, uestelik politik tutuklu buna rađmen, muntazam her hafta, biz her çađırdıđımızda, bizim kliniđimize getiriliyorlar ve biz onlara, uđradıđı tecavűzle ilgili rapor veriyoruz ve bu raporu mahkemede kullanabiliyorlar. O yűzden bizim sizlerle el ele, çok yakın temasta ve sizin de sűrekli ama sűrekli talep ederek, bu bilinci hukuk sisteminde yerleřtirmenizin çok gerekli olduđunu dűřűnuyorum. Bunu biz yapamayız. Onun için prosedűrű dűzgűn koyup, sűrekli bunu talep etmek hukukçuların gűrevi olmalı, diye dűřűnuyorum.

Bundan başka, erkeğin eğitimiyle ilgili birtakım tartışmalar oldu. Buna ait yine kendi vakalarımızdan şöyle bir örnek vermek istiyorum. Kadın bize gelir, ama bize geldiği nokta şöyledir: Yani ben Mor Çatı'dan söz etmiyorum, Mor Çatı'ya da gelir eğer zor, dirençli bir vakaysa psikiyatrik, psikolojik yardım gerekiyorsa, Mor Çatı zaten bize yönlendirir. Bizim zaten böyle bir çalışma sistemimiz var. 35 yaşında gelen bir kadın düşünün, çocuğu kocası tarafından cinsel olarak taciz ediliyor. Kadın kendi şikâyetlerini anlatıyor diyor ki, "son derece çaresizim, çok yorgunum, hiçbir şey yapamıyorum, çok üzgünüm ve bütün bunlar olmasaydı kocam çok iyi bir insandı, evine gelirdi her gün, biz evliliği sürdürebilirdik." Bu söylediği koca, konuşmalar içinde anlaşılıyor ki, kadını sık sık döven, kadının bütün parasına el koyan bir adam. Kadın her türlü zorluğa göğüs geriyor, devlet memuru olmasına rağmen bankamatik kartına sahip değil, kart kocada ve kadın bankamatikten maaşını nasıl alacağını dahi bilmiyor. Böyle bir kadın geliyor bizim karşımıza, üstelik de cinsel olarak taciz ediliyor. Kadın diyor ki, "Benim çocuğum (dört yaşındaki çocuğu) acaba bu mu kocamı kıskırtmıştır ya da bütün bunlar oluyorsa, ben deliriyorum mu, bende mi kötülük var, ben mi yanlış anlıyorum, kocamı tedavi eder misiniz?" Şimdi bu durum buradaki "erkeklere de eğitim verelim" tartışmasına uyuyor. Şimdi biz ne yapacağız bu insana? Kocayı çağıralım, tedavi edelim, "Bir daha yapma" diyelim. Bu mümkün değil. Peki ne yapıyoruz? Burada çok ciddi ve önemli bir çaresizlik yaşanıyor. Çaresizlik, özellikle şiddete uğrayan insanların sıklıkla yaşadıkları bir duygudur. Bu çaresizlik duygusu, kişiyi kendi bulunduğu yerde, daraltmaya hiçbir şey yapamamaya iter. Onun için bugün önerilerimden biri de niye hep biz başkalarından bekliyoruz, önce bizim harekete geçmemiz lazım kısmıydı. O kadına ne yapıyoruz? Ortada mı bırakıyoruz? Hayır, tam tersine bize koca lazım değil o aşamada. Biz kocaya değil kadına çalışıyoruz. Önemli olan kadının kendi gücünü fark etmesi, çünkü bireyler olarak aslında çoğumuz pek fazla güce sahibiz, ama bunun farkında değiliz. Biz önce o güce doğru yaklaşıyoruz. Güvenli bir ortam sağlamak, kendini ve çocuğunu koruyabileceği güvenli bir mekân yaratmak, kocayı atmaksa, kocayı atmak. Biz genellikle kadını dışarıya çıkartmayı değil; kadını dışarı çıkartmak en son çaredir. Kadın içerde kalacak, adam dışarı çıkartılacak. Bu nasıl olacak? Yasal yollarla tabii ki. Kadının yasal yollara başvurabilmesi için güçlenmesi lazım. Bu süreçle baş edebilecek güce sahip olması lazım. Bundan vazgeçmiyoruz. Diyelim ki, bankamatığı adamın elinden alıp, onu kullanmayı öğrenmekten başlayarak kadını güçlendirmeye gidiyoruz. Bu bir profesyonel destek. Sonuçta biz kadının güçlenmesine yönelik çalışıyoruz ve ondan sonra, kadın mahkemede ayakta durabiliyor, çocuğuna sahip çıkabiliyor. Eğer biz kadını suçlamadan, o kadına yük bindirmeden, onun duygularını dikkate alarak bir çalışma yürütebiliyorsak, gücümüzü tamamen kadına yönlendirebiliyorsak, bir sonuca ulaşabiliyoruz. Erkeğe yönelik o anda bir şey yapmak güç kaybıdır. Sonuçta erkeğin suçudur bu,

erkeğin yaptığı bir şeydir bu. Ama biz erkeğin yaptığı bir şeyden kadını güçlendirerek kurtarmayı deneriz. Başka türlü çıkamayız işin içinden, mümkün değil. Çünkü o erkek ayrı bir kişi ve kendisi istemezse hiçbir şey yapamazsınız. Eğer bir insan kendisi değişmek istemiyorsa hiçbir şekilde dışardan müdahaleyle bir şey yapamayız. Onun için, belki bizim buradaki konularımızın içinde, erkeğin eğitimi olmamalı. Biz kadını güçlendirmek zorundayız. Aslında bütün bunlar için ya da ruhsal durumlarla ilgili söyleyecek o kadar çok şeyim var ki, süremizi aşmayayım. Daha sonra sorularınız olursa birlikte konuşabiliriz. Teşekkür ederim.

## **KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ İÇİN MEDENİ YASA'DA YAPILMASI GEREKEN DEĞİŞİKLİKLER**

### **Gülşah Seral**

Şimdi, Hatice Kaynak “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi İçin Medeni Yasa’da Yapılması Gereken Değişiklikler” sunumunu Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu adına yapacak.

### **Hatice Kaynak**

Tekrar “merhaba” diyorum. Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde yasal çalışmaların başında Medeni Yasa geliyor, çünkü Medeni Yasa bir yurttaşın doğumundan ölümüne kadar hatta ölümünden sonra da malların nasıl paylaşılacağını düzenleyen bir yasadır. Peki neden bu kadar önemli? Çünkü cinsiyet ayrımcılığını en çok içeren yasa, Medeni Yasa’dır. Çünkü Medeni Yasa doğumdan itibaren kadını birey olarak kabul eder, ama evlendiği anda ikincil birey durumuna sokuyor. Evli kadın kocasının yardımcısı, kocasının muavin ve müşaviri, onun destekçisi, ama ikincil vatandaş konumundadır.

Aslında Medeni Yasa için bu olumsuzlukları hep beraber yıllardır yaşıyoruz, ama son altı yedi yıldır bütün demokratik kitle örgütleri ve diğer kurumlar olarak değişmesi için çalışmalar yapıyoruz. Adalet Bakanlığı bu çalışmalarını ciddiye alıyor ve ilk olarak 1988’de büyük bir tasarı hazırladılar. Tüm Medeni Yasa’yı değiştiren bir tasarıydı, ama bu tasarı, kadına ilişkin kısımlarda eşitlik getirmesine rağmen 1988’de yasallaştığı zaman, sadece boşanmayı kolaylaştıran hüküm Meclis’ten geçti. Bunun üzerine 1994’te yeni bir tasarı hazırlandı. Bu tasarı da Meclis’in gündemine gelemeden milletvekillerinin dönemleri bittiğinden kadük oldu ve yasalaşmadı. 17 Şubat 1998’de yeni bir tasarı daha geldi. Bu tasarı, gerçekten birçok talebimizi karşılıyor, özellikle evlilik içinde kadın ile erkeği eşit duruma getiriyordu, ama bizim temel problemimiz, evlilik genel hükümlerinde eşitliğin yanında, evlilik içindeki malların paylaşımını öngören kadının ekonomik bağımsızlığını sağlayabileceği mal rejimiydi. Bu yasa tasarısı için mal rejimine ilişkin, “paylaşmalı mal

ayrılığı” diye bir yasal mal rejimi öngörüldü. Bu bizim taleplerimizin bir kısmını karşılıyordu, ama tamamını değil. Bu rejimde evliliğe özgülenen mallar paylaşılıyor yani ev alındıysa ve oturlan evse paylaşılıyordu. Ev için kullanılan araba varsa paylaşılıyordu, ama onun dışında edinilen mallar paylaşılmıyordu. Katkı oranına göre, kanıtlanmasına göre paylaşılacaktı. İlk defa, Türkiye’de, belki örneği görülmemiş biçimde, bu yasa tasarısıyla ilgili sivil toplum örgütlerinden görüş istendi. Ve bütün kadın örgütleri bu konuda tek yürek, tek ses olarak “edinilmiş mallara katılma rejimi”ni istedi. Adalet bakanı da bu talebi kabul ederek, “edinilmiş mallara katılma rejimi”ni yani evlilik içinde edinilmiş tüm malların eşit bir biçimde paylaşılmasını öngören mal rejimini, tasarıya soktu. Bu tasarı, en son Nisan 2000’de Meclis’e ulaştı. Adalet Komisyonu bir Medeni Kanun Alt Komisyonu oluşturdu ve Mayıs’ta bu Alt Komisyon Medeni Yasa’yı incelemeye başladı. Alt Komisyon çalışmalarından sabah biraz bahsetmiştik. Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu üyeleri, TÜBAKKOM temsilcisi, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü içinde çalışan gönüllü kuruluşlar komisyonunun temsilcileri her aşamasında katılmaya gayret gösterdik. Özellikle Aile Hukuku kısmında, mümkün olduğunca çok arkadaş (milletvekillere, grup temsilcilerinden daha fazla oradaydık) daha çok ses çıkarma şansını elde ettik ve mal rejimi olarak “edinilmiş mallara katılma rejimi”nin geçmesini sağladık.

Bu tasarı neler getiriyor? Aslında hepimiz bir parça biliyoruz, ama ben yine de özetlemek istiyorum. Mevcut yasamızda kadınlar için evlenme yaşı on beş olarak öngörülmüş. Bu, Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre de çok küçük bir yaş, çünkü on sekiz yaşına kadar herkes çocuktur. Tasarı kadın ve erkek için aynı yaş, on yedi yaşını belirlemiş. Alt Komisyon’da bunun on sekiz yaş olarak belirlenmesini, rüşt yaşı ile evlenme yaşının eşit olmasını istedik, ama özellikle MHP ve FP’nin bu konudaki ciddi karşı koymaları, sonucunda on yedi yaş olarak geçti. Evliliğin genel hükümlerinde “karı” “koca” yerine “eş” deyimini geldi. Yasada karı ya da koca diye bir ayırım yok, çünkü artık eşitlik prensibi var. Karının veya kocanın ayrı ayrı yükümlülükleri, ayrı ayrı hakları yok, eş olarak hak ve yükümlülükleri sahipler. Neler getiriyor? Önceden evin seçimi kocaya aitken, şimdi beraber seçebiliyorlar. Evlenmek için kocanın bulunduğu belediyeye başvurmak gerekiyorken, şimdi ikisinin bulunduğu ve tercih ettiği belediyeye başvurabiliyorlar. Aile birliğinin temsili kocaya aitken, şimdi eşit temsil öngörülüyor. Tasarıda çok önemli bir değişiklik kadın emeğinin maddi katkı kabul edilmesi. Çok önemli bir diğer değişiklik de nafaka davaları konusunda. Mevcut yasada özellikle boşanma sonrasında davalının ikametgâhı yetkilidir yani kadın boşandıktan sonra nafakasının miktarını artırmak için, adamın bulunduğu yerde dava açmak zorundadır. Yani, kadın Ankara’da, adam Kars’taysa, kadın gidip Kars’ta dava açmak zorundadır. Tasarı bunu değiştiriyor ve yetkili mahkeme olarak alacaklının ikametgâhını dikkate alıyor yani kadın

kendi ikametgâhında bu davayı açma hakkına sahip olacak. Velayet konusunda mevcut yasamız velayeti ana baba birlikte kullanır, ama son söz babanıdır diyor. Tasarı bunu değiştiriyor ve eşitlik getiriyor. Meslek seçiminde Anayasa Mahkemesi'nin iptali sonucunda izin alma zorunluluğu kalkmıştı. Bunun yerine yeni bir düzenleme getirildi. Eşler iş seçerken birbirinden izin almak zorunda değildir, ama ailenin onurunu da dikkate almaları şeklinde bir düzenleme getirildi.

Medeni Yasa bizim için çok önemli, çünkü kadının şiddete maruz kaldığı ortam içinde kalmaya devam etmesini ve boşandıktan sonra yoksullaşmasının nedeni Medeni Yasa'daki hükümlerdir. Mal ayrılığı rejimi ve erkek egemen bakışım varlığı, evlilik içinde edinilen bütün malların kocanın mülkiyetinde olmasına, boşandıktan sonra kadının evinden neredeyse kıyafetini bile alamadan çıkmasına, yıllarca eve harcadığı birikimini hiçbir şekilde alamamasına ve sonrasında da yoksulluğa dūřmemek için ya şiddete katlanmasına ya da intihar etmesine yol açmaktadır. Medeni Yasa Tasarısı, Alt Komisyon'dan Adalet Komisyonu'na çıktı. şimdi yapmamız gereken, hep birlikte görüşülmesini sağlamak. En azından bu biçimiyle yasalaşması için destek grupları oluşturmamız gerektiğini düşünüyorum. Bunu yanında çok önemli bir diğer řey, bu yasanın uygulanması için çok acilen Aile Mahkemeleri'ne ihtiyacımız var, çünkü tapulara bakan, alacak davalarına bakan hâkim aynı zamanda boşanmaya, velayete, nafaka davalarına bakıyor. Bu da çok ciddi sıkıntılara yol açıyor, en azından görüş birliği, bakış açısı birliği oluşturmakta bir engel oluşturuyor. Bunun için de hep beraber, birlikte çalışmalar yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Teřekkür ederim.

## **KADINA YÖNELİK şİDDETLE İLGİLİ EğİTİM ALANINDA YAPILMASI GEREKENLER**

### **Gülşah Seral**

Hatice'ye teşekkür ediyoruz. "Kadına Yönelik şiddetle İlgili Eğitim Alanında Yapılması Gerekenler" konusunda Kadının İnsan Hakları Projesi adına ben konuşacağım. Aslında eğitim sistemimiz içerisinde kadına yönelik şiddet diye düşünmeye başladığımızda biraz önce bahsettiğim gibi sadece eğitim sistemiyle ele alınacak bir olay olmadığı iyice ortaya çıkıyor. Toplumdaki yapı, siyasal, hukuksal, ekonomik, eğitim vs. çok geleneksel ve iç içe geçmiş olduğu için, sadece eğitimle bunun altından kalkmak mümkün değil. Hepsini birbirini besleyerek bir yandan da bu yapının daha da kuvvetlenmesine neden oluyor. O yüzden eğitim derken, sadece okul eğitimi olarak düşünmek istemiyorum, yetişkin eğitimi ya da meslek içi eğitimin de çok önemli olduğunu düşünüyorum ve eğer bir gün bütün bu eğitimler hazırlanacaksa, hepsinin "toplumsal cinsiyet rollerine" duyarlı bir bakış açısıyla hazırlanması çok önemli. Hükümetimizin

imza atmış olduğu birçok değişik sözleşme (“Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi” veya en son imzalanan “Pekin+5 Sonuç Bildirgesi” gibi) nedeniyle, siyasi irade göstermesi gerekiyor ve göstermediği takdirde de sivil toplum örgütleri olarak taleplerimiz doğrultusunda kamuoyu yaratma, konuya dikkati çekme, insanları uyarma ve yapılması gerekenlerin yapılmasını sağlama gibi görevlerimiz var. Örneğin Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda 1995 senesinde “İnsan Hakları Eğitiminin On Yılı” diye bir süre belirlendi. Türkiye 1997 senesinde böyle bir işe girişti ve 1998 senesinde de bir eğitim programı hazırlandı. Bu eğitim programındaki hedef gruplar arasında, öncelikli olarak öğretmenler, yasa uygulayıcıları yani yargıçlar, savcı, cezaevi personeli, polis, jandarma ve diğer kamu görevlileri, kitle iletişim araçlarında çalışanlar ve sivil toplum kuruluşları var. Bunu kullanmak çok önemli bir araç diye düşünüyorum, bütün bu programlar hazırlanırken toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde hazırlanmasına dikkati çekip, baskı grupları oluşturup bu şekilde gerçekleştirmelerini sağlamamız gerekiyor. Şu anda insan hakları açısından konuşuyorum, çünkü “kadının insan hakları” terim olarak, artık çok oturmuş, kabul edilmiş ve anlaşılıyor olsa bile, hâlâ özel alanda kadının insan hakkı ihlali, bir insan hakkı ihlali olarak görülemeyebiliyor. O yüzden kadına karşı şiddetin de, bir insan hakkı ihlali olduğunun, artık iyice yerleşmesi gerekiyor. “Namus cinayeti bir insanın yaşama hakkı ihlalidir” fikrinin oturması için, neler yapılması gerektiğini bu eğitimler çerçevesinde yapmalıyız.

Eğitim sistemimiz içerisinde çok büyük bir ayrımcılık söz konusu. Bu konuda yapılan araştırmalar da var. İki hafta önce Ankara’da yapılan “Eğitim Materyallerinde Cinsiyetçi Öğeler Toplantısı”nda bu konuda çok güzel örnekler verildi. Orada ele alınmayan, bir de erken çocukluk dönemi kitapları vardı, onlar incelenmemişti, ama benim konum olduğum için biliyorum erken çocukluk dönemi kitaplarında da durum hiç farklı değil. Çocuklar daha ilk okula başlamadan, ders kitaplarına geçmeden böyle bir toplumsal cinsiyet rollerinin kalıplaşmış halleriyle karşı karşıya gelebiliyorlar. Bunların temizlenmesi şart. Bunları temizleyecek kişilerin nasıl seçileceğini, toplumsal cinsiyete duyarlı olacak kişiler veya komiteler olması açısından yine bizlerin belirlemesi gerekiyor. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerine duyarlılık eğitiminin devletin tüm kademelerinde de olması gerekiyor.

Kız çocuklarının okullaşma oranlarının düşük olması, eğitimin dışında kalmaları, okul kitaplarının cinsiyetçi olması nedeniyle okulla alakalarının daha da azalması, fen alanlarına daha az yönelmeleri, daha çok kadın işi olarak görülen iş kollarına teşvik edilmeleri tüm bunlar önüne geçilmesi gereken şeyler. Şiddet dediğimiz zaman eğitim sistemindeki bütün bu ayrımcılıkları da şiddet olarak görüyorum. Şiddetin başlangıcının, kabul edilmesinin ve içselleştirilmesinin ilk adımı olarak görüyorum.



Aile içi şiddet konusunda insanların, halkın veya değişik kurumların ve kuruluşların bilinçlendirilmesine biraz önce de değinildi. O yüzden çok durmayacağım üzerinde, ama polislerin, doktorların, özellikle ilk temas içinde olan kamu kuruluşlarındaki kişilerin eğitimi gerçekten çok önemli . Ayrıca biraz önce kadımları güçlendirmek diye konuştuk. Birçok kadın eğitimle güçlendiği, ekonomik gelirini kendi kullanabildiği takdirde, şiddet yaşadığı ortamlardan çıkma fırsatı bulabiliyor. Bu açıdan da insanların bu konuda bilinçlendiği bir eğitim olmasını, bu eğitimin toplumsal cinsiyet rollerine duyarlılığı da içermesini diliyorum. Bu konularda gerçekten yapılması gereken çok şey var. Teşekkür ediyorum. Şimdi sorular bölümüne geçiyoruz.

## BİLDİRİLERE İLİŞKİN SORULAR VE TARTIŞMALAR

### Zeliha Aksaz

Ben Dr. Zeliha Aksaz, Kütahya'dan katılıyorum. Kadın doğum uzmanıyım. Bilirkişi olarak pek çok davada bizim görüşümüz isteniyor. Arkadaşımız bilirkişilerin olaya sorumsuz yaklaştıklarını söyledi. Fakat Türkiye'nin hukuk sisteminde çok ciddi problemler var. Muayene esnasında jandarma ya da polisi dışarı çıkartmak istediği için ceza alan, yargılanan arkadaşlarımız var. Savcıların bakış açısı genelde çok geleneksel. Bize daha önce Tabipler Birliği'nden mektup şeklinde, tavsiye şeklinde bir yazı gelmişti. Bu yazı, özellikle kızlık raporlarında polisin değil, savcının gönderdiği kâğıtla rapor vermemiz gerektiği doğrultusunda idi. Ben Emet'te daha önce kadın doğum uzmanı olarak çalıştım. Orada böyle bir talebim oldu diye savcı tarafından dava edildim. Üstelik bu davayı açan savcı, kadındı. Ceza aldım.

Onun dışında zina olaylarında özellikle mahkemelerden bize gelen talepler çok sığ talepler. Mesela, evli bir kadın eşi tarafından dava ediliyor "acaba zina yapmış mıdır" diye. Bize geldiğinde, bize sorulan, "ölü ya da canlı sperm olup olmadığı?" Bizde bakıyoruz, ölü ya da canlı sperm var, fakat eşyle ilişkide bulunmuş bir kadında üç gün kadar vücudunda spermler canlı kalabilir ya da on gün kadar cansız bulunabilir. Bu spermlerin tespit edilmesi, yargıç tarafından zina olduğu yönde kanaat oluşturuyor. Fakat bu spermlerin kime ait olduğu konusunda herhangi bir şey sorulmuyor ve DNA analizi yapılmıyor. Sonunda eğer kadının vücudunda sperm bulunmuşsa, zina yapmıştır diye bir görüş oluşuyor ve toplum kadını bu şekilde yargılıyor. Bana gelen istemlerde bunu belirtiyorum, "Sperm vardır, fakat bu spermlerin kime ait olduğunun belirlenmesi için DNA analizi yapılması gerekir" diyorum. Fakat ben aynı

zamanda savcıların, hâkimlerin tehdidi altındayım. Çünkü savcılar doktorları, bilirkişileri bir şekilde kendilerine rakip olarak görüyorlar ya da istekleri doğrultusunda rapor çıkmadığı zaman sinirleniyorlar ve bunu değişik yollarla ifade ediyorlar. Bir psikiyatr arkadaşımız yargılandı, aynı kişi hakkında sekiz on kez rapor istenmiş, “Bu rapor daha önce ekte yazılmıştır” dedi diye yargılandı.

Onun dışında kendi yaşadığım bir olayı da anlatmak istiyorum. Jinekolojik muayene için cezaevinden getirilmiş bir hanım vardı. O hanımı muayene etmek istedim, fakat jandarmayı dışarıya çıkartamadım. Daha sonra bu olayı başhekime aksettirdik. Başhekim de “Siz artık muayene edin, ne olacak?” dedi ve jandarmayı oradan çıkartamadım. Jandarma muayene odasında kadının yanında dikildi. Yanında kadın gardiyan var, elleri, ayakları zincirli bir hanım. Bu şekilde muayene etmek zorunda kaldım ve oradaki jandarmaya da yaptığının ayıp olduğunu söyledim, fakat sonuçta bu bir saldırıydı hem hekim olarak bana hem de hasta olarak oradaki kadına saldırıydı.

Ayrıca hukukçuların kadınlar konusunda çok geleneksel bakış açılarına sahip olduğunu görüyoruz. Bizim şehrimizde çok yakın bir zamanda bir arkadaşımız eşinden boşandı. Arkadaşımızın eşi cumhuriyet savcısı ve avukatına şöyle demiş, “Ben onu dövdüm, hem de üç defa, öyle normal dövmedim, eşek sudan gelinceye kadar dövdüm.” Boşanma nedeni de daha önceki eşinden olan çocuklara bakmaması, onlara yemek pişirmemesi olarak yazılmış, boşanma ilanı da bu şekilde gelmiş. Bu şekilde düşünen, hayatı bu şekilde yaşayan savcılarla yüz yüzesiniz. Bunlara sadece bizim bilirkişi olarak sunduğumuz raporlar yetmiyor, biz taraf olarak görülüyoruz. Onun için avukatların bu istemleri en ince ayrıntısına kadar yazdırmaları gerekiyor ki, biz de onlara kendi istemleri doğrultusunda rapor verebilelim. Teşekkür ediyorum.

### **Atiye Yıldırım**

Yerel Yönetimler Yasa’sında değişiklik yapılması hususundaki bir bilgimi aktarmak istiyorum. Şöyle ki: 1992’de hükümetin Rio’da imzaladığı bir “Habitat İnsan Yerleşimleri Deklarasyonu” var. Bu deklarasyon doğrultusunda mahalli idarelerde “Yerel Gündem 21” diye de bir olay var. Belediye, Yerel Gündem 21 kapsamında nasıl toplum merkezi, gençlik merkezi açmakla yani insana götürülecek her türlü toplumsal veriyi kapsayan bir hizmeti yapmak zorunda ise aynı şekilde kadınlarla ilgili sığınakları, kadın danışma merkezlerini de açmak zorundadır, diye maddeler var. Fakat hukuk sitemimiz hepimizin bildiği gibi çocuk haklarında da bunlar bekletiliyor, kadın haklarında da bekletiliyor, her konuda olduğu gibi onda da bekletiliyor.

### **Nazik Işık**

Eğitimle ilgili bir ekleme yapmak istiyorum. Evet, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyetçilik konusunda duyarlılık eğitimleri, insan hakları eğitimleri ve

kadının insan hakları eğitimlerinin çok gerekli olarak düşünüyorum. Özellikle birinci basamak kamu hizmetleri dediğimiz eğitim, sağlık ve güvenlik alanlarında, ama sadece bu eğitimlerle sonuç alabileceğimizi de düşünmeyelim. Hakikaten iletişim, dinleme, empatik dinleme, birlikte çalışma, takım çalışması gibi alanlarda da bu insanların eğitilmesini, daha nitelikli insanlar haline gelmesini sağlamıyorsa yine de çok fazla mesafe alınmayacaktır. Özellikle karakol hizmetleriyle ilgili aşağı yukarı üç aydır, karakollarla birtakım çalışmalar yaparken de, bunu gördüm. İnsan kaynaklarının bu hizmetlerde mutlaka mesleki anlamda da geliştirilmesine ihtiyaç var. Özellikle dinleme, kayıt alma, evrak kaydetme, doğru dinleme, doğru iletişim kurma alanlarında. Hiç bizimle ilişkili gibi görünmüyor, ama doğrudan muhatap oldukları kadının, kurbanın elde edeceği bütün hukuki sonuçları etkiliyor. Teşekkür ederim.

### **Muzaffer Menteş**

Ben Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın yardımını her alanda istemek durumunda olduğumuza inanıyorum. Bunlardan bir tanesi yine Devlet Bakanlığı aracılığıyla Sağlık Bakanlığı'nın devreye sokulmasıyla, bütün sağlık ocaklarına, sağlık birimlerine gönderilecek genelgelerle, gelen her vakanın kayda girmesi ve istenirse bile ilgili defterin içinde rapor halinde bulunması gerektiği. İkincisi, sivil toplum örgütleri tarafından ülke sathında sağlık birimlerinde duygusal ve fiziksel şiddet hakkında eğitim programlarının düzenlenmesini veya ilgili bakanlıklara düzenlemek üzere organize olunmasını gerekli görüyorum. Bunlardan biri, ilköğretim öğretmenlerinin ülke sathında meslek içi eğitim tarzında eğitilmesidir. Aile içi şiddetin, insan hakları bağlamında, Milli Eğitim müfredatına alınmasının mutlaka gerekli olduğuna inanıyorum. Bu çerçevede “şiddete hayır” “şiddetin tanımlanması” “şiddeti ifade etme” “şiddeti kınama” ve “şiddeti ihbar etme” “şiddeti önleme” haftalarıyla şiddetin gündemde tutulabileceğine inanıyorum.

1994 senesinde Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'ne vermiş olduğumuz bir yasa teklifiyle psikolog, sosyolog ve sosyal hizmet uzmanından oluşan bir kurulun adliyeye her intikal eden aile vakalarında mutlaka görüş bildirmesi, görüşünün alınması ondan sonra işleme başlanmasının gerekli olduğunu vurguladık. Ayrıca bunların dışında ilk eğitim aşamasında da Sosyal Hizmet İl Müdürlükleri tarafından bu kurulların oluşturulması lazım. Sosyal Hizmet İl Müdürlükleri'nin vaka inceleme, ihbar değerlendirme ve periyotlarla her aileyi izleme, kamu adına vakayı ihbar etme yetkileriyle donatılması gerekmektedir. Ayrıca evlilikte kocalar için ruhsal yeterlilik testi ile mutlaka alınacak bir sağlık raporuna ihtiyaç var. Görünümü çok sağlam oluyor, ama aldıktan sonra yüzde doksanı ruhsal sakat çıkıyor.

Ekonomide yapılması gerekenlere gelince, arkadaşlar yasalardan söz ettiler. Ben daha pratik bir yol izlenebileceği inancındayım. Bu da evlenecek her

kadın için evlenme merasiminin bir gereği olarak bir meblağ (Doğu Anadolu’da, Güneydoğuda başlık parası diye bilinir) babaya verilir. Kadın için bir yatırım fonu şeklinde sivil toplum örgütlerince denetlenebilecek, izlenebilecek bir fonun oluşturulması gerektiğine inanıyorum. Evlenecek olan her kadın için verilecek olan bu meblağın, yerel yönetimler nezdinde kurulacak kadın danışma merkezleri veya İl Sosyal Hizmet Müdürlüğü tarafından fondan yararlanılan kadınların aylık periyotlarla izlenmesi gerekmektedir, haksızlık olmasın diye.

Bir diğer şey, kadınlar baba maaşından faydalanmak için kocalarından boşanıp, babanın emekli maaşını (yetim maaşını) alıyorlar, ama kocayla nikâhsız beraberliğe devam edebiliyorlar. Hak gaspını önlemek için sivil toplum örgütlerince takip edilmesi gerektiği inancındayım. Kadın için takdir edilen nafakanın sadaka olmaktan çıkarılması ve her sene kira tespiti gibi asgari hududunun yürütme organlarınca otomatik bir tarzda artırılması, hem adliyelerin, hem avukatların, hem hâkimlerin işini azaltacaktır, inancındayım. Ayrıca kadın üretim pazarlama kooperatiflerinin mutlaka kurulması, desteklenmesi ve KOBİ’lerce kadınlara verilen kredilerin (kocalar tarafından kullanıldığı için) kadın sivil toplum örgütlerince tavsiye edilecek, örgütlendirilmiş kadın yatırımcılara kaydırılmasının sağlanması gerektiğine inanıyorum. Şiddetin önlenmesi için hukukta yapılması gerekenleri arkadaşlarım izah ettiler. Siyasi alanda yapılması gerekenleri de kadın milletvekilleriyle veya kadın haklarına hassas vekillerle bire bir irtibat kurulabilecek şekilde iş organizasyonunun yapılmasını öneriyorum.

### **Sermin Utku**

Ben eğitimle ilgili bir şey söylemek istiyorum. Erkeklerin eğitimi konusunda görüşler olmuştu. Fakat kadınların mutlaka güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu doğrultuda liselerin müfredatına, özellikle liselerde genç kızlara yönelik, kadına yönelik şiddet konusunda dersler konulabilir. Başlıklar halinde, rehber öğretmenler eşliğinde veya bu konuda çalışan kuruluşlardan kişiler istenerek, genç kızlar bilgilendirilebilirler.

### **Nuran Akıncı**

Sosyal hizmet uzmanıyım, aynı zamanda emekliyim. Şu anda 0-6 yaş grubunda bir çocuk merkezinde sorumlu olarak görev yapıyorum. Ben, arkadaş “eğitim” dediği için hemen söz almak istedim. 0-6 yaş grubundan başlayarak kız ve erkek çocukları bu cinsiyet rollerini yükleniyor. Bize gelen bazı veliler, daha 0-6 yaş grubundaki çocuklar için bile “niye erkek ve kız tuvaletleri ayrı değil?” gibi soru soruyorlar. Geçen hafta olan küçük bir olayı hemen aktarmak istiyorum. Altı yaşında, seneye ilk okula gidecek, bir kız çocuğumuz “Öğretmenim ben asla doktor olamam, ben hemşire olurum” diyor. “Neden doktor olamazsın” deyince “Çünkü kızlar doktor olamaz, doktorlar erkek olur”

diyor. Bunu üzerine biz okulda bir grup çocuğu toplayıp bir kadın doktora götürdük, onlara bu konuda bilgi verdik. Bu belki temelden alınırsa, 0-6 yaşta, tüm kurumlarda başlatılırsa her ilde, bu da gündeme gelebilir. Liselere kadar ergen grubuyla da çok çalışma yaptım, ama şimdi görüyorum ki daha da gerilere gitmek gerekiyor. Önce temelden başlamak gerekiyor.

### **Gülser Kayır**

Tekrar merhaba, birçok olumsuzluktan söz ediyoruz, ama sanki yaptığımız o kadar şeyi de yok sayıyoruz. Olumlu birçok kazanımımız var, bunları tekrar hatırlamak çok önemli. Hakikaten birbirimize hatırlatalım, bütün olumsuzluklara rağmen biz kadınlar birtakım yollar aldık, bir sürü işler yaptık, bunlara sahip çıkalım diye düşünüyorum. Yerel yönetimlerden söz edildi. Yerel yönetimler dediğimiz zaman hem belediyeler hem de il özel idareleri için içine girer. Belediyelerin yeni yasa tasarısında kadın sığınakları açma zorunluluğu var. Ancak hep dönüp dolaşıp şu noktaya geleceğiz: Kadın sığınakları bağımsız kadınlar tarafından işletilmedikten sonra, hiçbir zaman işlevi istenilen düzeyde, doğrulukta olmayacaktır. Onun koşullarını oluşturmak üzere, eylem planında tartışacağımız konulara bir pencere açsın diye söylüyorum, “orada koşulları biz nasıl belirleriz” bunu tartışalım istiyorum. Şiddet üzerine çalışmak demek uzmanlıkların üstünde bir uzmanlık demek. Tıp uzmanı olabilirsiniz, ama bunun üstüne kadına yönelik şiddete ilişkin bir eğitimden geçmek durumundasınız ki, kadınlar açısından, kadın tarafından meseleye bakabilirsiniz. Teşekkür ederim.

## **KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI EYLEM PLANI ÖNERİLERİ VE TARTIŞMALAR**

### **Gülşah Seral**

Bu bölümde önerileri ele alacağız. Bu konuda hazırlanmış olan ve kısa tebliğ sunmak isteyen bir KAMER var, bir de Nazik Işık var. Onları önce dinleyip, ondan sonra sizlerin önerilerini almaya başlayacağız. Öneriler geldikçe ben buradaki panoya onları gruplara ayırıştırarak, bir liste çıkartacağım. Bu listenin yarınki grup çalışmalarımızda, atölye çalışmalarımızda, bize yön gösterme açısından faydalı olacağını düşündük.

### **Özlem Öztürk**

Merhaba! Şimdi, size KAMER olarak ulusal eylem planıyla ilgili önerilerimizi sunmak istiyorum. Öncelikle hazırlayacağımız plana, “Ulusal Eylem Planı” demek bize göre doğru bir isimlendirme, çünkü biz bütün resmi ve sivil kuruluşları içine alan bir eylem süreci başlatmayı hedefliyoruz. Akılcı ve gündeme oturabilen bir eylem planı hazırlarsak, bu planı hayata geçirmek için şartların uygun olduğunu düşünüyoruz. Ancak 10 yılı çok uzun buluyoruz. Eğer

çeşitli sebeplerden şekil nedeniyle 10 yıl demek gerekiyorsa bile, ilk iki yılı çok iyi planlamalıyız. En azından bir dahaki kurultaya kadar yapmamız gerekenleri planlamalı ve hayata geçirmeliyiz. Bizim önerilerimiz şunlar:

1-) Öncelikle kapalı durumdaki sığınakların açılmasını ve kapasitelerinin genişletilmesini sağlamanın ve yeni sığınaklar açabilmenin yollarını aramamız gerekiyor. Sığınakların durumu genel anlamda çok acil. Ayrıca özel olarak iki nedenle bizim için aciliyeti var. Mutlaka il dışına çıkarmamız gereken ağır başvurularda, çok sıkıntı yaşıyoruz. Yeni sığınaklar açılabilmesinin yolu eski ve kapalı sığınakları açarak başlamakta geçiyor gibi geliyor bize.

2-) Kurultaydan çıkarılacak bir metinle, Türkiye'nin her yerinde, aynı günde, yerel yönetimlerle görüşmeler yaparak, belediyeler üzerinde baskı oluşturulmasını ve hiç olmazsa bir yıl içinde birkaç sığınmaevinin açılmasının iyi olacağını düşünüyoruz.

3-) 25 Kasım'da basına verilmek üzere, eylem planını da içeren bir metin hazırlanmasını öneriyoruz.

4-) Son günlerde Meclis'te, hatta MGK'da bile, Kürtçe TV yayını konuşulmaya başlandı. Eğer böyle bir fırsat olacaksa, biz bunu Türkçe bilmeyen binlerce kadının yararına kullanabilmeliyiz. Kadının insan haklarını Kürtçe anlatacak programlar hazırlanmasını öneriyoruz.

5-) Bütün resmi kuruluşları "kadının insan hakları" konusunda duyarlı olmaya çağırarak için bakanlıklara çağrı yapmalıyız. Başta Adalet, İçişleri, Sağlık ve Ulaştırma Bakanlıkları olmak üzere kadınların uğrayacakları hak ihlallerini tespit ve takip edecek bir "kadın hakları izleme komitesi" oluşturmalıyız. Meydana gelecek hak ihlallerini takip ederek sürekli bir duyarlılık sağlayabiliriz.

6-) Bütün siyasi partilere ve sivil toplum örgütlerine şiddet uygulayan erkeklerle ilgili yaptırımlar uygulamaları için çağrı yapmalıyız.

7-) Kadınlara yeni istihdam alanları oluşturmak veya hazır işlerde şiddet mağduru kadınlar için kontenjanlar ayrılmasını sağlamak için iş çevreleriyle ilişkiler geliştirip görüşmeler yapmalıyız.

Önerilerimizi zaman darlığını dikkate alarak başlıklar halinde belirtmeyi uygun gördük. Diyarbakır'a somut bir programla dönebilmeyi umut ediyoruz. Teşekkür ederim.

### **Nazik Işık**

Evet, epeyce yorulduk, ama sabır istiyorum. Tekrar merhaba! İki eylem planından söz edelim diye başlamak istiyorum. Biri bizim eylem planımız, biri devletin eylem planı. Devletin eylem planı bizim katkımızla hazırlanmış, bizim de içinde bulunduğumuz bir uygulama sürecine sahip. Açıkçası ikisi arasında fark olması gerekiyor. Bizim eylem planımızın üç yıllık gibi kısa bir süreyi

kapsaması gerektiğini düşünüyorum. Her şeyin iç içe girdiği bir kalabalık halinde değil, çok somut, açık, mümkün olduğu kadar gerçekleştirileceklerimizi doğru görmüş, doğru tespit etmiş bir eylem planı üretelim istiyorum. Kendi eylem planımızda üç şeyin önemli olduğunu düşünüyorum: Birincisi, kendimize dönük olarak yapmamız gerekenlere yer vermeliyiz. İkincisi, bütün demokratik hareketler gibi, sivil hareketler gibi bizim de çoğunluğu kazanmak, diye bir derdimiz var dünyada ve Türkiye’de. Buna yönelik olarak yapmamız gerekenler var. Üçüncüsü de, devlete yönelik olarak yapmamız gerekenler var.

Kendimize yönelik olarak, mesela kurultayı nasıl sürdüreceğiz, üçünü yaptık, dördüncüyü, beşinciye nasıl yapacağız? Bu zemin bizim için çok önemli. Bunu eylem programımızda mutlaka sistemleştirmeliyiz. Hakikaten üç yıldır aynı kadın örgütünün üstüne kalıyor ve çok büyük emekle oluyor, kendi çalışmalarından fedakârlıkla oluyor. Nasıl paylaşıyoruz? Nasıl ortak kurultay düzenlemesine geçeriz? Nasıl buranın kendi örgütlülüğü oluşur? Bunlar üzerinde kafa yormalıyız, eylem planında bunlara yer vermeliyiz. Bu örgütlülük iletişim grubuyla, internet üzerinden kurulan grupla oluşmaya başlamış aslında kurultaylarla oluşmaya başlamış gibi, ama değil çok açık, çok kalıcı şekilde nasıl yapılabileceğine kafa yormalıyız.

Daha önce konuştuk, yeni insanları kazanmak, yeni kadınlar kazanmak ve özellikle genç kadınlar kazanmak... Lafi uzatmak pahasına anlatacağım. 1990’ların başlarında Fransa’da 70’lerdeki feminist dalgadan çıkmış olan kadın sığınmaevlerinin, kadın derneklerinin sığınaklarla ilgili ülke çapındaki kongrelerine katılmıştım. Baktım, 80 küsur kadındı, en gençleri bendim. “Bunların gençleri yok mu” diye sordum. Beş sene sonra bir toplantıya gittiğimde dediler ki, “çok mutluyuz iki yeni gencimiz var, biri psikolog olarak çalışıyor, biri sosyal hizmet uzmanı olarak.” Gençlerin böyle anlaşıldığı bir döneme biz de gelmeyelim. Hakikaten insanlar yoruluyor, hepimiz yoruluyoruz, kendimi de çok yorgun buluyorum bunun içerisinde. Bu alan gerçekten çok yorucu ve yıpratıcı bir alan. Her gün kötülük dinlemek, her gün kötülükle muhatap olmanın altından kalkabilmek, bizim için hiç kolay olmasa gerek. Bunu tek tek yaşıyoruz, kendi ilişkilerimizde yaşıyoruz, aramızdaki ilişkilerde yaşıyoruz, dinlediklerimizle yaşıyoruz. Bütün bunlarla baş edebilecek sürekliliği göstermek kolay bir şey değil. Onun için yorulup bir süre dinlenmeye çekilenin yerine gelebilecek insanlar olmalı. Aramızdan sürekli beslenmeyi sağlamalıyız. Bu da önemli, kafa yorulması gereken bir şey.

Bilgi ve birikimimizi arttıran çalışmalara ihtiyacımız var. Bunu zaman zaman elimizden geldiğince yapıyoruz. Mesela biz Mersin’le bu yaz böyle bir çalışma yaptık. Ben çok yararlandığımı düşünüyorum, bana çok şey öğretti, ama bunu daha sistemli hale dönüştürelim, sürekli hale dönüştürelim. Yaz okulundan, yerel bölgesel deneyim paylaşma çalışmalarından söz edilmişti. Bu tür şeyler

üzerinde duralım. Bir de tabii biz bu ülkede Pekin ve Pekin+5 taahhütleri çerçevesinde kısa vadede neyin gerçekleşmesini istiyoruz. Onun için bir liste oluşturalım ve yapacaklarımızı, bunların nasıl yapılmasını istiyoruzla ilgili bir sistemimiz olsun, ortak sesimiz oluştun.

Çoğunluğu kazanmakla ilgili kısma geçerse, medyayı kazanmak, medyayı hakikaten doğru kullanmaya tekrar dönmek, şiddeti görünür kılmak bizim için çok önemli bir şey. Şiddeti her gün televizyon kanallarında görüyoruz, Güllü de dayak yiyince televizyonda oluyor falan, ama bu söylem bizim söylemimiz değil yani bu şekilde şiddeti görünür kılmak, bizim işimiz değil. Biz, bunu istemiyoruz. Bununla birlikte şiddeti görünür kılmayı becermeliyiz. Yeniden dayağa hayır kampanyası böyle bir şeydir. Mesela bir tarihlerde Fransa'da ücretsiz telefon sistemi oluşturdular, muhatapı telesekreter değildi. Hayatında bir kere bile şiddete uğramış olduğunu düşünüyorsan ücretsiz telefonu arayıp bunun ne olduğunu kaydettermemi istediler. Bir ay içerisinde 2 milyon kadın başvurdu, 2 milyon kadın itiraf etti. "Evet, ben şiddet yaşadım, şöyle bir örnekle yaşadım" dedi ve bundan çıkan sonuçlar her yerde bangır bangır kullanıldı. Yani artık biraz da şiddeti bu şekilde görünür kılmayı deneyelim. Kampanyalar düzenlemeye yeniden başlayalım, hakikaten sokaklarda olalım.

Cânân'ın vurguladığı, Mersin'den arkadaşların aralarda konuşurken söylediği, bir çoğunuzun konuşmalarında aralarda duyduğum, bir Af Kanunu çıkıyor, bize karşı işlenmiş suçları devlet affediyor. Önce biz affedelim izin versinler de. Onun için bu affi istemediğimizi, en azından bu tarafı affetme yetkisinin bizde olduğunu hatırlatalım istiyorum. Bu tür kampanyalar bizim için önemlidir diye düşünüyorum. Hedef ve taleplerimizi tekrar tekrar, yeniden ve yeniden insanlara anlatmak zorundayız. Kadın, erkek herkese duyurmak zorundayız. Biz neyiz? Ne için varız? Ne istiyoruz? Nasıl bir dünya özlemidir bizimkisi? Bunları her gün anlatmamız gerekiyor.

Ülke çapında duyarlılık nasıl oluştururuz diye bir yıllık bir kampanya programı düşünelim. Devlete yönelik olarak bana en önemli gelen şey, devletin çok açık bir şekilde kadına yönelik şiddet konusunda "Şiddete uğrayan her kadının yaşadığı şiddetten ben sorumluyum, bunu önlemek benim işim, ortaya çıkan zararı gidermek benim işim" demesidir. Bunu böyle söyler, başka şekilde söyler, ama sorumluluk üstlenmesini açıkça talep etmeliyiz. Bunu nasıl yaparız üzerinde kafa yoralım. 10 yıllık ülke eylem planı dediğimiz şey, aslında işte bu sorumluluğun devlet tarafından bir tür deklarasyonudur. Bunu bizimle birlikte hazırlamalarını istemeliyiz.

Tabii ki, ülke eylem planının hazırlanması çok basit bir iş değil. Yani en az bir yıllık, bir buçuk yıllık uzun süreli bir çalışma gerektiriyor, ama devletle daha kısa vadeli bir taahhüt anlaşması yapmalıyız. Örneğin Medeni Kanun'da şu değişiklik tasarısını şu kadar süre içerisinde geçirecekler, Ceza Kanunu'nda şunu yapacaklar, CEDAW'ın, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi



Sözleşmesi'nin İhtiyari Protokolü'nü (Türkiye onayladı) şu kadar zamanda yürürlüğe sokacaklar, her yıl en az üç tane sığınmaevi açacaklar, ücretsiz telefon hatlarını şu kadar süre içinde oluşturacaklar gibi, beş on maddeyi geçmeyen bir taahhütler listesi elimizde olmalı. Bunu hedeflemeliyiz ve elde etmeliyiz. Bütün bu çalışmaların içerisinde devletle doğrudan muhatap olduğumuz yer, başka her yerle de muhatap olmamız gerektiğini düşünüyorum, ama Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü bünyesinde en azından kurultay bağlamında bir daimi temsilciliğimiz olmalı. Uluslararası belgeler gayet açık. Nelerin devlet tarafından yapılması gerekiyor? Nelerin hükümetler tarafından yapılması gerekiyor? Nelerin kimler ile kimler arasında, organizasyonlarla işbirlikleriyle yapılması gerekiyor? Bütün bunların listeleri gayet net bir şekilde var. Böyle bir listeyi dökelim ve devlete bunun esas alındığı bir eylem planı çıkart diyelim.

Bir de şiddetin görünür kılınması çok önemli. Bizim "şiddet veri tabanımız" yok. Türkiye'de kimin ne kadar şiddete uğradığına ilişkin bir kayıt meselemiz var. İstatistiklerle uğraşmak zorundayız, araştırmaların desteklenmesi zorunlu, görünürlük böyle sağlanan bir şey. Devlet politikalarının kadına yönelik şiddet açısından bütünüyle gözden geçirilip temizlenmesine ihtiyacımız var. Eylem planında kamu görevlileri; polis, öğretmen, doktor ve diğerleri için hizmet içi eğitimle ilgili programların ne olması gerektiği mutlaka yer almalı. Kadın kuruluşlarının çalışmalarına maddi katkıda bulunmanın nasıl yapılacağını yine eylem planında belirtmek gerekiyor. Yasal düzenlemeler konusunda zaten konuşmuştuk. Benim söyleyeceklerim kısaca bunlar. Bunların hepsini burada çok kısa bir süre içerisinde yazılı hale getirmenin çok mümkün olduğunu düşünmüyorum. Geçen yıl denedik, bir çalışma grubu oluşturduk, yürütemedik. Bu defa çalışma grubumuzu şu gün toplanmak üzere belirleyerek oluşturalım ve bu işi becerelim. Yüzümüzün akyıla çıkalım. Bunun bizim için önemli olduğunu düşünüyorum. Gerçekten yeni bir atağa, yeni bir morale, yeni bir güce ihtiyacımız var. Yoksa beş kuşak sonraki kızlarımızın da bu şiddetten kurtulma şansı olmayacak. Hepinizi sevgiyle öpüyorum. Burada ve olduğunuz her yerde başarılar diliyorum. Sağ olun.

### **Necla Öçer**

Arkadaşlar, bir eylem planı deyip duruyoruz, size Mersin Bağımsız Kadın Derneği adına hemen yapabileceğimiz bir eylem planı önermek istiyorum. Biliyorsunuz bir Af Yasası var. Bu adamlar cinsel tacizi yapıyorlar, dövüyorlar, sövüyorlar, içeri giriyorlar, Af Yasası çıkıyor, patır patır çıkıyorlar. Bunlar daha çok kuvvetlenecekler, daha çok tacize uğrayacağız. O yüzden ben bir imza kampanyası öneriyorum. Buradaki arkadaşlar, nasıl olsa hepimiz şiddete karşı mücadele veriyoruz. En kısa zamanda buradan çıkacak bir (bir sürü hukukçu arkadaşımız var, onların yazmış olduğu, hazırlamış olduğu) bildiriyle imza kampanyası açılmasını istiyorum. Biz Mersin'de bunu açmayı düşünmüyoruz.

Ama Türkiye çapında olursa daha yararlı olacağını düşündüğüm için hepimizden rica ediyorum. Teşekkürler.

### **Gülşah Seral**

Teşekkürler. Bu arada ben küçük bir giriş yapayım, biz de İhtiyari Protokol'ün imzalanması için bir metin hazırladık. Ve bu kurultaya katılan arkadaşların kişi veya kurumsal olarak imzalarını toplamayı amaçlıyoruz ki, pazartesi ilk iş, bu mektubu gönderelim. Metin örnekleri ve imza formları Begüm'de. Böyle bir şeye katılmak isterseniz örnek metne bakıp, imza verirseniz çok seviniriz. Şimdi İnci söz istemişti.

### **İnci Hekimoğlu**

Burada hep medyanın öneminden bahsedildi. Buna gerçekten katılıyorum, çünkü bu çalışmaların duyurulması, kadınlara ulaşmak anlamında, medyanın büyük bir rolü var. Ben de medya mensubuyum. Hem bu nedenle buradayım hem de bir kadın olarak buradayım. Şiddeti medyanın içinde hem maalesef kadınlardan yaşayan hem de erkeklerden yaşayan biri olarak buradayım. Maalesef, çünkü erkek egemen ideolojinin bence en büyük kazanımı kadınlar arasında oluşturduğu rekabet. Biz bunu yıkabilsek, zaten bence pek çok sorunda ilerleme kaydetmiş olacağız. Medyada kadınlar arası rekabet inanılmaz ölçülerde ve bilgi farklılığı, deneyim farklılığı, sosyal statü farklılığıyla maalesef kadınlar birbirlerini ezabiliyorlar. Yalnız mesleki rekabet (daha fazla ve daha iyi haber yapmak) anlamında değil, kadınlar gerçekten sosyal statüleri ve bilgiyi de birbirlerine karşı kullanıyorlar. Ayrıca erkeklerden de şiddet görüyoruz. Bunlar örtülü olabiliyor, bakışla da taciz edilebiliyorsunuz, sözlü olarak da taciz edilebiliyorsunuz, ama bunu maalesef tercih eden hemcinslerimiz de var, bu da işimizi epeyce zorlaştırıyor.

Bütün bunlar kendi meslek grubumuzda kadın olarak yaşadığımız zorluklar. Bir de kadına yönelik şiddet haberlerinin medyada nasıl yer alacağını belirleyecek kişiler bizleriz. Ama biz kendi aramızda böyle yaşarken ve böyle algılarken bunu nasıl doğru aktaracağız? Kaldı ki bir başka önemli faktör daha var. Çok sağduyulu, çok doğru perspektiften bakan insanlar olsak bile, kadınların medyada yönetime, üst düzeyde yönetime gelmesi maalesef çok az. Geldikleri zamanda tıpkı politikada olduğu gibi kendi cinsiyet özelliklerini kaybederek gelebiliyorlar. Dolayısıyla genellikle kadına yönelik şiddetin yer alış biçimi erkeklerin belirlediği gibi oluyor. Şimdi, küçük küçük bazı gelişmeler kaydedildi. Mesela "bayandan" "kadına" terfi edebildik. Yani en azından onu değiştirebildik. Çok zor oldu. Kullanılan literatürden tavra kadar, bakış açısına kadar, her şey çok ciddi biçimde sorgulanmalı. Ama şimdi bana sorarsanız ne yapılması gerekli, aklıma ilk şu geliyor: Belki medya mensuplarının meslek içi eğitimi için kadın kuruluşları, özellikle Mor Çatı ve belki bu kurultaya katılan

diğer kurumlar değişik önerilerde bulunur. Belki medya kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak, daha farklı bir bilinç getirilmesi ve bu haberlerin işleyiş biçimine nasıl yaklaşılacağı konusunda bir meslek içi eğitim verilebilir. Buna izin verir mi medya kuruluşları? Onu bilemiyorum, ama denemekte fayda var.

En azından, artık medya biraz daha şiddete karşı çıkılıyormuş gibi sanki medyadaki herkes şiddete karşıymış gibi yansıyor. Bence bunda kadınların çok büyük bir payı var. Çok fazla vaktinizi almayayım, somut önerilerimden bir tanesi, medya kuruluşlarıyla işbirliği yaparak meslek içi eğitime yönelmek. İkincisi, belki hiç üşenmeden erkek perspektifiyle yer alan her şiddet haberin yayımlandığında eylem koyarak, medyayı kınayan fakslar çekmek.

### **Ayten Özcan**

Merhaba Arkadaşlar! Ben biraz heyecanlıyım, çünkü ilk defa böyle bir topluluğa hitap ediyorum. Şanslıyım ki, bu topluluk sizlersiniz. Kendimi böyle sakinleştirmeye çalışıyorum. Kısaca kendimden bahsetmek istiyorum. Ben 1992-1995 yılları arasında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nda gönüllü-profesyonel diye tanımladığım bir şekilde çalıştım ve 1995 yılından sonra istifa ederek ayrıldım. Bir daha bu tür çalışmalar içinde uzun süre bulunmadım, üç hafta öncesine kadar, Hülya'nın telefonu ile kurultaydan haberim olmasına kadar. Daha sonra da geçen hafta Munise'nin e-mailini gördükten sonra bir şeyler tekrar canlanmaya başladı. Çünkü üç haftadır takip ediyordum yazışmaları, ama beni ilgilendiren ve içinde olmak istediğim çalışmalara dair bir şey göremiyordum. Munise'nin uzun e-mailinde bir paragraf olarak yer alan enestle ilgili bir konuydu. Bu beni çok ilgilendiren bir konu ve cidden bu konuda bir şeyler yapmak istiyorum. Bunu tek başıma yapamayacağımı da biliyorum. Bu yüzden, bu konuşma bir anlamda bir destek çağrısı, bir yardım, bir dayanışma çağrısı, nasıl algılırsanız öyle bir şey.

Bu konuyla ilgili düşündüğüm, yapılabilecek şeyleri kısaca sizlere aktarmak istiyorum ve bu önereceğim şeylerin yarınki grup çalışmalarında, ister hukuk olsun, ister ekonomi, sağlık, medya, ama bütün gruplarda bir kere ele alınmasını rica ediyorum. Yani çok kısa da olsa konuşulmasını istiyorum. Öncelikle oluşturulan e-grup, bu ağ bence çok önemli ve biraz geç kalınmış. Enestle ilgili bir web sitesinin oluşturulması için çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bununla ilgili web sitesini hazırlamak için bir arkadaşım gönüllü olarak yardımcı olacak.

Nursel'in dediği gibi enest konusu gerçekten toplumda yok sayılan, asla konuşulmayan, toplumda olmadığı gibi medyada da konuşulmayan, inkâr edilen bu tür olayların özellikle üstünün örtüldüğünü düşündüğüm bir konu. Burada hepimiz bu konuyu az çok biliyoruz, ama dışarıya çıktığımızda karşılaştığımız insanlar, konuştuğumuz insanlar bu konuya yabancılar. Yani enest kelimesinin ben doğru kullanıyor muyum bunu da bilmiyorum. Cinsel

taciz mi? Değil. Cinsel istismar mı? Değil. Aile içi cinsel istismar olabilir. Ama yani bütün bu tanımlamaları, bir şeyleri hep birlikte bir arada çalışarak belki kendi tanımlamalarımız getirmek gerekiyor.

Ceza Kanunu'nda ensestin (şimdi burada bu kadar hukukçu insan varken bu konuda laf söylemek bana düşmez ama) çok daha anlaşılır bir şekilde tanımlanmasını ve tecavüz cezasıyla karşılaştırılarak bir ceza biçilmesini istemiyorum. Yani ensestin tek başına bir suç olarak ele alınıp bir ceza tespit edilmesini istiyorum. Kendi adıma önerim bu. Ve sadece bunu uygulayan kişinin cezaevine hapsedilip, belirtilen süre ne kadarsa, o kadar süre yatıp, tekrar toplumun ve o ailenin içine salıverilmesini de istemiyorum. Bu tür insanların yaptıkları şeylerle yüzleşmelerini istiyorum. Bu kadın da olabilir, erkek de olabilir, burada bir ayırım yapmıyorum. Gerekirse bir rehabilitasyona tabi tutulsunlar, ama yaptıkları ve yaşattıkları şeylerin ne olduğunu anlayarak topluma dönmelerini istiyorum.

Toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi için broşür, bülten, web sitesi, basın toplantısı, kampanyalar yani bu anlamda şimdiye kadar kadına yönelik şiddetle ilgili yapılmış olan çalışmaların, somut bir şekilde, sadece bu konu için yapılmasını istiyorum. Bu konunun eğitimi de çok ilgilendirdiğini düşünüyorum. Okullar, ana okulları, savcılıklar, polisler, çocuklarımızı yetiştiren, beni yetiştiren, sizi yetiştiren eğitimcilerin de bu konular üzerinde bilgilendirilmesini istiyorum. Bunun ötesinde sizden tek ricam, yarınki çalışma gruplarında bu konuyla ilgili en azından bir fikir birliğine varabilmek veya bu konuyu tartışabilmek daha sonra da çalışma gruplarına katılan arkadaşlarımızla veya dışarıdaki başka kadınlarla oluşturulacak bir grupta, bu konuyla ilgili somut şeyler yapmak üzere bir araya gelmeyi ümit ediyorum. Teşekkür ederim.

### **Ayşegül Suluoğlu**

Evet, iyi akşamlar! Adana Barosu'ndan Ayşegül Suluoğlu. Biraz önce konuşan arkadaşımız çok özel bir konuya değindi. Şiddet kavramının sadece dayak, taciz veya cinsel taciz olarak düşünülmesi çok yanlış. Özellikle belirli bölgelerimizde ensest dediğimiz zaman babanın kızına, ağabeyin kız kardeşe cinsel ilişkide bulunarak taciz etmesi... Sonuçta bir çocuk meydana gelmesiyle ortaya çıkan bir durum, zaten çocuk meydana gelmedikten sonra olay savcılığa hiçbir şekilde intikal etmiyor. Aile kendi içinde olayı sona erdiriyor, bir şekilde kapatılıyor, Birçok bölgemizde bu açıklanması son derece zor bir olay olduğundan kapatılıyor. Ne zaman ki, on üç yaşında veya on dört yaşında bir kız çocuğu doğum yapıyor, bu ortaya çıkıyor. Kız çocuğuna yoğun bir baskı yapılıyor "Bu çocuğun babası kim?" diye ve maalesef çok acı bir itiraf ki, ya "Ağabeyim" diyor ya "Babam" diyor. Bu şekilde savcılık soruşturma başlatıyor. Benim asli ceza hâkimi bir arkadaşım var, bir ilçede, küçücük bir ilçede on beş tane böyle adli vaka var. Düşünebiliyor musunuz küçücük bir ilçe!... Hemen

hemen her bölgemizde ensest var. Tabii bunu önlemek için elimizde yasal metinler var.

Burada epey bir umutsuz gördüm sizleri, ama 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa birçok konuda olanak veriyor bizlere. Yalnız bu kanundan hiç kimsenin hemen hemen haberi yok. Özellikle büyük kentlerin dışındaki küçük yerleşim yerleri, ilçeler ve köyler bu kanunun varlığından kesinlikle habersiz. Büyük kentlerde de bu kanunu uygulamada zorlukları var. Somut olarak, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'nın öncelikle ilçelerde, kaymakamlık, İl Özel İdaresi veya illerde bulunan bütün kamu kurumlarına gönderilmesi ve özellikle o civarlarda bulunan avukatlardan bu konuda yardım istenmesi ve bu kanunun daha düzenli uygulanabilmesi, daha ivedilikle uygulanabilmesi için aile mahkemelerinin kurulmasını, bu toplantıda bir öneri olarak ortaya çıkmasını talep ediyorum. Teşekkür ederim.

### **Ayşegül Kaya**

Bende af meselesiyle ilgili konuşmak istiyorum. Cânân da, siz de affa karşı olduğunuzu, bize yapılan tacizlerde ceza alan kimselerin sokağa salınmasını istemediğinizi söylediniz, ama ben şöyle düşünüyorum: Benim görebildiğim (ki ben on üç yıldır avukatlık yapıyorum ve İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi olsun, Mor Çatı olsun, başka kadın kuruluşları olsun gönüllülük yapıyorum) kendim naçizane dosyaları şöyle biraz karıştırdığımda anladığım kadarıyla, yüzde doksan dokuz buçuk bu erkeklerin cezalandırılmadığını hatta açılan bu davalarda çok kötü bir biçimde kadınların hakarete uğradıklarını, dönüp kadınların yargılandıkları yönünde. Dolayısıyla bu adamlar zaten gerçek anlamda ceza almıyorlar ki. Ama af konusunu daha başka bir perspektifle bakarak değerlendirmemiz gerektiğini, çünkü onun da en az ensest kadar toplumsal, ağır, derin, büyük bir yara olduğunu düşünüyorum. Teşekkür ederim.

?

Bu konuyla çocuk istismarıyla, ensestle ve diğer cinsel istismar vakaları, fiziksel istismar vakalarıyla ilgili bir merkezin yetkilisi şunu söyledi: Biz kendi üniversitemizde, Kolombiya'da bir web sayfası kurduk. Bu web sayfasının suçu sabit görülmüş, ceza almış, kronik olarak çocuk istismarını kendine ilke edinmiş kişileri fotoğraflarıyla, suçlarıyla, buna dair kararlarıyla teşhir ettik. Şimdi aileler biliyor ki, bu insanlar sokağa çıktığında bunların böyle bir potansiyeli var. Bütün Amerika'da eyaletlerden sitemize tabii ki ulaşıyor, dünyadan ulaşıyor dedi. Teşhir yöntemi etkili bir yöntem olabilir gibi geldi, ama hukuk etiği açısından mümkün müdür, denenebilir mi, denirse artıları eksileri neler olabilir?

### **Ayşegül Kaya**

Hukukun genel mantığı içerisinde “eğer kötü bir olay yaşanır, bunun teşhir edilmesinde bir sakınca vardır” diye bir konu olamaz. Yani elbette, örneğin, özel olarak saklanması gereken, gizli tutulması gereken bilgiler dışında genel olarak baktığımızda bütün davalar kamuya açıktır. Bu kimseleri teşhir edebilirsiniz, ama bizde maalesef ve maalesef çok ağır ve acı bir biçimde tam tersi bir sistem işletilmekte ve işliyor da, örneğin daha çok tacize uğrayan kadın teşhir ediliyor, basında, toplumda. Yani gözaltında cinsel tacizle ilgili hazırlanmış bir broşürde, bu tacizi yaşamış ve bundan çok ağır derecede yara almış bir kadının fotoğrafını gördüğümde ben dehşete düşmüştüm açıkçası. Ama buna engel bir yöntem, bir sistem (eğer yargıç yasaklamamışsa) yoktur. Teşhir yönteminin etkili bir yöntem olduğunu, mağdur olan kadınların ve çocukların gizlenmesi konusunda bir şeyler yapıp sanıkların ya da suçluların teşhir edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

### **Birgül Akay**

Merhaba! Ben ilk iki kurultaydaki sonuç bildirelerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu üçüncü kurultayda aynı zamanda bir dönüm noktasına geldik. O yüzden yarınki çalışma gruplarından eylem planına yönelik çıkacak kararlar çok önemli. Yarın tamamen eylem planına yönelik kararların çıkması gerekiyor. Benim kafamda eylem planının 8 Mart'ta bir kitapçık olarak çıkması ve Türkiye'nin her yerinden katılan kadın grupları olarak 8 Mart'ta bir basın açıklamasıyla sunabilme var. Hemen bunun arkasından 25 Kasım haftasında yine Türkiye'nin her yerinde özellikle bağımsız kadın grupları, kuruluşları olarak aynı gün, aynı metni hep birlikte okumamızı öneriyorum. Yani eylem planı derken özellikle bağımsız kadın gruplarının ortak hareketinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Mor Çatı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı'nın sığınaklarının açılması için bağımsız kadın grupları olarak birlikte ortak eylemler yapabiliriz. Dönüp baktığımda, I. ve II. Kurultaylar çok güzeldi. I. Kurultay'da tanışmışız, kafalarımızdaki bir sürü şeyi açmışız, sorgulamışız. II. Kurultay çok hukuk ağırlıklıydı, ama çok bilgilendik. Şimdi bir dönüm noktasındayız ve bu aşamaya gelmiş olmak, çok umut verici, heyecanlandırıcı bir şey. Bundan sonrayı çok iyi değerlendirmemiz gerekiyor. Özellikle yarınki çalışma gruplarına epeyce iş düşüyor.

### **Sermin Utku**

Ben daha önce söylediğim eğitim ve medyayla ilgili teklifi madde olarak söylemek istiyorum. Eylem planında, kadınların mesleki eğitimiyle ilgili bir konu olması gerekiyor. Ayrıca genç kızlara yönelik okullarda kadına yönelik şiddet konusunda görsel bir kaset hazırlanması ve bunun eğitimini verebilecek kişilerin belirli kuruluşlarca (belki bu Mor Çatı olabilir) eğitilmesi ve yaklaşık

dört haftalık bir programın amaçlanması gibi kafamda bir düşünce var. Bu programın rehberlik derslerinde sunulmasını öneriyorum. Ayrıca yine bu kasetin görsel medyada düzenli aralıklarla yayınlanmasını öneriyorum. Bu yönde bir çalışma yapılabilir.

Eylem planına on senelik diyoruz, ama devletin çok daha fazla, çok yüksek bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Belki de bu eylem planı süresini daha da artırmalıyız, yirmi beş senelik, elli senelik bir plan yapabiliriz, diye düşünüyorum. Düzenli kampanya yöntemini kullanabiliriz. Herkes düzenli kampanyalarımız yok diye, düşünüyor. Mesela “Cumartesi Anneleri” gibi, her hafta “Cumartesi Anneleri”nin bir yerde bulunduğunu bildiğim zaman, “Bugün gideyim, mutlaka orada birisini bulacağım” diye düşünüyorum. İki haftada bir şurada toplanıyoruz ve elimizde flamalar var, bayraklar var. Ve orada “Yaşasın kadın dayanışması” “Namus cinayetlerine hayır” yazıyor veya “Bedenimiz bizimdir” diyor bu tip şeyler yapabiliriz. Bayraklar bastırılmalı, namus cinayetiyle ilgili bir haber olduğunda, herkes onu çıkarsın ve bunu penceresine assın. Bu önemli bir şeydir. Bir şekilde başkasının da bu konuya eğildiğinin farkına varmamız bence çok önemli. Biz yine kendi dünyamızda kalıyoruz. Toplantılarda bir araya gelip kafa yoruyoruz, üzülüyoruz, şurada şunu yapmamız gerektiğini düşünüyoruz, ne kadar gücümüz var, onun farkında olamıyoruz. Böyle bir çalışmanın da yapılmasını öneriyorum.

### **Ufuk Sezgin**

Ben önce bir iki tanım yapacağım. Tanımlardan bir tanesi deminki hukukçu arkadaşına (gitti galiba.) Hukukta ensestini tanımlı “aralarındaki kan bağı nedeniyle evlilik yapamayan kişiler arasındaki cinsel ilişkidir” ve herhangi bir çocuk dünyaya gelmesi gerekmiyor. Ama Türk Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu 417. maddesinde çocuğun üzerinde anne baba otoritesine, anne baba yetkisine sahip olan kişilerin yaptığı, girdiği cinsel ilişki biçiminde, diye de ağırlaştırıcı sebep olarak tanımlanır. Biz ruhsal anlamda da bu tanımlı daha uygun buluyoruz ve böyle kullanıyoruz. Ensest özel olarak, çok çalıştığım bir konu olduğu için bu saptamayı yapmak istedim.

Kendi konuşmamda eksik bıraktığım birkaç şey vardı. Bunları da eklemek istiyorum. Genel olarak neler yapabiliriz konusunun ötesinde bireyler olarak “şiddetle karşılaşmış birini görürsek ne yapmalıyız” kısmında birkaç madde sunmak istiyorum. Bunlardan bir tanesi, bize şiddeti söyleyen kişiye inanacağız. Onun anlatmadıkları muhtemelen bize anlattıklarından çok daha fazlasıdır. Bize güvenmesini ve söylediklerinin gizli kalmasını sağlamak zorundayız. Onu şiddete, tacize uğradığı için suçlamayacağız. Bu durumdan sorumlu olmadığını ve taciz yüzünden suçlanmayacağını, bunları hak etmediğini söylemek gerekiyor. Tacizin yaşandığı ilişkiyi terk etmenin kolay olmadığını, bu bilgileri verirken onlara öfkelenmememiz gerektiğini de unutmamalıyım.

Konuşmak için ona zaman vereceğiz, onun hikâyesini kendi ağzından, kendi süresinde, kendi istediği düzeyde anlatmasına izin vereceğiz. Yalnız olmadığını ve onu önemsedikimizi hissettireceğiz. Eğer üzerinde şüphelendiğimiz çürükler varsa ve şiddete uğradığını biliyorsak bunları ona sorabiliriz. Anlattığı şeylerde duygular en önemlisidir. Duygularına önem vereceğiz. Taciz, şiddet bir kişiye yaşatılabilecek en ağır durumlardan biridir. Kişi, yaralanmış, canı yanmış, kızmış, korkmuş, utanmış veya tuzağa düşmüş gibi hissedebilir. Kendisini çılgın hatta deli gibi hissediyor olabilir. Korku ve çaresizlik hissedilmesi böyle bir durumda çok doğal bir tepkidir. Kendisi ve çocukları için güvenlik planları yapmasında yardım edelim. Gidebilecek veya parasını belgelerini saklayabilecek bir yer bulması konusunda yardım edelim. Bu onların hayatlarını kurtarabilir. Gerekli olduğunda polisi aramak konusunda bir ortak karara varalım. Hatta aramızda polisi arama konusunda belirli bir şifre bile oluşturabiliriz. Gerekli olduğunda çocuklarını bırakabileceğini, sizin bakabileceğinizi bilmeli. Uğradığı tacizle ilgili, size söylediklerini kimseye söylemeyelim. Saldırgan bunu öğrenirse tanıdığımız kişi için incitici olabilir. Saldırgana ondan aldığımız bilgiler konusunda o izin vermedikçe hiçbir şey söylemeyelim. Çevremizde şiddete karşı olduğumuzu ifade edelim ve şiddetin olmadığı bir yaşam sağlamak için mağdurları destekleyelim. Yerel sığınmaevleri hakkında bilgi verelim ve gerekirse onunla birlikte yardım için başvuralım.

Şiddeti durdurabilmek için önce şiddetle ilgili yapılan ya da tacizle ilgili yapılan esprileri, fıkraları kesmemiz gerektiğini, kişilere bu konuda konuşulmasından hoşlanmadığımızı bildirmemiz gerekiyor. Her yerde her şekilde kadına yönelik tacizi meşrulaştıran konuşmalar yapılıyor, esprilerle bu kişiselleştiriliyor, bunu istemedikimizi belirtmemiz lazım. Önerilerden bir tanesi bu. Bir diğeri medyadaki şiddeti destekleyen programlara faksla, telefonla, ulaşabileceğimiz her türlü yolla ulaşıp onları uyarmamız gerekiyor. Onun ötesinde medyayı pozitif anlamda kullanmamız önemli, çünkü medyanın en etkili, en çabuk, en ulaşılabilir araç olduğunu biliyoruz. O zaman medyada şiddeti önlemeye yönelik, kadına yönelik programların yapılması gerekiyor.

Sağlık alanında çalışanların bu konuda bilinçlendirilmesi lazım. Bu konuda elime birtakım bilgiler geldi. Sağlık Bakanlığı şiddete uğrayan kişilerin tıbbi değerlendirilmesi için matbu kâğıtlar basmış. Bu bir başlangıçtır, iyi bir şeydir, ama yetersizdir. Şiddet konusunda duyarlılığı artırmak için eğitimcilere, öğrencilere yönelik programlar yapılmalı. Yasal düzenlemelerin işlenmesi sağlanmalı, mahkemelerde psikolojik değerlendirmelerin kanıt olarak kullanılması teşvik edilmeli, bu noktada uzman tanıklığın etkin hale getirilmesi gerekiyor. Hâkim, savcı, avukatların, konu hakkında bilgilendirilmesi ve bunun için gerekirse eğitim toplantıları, küçük grup toplantıları, barolar aracılığıyla, Adalet Bakanlığı aracılığıyla, onların bu konudaki duyarlılığını artırmak gerekiyor. Bunun ötesinde de sığınaklarla ilgili her türlü proje ve parasal



desteğin sağlanması, bir ek olarak internetin de artık çok etkili bir kaynak olduğunu düşünüyorum. Pek çok anlamda internet de kullanılabilir.

### **Ayşe Düzkın**

İnci'nin önerisiyle ilgili olarak yani basın mensuplarının meslek içi eğitimden geçmesi konusunda biz böyle bir şeyi bu sene için düşündük. Yapalım dedik, fakat çok müsait değildik. Biz daha ziyade gazetecilik yapanlardan çok gazetecilik yapmak isteyen genç kadınlara yönelik bir şey düşünüyoruz. İnternette teşhir önerisini ciddiye alıyorum. İnternetin şöyle bir kolaylığı var: İnternette herhangi bir suç olmadan, her şeyi teşhir edebiliyorsunuz. Yasal sorunuz olmuyor. Aslında, büyük billboard'larda, mesela çok bariz tacizci bir adam var, çok açık bir şekilde biliyoruz, şunu şunu yaptı dediğimiz biri olacak, sabah uyanacak ve Taksim'de resmini görecek. Bu yapılamayacak bir şey değil. Hatta, insanları irkiltecek gerçekçi ifadelerle bu adamları teşhir etmek lazım.

Şermin güzel bir eylemden bahsetti, benim aklımda da benzer bir şey vardı. 25 Kasım'dan başlayarak, her ayın 25'inde bir defa ve her seferinde başka bir gündemle olmak üzere ve altı gibi iş çıkışına yetişilebilecek ya da en azından bir saat izinle yetişilebilecek, şöyle bir eylem yapabiliriz: Oturuluyor (onun adı basın açıklaması biliyorsunuz) ya kendisi ya da başka biri kadının şiddete ilişkin tanıklığı okunuyor, değişik biçimlerde "evdeydim bana şunu yaptı, bunu yaptı" diye. Bu, ilk önce İstanbul'da başlatılabilir.

Bunun dışında eylem planımızla ilgili bir önerim olacak. Yaptığımız işin aslında bütün ülkeyi ilgilendiren bir iş olduğunu kendimize de hatırlatmak için, modası çokça geçmiş olan bir memleket tahlili yapalım. Mesela sosyal devlet kavramına saldırıların arttığı, kadınlara kredi veren bankaların hem bir yandan içinin boşaltıldığı bir yandan da özelleştirildiği, kadınlara yönelik hizmetlerin giderek azaltıldığı, işsizliğin ve yoksulluğun giderek arttığı bir dönem geliyor. İşsiz kalacak olanlar kadınlardır, bu durum kadınları daha fazla şiddete mahkûm edecektir. Bunlar bu ülkenin gerçekleri ve bunları hiç olmazsa kendimize hatırlatmamızda, önümüzü görmemiz açısından fayda var. Bugün yapılacak işin, on sene sonra yapılacak işle aynı iş olmadığını fark etmemiz lazım. Mesela eylem planında sığınaklar açmalıyız gibi bir ifade bana anlamsız geliyor. Bir eylem planı olarak sığınakları açmamız gerekiyor denmez. Bu politika değil. Bununla bir yere varamayız.

Bir şey daha söylemek istiyorum, aslında kadınlara yönelik aile içi şiddet en zor telaffuz edilen şeydir ve bizim bunu görünür kılmamız önemli, fakat ülkemizde on beş sene savaş yaşadık ve savaş sebebiyle kadınların yaşadığı şiddetin de görünürlüğü yok. Bu defa aile nedeniyle değil devlet görevlileri tarafından gerçekleştirilmiş olduğu için şiddetin görünürlüğü yok. O kadınlara gerek yaşadıkları şiddeti açıklama, gerek destek olma konusunda bir şeyler yapmalıyız.

Bunun dışında, işyerinde taciz meselesi de çok önemli ve ilerleyen zamanlarda gittikçe önem kazanacak, çünkü her yoksulluk dönemi kadınların işsizliğe mahkûm olması ve işyerindeki tacize de razı olması anlamına geliyor. Hem bununla ilgili hem de meslek içi eğitimle ilgili milliyetçi ve faziletçi sendikalar dışında, bütün sendikalarla ilişkiye geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu ikisiyle ilişkiye geçilmesi, onların kadın düşmanı politikalarını meşrulaştıracak bir durum yaratacaktır.

Aslında düzenli eylem planı ya da basın açıklaması planlarsak her konuda söyleyeceğimiz çok şey var. Mesela bütçe tartışmaları var. Bizim de şöyle bir sözümüz var: Bankaları boşaltmasınlar, Murat Demirel'e para vereceklerine bize sığınak için para versinler. Kadınlara sağlık hizmeti için para istiyoruz. Kadınlara mesleki eğitim için para istiyoruz. Bizim ülkedeki her şeyle ilgili şiddete, kadına yönelik şiddete ilişkin söyleyecek çok sözümüz var. Belki her ay düzenli yapılan bir eylem, belki yirmi kadın gelse bile haber olur. Ayrıca eylem bazen insanın kendisi için, kendini iyi hissetmek, güçlü hissetmek için yapılan bir şey. Birbirinizi görürsünüz, selamlaşırsınız...

?

Coplanırsınız...

### **Ayşe Düzkan**

Her zaman genellikle coplanılmadan eylem yapmak mümkün oluyor. Biz yıllarca eylem yaptık ve çok nadir coplanma olmuştur. Yani coplanalım da demiyorum. Afla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Af meselesi gerçekten çok önemli, şöyle bir başlık mesela çok manalı, "Biz bize karşı işlenen suçları affetmiyoruz, devlet de affetmesin." Devlet kendine karşı yapılan suçları affetsin. Aslında bu konu biraz çığnenebilir bir şey, şu şekilde çığnenebilir bir şey: Bize ve kamuya yapılan suçları affettirmek istemiyoruz, bankaların içi boşaltılmasını. Bizim paramızı yiyorlar. Bizim sığınak paramızı yiyorlar. Yani bizim sığınak paramızı Murat Demirel'e verdiler, diye düşünülebilir. Bize tecavüz edenleri, dövenleri affetmek istemiyoruz. Kendi meselemizi bütün kamunun savunabileceği, her erkeğin ve her kadınında altına imza atabileceği, kimsenin bize "ama bilmem neden bahsetmemişsiniz" demeyeceği bir toplu şey haline getirmemiz lazım. Çünkü dikkat ederseniz afla ilgili pek bir imza kampanyası filan yok. Öncülük yapabiliriz bu konuda. Bütün toplumsal muhalefeti yapabiliriz.

### **Gülser Kayır**

Arkadaşlar şimdi çok tabii ki öneriler çok fazla. Yol alabilmemiz için biraz daha sistematik ve de genel başlıklara yönelik gitmeyi öneriyorum. Yarın gruplarda tartışılacak, ama bugün uzun vadeli genel başlıkları saptamamız

gerekiyor. Biraz önce Birgül'ün söylediği gibi I. ve II. Kurultay Sonuç Bildirgeleri'nde, zaten önemli saptamalar yapmışız. Eylem planına yönelik bir program nasıl çıkarabiliriz? Onlara bakalım diyorum, yoksa öneri sayısı tabii ki çok fazla. Önerilerin içinden çıkamaz hale gelebiliriz. Bunu önlemenin tek yolu, genel başlıkları saptayıp, altlarına somut yapabileceğimiz, sürdürülebilecek olanları doldurmak, diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

### **Dilşah Deniz**

Uzun süredir medyanın etkisinden söz ediliyor. Medya kadınlar için bence de çok önemli, çünkü bizim en önemli sorunumuz, kadının kendi durumunu gözden geçirmesi, nerede olduğunu veya ne şekilde şiddete uğradığını, şiddetin ne olduğunu anlaması. Bu açıdan ben uzun süredir kendimle savaşıyorum, bunu söylesem mi söylemesem mi, belki çok uç bir şey olacak, ama mesela bir kadın radyosu düşünülebilir mi acaba? Belki bu kısa vadede olacak bir şey değil, ama üzerinde düşünebiliriz. Bir iki ay içerisinde, kadınların açtığı ve çalıştırdığı bir radyo düşünülebilir mi?

İkinci olarak da eğitimde cinsiyet ayrımcılığı üzerine Eğitim-Sen'le bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum, çünkü artık KESK'te bir kadın sekreterliği var ve bütün ona bağlı sendikalarda kadın sekreterlikleri var. Bu kadın sekreterliklerinin sırf göstermelik olmaması ve atıl durumda kalmaması için onlara da bir dayatma olur. Bir şekilde zorlayıp, o kadın sekreterliklerini çalışır hale getirerek eğitimde bir şeyler yapılabileceğini düşünüyorum. Çünkü gerek eğitimde ve gerekse eğitim araçlarında çok ciddi şekilde cinsiyet rollerine uygun, ayrımcılık içeren pek çok örnek var. Okullarda aşk mektubu yazan bir kız öğrencinin dövülmesi veya deşifre edilmesi gibi şeyler yaşanıyor. Bunun için özellikle KESK ve Eğitim-Sen'le çok ciddi şekilde çalışılabileceğini düşünüyorum. Bunların haricinde "acil yardım ekipleri" olabilir, mesela şöyle bir başlık olabilir: "Sen en az bir kadından sorumlusun" "komşu kadından sorumlusun" gibi birtakım acil eylem grupları da oluşturulabilir. Teşekkürler.

### **Tülin Sertdemir**

Arkadaşlar, ülkemiz gerçekten bir şiddet toplumu halinde. Şiddeti bu kadar içselleştirdiğimizi dehşetle fark ediyorum. Şiddet tepeden, en aşağıya kadar yayılmış durumda. Düşünlerden, düşünlerdeki ölümlerden, trafikteki ölümlerden, birbirine kızıp vurmaldan... Ben kadın olarak sadece aile içi şiddetten değil, toplumdaki şiddetten son derece rahatsızım. Toplumdaki bütün bu şiddetin, en alt ucunda en ağırını kadın olarak bizler yaşıyoruz. Yoksulluk da bir şiddet biçimi. İşkence, coplanmak, tacize uğramak, tecavüze uğramak, evine hırsız geldiği zaman kadın olduğu için ayrıca bir muamele görmek gibi bu tür korkularla yaşayan bir toplumdayız. Onun için benim önerim şu: Biz bu kurultayda şiddete karşı genel bir duruş sergileyelim. Şiddet nereden gelirse

gelsin, buna karşıyız böyle bir duruşumuz var. Şiddeti genelleyelim, kadına karşı şiddeti de bunun bir parçası olarak ele alalım, diyorum. Teşekkür ederim.

### **Ayla Oran**

Tehlikeli bulduğum bir bakış açısı vardı. O konuda minik bir uyarım olacak. Cânân, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ile sığınmaevlerini yan yana getirip, oradan bir hat çizmek gerektiğini söylemişti. Oysa bu bizim şiddet tanımımız ve şiddet konusunda kendimize çizdiğimiz mücadele hattını biraz daraltmak anlamına gelebilir. Tabii ki birbirinden kopamaz bu ikisi, 4320 Sayılı Yasa sığınmaevi olmaksızın çok uygulanabilir değil ya da sığınmaevi 4320 Sayılı Yasa olmaksızın anlamlı değil. Bugüne kadar şiddeti, son iki üç yıldır gözlediğim, hep aile içi şiddet üzerinden tartışmaya başladık. Oysa benim dikkat çekmek istediğim bir başka konu var; flört şiddeti. Flört şiddetinin Türkiye’de araştırılması gereken bir konu olduğunu düşünüyorum ve eğitim komisyonunda bu konunun da üstünde durulması gerektiğini düşünüyorum. Bir de medya konusunda bir tersinden teşhir önerisi vardı. Bu konu gerçekten medya için yapılacaklar listesinde yer almalı

### **Muzaffer Mentеш**

Biraz önceki konuşmamda eğitim ve medya konusunu tamamlayamamıştım. Televizyonda güldürü şeklinde sunulan (özellikle Yasemin Yalçın’ın programı) kadını aşağılayan, gülünç duruma düşüren, hiçbir eğitici yanı olmadığı gibi, çözüm için şiddete karşı şiddeti gösteren programların, seyirciye sunulurken uyulması gereken eğitici kriterlerin uzman görüşleri alınarak, RTÜK’te halledilmesi gerektiğine inanıyorum. Bir grup oluşturup Radyo Televizyon Üst Kurulu’na dileklerimizi bildirebiliriz.

İkinci olarak da namus cinayetleri, diye toplumda kabul görmüş geleneklerin, ölene olduğu kadar geride kalan insanlara verdiği zararlar göz önüne alınarak, bu cinayetlerdeki ceza indirimlerinin yeniden gözden geçirilmesinin sağlanması için hukukçu arkadaşlarımızın oluşturacağı komisyonlardan, yaş sınırına bakılmaksızın eğitici cezai müeyyidelere gidilmesi gerekiyor inancındayım. Ayrıca kırsal yörelerde olaya müdahale eden jandarma ekipleriyle ilgili olarak komutanlarla irtibat kurulmak suretiyle bu görevlilerin eğitilmesi gerekiyor. Milli Eğitim’in içerisinde yine Milli Eğitim müfredatından olmak üzere, polis akademileri, jandarma okulları ve sağlık meslek yüksek okulları için eğitim programları hazırlanmalı. Özellikle kırsal kesimde ebelik, hemşirelik görevi yapan insanların eğitilmesi için bu üç kesimle irtibat kurulması gerekiyor. İlgili komisyon görevlisi arkadaşlarımızın dikkate almasını istiyorum. Teşekkür ederim.

### **Nazik Işık**

Polisler, polis okulunda yetişiyor, ancak komiser yardımcıları ve komiserler akademiden çıkıyorlar. Kadınların bire bir muhatap olduğu polis memuru dediğimiz kişiler dokuz aylık eğitimle mezun oluyorlar. Bu insanların eğitilmesi bizim için akademiden çıkan amir sınıfının eğitilmesi kadar, hatta ondan da önemli.

### **Nilgün Eroğlu Üstün**

Bildiğim kadarıyla, üniversitelerin kadın araştırmaları bölümlerinde, sosyoloji bölümlerinde Milli Eğitim'deki kitaplar ve müfredat konusunda pek çok araştırma yapıldı. Eğitim-Sen'in, "Demokratik Eğitim Kurultayı"nın kitabı var. Kitabın içersinde epeyce bir bölümde kitaplardaki ve öğretmenlerin uygulamalarındaki pek çok cinsiyetçi durum yer buldu. Bu konuda Milli Eğitim'e karşı bir baskı grubu oluşturabilir, bunu eylem planına koyabiliriz.

Aslında, eğitim verilecek ya da şiddet konusunda bilgilendirilecek çok fazla meslek grubu var. Asıl olarak öğretmen yetiştiren kurumların müfredatlarına dikkat çekmek istiyorum. Kitapları istediğiniz kadar değiştirin, ama öğretmen konuyu sınıfta nasıl aktarıyor? Bence bu çok daha önemli. Okuma yazma kursları konusunda da pek çok sorun var. Güya 2000 yılında yüzde yüz olması gereken kadınların okuma yazma oranına halen ulaşamadı. Okuma yazma kursları hâlâ Halk Eğitimler'de devam ediyor. Yalnızca onlar değil, biçki dikiş kursları ve saire gibi pek çok kurs var. Biçki dikiş kursuna, okuma yazmayı öğretme kursuna giden eğitimciler kadınlara son derece cinsiyetçi davranıyorlar. Biz verdiğimiz eğitimde yani okuma yazma kursunda bize gönüllü olarak yardımcı olan arkadaşımızın buna dikkat etmesi konusunda çaba harcadık, okuma yazma öğretirken bir yandan da şiddetle ilgili bilgilendirsin, kadınlık konusunda bilinç kazandırmaya çalışsın, dedik. Gazetecilere eğitim çalışması yapılabilir, denmişti. İletişim fakültesi öğrencileri için de (sanıyorum YÖK'le iletişim kurmak gerekiyor) mutlaka cinsiyetçi bakış açısını sorgulayan bir kurs ya da ders konulmalı.

Bir de şimdiki nesil yani 1990 sonrası genç kızlarla ilgili bir araştırma yapılması gerektiğini düşünüyorum. Biz deminden beri "taze kan, genç nesil" gibi şeyler söyleyip duruyoruz, bizim yaş ortalamamız neredeyse otuz ve üzerine çıkacak gibi görünüyor. Açıkçası 90 sonrası gençlik, denen "gençliğin" ya da "genç kızların" bize pek benzemediklerini düşünüyorum. Daha farklılar, kaygıları daha farklı. Birlikte neler yapabileceğimizi, neden farklılar, ne durumdalar bunları da anlamamız gerekiyor.

Ayrıca, hamile kaldığında veya makyaj yapmadığında işinden atılan veya istifaya zorlanan, "Hamilesin bizimle artık çalışamazsın, istifa et" denen

birçok kadın var. Bu da bir şekilde ekonomik şiddet. Böyle kurumların da sergilenmesi, teşhir edilmesi için bir kampanyamız olabilir. Teşekkür ederim.

### **Hayriye Aşçıoğlu**

Bence de eğitim gerekli. Eğitici durumundaki öğretmenlerin de eğitilmesi gerekiyor. KAMER olarak, eğitim fakültesinden yaklaşık on beş kişiye yakın yeni öğretmenlerden oluşan gruba, iletişim konusunda grup çalışması uyguladık. Aynı şekilde Diyarbakır Barosu Kadın Komisyonu'nda başvuru alan avukatlara şiddet konusunda, iletişim konusunda bir eğitim uyguladık. Yani bu bir başlangıç olabilir. Diğer kurumlar da bunları Baro kadın komisyonlarıyla yapabilirler. Çünkü başvuru alan avukatlarda belli bir kadın perspektifinin olması gerektiğine inanıyoruz. Teşekkür ederim.

### **Yüksel Bahçeci**

Ben, Mersin Bağımsız Kadın Derneği'nden Yüksel Bahçeci. Bugün gerçekten hepinizden çok güzel şeyler duydum. Ben kısaca kendimi tanıtmak istiyorum. 8-9 ay önce İsviçre'den dönüp aranızda katılan birisiyim. Orada kadın sığınmaevinde üç ay kalmış ve bir çok şey yaşamış, deneyimler edinmiş biriyim. Sizlere bu deneyimlerimi atölye çalışmalarımızda yarın ileteceğim. Benim kısaca iki tane önerim var. Trafikte kadının uğradığı tacize karşı (bir önlem ya da trafik yasası var mı bilmiyorum) önlemler olması gerekiyor. İkincisi "ev kadını" olma meselesi var. Ev kadınlığının meslek olarak görülmesini istiyorum ve belli bir yaşta sonra emeklilik olmalı.

### **Lale Aykent Tunçman**

Sadece söylemek istediklerimizi söylemek için burada olmamamız gerektiğini düşünüyorum. Bazı arkadaşlarımız defalarca söz aldıkları halde, arada sırasız olarak karışıyorlar. Onların konuyla ilgili konuşmak üzere söz almaya çalıştıklarını biliyorum, ama belki benimki de öyledir. Ben sıramı bekliyorum. Beklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben bu düşünceye, özellikle katıldığım "Muhafif Gruplarla Şiddetsiz Toplantı" diye bir seminerden sonra karar verdim. Bu seminerde şöyle söylenmişti: Başkalarına baskı uygulamak yerine, kendimize baskı uygulayalım yani başkasının sözünü kesmek yerine, kendi sözümüzü keselim ki, başkalarının da söyleyecek sözleri olduğunu kabul etmiş olalım. Benim sözümü dinlemeyerek, sözümün öncesine geçerek de, bana karşı bir tür şiddet uygulanmış olduğunu düşünüyorum. Biz de, şiddet uygulayan bir grubun üyeleriyiz. Yani kadın olarak çocuklara şiddet uygulayabiliyoruz. Bu davranışın bir tipleme, bir model oluşturduğunu düşünüyorum ve sadece babası annesini dövdüğü için değil, annesi onu dövdüğü için sözünü geçirme ve kendini dinletme yöntemi olarak şiddeti görecekle çocuklar da yetiştiriyor olabiliriz.

Bunun üzerinde de düşünmemiz gerektiğini ve çalışma yapmamızı öneriyorum. Teşekkür ederim.

### **Hülya Gülbahar**

Yarıncı komisyon çalışmalarında bu kurultay için (süresi çok önemli değil) ama şiddeti sonlandırmak için “taleplerimiz, haklarımız neler ve bunları elde etmek için neler yapabiliriz?” diye bir “talepler bildirgesi” belki bir “kadın kurtuluş bildirgesi” çıkartmaktan hatta, bunu broşürleştirmekten yanayım. Burada bunu yapamayacağız, ama çalışmalarına başlamak gerektiğini düşünüyorum. Elimizde eğer böyle bir kaynak olursa hem tüm kadınlarla olan iletişimimizi artırabilmek, hem taleplerimizi daha geniş kesimlere ulaştırabilmek için bize çok iyi bir rehber olacaktır. Bunun içerisinde, aynı zamanda yerel ve merkezi yönetimlerden taleplerimizi de somutlayacağımız, belki yerel, belki ülke çapında “ulusal müdahale programları” oluşturmak mümkün olur, diye düşünüyorum. Taleplerimizi oluşturduktan sonra; kendi içimizde örgütlülüğümüzü nasıl sağlayacağız? Barolar, tabip odaları gibi meslek odalarıyla ilişkileri nasıl kuracağız? Devlet ve belediyelerle nasıl ilişkilendireceğiz, diye ara çalışmalar yapmak gerekiyor.

Eğitim konusu çok konuşulduğu için bir örnek vermek istiyorum. Hep söylüyoruz, bunları hep sıraladık, ama gerçekten bunların bir listesini çıkartıp, teker teker başlamakta çok yarar olduğunu düşünüyorum. Ders kitaplarında ayrımcılıktan sürekli bahsettik, fakat hâlâ alternatif bir kitap hazırlayıp, bunu Milli Eğitim Bakanlığı'nın tavsiye listelerine sokup, KESK aracılığıyla, tanıdığımız öğretmenler aracılığıyla, tercih edilip okunabilir bir kitap haline getiremedik. Eylem planımızı ya da programımızı tartışırken, bu tür somut önerilerde yoğunlaşabilirsek iyi olacak.

Genel taleplerimizi sıralarken, önümüzdeki yıl için de en fazla birkaç eylem, birkaç etkinlik, birkaç konu seçelim. Çünkü birden çok konuya yoğunlaştığımız zaman, hiçbirini yapamıyoruz. Önümüzdeki kurultaya kadar öncelikle var olan kadın sığınaklarının (Ankara ve Mor Çatı) tekrar açılması için hep birlikte bir kere daha denemeyi, öneriyorum. Açılmış kadın danışma merkezleri ve girişim halinde olanlar için 24 saat açık kalacak, bir telefon hattının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bugün, SHÇEK'in de böyle bir programı olduğunu öğrenmiş olduk, umarız yarın daha ayrıntılı bilgi alırız. Bağımsız kuruluşların da kamudan fonlanacak, böyle bir hat oluşturmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bu tür merkezlerin karakollara bir miktar hesap sorabilme ya da adliyelerde kadınlar adına takip yapabilme yetkisinin olması, hukuksal olarak nasıl sağlanır? Bunları da araştırmak gerekiyor. Yarıncı komisyon çalışmalarında bunu da tartışmayı öneriyorum.

Pilot mahalleler seçilerek ve buradaki kadınlarla birlikte çalışarak, o mahalleden şiddeti dışlamak üzere yoğunlaşp “Bu mahallede aile içi şiddete izin

yok” gibi kampanyalar yapılabilir. Bir eylem biçimi olarak bunun üzerinde de tartışabiliriz. En önemlisi, önümüzdeki kurultaya kadar bir yıl içinde yapabileceklerimizi az, ama gerçekçi seçip, bu bir yıl içinde, en azından bunların yarısını yapmaya çalışalım. Teşekkürler.

### **Nevin Tümen**

Televizyonda yapılan bir programı arkadaşlarım bana aktarmıştı. Sorulan soru “Saat 23.00’ten sonra dışarıda olan bir bayana tecavüz etmek hak mıdır?” diye. Hâkim, savcı ve polisler dahil olmak üzere hepsi “Haktır, hiçbir problem de yoktur” yanıtını vermişler. Buna karşı bir tepki gösterildi mi bilmiyorum, ama bu korkunç bir yanıt, çünkü ilk etapta başvuracağınız insanlar sizi zaten yargılıyor ve suçlu buluyor. Bu korkunç bir şey. Buna nasıl tepki verildi ya da verilir mi? Sadece bunu söylemek istemişim.

?

Arkadaşlar, birçok konu, proje konuştuk ama, bütün bu işler için gereken enerjiyi nereden bulabiliriz? İletişim üzerine de konuşmamız gerekiyor. Eğer biz bütün projeleri gerçekleştirmek istiyorsak enerji bulma ve iletişim çok önemli. Mesela bir hafta sonu sadece iletişim ve enerji üzerine konuşalım.

### **Munise Dayı**

Arkadaşın ismini duymadım, ama aynı fikirdeyim. Geçen sene aynı şeyleri söyledim; örgütlenme ve iletişim. Birbirimizden haberimiz bile olmuyor. Bir yıl sonra tekrar bir araya geliyoruz, ama o arada çok ciddi bir örgütlenmeyle bu eylemleri yapabilmemiz lazım. Hülya’yla aynı fikirdeyim, mesafeyi çok uzun tutmadan, yapabileceğimiz şeyleri noktalar halinde tespit edip, yapmamızda fayda var.

İstanbul ve Ankara’daki, Mor Çatı ve Kadın Dayanışma Vakfı sığınmaevlerini açabilmek için şöyle bir şey düşündüm: Yardım isteyebileceğimiz (maddi değilse bile aynı yardım yapabilecek) valilik, kaymakamlık, belediye ve diğer kamu kuruluşlarıyla gruplar halinde görüşelim. Bu konuyla ilgili grubun içerisinde belli sayıda insanı görevlendirelim. Bu iki sığınmaevinin bir an önce açılması için bir şeyler yapılması gerekiyor. Uzun vadede ise şöyle bir önerim var: Şimdiden başlayarak medya kuruluşlarıyla bu sığınakların açılması için özellikle televizyonlarda ve radyolarda, anons tarzında, 3-5 dakika zaman ayırmaları konusunda görüşelim. Böyle bir girişim için yine belli insanları görevlendirelim. Teşekkür ederim.

### **Altan Şahinoğlu**

Aslında Nurperi olsaydı iyi olurdu, ama gittiği için onun adına ben söyleyeceğim. Bildiğiniz gibi barolara bağlı kadın komisyonları oluşturuldu ve



bu komisyonlar kadınların davalarını ücretsiz bir şekilde yürütüyor ya da kadınlar en azından danışmanlık alabiliyorlar. Tabip Odaları Birliği'ne bağlı bu tür kadın komisyonlarının da oluşturulması ve kadın sağlığı için ücretsiz çalışmaların yapılması gerekiyor. Çünkü danışma merkezlerine başvuran kadınlar pek çok sağlık sorunuyla gelebiliyorlar.

### **Ufuk Sezgin**

Ben bu konuyla ilgili bir şey söyleyebilirim. İstanbul Tıp Fakültesi'nde Kadın ve Çocuk Sağlığı, diye bir bölüm var, orada çok düşük bir ücretle sağlık hizmeti veriliyor. Arkadaş zaten Mor Çatı'nın içinde kendisi de bilir. Benim söyleyeceğim öneri tam da bu noktada bizim en çok karşılaştığımız zorluklardan bir tanesi; sağlık çalışanlarının yaptığı cinsel taciz. Bu insanlar bize geliyor, bu tacizi dile getiriyorlar, bizim o kadar elimiz kolumuz bağlı ki hiç bir şey yapamıyoruz. Tabip odalarına yönlendirmek istiyoruz, ama kişiler oraya gitmek istemiyorlar, çünkü hem kendilerini afişe etmek istemiyorlar, hem de çok zor kanıtlanan şeyler.

Afişe etmeyle ilgili bir şey söyleyeceğim. Taciz yaptığını düşündüğümüz kişileri, eğer kanıtlanmadıysa afişe etmenin ne kadar sakıncaları olabileceğini düşünmemiz lazım. İngiltere'de bu uygulandı, isim yanlışlıkları olabildiği söylendi yani aynı isimdeki birkaç tane insanın tacizci olarak görüldüğü ve bunların ailelerinin, çocuklarının bundan etkilendiği söylendi. Dolayısıyla çok dikkatli olunması gerekiyor.

### **Siper Güvenç**

Arkadaşlar tarafından sığınaklar ve danışma merkezleri biraz küçümseiyor gibi geliyor bana. Danışma merkezleri ve sığınakların kadın hareketi için son derece önemli olduğuna inanıyorum. Yani diyelim ki bir *Pazartesi Dergisi*'ne başvuramayan kadınlar genelde bize geliyor, çünkü basınla ilgili konulara girmek istemiyorlar yani basına gitmek istemiyorlar. Kadınları, 118, polis danışma merkezlerine yönlendiriyor veya yolluyor. Zorda kalan ve şiddet yaşayan bütün kadınlar genelde Mor Çatı'ya veya diğer merkezlere gidiyor. Ve bilgiler oradan yayılıyor, yapılacak işler oradan hallediliyor. Yani bunlar son derece önemli. Kadın bilgisinin bence en yoğun olduğu yer yine bu merkezler, deneyimlerin en iyi ortaya çıktığı, aktarıldığı yerler yine bu merkezler diye düşünüyorum. Bence yine sığınaklar konusuna dönelim ve Mor Çatı'nın veya Ankara Kadın Dayanışma Vakfı sığınaklarının açılmasını konuşalım istiyorum.

### **İlknur Yüksel**

Ben bütün konuşmalardan şöyle bir izlenim edindim: Sanırım hepimizin en önemli problemi iletişim kurma. Konuşan arkadaşlarımızın da bir kısmı zaten

birkaç gün içinde kurultaydan haberdar olduğunu belirtti. O yüzden daha önceki eylem planında belirlenen ya da bildirgede belirlenen iletişim grubunun biraz daha yoğun çalışması gerektiğini düşünüyorum. Uçan Süpürge olarak organizasyon konusunda üstümüze düşen yardımı da esirgemeyeceğimizi belirtmek istiyorum. Bir de çağrılanların listesini tam olarak bilmiyorum (ben yeni başladım bu konuyla ilgilenmeye) ama Hemşireler Derneği'nden ya da Türk Tabipler Birliği'nden kimsenin gelmemiş olması...

### **Bengü Dönmez**

Hemşireler davet edildi, ama katılamayacaklarını bildirdiler. Biraz önce okuduk mesajlarını.

### **İlknur Yüksel**

Katılamadılar, ama bundan sonraki kurultaya katılmalarını sağlamak için... Yani organizasyon da çok zor, o konuda size de hak veriyorum, yorulduğunuzu da biliyorum. Ama buradan çıkacak sonuçları bütün katılmayan, davet edilen katılmayan ya da...

?

Tacize uğrayan hemşirelerdir aslında. Hastanın tacizine uğrarsın, hasta yakınının tacizine uğrarsın, doktorun tacizine uğrarsın. Herkesin tacizine uğrarsın yani.

### **İlknur Yüksel**

Ben taciz anlamında söylemedim.

### **Ayşe Düzkan**

İlgili çalışmaları var mı bu konuyla ilgili.

### **İlknur Yüksel**

Türk Hemşireler Derneği'nin bültenleri var. Bu konu üzerinde çok yoğun çalıştıklarını biliyorum, ama ben burada olmalarının önemli olduğunu düşünüyorum.

### **Ayşe Düzkan**

Adı geçen her şeyi çağırırsak iletişim problemimizin artacağını, artık niye bir araya geldiğimizi, unutacağımızı düşünüyorum.

### **İlknur Yüksel**

Buradan çıkacak sonuçların bir formla birlikte gelmeyen bütün gruplara dağıtılması gerektiğini düşünüyorum: Bundan sonraki kurultaya katılma ve

bundan sonra organizasyonda ne şekilde yer alabileceğiniz konusunda bize geri bildirimde bulunun şeklinde bir yazının gönderilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca kadın gazetecilerle (bilmiyorum; belki de yapılmıştır) daha direkt ilişki içerisinde olup, medyada kurultay yapıldı, yapılıyor, şu sonuçlar çıktı diye duyurulması gerekiyor. Hepimiz sokak eylemleri yapılması gerektiğini söyledik. Her ayın yirmi beşinde yapılacak sokak eylemleri bence çok iyi bir fikir. Belki kurultayın açılışında ya da sonunda sokak eylemi olması gerekiyor. Bir de olumlu bir örnek vermek istiyorum. Geçenlerde bir arkadaşımız sokakta cinsel tacize uğradı. Tacizde bulunan kişiyi karakola götürerek ceza almasını sağladı. Gerçi indirim yapıldı, cezası da paraya dönüştürüldü, ama belki umut olur anlamında söyledim, çünkü hep olumsuz şeylerden konuştuk Aslında iyi örneklerimiz de var. Bunları da hatırlatıp, kendimize biraz moral verebiliriz, diye düşündüm.

## ÇALIŞMA GRUPLARI RAPORLARI

### I. GRUP

#### HUKUK ÇALIŞMA GRUBU

##### **Hukuk çalışma grubunun kısa vadeli önerileri şunlardır:**

1.) Hem Medeni Kanun değişikliğinin çıkarılması ve hem de CEDAW Ek İhtiyari Protokol'ün onaylanması için kampanya düzenlenmesi.

a) Medeni Kanun Komisyonu üyelerinin isimleri saptanarak lehte ya da aleyhte görüş bildirenler her ilde basın bildirisiyle teşhir edilecektir.

b) Milletvekilleriyle görüşmeler yapılacaktır.

c) Bir ay boyunca gazetelere ve köşe yazarlarına medya bombardımanı düzenlenerek konunun bir ay süreyle medyada yazılı olarak yer alması sağlanacaktır.

2.) 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa:

a) 4320 Sayılı Yasa'nın uygulanmasına ilişkin genelge yayımlanarak hâkimlere gönderilmesi ve ayrıca barolara, avukatlara dağıtılması talep edilecektir.

b) 4320 Sayılı Yasa'nın uygulanmasına ilişkin olarak, yasayı uygulamayan hâkim şikâyetlerinin baro kadın merkezleri ve kadın kuruluşlarının iletişimiyle birlikte hâkimler ve savcılar yüksek kuruluna iletilmesi sağlanacaktır.

c) Adalet Bakanlığı'ndan bütün hâkim ve savcılara zorunlu eğitim verilmesi talep edilecektir.

d) 4320 Sayılı Yasa'ya ilişkin Adalet Bakanlığı'na sunulan değişiklik önerisinin sonucu, kurultay katılımcılarının imzasını taşıyan bir yazıyla sorulacaktır.

3.) Aile Mahkemeleri: Bu konuya ilişkin olarak 8 Mart 2001 tarihinde barolardaki genel temsilciler ve hukukçuların katılacağı uluslararası bir toplantı düzenlenecektir.

4.) Adalet Bakanlığı'dan boşanma davalarında kadının taleplerinin garanti altına alınması için Hukuk Mahkemeleri Yasa'sının 103. maddesinin uygulanmasına yönelik genelge yayımlaması talep edilecektir.

5.) Tüm işyerlerinde cinsel tacize yönelik eğitimle birlikte, cinsel taciz anında başvurulabilecek cinsel taciz kurullarının (disiplin kurulu benzeri) oluşturulması için çağrı yapılacaktır.

### **Hukuk çalışma grubunun uzun vadeli önerileri ise şunlardır:**

1.) Eşitlik çerçeve yasası için çalışmalar yapılacaktır.

2.) Aile Mahkemeleri Kanunu'nun geçmesi sağlanacak ve Aile Mahkemeleri Kanunu konusunda mevcut yasa tasarıları incelenerek olması gerekenler tespit edilecektir. Bu konuda gerekirse akademik çalışma yürütülerek, baroların kadın komisyonlarının birliktelikleri sağlanacaktır.

3.) Sığınakların açılması zorunluluğunun Yerel Yönetimler Yasası'nda yer alması sağlanacaktır. Bunun için uluslararası kuruluşlardan finans sağlanarak film gösterileri ve slaytlar hazırlanacaktır.

4.) Dernekler ve Siyasi Partiler Yasası ve Meclis İç Tüzüğü'nün değiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır..

5.) İletişime ilişkin olarak;

a) Hukuk komisyonu içinde izleme komitesi oluşturularak yasa değişiklikleri ve tasarıların takibi yapılacaktır.

b) Tüm baro ve kadın kuruluşları özellikle 4320 Sayılı Yasa ve diğer konularda olumlu veya olumsuz kararları takip ederek izleme komitesine ulaştıracaklardır. Baroların ve kadın kuruluşlarının iletişimiyle 4320 Sayılı Yasa'yı uygulamayan ya da zorlaştıran hâkim ve savcılar, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu'na şikâyet edilecektir.

c) E-gruba katılanların sayısı artırılacaktır.

6.) Türk Ceza Kanunu'nda aile içi tecavüz ve ensestle ilgili özel bir yasal düzenleme için çalışmalar yapılacaktır.

7.) Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesine bir fıkra eklenerek namus cinayetlerinin indirim kapsamı dışında bırakılmasının açıkça belirtilmesi için çalışmalar yürütülecektir.

8.) Kısa vadeli önerilerde yer alan cinsel taciz konusunun esasları belirlenerek nasıl hayata geçirileceği planlanacaktır.

## II. GRUP

### MERKEZİ VE YEREL YÖNETİMLER VE SİYASET ÇALIŞMA GRUBU

#### Merkezi ve yerel yönetimler ve siyaset çalışma grubu önerileri:

1. Kadına yönelik şiddete karşı eylem planı yapabilmek için örgütlü olmak ve kurultayın kurumsallaşması gerekmektedir.
2. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı geçici kurultay iletişim merkezi olarak belirlenmiştir.
3. Kurumsallaşmayla birlikte yeni açılacak iletişim merkezinin İstanbul veya Ankara'da olabileceği düşünülmüştür. Diyarbakır, Antalya, Adana, Çanakkale, İzmir'de pilot bölgeler oluşturulması da kararlaştırılmıştır.
4. Bütün bu işleyişi sağlamak amacıyla finansman sağlayacak proje grubu oluşturulması gerekmektedir.

#### Kısa vadeli:

1. 25 Kasım'da kurultaya katılan tüm illerde aynı saatte III. Kurultay Sonuç Bildirgesi'nin okunması,
2. Şu anda kapalı olan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı sığınaklarının açılması,
3. I. ve II. Kurultay Sonuç Bildirgeleri'nde yer alan bağımsız sığınaklar için bütçeden pay ayrılması konusunun vurgulanarak belirtilmesi
4. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü teşkilat yasasının çıkarılmasının talep edilmesi,
5. Kadına yönelik hizmetlerin güçlenmesi için bütçeden SHÇEK'e ayrılan payın artırılması, var olan kadın konukevlerinin güçlendirilmesi, kadın bakış açısına sahip kadınların buralarda yer alması, bu hizmetler için siyasal iktidarın tasarruf tedbirlerini uygulamaması,
6. 8 Mart'ta tüm kadın grupları ile Batman'a gidilecek. Eylem biçimi daha sonra belirlenecek,
7. Yöresel diller konusunda Türkçe dışında farklı dillerde yörenin ihtiyaçlarına göre televizyon ve radyolarda kadının insan haklarının anlatılması,
8. 25 Kasım'dan itibaren her ayın yirmi beşinde yerel yönetimlere yönelik olarak yukarıda bahsedilen pilot bölgelerde aynı gün ve aynı saatte "Verdiğin sözde dur" "Sığınağını aç" gibi sloganlarla oturma eylemi yapılması,
9. 8 Mart'ta kadın treniyle Ankara'ya gidilmesi ve Meclis'e yürünmesi,

10. Uluslararası sözleşmelerde de yer alan cinsiyet ayrımcılığını önlemek için Medeni Kanun ve Ceza Kanunu değişikliklerinin bir an önce yapılması,
11. Tüm bağımsız kadın gruplarının Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı sığınaklarının açılması için yurt çapında ortaklaşa başış kampanyası yapılması,
12. Sığınmaevleri için “Verdiğin vaatleri yerine getir” sloganıyla milletvekillerine faks çekilmesi,
13. Kadın sorunlarına ilişkin bir dosya hazırlanıp “Kendi sorunlarına sahip çık” sloganıyla kadın milletvekillerine ve belediye meclislerindeki kadın üyelere gidilmesi önerilerinde bulunmaktadır.

### III. GRUP

#### SAĞLIK ÇALIŞMA GRUBU

Sağlık çalışma grubu iki temel öneride bulunmuştur:

1. **Kadının fizyolojik sağlığının yükseltilmesi:**
  - a) Bilgilendirme evresi: Genel sağlık bilgileri, kadının kendi bedenini tanıması, doğum kontrol yöntemleri, kürtaj, menopoz belirtileri ve menopoz belirtileriyle başa çıkma yöntemleri konularında fizyolojik anlamda kadının bilgilendirilmesi.
  - b) Yerel yönetimlerle işbirliği: Belirtilen tüm bu sağlık bilgilerinin sunulabileceği sağlık programlarının hazırlanması, insan hakları eğitim programlarının hazırlanması, Halk Eğitim Merkezleri’nde devam eden okuma yazma kursları projesinin devam ettirilmesi.
  - c) Dernek ve vakıflarla işbirliği sağlamak: Belirtilen maddeler için Türk Tabipler Birliği, Türk Aile Planlama, Türk Psikologlar Derneği, Anne ve Çocuk Eğitim Vakfı, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği gibi dernek ve vakıflardan destek alınması.
  - d) Meslek içi eğitim programlarının hazırlanması: Kamu personelinin eğitimi için broşürler ve eğitim programlarının hazırlanması gibi konularda kurultaya katılan kadın derneklerindeki profesyonel arkadaşlardan destek alınması ve bu konuda çalışacakların meslek gruplarına göre bir alt komitede yer almasının sağlanması.
2. **Kadının ruh sağlığının desteklenmesi:**

- a.) Bilgilendirme evresi: İlk etapta emosyonel, fiziksel, ve cinsel taciz tanımları, kadının kendi bedenine dair hakları konularında broşürler basılması, bu konularda bilgilendirme sağlanması.
- b.) Sığınmaevlerinin açılması: Sığınmaevlerinde kalan kadınların istihdamının sağlanması. (Makineler temin edilerek yurtlarda kalan öğrencilerin çamaşırlarının yıkanması, ütülenmesi gibi gelir getirici işler.)
- c.) Kadın sığınmaevlerinde çalışan personelin eğitimi: Mor Çatı'nın gönüllü eğitimi programının yaygınlaştırılması ve kurumsallaştırılması.
- d.) Kamu kuruluşlarıyla işbirliği: Üniversitelerde lisans, master, doktora programlarına travma ve travma müdahalesi programlarının eklenmesi, buradan çıkacak profesyonellerin sivil toplum kuruluşlarıyla entegre edilmesi sağlanarak onların gönüllü geri hizmetinin geri alınması. (Sivil toplum kuruluşlarında staj için gönderilmesi ve mezuniyet sonrasında bu kuruluşlarda istihdamına çalışılması.)
- e.) Uzman gönüllüler ile profesyonel sağlık hizmetlerinde alt birimler oluşturulması: Küçükçekmece Belediyesi Kadın Sığınmaevi, valilik ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'yle iletişime geçilecektir.
- f.) Cinsel eğitim: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından cinsel eğitim ders programı olarak kabul edildi. Ancak kullanılan kaynaklar ve içerikleri hakkında bilgi edinilmesi, kullanılan seksist söylemin bertaraf edilmesi konularında tespit edilen yanlışlıkların uzman tarafından raporlanması ve bu raporların Milli Eğitim Bakanlığı'na periyodik olarak gönderilmesi.

#### IV. GRUP

#### MEDYA VE EĞİTİM ÇALIŞMA GRUBU

##### “Eğitim” başlığı altında öneriler:

##### 1. Gönüllülerin eğitimi:

- Kadın danışma merkezlerinde gönüllü çalışacakların eğitimi,
- Gönüllü genç kadınlara dergiler aracılığıyla çağrı yapılması,
- Çağrı yapılacak yerlerde ilk önce tanıdığımız kişi ya da kuruluşlarla iletişime geçilmesi ve çekirdek bir ekip oluşturulması, bu çekirdek ekiplerle Halk Eğitim Merkezleri ve Toplum Merkezleri'yle iletişime geçerek eğitimler yapılması ve kadın odaları gibi mekânlar istenmesi. Toplum Merkezleri ya da Halk

Eğitim Merkezleri olmayan yerlerde de bunları yapabilmek için belediyelerle iletişime geçilmesi,

- Gönüllülüğün sürekliliğini sağlamak amacıyla gönüllülerle bir tür karşılıklı alışveriş anlaşması,
- Güçlendirme eğitimleri yapılması (mesleki eğitim, yasal okuryazarlık, kadının insan hakları konularında eğitim).

2. Kadın örgütleri ve yapılan çalışmaları içeren bilgi bankası oluşturulması:

- Kendi aramızda "kim ne yapıyor, benzer neler yapıyor, birlikte ne yapabiliriz?" konularındaki dağınıklığın giderilmesi ve iletişimin hızlanması amacıyla kadın örgütlerinin çalışmalarının yer aldığı ortak bir havuz oluşturulması,
- Kadın konusunda çalışan diğer vakıflar ve derneklerle bağlantı kurulması ve bilgi bankası oluşturulması (araştırmalar, veri tabanı, adres, iş dağılımları, cinsel taciz ve ensest konuları dahil olmak üzere yayın, bilgi ve istatistik toplama).

3. Eğitim çalışmalarında destek almak ve şiddet konularında kadın öğretmenlerle çocukların bilgilendirilmesi amacıyla KESK, Eğitim-Sen ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'yla temasa geçilmesi,

4. Devlet bütçesinden şiddet konusunda eğitime yönelik pay ayrılması,

5. Kadınların eğitim materyali olarak video filmi üretilmesi için daha önce proje uygulaması olan FİMA'yla temasa geçilmesi önerilerinde bulunuyoruz.

#### **"Medya" başlığı altında öneriler:**

1. Basın taraması yapılması:

- Basında kadına ilişkin haberlerde tavrın konulması gereken konulardan kadın gruplarının e-mail aracılığıyla haberdar olması ve faks, e-mail vs. yoluyla protesto etmesi,
- Kadın yazarların desteklenmesi.

2. Kadın gazeteci ve habercilerin haber yapmaya teşvik edilmesi (yarışma/ödül).

3. Kadınlara yönelik kötü haber ya da habercilerin teşhir edilmesi ve iyi örneklerle destek olunarak sahip çıkılması.

4. Şiddeti meşrulaştıran programların protesto edilmesi.

5. Şiddet ve taciz uygulayan kişilerin afişe edilmesi.



6. Şiddeti kendi açımızdan aktarabilme.
7. Şiddet konusuna ülke çapında duyarlılık kazandırılması, kamuoyu oluşturmak için kampanyalar düzenlenmesi.
8. Video filmi çekilmesi, bunun için FİMA'yla temasa geçilmesi ve bazı sinemalarla anlaşma sağlanması.
9. Devletin "Şiddetten ben sorumluyum" demesi.
10. Kadın ve şiddet konusunda "esprilere" karşı çıkılması.
11. Kadın radyosu oluşturulması ya da radyo programlarında bir bölüm ayrılması.
12. Kadının insan hakları ihlallerinin "insan hakkı ihlali" olduğunun algılanması.
13. Medyada "güçlü kadın modelleri"nin ve "alternatif kadın imgeleri"nin görünür kılınması.

#### **Kısa vadeli eylem planı:**

- 25 Kasım'da basın açıklaması yapılması.
- Bir hafta boyunca 25 Kasım eylemini örgütleyecek komite kurulması.
- Gazetelerde kadınların şiddet yaşadıklarında başvurabilecekleri yerler listesi yayımlanması.

### **V. GRUP**

#### **EKONOMİ ÇALIŞMA GRUBU**

1. Ekonomik ve finansal sorunlar iki kategoride ele alınmıştır:
  - a) Şiddete uğrayan kadınlara, özellikle de danışma merkezlerine-sığınaklara başvuran kadınlara yönelik ekonomik güçlendirme amaçlı destekler.
  - b) Kurultay katılımcısı kuruluş ve inisiyatiflerin, kurultay çalışmalarının, danışma merkezleri ve sığınmaevlerimizin finansmanı.
2. Şiddete uğrayan kadınlara, özellikle de danışma merkezleri ve sığınaklara başvuran kadınları ekonomik olarak güçlendirme çerçevesinde önerilerimiz:
  - a) Kadın Destek Fonu'nun (Kadın Sigorta Fonu) oluşturulması. Bu fonun finansman, organizasyon ve kullanım esasları üzerinde bir çalışma yapılmasına gerek bulunmaktadır.
  - b) Mevcut sosyal yardım ve hizmetlerden, imkânlardan daha fazla yararlanma koşullarının oluşturulması:

- (i) Sığınaklarda kalan kadınların büyük çoğunluğunun yeniden ev kurmak için desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu desteğin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan verilmesini sağlayan girişimler yapılmalı, takip edilmelidir. (Örneğin, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'ne bu hususta girişimde bulunulması için kurultay katılımcıları adına bir başvuru yapılmalıdır.)
  - (ii) İş ve beceri eğitimlerinden ücretsiz yararlanma ve işe yerleştirme hizmetlerinden öncelikli ve ücretsiz yararlanma ihtiyacı bulunmaktadır. (Örneğin, İş-Kur'a başvurularak, yasal olarak serbestleştirilmiş bulunan özel istihdam büroları eliyle verilecek bu hizmetlerin esas ve usullerini düzenleyen alt mevzuatta bu imkânın sağlanması talep edilmelidir.)
  - (iii) Ücretli çalışma imkânının yaratılmasına yönelik iş ve beceri eğitimi süresinde şiddete maruz kalan kadınlar ile çocuklarının geçinme giderlerine destek verilmesi (Örneğin, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın bu desteği vermesi talep edilmeli, izlenmeli ve sağlanmalıdır.)
  - (iv) İşe yerleştirme hizmetlerinde şiddete kalmış kadınlara kotalar ayrılması biçiminde öncelikli olma imkânı yaratılmalı, uygulanmalıdır.
- c) Mevcut sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmayı kolaylaştırmak ve mevcut sosyal yardımları daha iyi kullanabilmek için, örneğin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın mütevelli heyetlerinde kadın kuruluşları adına temsilcilik yapabilecek kadınların yer alması, şiddete uğrayan kadınların yardım/destek taleplerinin karara bağlanması açısından önem taşımaktadır. Bu yönde girişimlerde bulunulması, girişimde bulunan kuruluşların, kadın temsilcilerin desteklenmesi gerekmektedir.
- d) VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulama döneminde (2001-2005) oluşturulması ve uygulamaya girmesi beklenen yeni sosyal yardım sisteminde, şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklarının öncelikle desteklenmesi gereken nüfus gruplarından biri olarak kabul edilmesi: Bu konuda özellikle Hazine Müsteşarlığı'nda yürütülmekte olan Dünya Bankası destekli çalışmaların ve gerçekleştirilecek yasal düzenlemelerin takip edilmesi ve gerekli müdahalelerin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

3. Kurultay katılımcısı kuruluş ve inisiyatiflerin, kurultay çalışmalarının, danışma merkezleri ve sığınmaevlerimizin finansmanı
- a) Kadına yönelik aile içi şiddetin yol açtığı adli kurumlar, güvenlik (karakol) hizmetleri, sağlık harcamaları ve işgünü (üretim) kayıpları vb. maliyetlere ilişkin bir tahmin denemesinin yapılması ve bu maliyetin azaltılması ile danışma merkezleri-sığınaklar-katılımcıların çalışmaları arasında ilişki oluşturularak, kamu kaynaklarından karşılanan bu maliyetler yerine bizim çalışmalarımızın kamu kaynaklarından karşılanması/desteklenmesi talep edilecek.
  - b) SHÇEK'ten şiddete uğrayan kadınlar için danışma merkezi, sığınmaevi ihtiyaç belirleme araştırmasının yapılması talep edilecek.
  - c) Yerel destek gruplarının oluşturulması kampanyası:
    - Kadınlardan oluşan destek grupları oluşturmak,
    - Kadın kuruluşlarından destek gruplar oluşturmak,
    - Yerel ticaret ve sanayi odalarından destek oluşturmak,
    - Yerel sivil toplum kuruluşlarından, özellikle ekonomik açıdan güçlü dernek/grup vb.nden destek oluşturmak.
  - d) TBMM Başkanlığı bütçesindeki vakıf, dernek ve benzerlerine verilen bağış bütçesi hakkında bilgi toplanacak, bu destekten yararlanmanın yol ve araçları öğrenilip katılımcılara aktarılacak. (Edinilen bilgiye göre; kuruluşlar olarak mı baş vurulacak ya da toplu bir başvuru mu yapılabileceğine karar verilecek.)
  - e) Üç yıllık bir süre içinde ortak projelerle başlayacak işbirliği ve ortaklıktan bir şemsiye örgütlenmeye (bir çatı organizasyona) geçmek.
  - f) E-grup içinde “finansman grubu” olarak çalışmalar devam ettirilecek. (Finansman grubunun sekreteri/moderatörü (haftalık ya da 15 günlük çalışmaları ve gelişmeleri gruba özet raporlamayla iletmekle görevli), ona yardımcı olacak bir arkadaş ve grubun E-grup’la ilişkilerini düzenleyecek iki arkadaş belirlendi.)
  - g) “Alo Şiddet Hattı”, “iletişim grubu”, 2-3 yıl süreli “Mor Çatı ve Kadın Dayanışma Vakfı Danışma Merkezleri ve Sığınmaevlerini Açık Tutmak” ve “sponsorluk görüşmeleri” projelerinin hazırlıkları yapılacak, DAPHNE Programı başta olmak üzere bu projelere destek (sponsor) aranacak.
  - h) Bilgi bankasına toplanacak bilgiler:

- İş adamları/kadınları dernekleri/kuruluşları hakkında bilgiler.
- Büyük özel şirketler ve özel şirketlerde ilişki kurulabilecek ya da başvurulabilecek kişiler listesi.

#### 4. İletişim Grubu'na yönelik öneriler:

- a) Finansman E-grubu'nun, E-grup içinde bir alt grup olarak (teknik anlamda) oluşturulması,
- b) Her katılımcının hangi illerde bağlantılı olunabilecek kadınlar hakkında liste döküp göndermesi, bu kadınların E-grup'a dahil edilmesi, illerde bağlantı noktalarının oluşturulması,
- c) Bir yıl içinde yeni bağlantı oluşturulan illerden mümkün olanlarda "kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet" hakkında bilgi aktaran ve duyarlılık oluşturan ilk tanışma toplantıları düzenlenmesi, gerçekleştirilmesi,
- d) Bölgesel alt merkezler oluşturulması ve katılımcı kuruluşlarımızın buldukları illerin yakın çevrelerindeki illerle iletişimden sorumlu olmaları (iletişim grubundan ihtiyaç duyulan desteklerde yararlanmaları),
- e) *Pazartesi Dergisi*'nde bir çağrı/duyuru yayımlanarak okuyucuların iletişim grubumuzla ilişki kurmaya ve illerdeki bağlantı noktalarımıza ve E-grup'a katılmaya davet edilmeleri,
- f) İletişim Grubu'nun her katılımcı ilden en az bir kuruluşu içermesinde yarar görülmektedir

## SONUÇ BİLDİRGESİ

### EN AZ 3000 SİĞİNAK İSTİYORUZ...

İlk kez 1998 yılı kasım ayında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın çağrısıyla gerçekleşen Kadın Sığınakları Kurultayı'nın üçüncüsü Heinrich Böll Vakfı'nın desteği 18-19-20 Kasım günlerinde İstanbul'da yapıldı. Kurultaya Türkiye'nin çeşitli illerinden ve KKTC'den gelen 45 kadın kuruluşundan 150'yi aşkın kadın katıldı.

Kurultayda, kadına yönelik şiddete karşı mücadele eden kadın grupları, kuruluşları ve kadınlar arasında kalıcı bir iletişim ve bilgi ağı kurmak, ortak politikalar oluşturmak için bir araya gelindiği; erkek egemen sisteme ve bu sistemi besleyen tüm kurum ve politikalara karşı birlikte dayanışma için

örgütlenmenin önemi, ülke çapında ilgili tüm gönüllü kuruluş ve gruplar ile resmi kurumları da kapsayacak **“2000-2010 Kadına Yönelik Şiddete Karşı Eylem Planı”** oluşturulmasının gereği ortaya konuldu.

Kurultay sonucunda ayrıca aşağıdaki konular karara bağlandı :

- Derhal Türkiye’deki kadın hareketinin önemli kazanımlarından olan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı’nın sığınaklarının açılması için kampanya başlatılması,
- I. ve II. Kurultay’da da talep ettiğimiz gibi, bağımsız kadınlarca işletilecek sığınaklar için bütçeden mutlaka yeterli pay ayrılması,
- VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulama döneminde (2001-2005) oluşturulması ve uygulanmaya girmesi beklenen yeni sosyal yardım sisteminde şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklarının öncelikli desteklenmesi gereken nüfus gruplarından biri olarak kabul edilmesi,
- SHÇEK’e bağlı kadın konukevlerinin ülke düzeyinde yaygınlaştırılması,
- Kadına yönelik hizmetlerin güçlendirilmesi için bütçeden SHÇEK’e ayrılan payın artırılması; var olan kadın konukevleri/sığınmaevleri vb.nin güçlendirilmesi, hizmet etkinliklerinin artırılması, kadın bakış açısına sahip kadınların bu kuruluşlarda görev alması, bu hizmetlerin tasarruf tedbirleri dışında tutulması, bu kuruluşların bağımsız kadın gruplarıyla iletişim içinde işletilmesinin sağlanması biçiminde düzenlenmesi,
- Belediyelerin verdikleri sözlerde durarak sığınak açmaları ve bunların kadın gruplarıyla iletişim içinde çalışmalarını için kampanyalar düzenlenmesi,
- Belediye lojmanlarının bir kısmının şiddete uğrayan kadınlara tahsisi.
- Yerel Yönetimler Yasası’nda belediyelerin bir yükümlülüğü olarak sığınak açma görevinin yer almasının sağlanması,
- Türkiye’nin her yerinden aynı telefon numarasıyla aranacak ve başvuran kadınlara acilen yapabilecekleri işler, başvurabileceği yerler konusunda bilgi verecek; kendi bölgelerindeki kadın gruplarına ulaşmalarını sağlayacak ortak bir ALO ŞİDDET HATTI’nın bir an önce kurulması,
- Şiddete uğrayan kadınlara ve özellikle de danışma merkezleri ve sığınaklara başvuran kadınları ekonomik olarak güçlendirmek ve öncelikle de yeniden ev kurmalarına destek olmak amacıyla, Kadın Destek Fonu (Kadın Sigorta Fonu) oluşturulması. Fona, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu’ndan kaynak ayrılması,
- İş ve beceri eğitimlerinden ücretsiz yararlanma ve işe yerleştirmede şiddete maruz kalan kadınlara kotalar ayrılması, bu arada kadınların ve çocuklarının geçim giderlerine destek verilmesi için İş-Kur’un gerekli düzenlemeleri yapması,

- Yoğun olarak kadınlara hizmet veren, kadının statüsünün yükseltilmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli katkılar sağlayan, okuma yazma kursları, kadının insan hakları eğitimi, anne çocuk eğitimi vb. çalışmaları kadın gruplarıyla işbirliği içinde gerçekleşen SHÇEK Toplum Merkezleri'nin yurt çapında yaygınlaştırılması,
- Ülke düzeyinde yaygın olarak örgütlenmiş olan Halk Eğitim Merkezleri'nin kadın gruplarıyla işbirliği halinde kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının statüsünün yükseltilmesine yönelik çalışmalara ağırlık vermesi,
- Radyo ve televizyonlarda, kadınlara, ana dillerinde kadının insan haklarının ve şiddete karşı koyma yollarının anlatılması,
- Eğitim sürecindeki ayrımcı uygulamalara son verilmesi. Okul kitaplarındaki ayrımcı ve cinsiyetçi konuların ayıklanması. Kadına yönelik şiddetten korunmanın yollarının öğretilmesi için çalışmaların başlatılması,
- Türk Medeni Kanunu'nun Meclis'ten hemen ve kadınların istediği gibi çıkması,
- Türk Ceza Kanunu'ndan ayrımcılık içeren maddelerin tümüyle çıkartılması; Ceza Kanunu ve Ceza Usul Kanunu'nda kadına yönelik şiddete, namus cinayetlerine, enseste ilişkin özel düzenlemeler yapılması, etkili yaptırımlar getirilmesi,
- Ailenin Korunması'na Dair 4320 sayılı yasanın uygulanması sırasında çıkan pek çok aksaklık nedeniyle Adalet Bakanlığı'ndan standart uygulama konusunda genelge çıkartılmasının istenmesi. Yasanın uygulama aksaklıklarının giderilmesi için Barolar arasında işbirliği yapılması. Kanun hükümlerini yerine getirmeyen (özellikle duruşma açıp üç ay sonraya gün veren ve kadınların yaşamlarının tehdit altında bırakılmasına neden olan) yargıçların, ilgili avukat tarafından bağlı bulunduğu baronun varsa Kadın Hakları Uygulama Merkezi'ne yoksa Kadın Komisyonları'na veya Baro Yönetim Kurulu'na bildirilerek bu yargıç ve savcıların "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu"na söz konusu kurumlar aracılığıyla şikâyet edilmesi,
- Aile Mahkemeleri'nin bir an önce kurulması,
- Boşanma davalarında kadının taleplerinin etkin biçimde karşılanabilmesi amacıyla gerekli tedbirlerin alınması. Boşanma davalarında, kadın, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunduğu takdirde, HUMK 103. maddesinin uygulanarak kocanın malvarlığı üzerine tedbir konması için Adalet Bakanlığı tarafından bir genelge çıkartılması,
- Ceza Kanunu ve İş Kanunları'nda "cinsel taciz"yle ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması; işyerlerinde "Cinsel Taciz Şikâyet" Komisyonları'nın kurulması,

- İçişleri Bakanlığı "denetimsiz fuhuş" önlemek gerekçesiyle, Genelev Tüzüğü'nü travesti ve eşcinselleri kapsayacak şekilde yeniden düzenlemektedir. 1999 Kurultayı'nda da vurguladığımız gibi konuyla ilgili tüm düzenlemeler, seks işçilerinin de katılımı sağlanarak, uluslararası seks işçileri bildirisi, kadın bakış açısı ve etiğiyle yeniden düzenlenmelidir. Ayrıca seks işçileriyle farklı cinsel tercihleri olanların fuhuş sektörü dışında başka alanlarda çalışma hakkı da yasal olarak tanınmalıdır.
- CEDAW'a (Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme) Ek İhtiyari Protokol'ün onaylanması konusunda başbakan, içişleri bakanı, kadından sorumlu devlet bakanının görevle çağırılması,
- Kadına yönelik şiddetin kaynağında, iktidar ilişkisinin, kadın-erkek güç dengesizliği ve eşitsizliğinin yattığı göz önünde bulundurularak Kadın-Erkek Eşitlik Çerçeve Yasası'nın bir an önce çıkması,
- KSSGM Teşkilat Yasası'nın çıkarılması,
- Kadının fizyolojik ve ruhsal sağlığının korunması/desteklenmesi için bilgilendirme çalışmalarının artırılması için ilgili merkezi ve yerel tüm kamu kurumlarıyla ortak projeler yapılması. Konuyla ilgili uzmanların meslek içi eğitimlerine önem verilmesi. Görev alanlarına kadına yönelik şiddetin de girdiği kuruluşlardaki meslek etik komitelerinin daha etkin bir biçimde çalışmalarının sağlanması,
- Sosyal güvencesi olmayan kadınların sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlandırılması ve bu konuda tabip odalarıyla ortak çalışmalar yapılması,
- Her ilde sağlık müdürlüklerine bağlı olarak çalışacak, kadınlara, yerel ve gezici sağlık hizmeti veren araçların sağlanması,
- Sağlık ocaklarında düzenli olarak yapılan mahalle semt taramalarında kadına yönelik şiddetin bilgisinin anketler, bilgi formları tutulması için bu personele eğitim verilmesi,
- Kadınların sağlık hizmeti alırken şiddet görmelerinin engellenmesi, muayeneleri sırasında jandarma, polis vb. üçüncü kişilerin bulunmasının yasaklanması,
- Hastanelerin acil servislerinde, şiddet nedeniyle başvuran kadınlarla ilgili özel düzenlemeler yapılması,
- Kürtaj ve tüp ligasyonu konusunda kocanın ve ebeveynlerin izninin kaldırılması için gerekli yasal değişiklikler yapılması ve kürtaj izni verilen sürenin uzatılması,
- Şiddete uğrayan kadınların mevcut sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanması kolaylaştırılmalıdır. Şiddete uğrayan kadınların yardım/destek taleplerinin karara bağlanabilmesi açısından, Sosyal

Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın mütevelli heyetlerinde kadın grupları temsilcileri yer almalıdır.

Daha önce yapılan iki kurultayda hazırlanan sonuç bildirgelerinde de vurguladığımız gibi, cinsiyet ayrımcılığını ve kadına karşı şiddeti önlemek siyasal iktidarın ve yerel örgütlerin yasal görevidir. Ancak bugüne kadar bu konularda somut girişimler göremiyoruz. Son kurultayımızda, bunları sadece söylemekle, istemekle yetinemeyeceğimizi bir kez daha gördük. Şimdi örgütlü ve kararlı bir biçimde ülke çapında bir eylem planıyla tekrar karşınızdayız.

İlgililere bu görevlerini tekrar hatırlatıyor; tüm kadınları ve kadın gruplarını şiddete karşı dayanışmaya ve ortak eyleme davet ediyor; konuyla ilgili tüm meslek odalarını ve medya mensuplarını bizlere destek vermeye çağırıyoruz.

### **EN AZ 3000 SİĞINAK İSTİYORUZ...**

#### **Katılımcılar:**

Adana Barosu Kadın Hakları Komisyonu  
Adana Kadın Sığınmaevi Koruma Derneği  
Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi  
Ankara Barosu Kadın Komisyonu  
Ankara Kadın Dayanışma Koruma Derneği  
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi  
Antalya Kadın Meclisi  
Antimilitarist Feministler  
Bağımsız Kadın Derneği (Mersin)  
Boğaziçi Üniversitesi Kadın Araştırmaları Kulübü  
Bursa Bağımsız Kadın İnisyatifi  
Cemre Kadın Dergisi  
Cumhuriyet Kadınları Derneği- İstanbul Merkez Şubesi  
Çanakkaleli Ev Kadınlarının El Emegini Değerlendirme Derneği  
Ege Kadın Dayanışma Vakfı  
Feminist Kadın Çevresi  
İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi  
İRİS Eşitlik Gözlem Girişim Grubu  
İzmir Barosu Kadın Komisyonu  
İzmir Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Komisyonu  
Jiyan Kürt Kadın Kültür Merkezi  
Kadın Dayanışma Vakfı (Ankara)  
Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı  
Kadın 2000 Kadının İnsan Hakları Bilgi Belge Merkezi



**KADIN SİĞİNAKLARI IV. KURULTAYI**  
**24-25 KASIM 2001/ANTALYA**

## Basında Kadın Sığınakları III. Kurultayı

### KADIN SİĞİNAKLARI 3. KURULTAYI

## Kadımlardan şiddete karşı 'sokağa dökülme' çağrısı

**İstanbul Haber Servisi - Kadınlar, "Kadın Sığınakları Kurultayı"nda, şiddet ortadan kaldırmaya yönelik politikaları tartıştılar. Şiddete karşı gönüllü kadın kuruluşları, kadına uygulanan şiddete karşı baskı oluşturmak için "sokağa dökülme"yi önerdiler.**

Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı'nın, Heinrich Böll Vakfı'nın katkılarıyla düzenlenen "Kadın Sığınakları 3. Kurultayı", İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri'nde başladı. Bu yılki kurultayın konusunun kadına yönelik şiddete karşı eylem planını tartışmak olduğunu ifade eden Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı temsilcisi Bengül Dönmez, 1998 yılında kaçırılan Konca Kurtiş'in, kadın kimliğini cesurca ifade ediş biçimi nedeniyle öldürülmesini umutmadıklarını

söyledi. Son aylarda Batman ve civarında genç kadın intiharlarındaki artışın kaygı verici olduğunu belirten Dönmez, "Bu gibi sonuçların bir kez daha yaşanmaması için kadınlar arası örgütlenme ve dayanışmanın daha da güçlenerek sürmesi biz kadınlar için bir zorunluluktur" dedi.

Mor Çatı Derneği'nin kurucusu avukat Canan Arın, "Ciddi bir baskı grubu oluşturmak için binlerce sokaklara dökülmeli. Hâlâ kadına yönelik şiddet ortadan kaldırmaya yönelik politikalar oluşturulmadı" diye konuştu.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın Nazik İplik ise belediyelerin sığınma evlerine müdahalesini önceden imzalanacak protokollerle önlemek gerektiğini kaydetti.

19.11.2000 - Cumhuriyet

## Kadın Sığınakları Kurultayı

## Şiddete karşı eylem planı

**İstanbul Haber Servisi - 2010 yılına dek "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Eylem Planı" oluşturulması kararlaştırıldı. İşyerlerinde "cinsel taciz şikâyet komisyonları" kurulması önerildi.**

Kadın Sığınakları Kurultayı sonuç bildirgesi yayımlandı. Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı'nın çağrısı ve Heinrich Böll Vakfı'nın desteği ile 18-19-20 Kasım 2000 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 3. Kadın Sığınakları Kurultayı'na Türkiye'nin çeşitli illerinden ve KKTC'den 45 kadın katılımcıdan 150'yi aşkın kadın katıldı.

Kadına yönelik şiddete karşı mücadele eden kadın grupları arasında iletişim ve ortak politikalar oluşturmak gerektiği vurgulanan kurultayın sonuç bildirgesinde böylece kararlar alındı:

"Derhal Türkiye'de Kasım 2000 - Cumhuriyet

ki kadın hareketinin önemli kazanımlarından olan Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı'nın sığınaklarının açılması için kampanya başlatılması, belediyelerin verdikleri sözleri tutarak sığınak açmaları, şiddete uğrayan kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesini amaçlayan "Kadın Destek Fonu" oluşturulması, eğitim süreçlerinde ayrımcı uygulamaların sona ermesi, kadına yönelik şiddetten korunmanın yollarının geliştirilmesi için çalışmaların başlatılması, Medeni Ceza Kanunu'nun kadımlara ilişkin hükümlerinin etkinleştirilmesi, erkeklerin bir an önce kadımlara, işyerlerinde "cinsel taciz şikâyet komisyonları" kurulması, kadın-erkek güç dengesi ve eşitliği için yürütülen çalışmaların hızlandırılması, "Kadın-Erkek Eşitlik Çerçevesi"nin bir an önce çıkarılması

## Kadınlar 'şiddet'i tartışıyor

**İSTANBUL - Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı'nın organizasyonu ve Heinrich Böll Vakfı'nın katkılarıyla düzenlenen "Kadın Sığınakları 3. Kurultayı", İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri'nde başladı. Açılısta konuşan Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı temsilcisi Bengül Dönmez, bu yıl kadına yönelik şiddeti tartışacaklarını belirtti. 1998'de Konca Kurtiş'in öldürülmesi ve Batman'daki kadın intiharlarına dikkat çekti. Dönmez, "Bu olayın yaşanmaması için kadınlar arasındaki dayanışma güçlenerek sürmelidir" dedi. (Radikal)**

## Kadın Sığınakları 3'üncü Kurultayı

**M**or Çatı Kadın Sığınakları Vakfı'nın organizasyonunda Heinrich Böll Vakfı'nın katkılarıyla düzenlenen "Kadın Sığınakları 3. Kurultayı", İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri'nde başladı. Kurultayın açılışında konuşan Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı temsilcisi Bengül Dönmez, son bir yılda kadımlara yönelik çalışmalarını anlatarak, geçtiğimiz yıl içinde Türkiye'de şiddete karşı birçok kadın grubunun oluştuğunu ayrıca kadınlar arasında en önemli eksikleri olan iletişim ağı gereksinimlerinin de son aylarda "e-grup" kurulmasıyla karşılanmış olduğunu anlattı. Bu yılki kurultayın konusunun kadına yönelik şiddete karşı eylem planını tartışmak olduğunu ifade eden Dönmez, "Son aylarda Batman ve civarında genç kadın intiharlarındaki artış kaygı verici. Bu gibi sonuçların yaşanmaması için kadınlar arası örgütlenme zorunludur" dedi. İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri'nde 3 gün sürecek kurultayda, "mevcut ceza yasasında kadına yönelik cinsel şiddet", "şiddete uğrayan kadınların ruh sağlığı için yapılması gerekenler" gibi konular ele alınacak."

19.11.2000 - Yeni Şafak

## Kadımlardan sığınak kurultayı

**M**or Çatı Kadın Sığınakları Vakfı'nın organizasyonunda Heinrich Böll Vakfı'nın katkılarıyla düzenlenen "Kadın Sığınakları 3. Kurultayı", İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri'nde başladı.

Kurultayın açılışında konuşan Mor Çatı Kadın Sığınakları Vakfı temsilcisi Bengül Dönmez, son bir yılda kadımlara yönelik çalışmalarını anlatarak, geçtiğimiz yıl içinde Türkiye'de şiddete karşı birçok kadın grubunun oluştuğunu ayrıca kadınlar arasında en önemli eksikleri olan iletişim ağı gereksinimlerinin de son aylarda "e-grup" kurulmasıyla karşılanmış olduğunu anlattı.

Bu yılki kurultayın konusunun kadına yönelik şiddete karşı eylem planını tartışmak olduğunu ifade eden Dönmez, bu kurultayda soyut bilgileri tekrarlamak yerine somut adımlarla hızla eyleme başlamayı umduğunu kaydetti. Dönmez, kurultayda aralarında bulunmayan kadın hareketi içindeki tüm kadınların sevgiyle andıklarını ifade etti.

3 gün sürecek kurultayın sonuç bildirgesiyle sona erecek. ■ İSTANBUL

19.11.2000 - Yeni Şafak

## GENEL KATILIMCI LİSTESİ

Ahu Kılıç	<i>Radikal</i> gazetesi
Ahu Uzel	Kanal D
Alev Celiloğlu	SHÇEK İzmir Kadın Konukevi
Altan Şahinoğlu	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Anka Kröger	An-Fem
Armağan Tulunay	Bağımsız
Arzu Karabiber	
Asuman Bolkan	K.K.T.C. Aile İçi Şiddeti Önleme Grubu
Atiye Kıvrak	Antalya Kadın Danışma ve
Dayanışma Merkezi	
Atiye Yıldırım	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Aygül Fazlıoğlu	GAP İdaresi (Ankara)
Ayhan Kayır	
Ayla Oran	Bağımsız Kadın Derneği (Mersin)
Aysel Yıldırım	Bağımsız
Ayşe Düzkan	<i>Pazartesi Dergisi</i>
Ayşe Girgin	Antimilitarist Feministler
Ayşe Uzak	KAMER (Kadın Merkezi)
Diyarbakır)	
Ayşegül Kaya	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı/ İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi Adana Barosu Kadın Hukuku
Ayşegül Suluoğlu	
Komisyonu	
Ayşegül Yıldırım	SHÇEK İstanbul Kadın Konukevi
Ayşenur Kurt	Bağımsız
Ayten Özcan	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Ayten Serin	<i>Hürriyet</i> gazetesi
Başak Şengül	
Begüm Özkayalı	Kadının İnsan Hakları Projesi
Bengü Dönmez	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Bengüsu Yalçın	
Berna Yılmazoğlu	K.K.T.C. Aile İçi Şiddeti Önleme
Grubu	
Berna Yürüt	
Birgül Akay	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Birsen Kaşker	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Canan Arın

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı/  
İstanbul Barosu Kadın Hakları  
Uygulama Merkezi

Canan Tanrıkkulu

Jujin

Ceylan Şahin

Çiğdem Nalbantoğlu

Deniz Hayat

Merkezi (İstanbul)

Didem Gürses

Oluşturma Grubu)

Dilşah Deniz

Dudu Nermin

Derneği

Emel Soy

Emel Toprak Kiperkan

Figen Opak Çiçek

Merkezi

Funda Tuğrul

Bilgi Belge Merkezi

Gamze Girgin

Gonca Çelik

Gönül Yurtseven

Gül Çörüş

Gülşay Sarışen

Değerlendirme Derneği

Gülen Karakga

Gülezer Oy

Gülfer Akkaya

Gülser Öztunalı Kayır

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
SHÇEK Gazi Mahallesi Toplum

KİDOG (Kadın İçin Destek

Bağımsız

Adana Kadın Sığınmaevi Koruma

Anadolu Ajansı

Antimilitarist Feministler

Ankara Barosu Kadın Danışma

Kadın 2000 Kadının İnsan Hakları

Bağımsız

İstanbul Barosu

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

İst. Üni. Ed. Fak. Psk. Blm.

Çanakkale Kadın El Emeğini

TV 8

SHÇEK Antalya Kadın Konukevi

ÖDP

Antalya Kadın Danışma ve  
Dayanışma Merkezi/Mor Çatı Kadın

Sığınağı Vakfı

Kadının İnsan Hakları Projesi

Gülşah Seral

Gülşen Taş

Gürbüz Atalay

Halide Dünder

Hatice Kaynak

Hayriye Aşçıoğlu

Diyarbakır)

Hicran Karabudak

Dayanışma Merkezi

Hülya Gülbahar

Bireysel

Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu

KAMER (Kadın Merkezi/

Antalya Kadın Danışma ve

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Hülya Tarman  
Dergi  
Işık Soner  
İlknur Yüksel  
İnci Hekimoğlu  
İsmihan Tuzcuoğlu  
Dayanışma Merkezi  
Karin Ronge  
Lale Aykent Tunçman  
Mecal Topantaş  
Meral Çakıcı  
Mine Bulut  
Munise Dayı

Muzaffer Mentеш

Münire Dağ  
Derneği  
Nazik Işık  
Vakfı (Ankara)  
Necla Ölçer  
Neşе Öztimur  
Nevin İl  
Nevin Kaplan  
Konfederasyonu)  
Nevin Tümene  
Nigar Karacık  
Nigar Rona  
Nilgün Eroğlu Üstün  
Nilgün Geven  
Nur Balkanlı  
Nuran Akıncı  
Nurcan Epözdemir  
Merkezi  
Nuriye Ortaylı  
Nurperi Sancak  
Olcay Bingöl  
Oya Coşkun

“Öte”-Ki Ben Lezbiyen Feminist

*Kadınlar Dünyası* dergisi  
Uçan Süpürge  
*Turkish Daily News*  
Antalya Kadın Danışma ve

Kadının İnsan Hakları Projesi  
*Pazartesi Dergisi*  
Bağımsız

Bağımsız  
Ankara Barosu Kadın Komisyonu/  
TÜBAKKOM (Türkiye Baroları  
Kadın Komisyonları Ağı)  
Kadın Dayanışma Vakfı  
(Ankara)/Ankara Kadın Dayanışma  
ve Koruma Derneği  
Adana Kadın Sığınmaevi Koruma

Uçan Süpürge/ Kadın Dayanışma

Bağımsız Kadın Derneği (Mersin)  
Bağımsız Kadın İnisiyatifi (Bursa)  
Jiyan Kadın Kültür ve Sanat Merkezi  
KESK (Kamu Emekçileri Sendikası)

Mor Çatı Kadın Sığınmağı Vakfı  
Çanakkale SHÇEK Toplum Merkezi  
Bağımsız  
Antalya Kadın Meclisi  
SHÇEK Genel Müdürlüğü  
*Pazartesi Dergisi*  
Çanakkale SHÇEK Toplum Merkezi  
Jiyan Kadın Kültür ve Sanat

Mor Çatı Kadın Sığınmağı Vakfı  
Uçan Süpürge  
Jujin

Oya Ekşen  
Oluşturma Girişimi)  
Özgül Fırlangeç  
Özgül Kapdan  
Özlem Öztürk  
Diyarbakır)  
Pervin Buyrukcan  
Pınar Çelik  
Saadet Özavar  
Saime Akbaş  
Satı Yavuz  
Selma Dumlupınar  
Sema Yiğit  
Merkezi  
Serbilgül Bakır  
Serdar Çetin  
Sermin Sever  
Serpil Şekerciğolu  
İstanbul Merkez Şubesi  
Seval Kara  
Merkezi  
Sevgi Binbir  
Sevgi Yöney  
Sevim Gültekin  
Merkezi  
Sibel Kızılışık  
Silva Bingaz  
Vakfı/İstanbul)  
Siper Güvenç  
Sunay Karatoprak  
Derneği  
Suzan Oktay  
Sveflana Sakarya  
Şenay Ağırbaşı  
Şenay Danışan  
  
Şermin Utku  
Şirin Özgün  
  
Tara Hopkins

KİDOG (Kadın İçin Destek  
İzmir Barosu  
  
KAMER (Kadın Merkezi/  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
*Radikal* gazetesi  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Bireysel  
SHÇEK Samsun Kadın Konukevi  
SHÇEK Ankara Kadın Konukevi  
Jiyan Kadın Kültür ve Sanat  
  
SHÇEK İstanbul İl Müdürlüğü  
TV 8  
Ege Kadın Dayanışma Vakfı (İzmir)  
Cumhuriyet Kadınları Derneği  
  
Jiyan Kadın Kültür ve Sanat  
  
Ege Kadın Dayanışma Vakfı (İzmir)  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma  
  
*Cumhuriyet* gazetesi  
KADAV (Kadınlarla Dayanışma  
  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Adana Kadın Sığınmaevi Koruma  
  
Çanakkale SHÇEK Toplum  
Merkezi/ Çanakkale Kadın El  
Emeğini Değerlendirme Derneği  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
BÜKAK (Boğaziçi Üniversitesi  
Kadın Araştırmaları Kulübü)  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Tuba Özkan  
Tülin Sertdemir  
Grubu (İzmir)  
Türkan Kürkçü  
Ufuk Sezgin  
Ümide Aysu  
Girişimi (İstanbul)  
Ümmühan Sözen  
Yelda Yücel  
Yüksel Bahçeci  
Yüksel Öztürk  
Zehra Aygün  
Zelal Ayman  
Vakfi-İstanbul)  
Zeliha Aksaz  
Zeynep Kutluata  
Zeynep Taşkın

Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Çalışma  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
2000 Yürüyüşü Anadolu Yakası  
Cemre Kadın Dergisi  
*Pazartesi Dergisi*  
Bağımsız Kadın Derneği (Mersin)  
Bireysel  
KADAV (Kadınlarla Dayanışma  
Bağımsız  
FKÇ (Feminist Kadın Çevresi/ İstanbul)  
Heinrich Böll Vakfı

**KADIN SİĞİNAKLARI IV. KURULTAYI**  
**24-25 KASIM 2001/ANTALYA**

**AÇILIŞ KONUŞMALARI**

**Süheyla Doğan**

Bu yıl dördüncüsünü gerçekleştirmekte olduğumuz Kadın Sığınakları Kurultayı'na hoş geldiniz! Sizleri sevgiyle selamlıyoruz! Sizleri her zaman güneşli olan güzel Antalya'da ağırlamak isterdik. Ama ne yazık ki hava da kadınlara muhalefet ediyor. Bu yağmurlu gün katılımımızı biraz etkiledi, diye düşünüyoruz.

Kurultayımız İstanbul'dan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Diyarbakır'dan KAMER ve Antalya'dan Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin ortak organizasyonuyla gerçekleşiyor. Heinrich Böll Vakfı'nın



desteklediği kurultayımızın ev sahipliğini Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezimiz yapıyor. Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Antalya Kent Meclisi'nin bir projesi olarak hayata geçen Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezimiz daha kuruluşunun birinci yılında bu büyük görevi cesur bir şekilde üstlenmiş durumda. Çok iddialı bir organizasyon ama birinci kuruluş yıldönümünde bunu yapıyor. Bu nedenle sizlerin de izniyle Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin sevgili gönüllülerinin tümüne ve destek veren diğer arkadaşlara buradan sizlerin adına teşekkür etmek istiyorum.

İlk konuşmamızı, açılış konuşmamızı yapması üzerine Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nden sevgili Nilgün Eroğlu Üstün'ü davet etmek istiyorum. Daha sonra sırayla diğer kuruluşlarımız açılış konuşmalarını yapacaklar.

### **Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi Nilgün Eroğlu Üstün**

IV. Kadın Sığınakları Kurultayı'na hoş geldiniz! Kısa fakat zorlu bir süreçten sonra burada toplanmayı başardık. Üstelik de böylesine yoğun katılımı. Gönülümüz tüm Türkiyeli kadın hareketi gönüllülerini bir araya toplamayı isterdi ancak biliyorsunuz ülkemizde biz kadınların gündemi mücadele edecek o kadar çok konuyla dolu ki biz burada tartışıp kararlar alırken bir kısım arkadaşımız da diğer konularda politikalar üretiyor olacaklar. Buradan kurultaya gelememiş olan tüm arkadaşlarımıza selam ve sevgilerimizi gönderiyoruz.

Bu kurultayı heyecanla, ancak bir o kadar da üzüntüyle açıyoruz. Kurultayların başlangıcından beri dört arkadaşımız aramızdan ayrıldı. 1999 yılında Sevgili Nurser Öztunalı'yı sonsuzluğa göndermiştik, ardından Konca Kuriş'in acı haberi geldi. Güz yapraklarıyla birlikte kadın işçi hareketini ilk önderlerinden Zehra Kosova'yı üzüntüyle uğurladık. Bu yıl da kurultaya katılacağını bildiren ve hazırlıklarını bitirdiği anda yitirdiğimiz Kırklareli Barosu'ndan sevgili Avukat Sema Yağdırın'ın acısı var yüreklerimizde. Arkadaşlarımızı yüreğimizin en güzel yerine yerleştirdik. Onların tüm enerji, sevgi ve emeklerini verdikleri yolda hep birlikte artarak ilerlemeye devam edeceğiz. Eminiz onlar da böyle yaparlardı.

25 Kasım Birleşmiş Milletler tarafından kadınlara karşı şiddetle mücadele günü olarak adlandırıldığından beri kadınların kamuoyunu dikkatini konuya çekmeye, politikalar üretmeye çalıştıkları bir gün oldu. İçinde bulunduğumuz günlerde bugünün önemi daha da bir açık. Çünkü yalnız Türkiye'de değil, dünyada da günlük yaşamda, sözde barış zamanlarında ve savaşta en fazla şiddete uğrayan kadınlar, üstelik sadece kadın oldukları için. Kadın Sığınakları Kurultayı kadınlara uygulanan şiddet konusunda yapılması gerekenlere kamuoyunun dikkatini çekmek ve desteğini sağlamak amacıyla ilk olarak 1998 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın girişimi ve Heinrich Böll

Vakfi'nin katkılarıyla gerçekleştirildi. Daha sonra Mersin ve yine İstanbul'da yapılan II. ve III. Kurultaylar'da sorunlarımızın tartışılmasının yanı sıra eylem planları belirlendi, bir kısmı uygulamaya kondu. Kurultaylar sayesinde Türkiye çapında kadına yönelik şiddetle kuramsal ya da pratik düzeyde uğraşan, konuya destek veren tüm kadın kuruluşları ve hatta devlet temsilcileri deneyimlerini paylaşma kurultay sonrası iletişim devam ettirme şansını buldular. III. Kurultay'ın ardından kurulan "Kadın Kurultayı E-grubu" bilgi paylaşımına ve ulusal düzeyde pek çok eylemin planlanması ve gerçekleştirilmesine kaynaklık etti. Üye sayımız şimdiden üç yüz civarında. Böylece 90'larda kurumsallaşmaya başlayan Türkiye Kadın Hareketi yeni bir motivasyon ve ivme kazandı. Şimdi artık konuyla ilgili eyleme geçme ve ülke politikalarını etkileme zamanı olduğunu düşünüyoruz. Bu amaçla Kadın Sığınakları Kurultayı Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin ev sahipliğinde dördüncü kez toplanıyor. Türkiye'nin pek çok ilinden altmış civarında kadın kuruluşun katılımıyla iki gün süreyle sığınaklar ve kadına yönelik şiddetin çeşitli biçimleri ve ilgili tartışmalar ve atölye çalışmaları yapacağız. Bu kurultayda kadına yönelik şiddetle mücadele etmede en önemli araçlar olan danışma merkezleri ve sığınakların işleyiş sorunları yasal düzenlemeleri ve bağımsız sığınakların önündeki engelleri tartışıp bir eylem planı oluşturarak derhal hayata geçirmeyi planlıyoruz. Amacımız sayımızı artırmak, deneyimlerimizi birbirimize aktarmak, yaşadığımız ortak sorunlar çerçevesinde ortak çözümler geliştirmek, kadın dayanışmasını kuvvetlendirmek ve her ilde kadın danışma merkezleri ve sığınakların açılmasını sağlamak.

Biraz önce de belirttiğim gibi biz kadınların gündemi çok yoğun. Her alandan gelen saldırıları bertaraf etme, güçlenme ve ayrıca kendi politikalarımızı oluşturarak eyleme geçme çabası içindeyiz. Tam da bu noktada geçen kurultaydan bugüne biz kadınlar açısından neler değiştiğini, neler yaptığımızı kısaca hatırlatmak istiyorum. Umarım bir şeyleri atlamam.

III. Kurultay'ın hemen öncesinde 2000 Yılı Dünya Kadın Yürüyüşü'nü gerçekleştirip yoksulluğa, savaşa, şiddete, tecavüze karşı kızgınlığımızı haykırdık. Küreselleşmenin kadınların başına öreceği çoraba dikkati çekmeye çalıştık. Müvekkilleriyle özel görüş yapmak için Bursa Özel Tıp Cezaevi'ne giren Avukat Fatma Karakaş, Avukat Filiz Köstak infaz koruma memurlarını tacizine uğradı. Konuyla ilgili suç duyurusunda bulunan arkadaşlarımız bu durumu bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyurdular. Geçen yıl ve bu yıl Batman'da ve yörenin diğer yerlerinde yaşanan kadın intiharlarının nedenleri açıklanmaya çalışıldı. Sivil toplum örgütleri konuya el attılar. Ancak sorun halen tam anlamıyla çözüme kavuşmuş değil. Antalyalı kadınlar olarak bizim, ama tüm Türkiyeli kadınların da ortak başarısı olarak Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi uzun çabaların ardından açıldı. TBMM eski İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanı Milletvekili Sema Pişkinsüt cezaevi ve

karakollardaki işkence iddialarını belgeleyen bir çalışma yaptığı için kelimenin tam anlamıyla tasfiye edildi. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı III. Kurultay'ın ardından "Her yıl yüz binlerce kadın dayak yiyor, dayak yiyen anneniz olsaydı yardım eder miydiniz?" gibi soruları "kızınız ve kız kardeşiniz" için de yineleyerek taciz, tecavüz ve şiddete dikkat çeken bir kampanya başlattı. Bu zaten III. Kurultay'ın eylem planı içerisinde yer alıyordu. 10-11 Haziran 2000 tarihinde düzenlenen "Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Hayır Kurultayı"na dava açıldı ve halen devam ediyor. Alman Yeşiller Partisi Milletvekili Claudia Roth kendisine ve bir başka Yeşiller Partisi milletvekiline "fahişeler" diyen Ayvaz Gökdemir'e açtığı tazminat davasını kazandı.

Belki direk kadın konusuyla ilgili değil, ama Pınar Selek Kadın Kurultayı E-grubumuzun üyesi olduğu için bahsetmeden geçemeyeceğim. Sosyolog ve araştırmacı Pınar Selek suçsuzluğu kanıtlanarak tahliye oldu.

Akademisyen kadınlar TÜSIAD için "Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş, Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset" ana başlıklı bir rapor hazırladılar. Kadınlarla Dayanışma Vakfı KADAV'ın yarattığı olanaklarla deprem bölgesinde mum ve ev tekstili üreten kadınlar üretim atölyelerini kooperatifleştirdiler ve önümüzdeki ay kadınlar için bin metrekarelik bir mekân kuracaklar. Vergi rekortmeni, genelev patroniçesi Matild Manukyan arkasında dev bir servet bırakarak öldü. Kadınları satarak bu kadar zengin olmuştu. 1984 yılından beri beklenen Medeni Yasa'daki değişiklikleri içeren taslak Adalet Komisyonu'nda kabul edildi ve bizim açımızdan, uzun, bol eylemli bir süreç başladı. Bunların en çarpıcı olanları "Antalya Bakırtepe Dağ Çıkışı" ya da bilinen adıyla "Bakırtepe Eylemi" ve Antalya'dan başlayıp tüm Türkiye'ye yayılan "Mor Kurdele" eylemlerinden bahsetmeden geçemeyeceğim. Kadın Kurultayı E-grup içinden doğan ilk ortak eylemimiz bir grup erkeğin 8 Mart'ta düzenlemeye yeltendiği 1. İstanbul Kadın Binaları'nın fiyaskoyla sonuçlanmasının sağlanmasıydı. Ve sanırım binaların ikincisi olmayacak. Kadın Dayanışma Grubu'nun düzenlediği "Kadın Buluşmaları" Diyarbakır ve Batman'dan sonra İstanbul'da da gerçekleşti. Ülkemizin malum gerçeği olan ekonomik kriz, yine en fazla kadınları vurdu. Basın, bankacılık sektörü ve diğerleri. Bu çerçevede Batman Tekel Fabrikası kadın işçilerinin grevi basında yer buldu, başkaları da oldu tabii ki. Bir başka sorun da krizin yol açtığı gasp ve hırsızlığın en çok kadınları etkilemesiydi. Çantası uğruna öldürülen onlarca kadın. Krizin üzerine bir de savaş ortamı eklendi. Ancak bu süreçte en fazla biz kadınların savaş karşıtı sesleri ve eylemleri duyuldu. Bu arada Emekçi Kadınlar Birliği ve *Pazartesi Dergisi*'nin binaları aranarak bu şiddetten nasiplerini aldılar. Kadınlar F Tipi Cezaevleri'ne karşı yürütülen eylemlerde yine en ön saflardaydılar ve "endişeliyiz" diye bir kampanya başlattılar. Göç ve yoksulluk namus cinayetlerini artırdı. III. Kurultay'da Medya Grubu'nun önerdiği Elite Model Look Güzellik Yarışması'nı protesto eylemi gerçekleştirildi.

Evet, bir Durmuş klasiği daha; Sağlık Bakanlığı, Sağlık Meslek Liseleri Disiplin Yönetmeliği'ni yayımladı. Yönetmeliğin bir maddesi kız öğrencilere bekâret kontrolü yapılabilmesine olanak sağlıyordu. Yönetmeliğin iptali için bakanlığa açılan davalar sürüyor.

Şile de Romen asıllı bir kadına emniyet görevlileri tarafından tecavüz edildi. Destek eylemleri yapıldı ve davası sürüyor. Seks işçisi Mehtap Kandemir'in SSK'dan emekli olma mücadelesi halen sürüyor.

Tabii iyi şeyler de var. Süreyya Ayhan atletizm de dünya sekizincisi olurken, Yasemin Dalkılıç da dalma sporunda dünya rekorunun sahibi oldu. Uçan Süpürge'nin bu yılki senaryo yarışması komedi dalında "Namus" olarak belirlendi.

Kurultayımızın en önemli gündemini oluşturacak olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kadın Konukevleri Yönetmeliği sığınakların işleyişiyle ilgili bağımsız kadın kuruluşlarının itirazlarına rağmen 2000 yılı mayıs ayında Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmelik pek çok vahim ve kabul edilemez madde içeriyor. Bu konuyu da ilerleyen zamanlarda tartışacağız. Ve medyada bunlardan daha çok yer alan bir şey "Mehmet Ali Erbil evlendi!"

Biz kadınlar açısından uzun ve çok yorucu bir yılın ardından çıkması için çok uğraştığımız halde Medeni Yasa'nın yeni haliyle kabulünün keyfini çıkartmadan, buruk bir sevinçle yeni eylemlere doğru koşacağız. Konuşmamı "kadınlar iyi ki varsınız" diye bitirmek istiyorum. Yaşasın kadın dayanışması! Dayaña, cinsel tacize, tecavüze hep birlikte dur diyelim ve "kadınlar vardır" şarkımızı hep birlikte söyleyelim. Burada bu şarkının söz yazarı ve bestecisi sevgili Filiz Kerestecioğlu'nun adını da analım.

### **Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Birgül Akay**

Merhaba! Hoş geldiniz! Hoş geldik! Yarın Uluslararası Kadına Yönelik Şiddeti Kınama Günü ve Türkiye'de bu konuda mücadele veren kadınlar olarak 1998, 1999 ve 2000 yılında olduğu gibi bu yıl da kasım ayında deneyimlerimizi paylaşmak, ortak politikalar oluşturmak için bir araya geldik. İlk kurultayın sonunda kadma yönelik şiddetin en ciddi insan hakkı ihlallerinden biri olduğunu, şiddetsiz bir hayatın ve can güvenliğinin tüm kadınların en doğal hakkı olduğunu belirtmiştik. II. Kurultay'da depremzede kadının çadırda yine tacize uğradığını yine baskı ve şiddetle karşı karşıya kaldığını söyledik. Bir kadının sorunlarını dile getirmesine tahammül bile edemeyerek, ona tokatla yanıt veren Bolu Valisi Nusret Miroğlu'nun görevden alınmasını istemiştik. III. Kurultay'da artık bir örgütlülükle güçlerimizi birleştireceğiz kararı almıştık ve "En az 3000 sığınak istiyoruz" demiştik. Ve bu yıl dördüncü kez bir arada olmanın heyecanı içindeyiz. Mor Çatı'nın girişimiyle başlayıp gelişen Sığınaklar Kurultayı, elbette tüm katılımcı kadın gruplarının çabalarıyla bugüne geldi. Sınırlı olanaklarla

dördüncüsü gerçekleştirilen bu organizasyonun başarısı hepimizi gururlandırmakta. İlk iki kurultayın kitap haline getirilmesi, III. Kurultay sonunda aldığımız karar doğrultusunda ortak iletişim ağının başarıyla işlemekte olması mutluluk nedenlerimizden bazıları.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi bireylerin ve toplumun olduğu kadar devletin de sorumluluğudur. Devletin yasama organı eliyle çıkardığı yasalar veya mevcut yasalarda yaptığı değişiklikler ve bu yasaların uygulanmasına gösterdiği özen şiddete karşı tutumunu da ortaya çıkarmaktadır. Bugün değiştirilmiş bir Medeni Kanun'a tabi olmak üzeriyiz. Bu değişiklik biz kadınlara neler getiriyor? Danışma merkezlerine başvuran ve haklarını soran kadınlara ne cevap vereceğiz, onları nasıl bilgilendireceğiz? Bu bilgileri temel düzeyde alıp geliştirerek kadınları bilgilendirmek için bu kurultayların önemli bir platform olduğunu görüyoruz. Çünkü biliyoruz ki haklarımızı talep etmediğimiz, bilmediğimiz ve kullanmadığımız sürece kadına yönelik şiddet devam edecektir.

Yine Mor Çatı olarak burada bulunun tüm kadınlarla deneyimlerimizi paylaşırken erkek egemen sistemin davranış kalıpları olan ve şiddet üreten otorite, hiyerarşi ve rekabet karşısında kadın bilinci ve kadın dayanışması konularında da konuşmamızın gerekli olduğunu düşünüyoruz. Bugün ayrıca son kurultaydan bu yana yapılanları, yapılmayanları ve nedenlerini konuşacağız. Aldığımız kararların takipçisi olmazsak bir sonuca varamayacağımızı biliyoruz. Yine biliyoruz ki kurultaylarımızın sonunda yayımlanan sonuç bildirgeleri Türkiye'de yaşayan kadınların büyük çoğunluğunu kapsamakta, çözüm önerileri getirmektedir. Ancak bu önerilerimiz ne kadar dikkate alınmakta? Biz çoğalıp güçlendikçe sonuç bildirgelerinin de dikkate alınacağını biliyoruz. Bu buluşma yılda bir defa olsa bile bizim için çok anlamlı. Zaten bu şekilde yola çıkmıştık, hep birlikte tanışalım, buluşalım diye yola çıkmıştık. Ama bu buluşmalarda gücümüzün ve enerjimizin bundan sonra daha da fazlasını aldığımız kararları daha da iyi bir şekilde bu kurultayla birlikte uygulamak için hep birlikte çalışmalar yapacağımıza inanıyoruz.

Evet, Antalyalı arkadaşları son dakikada üstlendikleri bu organizasyonu bu kadar iyi kotardıkları için kutluyoruz ve her kurultayda yaptığımız gibi kadın dayanışmasının gücünü sesli olarak birbirimize duyuralım, diyoruz. İlk kurultayda birlikteliğimizi alkışlamıştık, aradan topu topu üç yıl geçti ve bu üç yıl içinde o kadar çok şey yaptık ki, bu kurultayda kendimizi daha da coşkulu bir şekilde alkışlayalım, diyoruz. Hepimiz ayağa kalkalım ve alkışlarımızla hem kendimizi hem de tüm dünya kadınlarını kutlayalım. Yaşasın kadın dayanışması!

### **Süheyla Doğan**

Sevgili arkadaşlar, III. Kadın Sığınakları Kurultayı'nda bu yıl ev sahipliğini Diyarbakır KAMER üstlenmişti. KAMER kurultayın hazırlık çalışmalarına başladı, ancak savaş nedeniyle bazı sorunlar yaşandı ve kurultayın

Diyarbakır'da yapılmaması, Antalya'ya kaydırılması düşünöldü. Ama KAMER yine de çalışmalar yürüttü, organizasyonun içinde yer aldı. Ve KAMER'i konuşmaya davet etmek istiyorum. Sevgili Nebahat Akkoç...

### **KAMER (Kadın Merkezi/ Diyarbakır)**

#### **Nebahat Akkoç**

Merhaba arkadaşlar! Ben bunu yazarken "dünya öksürse biz Güneydoğu'da hapsirmaya başlıyoruz" demiştim. Yeni bir şey oldu. 11 Eylül oldu ve bizim bölgemiz allak bullak oldu. Her şey hazırlanmıştı. Otel, toplantı programları çıkıyordu. Birdenbire gece uçuşları kaldırıldı. Şimdi de THY'nin Diyarbakır uçuşları hiçbir zaman netleşmiyor, mesela dün akşam (cuma akşamı) uçak kalkmamış. Ben perşembe günü Diyarbakır'dan İstanbul'a geleceğim, gelemedim. Bir iki gün beklemek zorunda kaldım. Bu durum bizi iyi bir program yapamayacağımız konusunda endişelendirdi. Bu nedenle dışardan geleni çok olan bir toplantıyı bilinmezler üzerine organize etmek istemedik. Çok isteyerek aldığımız bu görevden feragat etmek durumunda kaldık. Antalya hemen açığı kapattı, çok hoş bir organizasyon yapmış.

Biz bundan önceki kurultaylarda hep tanıtım, ne yapıyoruz, ne ediyoruz diye yarım saatlik konuşmalar yaparak başlamıştık. Bugün çok iyi gidiyor. Onun için ben de Diyarbakır'dan hiçbir şey söylemek istemiyorum. Yalnız öyle üç bin değil, sadece üç tane sığınak istiyorum. Sadece üç tane... Buna razıyım. Şunu istiyorum: Kurultaylarda hedef küçöltelim. Gerçekçi hedefler koyalım ve mutlaka hedefe ulaşalım. Onun için bizim Diyarbakır olarak IV. Kurultay'dan beklentimiz şu: Kadın danışma merkezlerini güçlendirip hiç olmasa birkaç tane sığınak açabilecek netlikle çıkalım buradan. Teşekkür ediyorum.

#### **Süheyla Doğan**

İlerideki yıllarda Diyarbakır'a gitmek dileğiyle, diyoruz. Açılış konuşmaları bölümünü tamamladık. Şimdi programın bu bölümünde kurultaya katılan kuruluşların kendilerini kısaca tanıtımı bölümü var. Bu biraz zor yürütebileceğim bir bölüm, ama şimdilik düşüncemiz şöyle: Mikrofon çok çabuk dolaşarak, herkes kendisini çok kısa, birer cümleyle tanıtabilir mi? Daha önce kuruluşunu tanıtmış bir arkadaş varsa yalnızca ismini ve kuruluşunu söyleyip geçsin. Kuruluşu adına ilk defa konuşacak kişi, kuruluşu kadına yönelik şiddetle ilgili ne yapıyor kısaca onu anlatsın. Bunlar birer cümleyle olabilirse seviniriz. Bu arada kurultaya gelen mesajlar. Şimdi Ferda bu mesajları okuyacak.

#### **Ferda Pulhan**

Merhaba arkadaşlar, Doktor Bekir Kumbul Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı "Değerli Konuklar, kadın sorunu 19. yüzyılın başında ırk, dinsel ve sınıfsal farklılıklar gibi ayrımcılıkla birlikte fark edildi. İnsanlık

tarhının en geç kalmış mücadele alanlarından birisi olarak önümüze uzandı. Kadın sorununu diğerlerinden daha anlamlı kılan, tek başına bir ayrımcılık alanı olduğu kadar diğer ayrımcılıkların ırk, dinsel ve sınıfsal ayrımcılıkların içinde de ayrıca var olmasıdır. Kadın yönetsel egemenlik alanında temsil edilmezken öbür yandan yönetsel egemenlik alanında temsil edilmeyen grupların içinde kadın olarak yeniden bir ayrımcılığa uğramaktadır. Yeryüzünün bütün özgürlük mücadelesinin en hassas, en haksız ve en duyarlı alanıdır kadın sorunu. Bunu bize en iyi anlatacak olan örnek henüz çok sıcak bir yara olarak birlikte tanık olduğumuz, Afganistan meselesi içinde özel bir biçimde yaşanan kadın ayrımcılığıdır. Afganistan’da erkek olmak sadece ağır yönetim biçiminin ağır baskısına maruz kalmaktan ibaretken, kadın olmak bir yandan aynı baskıya maruz kalırken öbür yandan kadın olmanın getirdiği ağır ek baskılara da maruz kalmayı yaratmaktadır. Türkiye kadın sorununu da Cumhuriyet’ten bu yana hukuksal haklarla toplumsal özgürlük düzeyinin birbirine uymayan çelişkisiyle yaşadı. Hukuk yaptırımları eşzamanlı Batı toplumlarıyla eş düşen hatta kimi zaman daha nde olan Türkiye kadını, toplumsal alanda hukukta gördüğü itibar ve korumayı elde edemedi. Modern dünya bugün kadının geldiği alanı yeterli görmemektedir. Modern dünya ‘teki’ adını verdiği, ayrımcılığa uğrayan ırk ve dinsel gruplara ilişkin üzümlerini en geniş olarak yerel yönetimler işbirliğinde zrd, zmeye devam etmektedir. Türkiye’de de kadın sorununun ve özellikle aile içi şiddet, parçalanmış aile, korunmaya muhtaç kadın kimliklerinin uygulanabilir zm alanı yerel yönetimlerdir. Antalya Büyükşehir Belediyesi bu konuda her türlü işbirliği ve nderliğe hazırdır. şehrimizde atölye çalışması yaparak, çok daha önemli ayrıntıları tespit edebileceğinizden kuşkum yok. Atölye çalışmasının ev sahibi olarak bu çalışmanın hassasiyetine çok önem verdiğimi tekrar etmek isterim. Kadının hayatının kolaylaştırılmasına ilişkin her türlü zmn Antalya’dan Türkiye’ye ulaştırılması dileğiyle başarılar diliyorum.”

şehabettin zaslaner, Van Belediye Başkanı. “24-25 Kasım 2001 tarihleri arasında düzenlediğiniz Kadın sığınakları IV. Kurultayı’na yaptığımız davetten dolayı teşekkür ederim. Ancak belediyemiz işlerinin yoğunluğu nedeniyle toplantımıza katılamıyorum. Yaşamımızın vazgeçilmez ana unsuru olarak kadınlarımızın anne, kardeş, bacı, eğitimci, yönetici, işçi ve emekçi olgusuyla, kısıacası toplumumuzun her kademesinde kendilerine düşen rolün bilinciyle yarınlara ağdaş, modern bir kimlik taşıdıkları inancındayım. Geri kalmış toplumlarda görüldüğü gibi toplumumuzda da sıkça rast geldiğimiz gibi şiddete maruz kalan kadınlarımızın bir çatı altında seslerini duyurmaları ve demokratik bir çerçevede meşru haklarını savunmalarını destekliyoruz. Bu nedenle Kadın Sığınakları IV. Kurultayı Toplantısı’nda hak ve hukuk çerçevesinde, insan hak ve özgürlükleri kapsamında kadının önemi ve rolü yönünde önemli kararlar çıkacağını mit ediyor, şahsım ve Van halkı adına ‘her

türlü şiddete dur' diyen tüm üyelerinizi ve toplantınıza katılan tüm katılımcıları tebrik ediyor, selam ve saygılarımı sunuyorum.”

Nurcan Epözdemir, Eda Kılıç. “Sevgili Kadınlar, kadına yönelik şiddet kurultayına ilişkin yapmış olduğunuz ve yapacağınız çalışmalarda emeği geçen tüm kadın arkadaşlarımıza başarılar diliyoruz. Birtakım imkânsızlıklardan dolayı yapılacak bu önemli kurultaya katılamayacağımızdan dolayı üzgünüz. Umarız bundan sonraki kurultaylarda ve kadın çalışmalarında beraber olmak dileğiyle, sevgiyle kalın. Yaşasın kadınların örgütlü mücadelesi! Yaşasın kadın kurultayımız!”

Antimilitarist Feministler. “Herkes merhaba, IV. Kadın Sığınakları Kurultayı'na katılamadığımız için üzgünüz. Umarız hedeflerinize ulaşan bir buluşma olur. Kurultayın sonuçlarına dair bilgilendirme ve daha sonrasına ilişkin desteğimiz bakidir. Bütün katılımcılar başarı dilekelerimizi ve sevgilerimizi gönderiyoruz.”

“Öte”-Ki Ben Lezbiyen Feminist Kadınlar. “Lezbiyen kadın, biseksüel kadın, heteroseksüel kadın olmak aynı olmak değil farklı olmak demektir. Farklılıklar aynılaştırılmayı gerektirmemeli, zenginlik olmalı, diye düşünüyor ve şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da kadın dayanışması gücümüzdür ve ötelenmiş politik reddimizdir diyoruz. Sevgimizle...”

### **Süheyla Doğan**

Bu arada çok kısa süre önce yitirdiğimiz sevgili Sema Yağdıran, Kırklareli Barosu üyesi, Kırklareli Barosu'nun bir mesajı var. Munise Dayı'yı mesajı okuması için davet ediyorum.

### **Munise Dayı**

Merhaba Arkadaşlar. Gerçekten çok sevdiğimiz, gülen yüzüyle aramıza katılıp neşe saçan Sema Yağdıran, artık aramızda değil. On gündür gerçekten çok üzüntülüüz. Herkes birbirini arayıp aynı şeyi söylüyor, bu toplantıda buluşacaktık Sema'yla. Gerçekten çok fedakâr, çok güzel bir insandı. Hülya'yla biraz evvel konuştuk. Güzel bir anımız var. Mersin'e gelineceği zaman Kırklareli'nden Mersin'e kadar iki arkadaş uçak parasını bölüşüp otobüsle geldiler ve o kadar yolu bir gece kalmadan geri döndüler. Bence kadın dayanışması ve fedakârlık bu olmalı. Onu saygıyla, sevgiyle anıyorum, yüreğimizde yaşayacak.

Kırklareli Barosu Kadın Hakları Merkezi Başkanı Sezen Malik, burada okunmak üzere bir faks çekti. Sema'nın özgeçmişini içeren bu faksı, size okumak istiyorum. “Avukat Sema Yağdıran 13 Mart 1969 Antalya doğumlu olup, 3 yaşında babasının görevi nedeniyle Kırklareli iline yerleşmiş ve o



zamandan bu yana Kırklaeli'nde oturmaktaydı. İlk ve orta öğrenimini Kırklaeli'nde tamamlayıp 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiş 1990 yılında mezun olmuştur. 1992 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu Kırklaeli İl Müdürlüğü'nde avukat olarak göreve başlamış 14.11.2001 tarihine kadar özveriyle çalışmıştır. Avukat Sema Yağdıran Kırklaeli Barosu Yönetim Kurulu üyesi olarak iki dönemdir görev yapmaktaydı. Ayrıca 02.08.1998 tarihinde kurulan Kadın Hakları Komisyonu'nun kurucu üyesi olup o tarihten bu yana başkanlığını yürütmekteydi. Özellikle Medeni Kanun Tasarısı, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'yla ilgili çeşitli tarihlerde konferanslar ve paneller düzenlemiş, ilçeler dahil olmak üzere 657 personeline Ailenin Korunmasına Dair Yasa'yı üç gün boyunca hizmet içi eğitim semineri adı altında anlatmıştır. Ayrıca bu konuda yerel radyoda programa katılmış, yerel basında çeşitli tarihlerde yazılar yazmıştır. Şiddete uğrayıp komisyonumuzdan yardım talep eden kadınlara hukuki yardımda bulunmuş, manevi destek olmuştur. En son komisyonumuza başvuran mağdur bir kadına gerekli yardımı sağlayıp Sosyal Hizmetle İl Müdürlüğü'yle bağlantıya geçerek kızıyla birlikte kadın sığınmaevine yerleştirilmesine yardımcı olmuştur. Hatta, mağdurun eşi tarafından buldukları yerin tespit edilememesi, kaldıkları yerin gizli tutulması için Kırklaeli Sulh Hukuk Mahkemesi'nden bir tedbir kararı da aldirtmiştir. Avukat Sema Yağdıran çalışkanlığı, dürüstlüğü ve özenli davranışları nedeniyle meslektaşlarımız arasında ve çalıştığı Sosyal Sigortalar Kurumu'ndaki mesai arkadaşlarımızın sevilen ve sayılan biriydi. Bu nedenle vefatı ilimizde ve baromuzda büyük üzüntüye yol açmıştır. Acımız çok büyük olduğundan kendisinin katılmayı planladığı Kadın Sığınakları Kurultayı'na biz de katılamıyoruz. Kadın Komisyonu bünyesinde bundan sonra yapacağımız çalışmalarla onun yapmak istediklerini gerçekleştirmeye çalışacağız. Anısına saygılarla... Kırklaeli Barosu Kadın Hakları Komisyonu Başkanı Avukat Sezen Malik."

### **Süheyla Doğan**

Evet, Sevgili kadınlar, tanışmak bizim için çok önemli birbirimizi bazen sanal ortamlardan tanıyoruz. Bu kurultayda ben çoğu insanla ilk kez yüz yüze geliyorum. Bu nedenle artık tanışalım diyorum ve mikrofonu hemen baştan ilerecek kısaca adımızı, kuruluşumuzu söyleyelim diyorum.

**Ben Tülin Sertdemir İzmir Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Çalışma Grubu'ndan geliyorum.** Karşıyaka Kent Meclisi belediyeyle ilişkisi olan, ama yönetsel olarak tamamen özerk ve tüm partilerin, siyasi kuruluşların, sendikaların, derneklerin, odaların, muhtarların, mahalle temsilcilerinin tüm toplumun katıldığı 270 kişilik bir meclis. Bu meclisin Kadın Çalışma Grubu'nun bir tek amacı var. En kısa sürede İzmir'de bir kadın dayanışma merkezi ve bir

sığınmaevi açmak. Tüm çalışmalarımızı bu konuda yoğunlaştırdık. Bunu başarabilirsek çok sevineceğiz.

Merhabalar Arkadaşlar, ben **Dudu Nermin. Adana Kadın Danışma Merkezi Sığınmaevi Kurma Derneği**. Danışma Merkezi'nin üyesiyim. Danışmanlık hizmeti yapmak üzere eğitimimizi henüz tamamlayamadık, ama buradaki deneyimlerden yararlanmayı umuyoruz. Kurultayımızın başarılı geçmesini diliyorum.

Zannediyorum en yaşlı üyeyim, buraya katılanlardan. Profesör Doktor **Leziz Onaran**. Ankara'dan geldim. **Kadın Dayanışma Vakfı**'nın başkanıyım. Kurucu başkanıyım aynı zamanda. Vakfımız büyük bir sarsıntı geçirdi. Geçen yıl biz tekrar genç arkadaşlarla Yönetim Kurulu'nu oluşturup yeniden çalışmalara başladık. Daha önce terslikler yaşamıştık. Ayrıca bu yıl çok önemli bir projedeyiz. Unifem desteğiyle Diyarbakır'dan KAMERA'in, Mersin'den Bağımsız Kadın Derneği ve Ankara'dan da Kadın Dayanışma Vakfı olarak birlikte bir proje yürütüyoruz. Üçlü bir durumda bir proje yapıyoruz. Bu üç ilde (pilot bölge olarak) danışma merkezlerinin sürekliliğini ve eğitimini sağlamak üzere Ocak 2002'de başlayacak bir projenin hazırlığını bitirdik. Benim bir mesajım var. Hepimizin başına her türlü iş gelebilir, ama doğa insanı akıllı yaratmıştır yani doğanın içinde en akıllının insan olduğunu biliyoruz. Başımıza bir sıkıntı gelmeden bunları düşünebiliriz ve empati dediğimiz bir olay var. Kadınlara sadece başımıza bir sıkıntı geldikten sonra başvurmak değil, birbirimizin halinden anlayarak sıkıntı gelmeden, felakete uğramadan birbirimize destek olmayı ve bu eğitimi, bu duyguyu bütün kadınlara yaymayı hatta erkeklere de etkili olmayı öneriyorum. Teşekkür ederim

Hepinize iyi günler. Ben de Kıbrıs'tan katılıyorum. **Kıbrıs Aile İçi Şiddeti Önleme Grubu**'nun bir üyesiyim. Kıbrıs'ta şiddet biraz örtülü bir olay. Biz bir yıldır yaptığımız çalışmalarla toplumda duyarlılık oluşturmaya çalışıyoruz. Şimdilik bunları yapabildik. Teşekkürler.

Merhaba, ben her zaman basında kötü şekilde anılan, hayalet şehir **Batman**'dan geliyorum. Benim bu kurultaya katılmamın Batman'da artık iyi bir şeylerin olmasını desteklemeniz ve Batman'da iyi şeyler yapabilmek için geldim buraya. Ben **Süreyya Turgut**. Teşekkür ediyorum.

### **İnci Hekimoğlu**

Arkadaşlar bir dakika izninizi isteyebilir miyiz? Çok önemli, çünkü salı günü biliyorsunuz mal ayrılığı prensibiyle ilgili bir hazırlık yaptı, arkadaşlarımız. O yüzden biraz araya giriyoruz. Cânân seni çağırıyoruz o zaman.

## Cânân Arın

Sevgili Arkadaşlar biliyorsunuz Medeni Kanun geçti. Hafif rahatladık. Fakat Medeni Kanun'un geçmesi henüz yürürlük maddesinin geçmesi anlamına gelmiyor. Bu Medeni Kanun ve bizi en yakından ilgilendiren mal rejiminin uygulanması ne zaman başlayacak? Temel soru bu. Bu konu çarşamba günü Meclis'te görüşülecek. Şöyle bir önerimiz vardı: Çarşamba gününe kadar bütün kanallarda, hangi kanal açılırsa açılınsın bu konuyla ilgili bir şeyler görülsün. "Yürürlük maddesini evliliklerin başlangıcından itibaren istiyoruz" talebimiz görülsün. Bu kurultay son derece önemli bir kurultay. Türkiye'nin her yerinden gelen kadınlar olarak burada birleşiyoruz. Onun için kurultay sonunda bir bildirme yayımlayacağız. Fakat Medeni Kanun'un yürürlük maddesiyle ilgili sonuç bildirgesinin içinde arada bir cümle şeklinde geçmemesi ve önemini vurgulamak üzere, şimdi bir metin yazdım. Eğer onaylarsanız bunu hemen Ankara'ya fakslayacağız. Hem bütün basına geçecek (Ankara'da yani yarın veya pazartesi yayımlanmak üzere) hem de daha sonra baş kısmını biraz değiştirip bütün milletvekillerine göndereceğiz. Şimdi izninizle buradaki basın da gitmeden bunu okuyorum. Onun için araya girdim.

"24-25 Kasım 2001 günlerinde Antalya'da gerçekleştirilen IV. Kadın Sığınakları Kurultayı'nda kadın grupları olarak uyarıyoruz. Bir ülkede aynı anda iki Medeni Kanun uygulanamaz. Yürürlük maddesi bugün olduğu gibi kabul edilirse:

1-) Türkiye'de 17 milyon kadın zarar görecektir, görülmeyen emekleri görülmemeye devam edecektir.

2-) Hiçbir koca otuz yıllık evliliğin sonucunda kendi iradesiyle gidip yasal mal rejiminin evliliğin başından itibaren uygulanmasını kabul etmeyeceğinden, anlaşmazlık ve tartışmalar artacaktır.

3-) Çıkan yasanın uygulanması fiilen 75 veya 100 yıl sonraya atılmış olacaktır.

4-) Ayrıca yürürlük maddesi miras hukukunu da yakından ilgilendirdiğinden ve doğrudan doğruya ilgilendirdiğinden yediden yetmişe kadın, erkek, çocuk tüm yurttaşları etkileyecek; eski yasaya tabi olanlar, yeni yasaya tabi olanlar, her iki yasaya birden tabi olanlar diye üç ayrı grup insan meydana gelecektir. Sadece kadınlar ile erkekler arasında değil bunun sonucu olarak da kadınlar ile kadınlar, erkekler ile erkekler arasından da ayrımcılık ve eşitsizlik doğuracaktır. Çünkü eski yasaya tabi olan kadınlar her ikisine birden tabi olan kadınlar mevcut evlilikteki ve ondan sonra yeni yasaya tabi olan kadınlar diye üç ayrı kategoriye tekrar ayrılmış ve bölünmüş olacağız. Erkekler için de aynı şey söz konusu çünkü miras gibi durumlarda, ölümlerde onlar da aynı durumda kalacaklardır.

5-) Hukuk sistemimiz altüst olacak, yargıda tam bir kaos yaşanacaktır. Yani biz bütün yargıçlar ve avukatlar yanımızda iki kanunla dolaşacağız.

Milletvekillerimizi mantığa davet ediyor ve yürürlük maddesinin evliliklerin başlangıcından itibaren uygulanmasına ilişkin önermeleri destekleyerek, bir elle verilenin diğer elle alınmasını engelleyip, son anda kadınları bir kez daha aldatmadan, kanunlara karşı resmi hile yapmadan, yasal mal rejiminin evliliklerin başından itibaren uygulanması yolunda açık oy kullanılmasını talep ediyoruz.” Ne diyorsunuz? (Alkışlar...) O zaman Ankara’ya doğru...

### **Şenal Sarıhan**

Ayrıntı olabilir, ama birkaç şey önereceğim bu metne. Tabii ki bu metnin mutlaka gönderilmesinden yanayım. Birincisi, giriş bölümüne bizim mücadelemizle ve TBMM’nin katkılarıyla tasarının geçmiş olması konusunda olumlu bir cümle koyalım. Onları teşvik etmek için. İkincisi, ikinci bölümde galiba sözleşme sözcüğü yok. Anlaşılır olması için onu eklemekte yarar var.

### **Cânân Arın**

Peki, onu beraber yaparız. Hepinize başarılar diliyorum. Teşekkürler.

### **İnci Hekimoğlu**

Yine basın gitmeden bir küçük şey daha eklemek istiyor, arkadaşımız. Zamanımızı daha az alarak yapmaya çalışacağız. Zaten kurultayın konusu olan sığınaklarla çok ilgili, bir yönetmelik çıktı, biliyorsunuz. Bu yönetmeliğe ilişkin bir imza kampanyası var. Bunun için Nurperi geliyor.

### **Nurperi Sancak.**

Bu metni hepiniz bir şekilde biliyorsunuz, ama burada okunması da çok anlamlı. “Sığınaklara Devlet Engeli. Tam dört yıldır temel konusu sığınaklar olan kurultaylar düzenleyerek, taleplerini devletin bütün kişi ve kurumlarına defalarca aktaran kadın kuruluşlarının bütün uyarı ve eleştirilerine rağmen Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşları Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği 8 Mayıs 2001’de Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe sokuldu. Uluslararası kadın sığınakları ilkelerine aykırı hükümlerle donatılan ve “sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışma yürütme ilkesi” göz ardı edilerek hazırlanan yönetmelik, Avrupa Parlamentosu raporuna göre “en az 3000 sığınak” bulunması gereken Türkiye’de, sığınak sayısını artırmayı sağlayacak önlemler bir yana âdeta var olanları da kapatmayı hedeflemektedir. Demokratik devlet ilkelerine uymayan bu yönetmelikle bağımsız sığınaklar âdeta gözaltına

alınırken, gelişmiş ülkelerde kabul edilmiş sığınak işletme ilkeleri göz ardı edilerek yeni sığınaklar açılmasının da önü kesilmeye çalışılıyor.

Türkiye'nin çeşitli illerinden kadın kuruluşlarının katılımıyla üç yıldır düzenlenen Kadın Sığınakları Kurultayları'nda birinci gündem maddesi olarak konuşulmuş, tartışılmış ve kurultay sonuç bildirgelerinde böyle bir yönetmeliğe neden karşı olduğu ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştı. Sonuç bildirgeleri Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı'na ulaştırıldı. Ayrıca yönetmelik konusunda Ankara'da yapılan özel toplantılara sınırlı imkânlarla her seferinde katılmış, bu konudaki açık görüşlerimiz ilgililere bildirilmişti. Nelere karşıyız? Öncelikle şiddet yaşayan kadınların başvurduğu sığınaklar kadınların konuk olarak geldikleri yerler değil, kendilerinin ve çocuklarının can güvenliğinin sağlanması gereken yerlerdir. Kadınlar konuk olmak için değil canlarını kurtarmak için sığınaklara başvururlar. Şu anda görülüyor ki kadınların on yıllardır şiddete karşı yürüttükleri mücadeleye ve emeğe rağmen yani "kadınlara rağmen" çıkarılan bu yönetmelikle bağımsız kadın sığınaklarının sayısının artmasını engelleyici önlemler alınmış durumdadır.

Türkiye'deki kadın ve şiddet konusundaki ilk çalışmaları yapan iki bağımsız kadın kuruluşunun Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı'nın, maddi sıkıntılar nedeniyle sığınaklarının kapalı olması, şiddete uğrayan binlerce kadın için yaşadıkları şiddetin katlanarak sürmesi ve hatta canlarından olmaları anlamına geliyor. Kadın kuruluşları olarak sığınaklar açmamızın önündeki engeller artırılmıştır.

Yönetmeliğin pek çok maddesinde uluslararası kadın sığınakları yönetimi ilkelerine aykırı hükümler bulunmaktadır. Durumun vahameti aşağıdaki dört maddeden de açıkça anlaşılıyor. 'Madde 10: ...çalışacak personelin tercihen kadın olması' şeklinde belirtilen maddeyle, uluslararası bir ilke olan kadın sığınaklarında sadece kadın personelin çalışacağı ilkesi ihlal edilmektedir. 'Madde 20: ....kuruluşlar her ay hizmetten yararlanan kadın ve çocuklarıyla ilgili istatistiki bilgileri il müdürlüğüne gönderirler' maddesi sığınaklarda kalan kadınlara ait bilgilerin gizliliği ilkesinin açık bir ihlali olarak uluslararası ilkelere kesin aykırılık teşkil etmektedir. Öte yandan ayda bir rapor verme zorunluluğu getirilmesinin son derece kısıtlı olanaklar ve gönüllü emeklerle yürütülen sığınak çalışmalarını bürokrasiye boğmaktan başka bir anlamı yoktur. Dünyada sayısız örneği olan fuhşu meslek edinmiş ya da alkol ve madde bağımlısı ya da enseste maruz kalan birçok kadın kesimi için ayrı sığınaklar açılması ülkemizdeki en önemli ihtiyaçlardan birisidir ve bu sığınakları açmak devletin görevidir. Ne gariptir ki bu görevlerin hatırlanması şöyle dursun bu yönetmelikle bağımsız kadın gruplarının kendi olanaklarıyla bile bu tür sığınaklar açmaları yasaklanmaktadır. En vahimi bu yönetmelikle idarenin eline her fırsatta bağımsız

kadın sığınaklarını kapatma hakkı verilmektedir. Son derece antidemokratik olan bu tür bir denetim ve kapatma yetkisi tüm uluslararası normlara aykırıdır.

Dilerdik ki kadın sığınaklarının kadına yönelik şiddet konusunda uzman olmayan kadrolarla denetlenmesiyle ilgili yönetmelik çıkarmada gösterilen gayretkeşlik canlarını kurtarmaya çalışan binlerce kadın ve onların çocuklarının barınacakları mekânların yani sığınakların sayısının artırılmasında da gösterilmiş olsun. Unutulmamalı ki bu yönetmelik var olduğu sürece kadınlara rağmen ve kadınlara karşı varlığını sürdürecektir. Kadın kuruluşları asli olarak gönüllü kadınların çalışmalarıyla ayakta kalmaktadır. Türkiye şartlarında gönüllü çalışmanın zorlukları böylesi engellemelerle tirpanlanmaktadır.

Bir kez daha bu samimiyetsiz anlayışı ve yıllardır kadına yönelik şiddet konusunda çalışan kadın kuruluşlarını engelleyici zihniyeti protesto ediyoruz. İlgili bakanlığı yönetmeliği derhal değiştirmeye ve eklenecek bir maddeyle yönetmeliğin kamuya ait sığınakların kuruluş ve işleyiş normlarına ilişkin düzenlemeler içerdiği ve bağımsız kadın sığınaklarının Türkiye'deki yasal, mevcut ve uluslararası normlar çerçevesinde kendi iç düzenlemelerine göre açılarak faaliyet yürüteceklerine, gizlilik ve bağımsızlıklarına müdahalede bulunulamayacağına, ilgili tüm devlet birimleri ve yerel yönetimlerin bu ilkelere bağlı kalarak bağımsız kadın sığınaklarına gerekli desteği vermekle yükümlü olduklarını belirtmeye davet ediyoruz.”

### **Süheyla Doğan**

Ve hemen acilen tanıtımlara devam etmek istiyoruz.

Herkese merhaba, ben İstanbul'dan **Dicle Kadın Kültür Merkezi**'nden **Süveyde Uğurlu**. Üç yerde şubemiz var. İzmir bir, İstanbul'da iki şubemiz var. Diyarbakır, Batman ve Van'da da çalışmalarımız var. Tüm arkadaşlara çalışmalarında başarılar diliyorum. Dilerim tüm kadınlar güçlerini bir birine ekleyerek, her şeyin üstesinden gelebilirler.

Merhaba, ben **Makbule Özen**, **Şanlıurfa**'dan katılıyorum. Özür dileyerek birkaç dakikanızı alacağım, çünkü biz yeniyiz, yeni başladık ve kendimizi tanıtmak istiyoruz. Kadın çalışmalarına ilk olarak merkezi Diyarbakır'da bulunan KAMER aracılığıyla katıldık. Kadınların bilinçlendirilmesine yönelik grup toplantılarına katıldık ve buradan yola çıkarak başladık. Bağımsız kadın çalışmalarında yeniyiz, ama şiddete, dayağa, ikinci sınıf vatandaş olarak görülmeye hiç de yabancı değiliz. Günlük yaşantımızda bölgemizin de vermiş olduğu şeyle bunu sürekli yaşadık. Ama yaşamak istemiyoruz. Özellikle Urfa'da kadına bakış açısı çok farklı. İstemediği biriyle evlendirilebilir, “sevdi” diye “namus cinayeti” adı altında kurban edilebilir, kendisine söz hakkı tanınmadan çok kolay babası yanında bir adama satılabilir.

Yaşadığımız bölgede bu sorunlarla mücadele etmenin zorluğunun farkındayız. Karşımıza çıkabilecek güçlüklerin bilincindeyiz. Bu kurultayın bu güçlükleri aşmamızda bize yardımcı olacağına, ilk adım olacağına inanıyoruz. Burada olduğum için çok mutluyum, hepinize teşekkür ediyorum.

Merhaba ben **Yasemin Tarhan. Batman Bağımsız Kadın Grubu** adına burada bulunmaktayım. Biz KAMER'in düzenlemiş olduğu "Kadının İnsan Hakları Bilinç Yükseltme Grup Çalışmaları" sonucu bir araya gelmiş bir grup kadınız. Çalışmalarımıza devam ediyoruz. Sizlerle birlikte olduğum için de ayrıca mutluyum, çok teşekkür ediyorum.

**TÜBAKKOM**, Türkiye Baroları Kadın Hukuku Komisyonları'nın temsilcisiyim. İki yıldır büyük bir aksilik oluyor. Aynı zamana denk geldiği için avukat arkadaşlarımız TÜBAKKOM toplantısına katılmak zorunda kalıyor. Ve geçen sene Karabük'teydi, biz kurultaydayken. Şimdi de İstanbul'da Yürütme Kurulu toplantısı var. O nedenle dönem başkanımız Aysen Erdoğan'ın hepinize sevgilerini, selamlarını getirdim. Ben Ankara avukatıyım, ama yürütme kurulu bu yıl İzmir'de. TÜBAKKOM Yürütme Kurulu adına katılıyorum. Adım **Munise Dayı**.

Hepinize iyi günler diliyorum. Ben **Leyla Coşkun Çınar, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü** genel müdür yardımcısıyım. Eğer zaman verilirse program içinde genel müdürlüğün özellikle yasal bazdaki çalışmalarını ve önümüzdeki dönemde sizlerin de desteğini alarak yapabileceğimiz çok önemli çalışmalarını sizlere sunmak istiyorum. Kurultayın başarılı geçmesini diliyorum. Hepinize sevgiler, saygılar.

Herkese merhaba, ben **Zelal Ayman, İstanbul'dan, Kadınlarla Dayanışma Vakfı**'ndan geliyorum. Bizim vakıf, asıl olarak deprem bölgesinde çalışıyor. İki buçuk yıllık bir vakıf ve direkt kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmayan bir vakıf. Ancak, kadına yönelik şiddetin bizi çok etkileyen ve ezen cinsiyetçi sistemin önemli bir parçası olduğunu düşündüğümüz için buradayım. Herkesi öpüyorum, sevgiler.

**İris Işıl Yılmazoğlu, Antakya Belediyesi Kadın ve Aile Çocuk Eğitim Merkezi** adına katılıyorum. Katılımcı arkadaşlara başarılar diliyorum. Ben bir ufak ayrıntıyı belirtmek istiyorum. Biz Antakya olarak Türkiye'nin tek il kadın belediye başkanına sahibiz. Dilerim ki, diğer seçimlerde diğer illerde de kadın adaylar başkan seçilirler. Teşekkür ederim.

Merhaba, ben **Dilşah Deniz**, İstanbul'dan **Şahmaran Kadın Eli Yardım Projesi** adına katılıyorum. Projemiz eylülde başladı. Özellikle aile içi şiddete ve cinsel şiddete uğramış kadınlara yardım etmeyi düşünüyoruz. Kadınlara hukuki, sosyal, psikolojik ve bir miktar da tıbbi destek vermeye çalışıyoruz. Teşekkür ederim.

Merhabalar, ben **Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği** Antalya Şubesi yönetiminden katılıyorum. **Hoşeda Önal**. Ben size kısaca bizim bir Kadın İmdat Birimimizin bulunduğunu ve tacize ve şiddete uğrayan kadınların buraya telefon açtıkları zaman telefonla hukuksal ve psikolojik yardım alabildiklerini bildirmek istiyorum. Ve bu konuda gönüllü kadınlar varsa bize yardımcı olmalarını istiyoruz. Teşekkür ederim.

## **KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN ÇALIŞMALARI VE BİLGİLENDİRME**

**Süheyla Doğan**

Evet, programımızın bu bölümünde kadına yönelik şiddetle ilgili bilgilendirme bölümümüz var. Öncelikle Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nden Sayın Leyla Coşkun'u açıklamalar yapmak üzere mikrofona davet ediyoruz.

**Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM)**

**Leyla Coşkun Çınar**

Hepinize tekrar iyi günler diliyorum. Bu kurultayın başarılı geçmesini de yürekten diliyorum. Yarınki programa katılamayacağım için genel müdürlüğümün özellikle yasal platformda yaptığı çalışmalar hakkında size bilgi vermeyi önemli gördüm. Tabii buradan edineceğimiz çok güzel deneyimler ve



çalışmalar da olduğunu biliyorum. Öncelikle ben burada sarf edilen iki cümle hakkında görüşlerimi belirtmek istiyorum. Bir arkadaşımız konuşmasında “Batman basında kötü ve hayalet bir şehir olarak anılıyor” dedi. Ben kişisel düşüncemi söyleyeceğim. Batman’ı biz hep Türkiye’nin en güzel şehirlerinden biri olarak biliyor ve duyuyoruz. O nedenle ben sizin bu görüşünüze katılmıyorum. Bize yansımalar kadın intiharları nedeniyle, tabii çok hazin ve üzüntülü gelse de biz Batman’ın en güzel şehirlerimizden biri olduğunu biliyoruz.

Bir de Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nun hazırlamış olduğu yönetmelik üzerine genel müdürlüğümüzün adı geçtiği için cevap vermek istiyorum. Genel müdürlüğümüz bu yönetmelikte her iki tarafın yani ilgili kurum ve gönüllü kadın kuruluşlarını bir uzlaşma zemininde birleştirmek üzere birkaç defa toplantı yaptı. Bu toplantılarda belli metinler ortaya çıktı. Ancak iki toplantıdan sonra bizim çağrılarımıza cevap gelmediği için doğrusu sonucun ne olduğunu biz de takip edemedik ve sonuçta bu yönetmelik çıktı. Ama ben halen yine de bir uzlaşma zemini bulunacağını düşünüyorum.

Şimdi, genel müdürlüğümüzün yaptığı yasal çalışmalar hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum. Biliyorsunuz genel müdürlüğümüz bir koordinasyon kuruluşu, uygulayıcı kuruluş değil. Özellikle yasal çalışmalar üzerine yani Türk yasal mevzuatında var olan kadın erkek eşitsizliğini gidermek üzere gönüllü kadın kuruluşlarıyla birlikte çok önemli çalışmalar yaptı. Bunlardan birincisi Medeni Kanun Tasarısı. Medeni Kanun Tasarısı’nın çalışmalarını biz son beş yıldır kadın kuruluşlarıyla birlikte yürüttük. Adalet bakanına birlikte oluşturduğumuz görüşleri gönderdik. Ve sonuçta Medeni Kanun şu anda kadın erkek eşitliğine bir hayli ulaşmış bir metin haline geldiyse bunda genel müdürlüğümüzle birlikte çalışan gönüllü kadın kuruluşlarının büyük katkısı var. Umuyorum yürürlüğe ilişkin 10. madde yine kadınların talepleri doğrultusunda çıkar, ama biraz zor gözüküyor. Yine de ben “edinilmiş mallara katılma rejimi”nin kabul edilmesinin bile kadınlar açısından önemli bir kazanım olduğunu düşünüyorum.

Türk Ceza Kanunu hakkında öyle zannediyorum ki Şenal Sarıhan size detaylı bir bilgi verecek. Bu konuda kısa bir şey ifade etmek istiyorum. Adalet Bakanlığı Türk Ceza Kanunu Değişiklik Tasarısı’nı hazırladı. Genel müdürlüğümüze gönderdi ve genel müdürlüğümüz yine kadın kuruluşları temsilcileriyle (ki Şenal Sarıhan da bunların içinde) bir çalışma yaptık ve bakanlığa gönderdik. Fakat bakanlık hâlâ tasarı üzerinde görüşmelerini sürdürüyor. Burada dikkat çeken önemli ve iyi bir gelişme var. Özellikle namus cinayetlerini yani töre cinayetlerini teşvik eder nitelikte bir madde olan 462. maddeye tasarıda yer verilmediğini gördük, büyük bir memnuniyetle. Ama diğer maddeler üzerinde, hepinizi bu konuda biraz etkin çalışmaya da davet ediyorum. Önümüzdeki günlerde Türk Ceza Yasa Tasarısı yeniden kamuoyuna açılacak. Bu

tasarının hepimiz tarafından didik didik edilmesi lazım. Yani kadın erkek eşitliği açısından, şiddeti ortadan kaldırıyor ya da teşvik edici yasalar yer alıyor mu, almıyor mu? Bunların incelenmesi açısından genel müdürlüğümüz üstüne düşeni yapacaktır. Sizlerden de gereken desteği her zaman olduğu gibi bekliyoruz.

Bunun sonrasında Medeni Kanun'un kabulünden sonra derhal oluşturulması gereken Aile Mahkemeleri konusu var. Aile Mahkemeleri Kanunu yine gönüllü kadın kuruluşlarının oluşturduğu Gönüllü Kuruluşlar Hukuk Komisyonu'na incelenmişti, ortaya çıkarılmıştı. Ve biz bu kanun üzerinde Adalet Bakanlığı, üniversiteler ve gönüllü kadın kuruluşları temsilcileriyle yine bir çalışma başlatacağız. Adalet Bakanlığı öyle zannediyorum ki bunu önümüzdeki yıl içinde hayata geçirecek ya da yasa olarak teklif edecek.

Benim sizlere sunmak istediğim önemli bir konu var. Bu da Anayasamızın 10. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi. Biliyorsunuz Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni Türkiye 1986'da kabul etti. Bu sözleşmenin Türkiye'de hayata geçirilmesi, uygulanması, izlenmesi genel müdürlüğümüzün görevleri arasında. Ayrıca 1995'te kabul edilen Pekin Eylem Platformu ve Deklarasyonu'nda da şu konu gündeme geldi: Kadınlar için pozitif ayrımcılık veya geçici özel önlemler olarak adlandırılan yeni bir eşitlik anlayışı gündeme geldi. Dolayısıyla bizim Anayasamızda eşitliği açıklayan 10. madde var. Bunu birçok hukukçu yeterli görebilir, ancak bize göre kadın erkek eşitliği açısından yeterli bir madde değil. Biz genel müdürlük olarak bu maddeye yani Anayasa'nın 10. maddesindeki "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin eşittir" fıkrasından sonra gelmek üzere şu ifadenin kanun olarak yasallaşmasını istiyoruz: "Kadın ve erkek eşit haklara sahiptirler, devlet cinsler arası eşitliği sağlamak için olumlu ayrımcılık dahil gereken her türlü önlemi alır" cümlesini ekletmek istiyoruz. Çünkü bu birçok konunun önünü açacaktır. Yani kadınlara ilişkin yapılması gereken her türlü yasanın ya da çabaların önünü açacaktır. Bu nedenle gönüllü kadın kuruluşları olarak sizlerin de burada gerçekten desteğini istiyoruz. Bu kanun tasarısı Meclis'e gitti. Daha doğrusu Sayın Hasan Gemici tarafından Meclis'e sunuldu. Meclis'te bulunan Anayasa Uzlaşma Komisyonu bu maddeyi inceledi. Ancak gerek olmadığına karar vermişler, bunu 10. maddeye eklemeye. Ve biliyorsunuz aileyi ilişkin düzenleme olan 41. maddeye şöyle bir cümle girdi: "...ve eşler arasında eşitliğe dayanır" Türkiye'de aileye ilişkin cümle var ve sonuçta giren şey "...ve eşler arasında eşitliğe dayanır" Şimdi evlilik içindeki eşitlik kadının birey olarak eşitliğine tam olarak vurgulamıyor bunu. Ve bu biliyorsunuz Anayasa'nın Değişiklik 1. Paketi çerçevesinde 17 Ekim tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe girdi. Ama biz halen 10. maddenin kabul edilmesi konusunda, ilave yapılması konusunda ısrarlıyız.

Yine Anayasa'nın 66. maddesinde yabancı eşlerle, erkeklerle evli Türk anadan doğan çocuklar için bir eşitsizlik vardı. Bu yine genel müdürlüğümüzün teklifiyle düzeltildi ve Anayasa'nın 66. maddesinin 2. fıkrası kanundan çıkartıldı.

Aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla çıkartılan 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa bizim gerçekten övünerek dile getirdiğimiz genel müdürlüğümüzün gönüllü kuruluşlarla birlikte oluşturduğu bir kanun. 1998 yılında kabul edildi, ancak uygulamada ortaya çıkan sorunlar nedeniyle kanunda değişiklik yapıldı. Bu arada iki kez hem Adalet Bakanlığı'nın hem de İçişleri Bakanlığı'nın görüşleri alındıktan sonra son olarak bu kanun değişikliği Eylül ayında Başbakanlığa yeniden gönderildi.

Bu arada Meclis'te "Kadın Erkek Eşitliği Daimi Komisyonu" kurulması konusunda bir içtüzük değişikliği teklifini Sayın Hasan Gemici Meclis'e sundu. Ancak bu Anayasa Komisyonu'ndan şu anda geri çekildi. Bu komisyonun kurulması konusunu izliyoruz.

Öte yandan biliyorsunuz kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda yasaların varlığı tek başına yeterli olmuyor. Aynı zamanda yasaları uygulayacak olan bilinç düzeyinin ve toplumun düzeyinin de kadın erkek eşitliği açısından farklılaşması gerekiyor. Ayrıca devletin kadına karşı uygulamalarını izleyecek daha doğrusu her alanda eşitsizliği izleyecek bir de ombusman mekanizması kurulması. Genel müdürlüğümüz bu kanunu inceledi ve sonuçta kadın-erkek eşitliğini izleyen bir ombusmanın da görevli olması konusunda taslakta değişiklik önerdi. Ancak bu henüz bir netlik kazanmadı. Hatta bu konuda biz Ankara'da toplantılar düzenledik. Ancak henüz bu daha Meclis'te yasalaşmamış bir metin. Bu konuda kamuoyu oluşturmak konusunda yine sizlerden destek bekliyoruz.

Bu arada ülke olarak 1986'da yürürlüğe giren Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne çekince koymuştuk. Yine genel müdürlüğümüzün girişimleriyle konulan çekinceler 20 Eylül 1999 tarihinde kaldırıldı. Bunun Türkiye için önemli bir gelişme olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca yine Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne ilişkin olarak bir ihtiyari protokol hazırlandı. Türkiye ihtiyari protokole taraf oldu, imzaladı. 8 Eylül 2000 tarihinde imzalanan bu protokol Meclis komisyonlarından geçti ve son olarak 18 Ekim 2001 tarihinde Meclis Genel Kurul'a sevk edildi. İhtiyari Protokol şunu kapsıyor: Eşitsizliğe uğrayan ya da haksızlığa uğrayan kadınların bireysel ya da onlar adına yapılan şikâyetlerin "Birleşmiş Milletler Kadın Erkek Eşitliği İzleme Komitesi"nin kabul etmesine dair bir prosedür ya da sözleşme bu. Dolayısıyla henüz daha Meclis Genel Kurulu'nda onaylanmadı. Önümüzdeki dönemde onaylanacağını bekliyoruz. Biz genel müdürlük olarak bunları kitap, yayın haline getirdik. Dileyen kuruluşlara genel müdürlüğümüz bunları gönderebilecek.

Evet, ben bu platformla ilgili önemli kanunlardan söz etmek istiyorum. Genel müdürlüğümüzün son günlerde üzerinde önemle çalıştığı ve bu kurultayın gündeminde yer almayan önemli bir kanun veya tasarısını gündeme getirmek istiyorum. “Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu” ile “Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak İşlemler Hakkında Yönetmelik.” Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nun 12. maddesi ile (problemlili olan kanun maddesi bu idi) buna bağlı olarak hazırlanan yönetmeliğin değiştirilmesi için hem İçişleri Bakanlığı’na doğrudan hem de ilgili bakanlıklara yani Adalet, Sağlık, Çalışma, Sosyal Güvenlik bakanlıklarına yazımızı gönderdik. Bu kanunun değişmesi için bu konuyu izliyoruz.

Yine önemli bir tüzük tasarısı var. Ona da dikkatinizi çekmek istiyorum. “Fuhşun Kontrolü ve Fuhşla Bulaşan Hastalıkların Önlenmesine İlişkin Tüzük Tasarısı.” İçişleri ve Sağlık Bakanlığı’nın birlikte çalışmasıyla yürütülen tüzük, iki kere genel müdürlüğümüze görüşe geldi. Bu tüzükte önemli bir düzenleme yapılması gerekiyor, ancak İçişleri Bakanlığı buna ne kadar cevap verecek doğrusu bilemiyoruz. Örneğin, “genel kadın” ifadesi önceki tüzükte “seks işçisi” olarak düzenlenmişti. Fakat yeniden, son gelen taslakta bunu yeniden “genel kadın” ifadesine çevirmişler. Ben detaya girmeyeceği şimdi. Yine bu tüzükte düzeltilmesi gereken önemli bölümler var.

Genel müdürlüğümüzün takip ettiği konulardan bir tanesi de bekâret kontrolleri. Bizim hiçbir yasal mevzuatımızda “bekâret kontrolü yapılacaktır” gibi kesin bir hüküm ve ifade yok. Ancak bir suç unsuru olduğu takdirde kadına karşı, bu suç unsurunun ispatlanması için Ceza Yasası’nda ilgili maddeler var. 1998 yılında hem Adalet Bakanlığı hem de İçişleri Bakanlığı iki ayrı genelge çıkardı. Yani bekâret kontrollerinin hangi koşulda yapılacağı konusunda. Bakanlıkların özellikle mahkeme sürecinde savcılığın izni olmaksızın bekâret kontrolü yapılamayacağı konusunda genelgeleri var. Fakat bu arada biliyorsunuz Sağlık Bakanlığı bir yönetmelik yayımladı. “Sağlık Bakanlığı Sağlık Meslek Liseleri Ödül ve Disiplin Yönetmeliği.” Bu temmuz ayında Resmi Gazete’de yayımlandı ve yürürlüğe girdi. Biz bunun üzerine girişimlerde bulduk. Hem Milli Eğitim Bakanlığı’na hem de Sağlık Bakanlığı’na yazı yazdık. Bunun Anayasa, uluslararası sözleşmeler ve mevcut kanunlarımıza aykırı olduğunu bildirdik. Sayın Hasan Gemici bu konuda bir basın bildirisi yayımladı. Ancak bizim tespit ettiğimiz konu şu: Sağlık Bakanlığı gibi eğitim kurumları olan bakanlıklar Milli Eğitim Bakanlığı’nın var olan yönetmeliğini dikkate alarak bu yönetmeliklerini detaylandırıyorlar. Şu anda Milli Eğitim Bakanlığı bu yönetmeliği değiştirmek üzere bir grup oluşturdu, çalışmalarını yürütüyor. Biz de takip ediyoruz. Eğer Milli Eğitim Bakanlığı bu yönetmeliği değiştirirse Sağlık Bakanlığı da buna paralel olarak yönetmeliğini değiştirecek. Bu biraz keyfi davranış ve yorumlara yol açan bir madde. Ben bunun detaylarını yarın grup

çalışması yapacak arkadaşlara bırakacağım. Bu bilgiler umuyorum sizlere yararlı olur.

Öte yandan TBMM’de “Kadın Erkek Eşitliği Daimi Komisyonu” kurulması hakkında kanun teklifimiz vardı. Bu konuyu da izliyoruz. Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu kurulması çok önemli, çünkü Meclis’e gelen yasaların bir de eşitlik çerçevesinde izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekir, diye düşünüyoruz.

Bu arada Mahalli İdareler Yasa Tasarısı için genel müdürlüğümüz ilgili bakanlığa görüşlerini bildirmişti. Fakat Meclis’ten, bu tasarı İçişleri Bakanlığı tarafından geri çekildi. Ama yine de biz bu kanunu takip ediyoruz. Çünkü yerel yönetimlerin elinde önemli maddi olanaklar var. Bu olanakların kadın sığınmaevleri ve kadınlara yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve gönüllü kadın kuruluşlarının projelerinin desteklenmesi için kullanılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuyu da izliyoruz.

Öte yandan biliyorsunuz töre cinayetleri bizim ülkemizde belli yörelerde hatta büyük şehirlere de taşınmış çok önemli bir insan hakları ihlali konusu. Bu konuda genel müdürlüğümüz bilinçlendirme toplantıları, çalışmaları yapıyor. Dokümanlarını hazırlıyor ve ilgili kuruluşlara gönderiyor. Ki bu konuda Türk Ceza Yasası’nın değişikliğinin izlenmesinin bu konuda önemli gelişme sağlayacağına inanıyoruz. Benim yasal çalışmalar hakkında söyleyeceklerim bu kadar. Sorunuz olursa şu anda cevaplamak isterim. Teşekkür ediyorum.

### **Zelal Ayman**

Leyla Hanım ben Medeni Kanun Tasarısı’nın yasalaşması için çalışan aktivist kadınlardan biriyim. Merak ettiğim şu: Edinilmiş mallara ilişkin çıktı, yürürlük maddesi de çıkacak. KSSGM bu yasanın kadınlara ulaşması konusunda ne yapmayı düşünüyor?

### **Leyla Coşkun Çınar**

Evet, biz bu konuda iki türlü çalışma yapacağız. Bir tanesi, hatta başladık bile, mal rejiminin ne olduğunu, yani bu neyi ifade ediyor, ne anlama geliyor, kadınların ne yapması gerekiyor konusunda bir broşür hazırlatıyoruz. Bu tamamlanacak ve bunu çok sayıda kitap haline getirerek hemen her isteyen kuruluşa ve Türkiye’nin 81 iline ve ilçelerine göndereceğiz. Ayrıca bir de bu yasal mal rejimi dışında Medeni Kanun Aile Hukuku alanında yeni kanun getiriyor, aynı şekilde broşür halinde hazırlayıp isteyen her kuruluşa ya da şahıslara göndereceğiz. Böyle bir düşüncemiz var. Dağıtım esnasında destek alacağız sizden.

### **Zelal Ayman**

Çünkü ben şunu düşünüyorum. Yani kadınların hayatı için “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”nin gerçekten çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu

noktada her ne kadar yürürlük maddesi bu şekilde çıksa da daha önceki “Mal Ayrılığı Rejimi”ni bilmeyen pek çok kadın var. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi’nin kabul edilmesi çok anlamlı, ama kadınlara nasıl ulaştıracağız, nasıl anlatacağız? Bir de bir karmaşa var. Cânân söz etti. Bir sürü kategoride kadın var, her iki yasaya da maruz kalan.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Yok o kadar karışık olmayacak, o kadar endişe etmeyin. Yani bu konuda zaten toplum bilgilendirilince...

### **Zelal Ayman**

Ama nasıl bilgilendireceğiz...

### **Leyla Coşkun Çınar**

Bilgilendirmeyi hem Adalet Bakanlığı yapacak hem de biz yapacağız.

### **Zelal Ayman**

Şunu düşünüyorum: Kısacası bütün kadın kuruluşları ve KSSGM bu yasanın kadınlara anlatılabilmesi için belki bir kampanya yapabilir. Bunu bir öneri olarak düşünüyorum. Kampanyalar yapıp seminerler, konferanslar, atölye çalışmaları biçiminde. Öncelikle her ilde kim varsa, duyarlı kadın gruplarına ulaşıp bir tür eğitim çalışmasıyla mümkün olduğunca çok kadma Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi’ne ilişkin bu yasal rejimi anlatabilmenin bir yolunu bulmalıyız. O yüzden de size özellikle sormak istedim, KSSGM’nin bir planı var mı diye. Çünkü mesele ben buna dahil olmak istiyorum. Kişisel olarak bu konuda çalışmak istiyorum.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Bu öneriniz için teşekkür ediyorum. Biz zaten böyle bir şey düşünüyoruz. Geçtiğimiz yıllarda “2000 Yılı Kadın Toplantıları” başlığı altında Türkiye’nin 81 ilinde ve birçok ilçesinde aynı anda toplantılar yaptık. Eğitim, sağlık, şiddet, yasal çalışmalar ya da kadının hukuki hakları konusunda toplantılardı bunlar. Ama biz bunu Medeni Kanun’a özel olarak yapabiliriz. Öyle sanıyorum ki TÜBAKKOM’la işbirliği yaparak hatta Türkiye Barolar Birliği’yle işbirliği yaparak Türkiye’nin her ilinde ilçesinde çalışabiliriz. Bunun koordinasyonunu biz yaparız.

### **Leziz Onaran**

Kadın-erkek eşitliği anlamında “eşler eşittir” demek, 41. maddede yeterli değil. Burada sadece evli olan kadınlar ve erkekler dahil edilmiş oluyor.

Bekâr olanlar, hiç evlenmemiş olanlar, ayrılanlar dışında kalıyor. Kadın-erkek eşitliğini bir toplumsal cins kavramı bakımından, toplumsal cinsiyet kavramı bakımından ele almak lazım. Eşler dendiği zaman bireye indirgenmiş oluyor. Toplumsal cinsiyetin dışına çıkmış oluyor.

### **Nilgün Geven**

Ben de bu konuda bir şey söylemek istiyorum. Bu konuda Kadının İnsan Hakları Projesi ile, SHÇEK kadın hizmetleri alanında çalışan sosyal hizmet uzmanı psikolog arkadaşlar yeni çıkan Medeni Kanun'la ilgili bilgilendirme çalışması başlattı. Bu pazartesi gününden itibaren eğitim başlıyor.

### **Gülser Kayır**

Avrupa Birliği bildiğiniz gibi 2000-2006 yılları arasında tüm yasalarını kadın-erkek eşitliği bazında değiştirme kararı aldı ve başladı. KSSGM olarak bu konuda bir çalışmaya başladık mı? Ne yapıyoruz?

### **Leyla Coşkun Çınar**

Benim demin size kısa sürede anlatmaya çalıştığım bu yasal düzenlemeler hem ülkemiz açısından kadın erkek eşitliğini bir yandan sağlamak bir yandan da Avrupa Birliği Mevzuatı'na uyum sağlamak amaçlı. Biz Avrupa Birliği çalışmalarına da katılıyoruz. Yani hem "siyasi kriterler" başlığı altında hem "ekonomik kriterler" başlığı altında sürekli izliyoruz. Ve bu çalışmalar sağlıklı yürüyor özellikle yasal mevzuat açısından genel müdürlüğümüz önemli bir işlev yerine getiriyor diye düşünüyorum.

### **Gülser Kayır**

Bunun için özel bir komisyonun kurulması gerektiğini düşünüyorum. Böyle bir çalışmanız olacak mı? Kadın kuruluşlarıyla birlikte bir komisyon oluşturulmalı.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Gönüllü kadın kuruluşları bu konuda bir komisyon oluşturabilirler. Zaten biz Pekin IV. Dünya Kadın Konferansı'ndan sonra, Pekin'in önerdiği bir bölüm vardı, "Hükümetler gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak zorundadır" diye. Eğitim, hukuk, istihdam ve sağlık konularında gönüllü kadın kuruluşları kendileri komisyonlarını oluşturdular ve bizimle işbirliği içinde çalışmalarını yürütüyorlar. Ama böyle bir komisyon kurarlarsa biz elbette işbirliği yaparız, kendilerini bilgilendiririz. Karşılıklı bilgi akışını elbette sağlarız.

### **Hülya Gülbahar**

Ben yine bu bağlamda çok kısa bir şey sormak istiyorum. Gönüllü kadın kuruluşları diyoruz, ama biz Ankara dışındaki kadın kuruluşları ne yasa

tasarılarına ulaşabiliyoruz ne ön çalışmalara ulaşabiliyoruz ne komisyon çalışmalarına katılabiliyoruz. Çok büyük uğraşlardan sonra ve çok geç kalmış olarak bunlara ulaşabiliyoruz. Aslında KSSGM bu anlamda Ankara dışındaki bütün kadın kuruluşlarıyla iletişim kurabilmenin mekanizmasını yaratmalı ya bölge teşkilatları yoluyla ya da en azından yayınlarını buralara ulaştırmalı.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Yayınlarımızı bizden talep eden her kuruluşa gönderiyoruz. Üstelik bunlar ücretsiz yayınlar.

### **Hülya Gülbahar**

Ama ne olup bittiğini bilmediğimiz zaman neyi talep edeceğimizi de bilemiyoruz. Mesela Ceza Kanunu Tasarısı yok.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Adalet Bakanlığı ilk tasarımı gönderdi. Üzerinde çalışmayı yaptık çok kısa süre sonra durduruldu. Yeni bir tasarı şu anda hazırlanıyor. Daha kamuoyuna açılmadı.

### **Hülya Gülbahar**

Örneğin, Aile Mahkemeleri kuruluşuyla ilgili tasarı kadın kuruluşlarına iletilmedi.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Aile Mahkemeleri'nin kuruluşuna ilişkin tasarının Ankara'da bulunan Gönüllü Kadın Kuruluşları Hukuk Komisyonu tarafından ilk hazırlığı yapıldı. Ve biz tabii Ankara dışına açılmamız çok mümkün olamadığı için... Böyle bir mekanizmanın nasıl oluşturulabileceği konusunu düşünebiliriz. Örneğin biz şimdi TÜBAKKOM'la daha sık ilişki içine girdik. TÜBAKKOM aracılığıyla bu tasarımı sizlerden görüş almak üzere gönderebiliriz. Bu konuda TÜBAKKOM aracı olabilir.

### **Hülya Gülbahar**

Aslında bu konuda şöyle bir şey yapabiliriz. Bizim Kadın Kurultayı E-grubumuz var Yaklaşık 66 tane kadın grubu üye. Bu kurultaya otuzun üzerinde kadın grubu Türkiye'nin değişik yerlerinden katılıyor. Biz size adreslerini, telefonlarını, e-maillerini iletelim. Sizler de bu tür çalışmaları e-maile, postayla bu kuruluşların her birine ayrı ayrı iletibilirseniz, böylece Mardin Kızıltepe'den, İstanbul Ümraniye'ye kadar bu haberleşme ve iletişimi daha hızlı sağlamış oluruz, diye önerelim biz buradan.



### **Leyla Coşkun Çınar**

Tabii genel müdürlüğümüzün ayrı ayrı da göndermesi çok mümkün değil. Çünkü genel müdürlüğümüz halen yasası çıkmamış, parlamentoda bekleyen, sekiz yıldır kanunu olmayan ve odacısı, kapıcısı, şoförü de dahil yirmi beş kişiyle çalışan bir kuruluş.

### **Hülya Gülbahar**

Ama o zaman biz adreslere gönderdiğimiz dilekçeye her biri için birkaç tane pul ekleyelim.

### **Leyla Coşkun Çınar**

İşte onu yapacak personel de olmadığı için... Böyle bir sıkıntımız var. Ama e-mail adreslerine bunun gönderilmesi çok daha kolay. Bize e-maillerinizi ulaştırırsanız zaten bunu otomatik olarak size iletebiliriz.

### **Tülin Sertdemir**

Aslında sanıyorum ki bu konu TÜBAKKOM üzerinden e-postadan da hepimize ulaşabilir. Böyle bir organizasyonu biz de yapabiliriz. Yeter ki birimize ulaşsın ve oradan hepimize anında ulaşabilir.

### **Leyla Coşkun Çınar**

Zaten TÜBAKKOM Dönem Sözcülüğü üzerinden, (şu anda İzmir'de dönem sözcülüğü) en son bir yasa çalışmasını öyle yaptık. Ayşen Hanım'a gönderdik, Ayşen Hanım bunu bütün barolara gönderdi. Ve onun üzerine oluşturulan görüş genel müdürlüğümüze geldi. Aslında biz bu ağı hiç başlatmadık değil, başlattık çok yakın tarihte.

### **Munise Dayı**

TÜBAKKOM, KSSGM'nin bir komisyonu tarzında çalışıyor diyebilirim. Çünkü Leyla Hanım'ın da söylediği gibi birçok konuda TÜBAKKOM'a fikir soruldu. Ve TÜBAKKOM namus cinayetlerinden tutun da bekâret kontrolü konusunda çıkarılan yönetmeliğe kadar her konudaki fikrini tüm barolarla bağlantı kurup KSSGM'ye iletti.

### **Şenal Sarıhan**

Leyla Hanım'ın konuşmasının ardından hemen bir öneriyi arkadaşlarımla paylaşmak istiyorum. Bugün ve yarın yapacağımız çalışmamızın sonuç bildirgesinde yer alması istemiyle biz Ankara'da KSSGM'yle gerçekten çok iyi bir iletişim içindeyiz. Diğer merkezlerle iletişimdeki zayıflığın en önemli nedeni bu genel müdürlüğün biraz önce Sayın Leyla Hanım'ın da ifade ettikleri gibi hâlâ bir yasanın, teşkilat yasanın çıkmamış olması. Bugünlerde

Ankara'da KSSGM'nin lağv edilmesi ya da Çalışma Bakanlığı'na bağlanması gibi olasılıklar konuşuluyor. Bu nedenle KSSGM bizim için son derece önemli bir müdürlüktür. Gönüllü ya da demokratik kitle örgütlerinin iyi iletişimi, özellikle Medeni Yasa çalışmasında çok önemli bir örnek biçimde görülmüştür. Uygun görüyorsanız KSSGM'nin teşkilat yasasının bir an önce çıkarılması konusunu sonuç bildirmemize de ekleyelim diye öneriyorum. Teşekkür ederim.

### **Süheyla Doğan**

Bizim bundan sonraki talebimiz, artık düzenli ilişkilerin ve iletişim ağının sağlanması. Buradan böyle bir öneri çıkıyor demek ki. Biz kadın kuruluşları olarak KSSGM'ye "sizinle düzenli bir iletişim ağı kuralım" diye öneceğiz. Şimdi Medeni Yasa ile ilgili Cânân Arın'ı davet etmek istiyorum.

## **YENİ MEDENİ KANUN'UN YAŞAMIMIZA GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLER**

### **Cânân Arın**

Önce Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın üyesi olarak da, ama dışardan da büyük teşekkürlerimi ediyor. Bu kadar kadın kuruluşunun bir araya gelmesini, şu heyecanı sağladığı, bu ilk kurultayların çıkış fikrini ortaya atıp, bunu yaptığı için hakikaten çok teşekkür ediyorum, çok heyecanlanıyorum. Bu kadar kadın kuruluşunun hep birlikte olmasının heyecanını galiba orada çalışanlara borçluyuz. Tekrar teşekkür ediyorum. Ondan sonra Leyla Hanım'a bizi bilgilendirdiği için çok teşekkür ediyorum. Çünkü mesela, bir Anayasa geçti, ama biz Medeni Kanun'a o kadar odaklandık ki, Anayasa ne oldu, ne bitti hiçbir haberimiz yoktu. Ama bunda da hepimizin emeği gerekiyor. Kendi gündemlerimizi belirleme şansına sahip değiliz. Hükümet bir şey dayatıyor. Hep beraber onun peşinden koşuyoruz. Bir bekâret kontrolü diyor kendimizi kaybediyoruz, çünkü hep onların yaptıklarını temizlemekle meşgulüz. Tabii bu arada şunu da söyleyeceğim. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün varlık sebebi işte bu kadın hareketidir, 1980'lerden bu yana gelen kadın hareketidir. Bu kurultaylardan çıkan bütün kararlar doğrultusunda, mesela, 4320 Sayılı Kanun'un nasıl olması gerektiği ilk defa bu kurultayların sonuç bildirgesinde çıkmıştır. Ondan sonra TÜBAKKOM bizim metnimizi aldı, ama hiç atıf yapmadan oraya geçirdi. Arkasından KSSGM'ye gitti. Yani malzemeyi biz hazırlıyoruz, biz veriyoruz, onlar bizim bir uzantımız olarak, sözümüz olarak oradalar.

KSSGM'nin teşkilat yasasının derhal ve mutlaka çıkması gerekiyor. Bütün Kurultay Sonuç Bildirgelerinde KSSGM'nin teşkilat yasasının mutlaka çıkması gerektiği yazılıdır. Bakarsanız bildirelere, görürsünüz. Burada da

yeniden yazılacaktır, vurgulanacaktır tabii ki. Şimdi bir iki noktaya daha değinip ondan sonra Medeni Kanun'a geçeceğim. Mesale "Kadın Erkek Eşitliği Daimi Komisyonu" fikri KA-DER'den çıkmıştır. KA-DER bunu gündeme getirmiştir. KA-DER aracılığıyla, mesela CHP'li milletvekilleri kendilerine mal edip kendi önerileri gibi götürmüşlerdir. Bunu öneren, bu fikri getiren KA-DER'dir. Ayrıca bekâret kontrolüyle ilgili Sağlık Bakanlığı'nın yönetmeliğinde İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi Danıştay'da iptal davası açtı. Bu bilgilendirmeyi de yapmak zorundayım. Bu sadece yazışmalar çerçevesinde giden bir şey değil. Somut bir iş yaptık, ama söyledikleri çok doğru bu işin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan düzeltilmesi gerekiyor.

Şimdi gelelim Medeni Kanun'a. Medeni Kanun dediğimiz zaman hepimiz çok iyi biliyorsunuz ki Medeni Kanun'da ne ipotek meselesi ne gayrimenkul alım satımıyla biz doğrudan doğruya ilgili değiliz. Medeni Kanun'dan bizim kastettiğimiz temel aile hukukudur. Çünkü Anayasa'nın 10. maddesinde her ne kadar kadın ve erkeğin kanun önünde eşit olduğu bildirilse de, kanuni eşitsizliğin açıkça yer aldığı yegâne yer, evli kadın ve erkeğin arasındaki eşitsizliğin açıkça yer aldığı ve Anayasa'nın ve bütün uluslararası metinlerin açıkça ihlal edildiği tek kitap Aile Hukuku kitabıdır. Onun için biz genel olarak Medeni Kanun dediğimiz zaman Aile Hukuku'nu kastediyoruz.

Birçoğunuz belki olayları izledi. En son "edinilmiş mallara katılma rejimi" de tehlikeye girdi. Meclis'ten o da çıkmayacaktı. Neden "edinilmiş mallara katılma rejimi"ni benimsiyoruz, tekrar anlatmayacağım. Çünkü evli kadınların ve erkeklerin eşitliğinin ve kadının görünmeyen emeğinin gerçekten görünür kılınmasının en önemli maddesiydi bu. Onun için çok destekledik. Az daha o da kayboluyordu. En sonunda baktık ki neredeyse kazandığımızı sandığımız hakların hepsi gitmek üzere yoğun bir kampanya yaptık. Kadın grupları olarak Meclis'e gittik. Meclis'te bütün parti grup başkan vekilleriyle teker teker görüştük. Bizimle konuşmasının hemen arkasından Saadet Partisi'nin Sözcüsü Yasin Hatipoğlu Meclis'te kadınların aleyhine bir konuşma yaptı. Hemen birkaç saat önce de bizimle görüşmüştü. Onun dışında bütün partilerin grup başkan vekilleri bizi desteklediklerini söylediler. Ama Anap'lı Beyhan Aslan "herkes söz verebilir, ama aşağıda nasıl oy kullanacakları önemlidir" dedi. Çok doğru, herkes çok iyiydi, ama aşağı indikleri zaman her şey değişti. Acı olan, belki trajikomik olan Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'ün tutumu idi. Çünkü Medeni Kanun'da "edinilmiş mallara katılma rejimi" çıkartılacağı zaman bizzat mesela ben telefonda onunla konuşanlardan biriydim. Kadınların desteğine çok önem veriyordu, bizi çok önemsiyordu. Ama ondan sonra Hülyalar yürürlük maddesiyle ilgili konuşmaya gittiklerinde Hülya'nın deyimiyle "Bütün kapıları kapatmış, duvar gibi, sanki bir duvara top atıyorsunuz geri geliyor gibi." Ve neredeyse adalet bakanı ile kadınlar arasında bir inatlaşma haline geldi. Ki buna inanmak mümkün değil. Bu konuda en fazla ısrarlı olan MHP'ydi. MHP

bile en sonunda “tamam” dedi. “Eğer diğer partiler zorluk çıkartmazlarsa, biz de zorluk çıkartmayacağız, biz bu yürürlük maddesinin evliliğin başlangıcından bu yana olmasını kabul edeceğiz” dedi. Ama adalet bakanı bize karşı arkadaşlar! Buna inanmak mümkün değil! Yani birincisi adalet bakanı bize karşı, ikincisi Kadından Sorumlu Devlet Bakanımız Sayın Hasan Gemici ağzını açıp bu konuda tek kelime söyledi mi? Bilmiyorum ben duymadım.

### **Hülya Gülbahar**

Gerçekten ilk günlerde bir basın açıklaması yaptı. “10. madde yanlış olacaktır kadınların istediği gibi olmalıdır” dedi. Gazetelerde yayımlandı. Ama artı bir şey yapabiliirdi. Kendileri hükümet ortağı, belki kadınlar adına bir arabuluculuk yapmak üzere hükümet partileri ve muhalefet partileriyle görüşmeler yapabiliirdi. Biz bunu beklerdik.

### **Cânân Arın**

Şimdi tekrar Medeni Kanun’un getirdiği değişikliklere gelmek istiyorum. Bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 10. maddesi kadın ve erkeklerin yasalar önünde eşit olduklarını belirtir. Buna rağmen söz konusu eşitliğin yasal olarak resmen bozulduğu en önemli yer Medeni Kanun’un “Aile Hukuku” bölümü idi. Şimdi yeni yasa ile bu yasal eşitsizlik büyük ölçüde giderildi.

Yeni Medeni Kanun’un “Aile Hukuku” kitabının Türkiye’de yaşayan, Türkiyeli kadın ve erkeklerin yaşamına getirdiği değişiklikleri şöylece sıralayabiliriz:

Evlenme yaşı değişti. Bu son derece önemli. Biliyorsunuz Türk Medeni Kanunumuzda kadın ve erkekler için farklı evlenme yaşları getiriliyordu. Bunlardan kadınlar için on beş yaş, erkekler için on yedi yaşın doldurulmasıydı. Hâkimin özel izniyle on dört yaşını doldurmuş bir kız çocuğunun ve on altı yaşını doldurmuş bir erkek çocuğunun evlenmesi mümkündü. Şimdi artık kadın ve erkek farkı kalmadan bütün gençler on yedi yaşını doldurdıkları zaman evlenebilirler.

Burada ufak bir değinme yapmadan geçemeyeceğim. Türkiye’nin taraf olduğu “Çocuk Hakları Sözleşmesi”nde bazı istisnalar dışında insanların on sekiz yaşını dolduruncaya kadar “çocuk” sayılacağını belirtiyor. Ayrıca on sekiz yaşını doldurmayanlara hukuki işlem yapma ehliyeti tanınmadığına göre evlilik herhangi hukuki bir işlemde daha mı basit veya değersizdir ki, on yedi yaşını doldurmanın evlilik için yeterli olduğuna karar verilmiştir. 126. madde küçüğün “yasal temsilcisinin izni olmadan evlenemeyeceğini” söylemektedir. O zaman on yedi yaşını doldurmuş, ama on sekizini doldurmamış biri hâlâ küçük olduğuna göre “yasal temsilcisinin izni olmadan evlenemez” demektir.

Olağanüstü durumlarda pek önemli bir neden varsa yargıç on altı yaşını doldurmuş kadın veya erkeğin evlenmesine izin verebilir. “Olanak bulunduğca karardan önce anne ve baba veya vasi dinlenir.” Burada da bir değişiklik var. Eski kanunda olağanüstü durumlarda on beş yaşını doldurmuş bir erkeğin ve on dört yaşını doldurmuş bir kadının evlenmesine izin verilebiliyordu. Ancak yargıç karardan önce anne ve baba veya vasinin dinlenmesinin “şart” olduğunu yazmaktaydı. Oysa yeni yasada anne ve baba veya vasinin “olanak bulunduğca” dinlenebileceğini söylüyor. Yani yargıç “olanak yoktu, dinleyemedim ve izni verdim” diyebilir.

Evlenme başvurusu ve töreni için taraflar artık içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvurarak evlenme isteklerini bildireceklerdir.

Boşanma nedenlerindeki “cana kast ve pek fena muamele”ye onur kırıcı davranış da eklendi. Bu da artık boşanma sebebi olacak. Boşanma nedenlerinden biri olan “terk”in koşulları değişmiştir.

En önemli değişikliklerden biri “boşanma davasının açılacağı yer” konusunda yapılan değişikliktir. Eskiden boşanma davası ya tarafların son altı ayda birlikte oturdukları yer mahkemesinde veya davacının ikametgâh mahkemesinde açılırdı. Evli kadının ikametgâhının kocasının ikametgâhı olması nedeniyle de davanın her halükârda kocanın yerleşim yerinde açılması gerekirdi. Oysa şimdi, yine tarafların son altı aydır birlikte oturdukları yer mahkemesi yetkilidir. Ama davayı kim açıyorsa onun oturduğu yer mahkemesi de yetkili kılınmıştır.

Boşanan kadın evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Yani evlenmeden önce bir önceki eşinin soyadını taşıyorsa yine ona döner, ama yargıçtan bekârlık soyadını taşımasına izin vermesini isteyebilir. Ayrıca yargıcın izniyle boşandığı kocasının soyadını taşımaya devam da edebilir.

Önemli yeniliklerden biri de eskiden erkeğin kadından nafaka isteyebilmesi için kadının refah içinde olması gerekirken, şimdi boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, daha çok kusurlu değilse diğerinden nafaka talep edebilir. Yani artık erkekler de belirtilen koşullar varsa kadından nafaka isteyebilecek.

Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında yetkili mahkeme nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesidir. Bu da son derece olumlu ve iyi bir değişiklik.

Bir diğer değişiklik evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden doğan dava haklarının boşanmanın kesinleşmesinden itibaren bir yılla sınırlandırılmış olmasıdır. Yani mesela manevi tazminat davalarını çok zor açabiliyorduk, bir yılla sınırlandırılmış vaziyete. Bir yıl geçtikten sonra “geçmiş olsun” artık bu konula ilgili dava açmak mümkün değil.

Bir yenilik de şü: Boşanma davası devam ederken davacı ölü ve sağ kalan tarafın mirasçıları, davaya devam ederek, davalının kusurunu ispat ederlerse davalı davacının mirasçısı olamayacak.

Gelelim ünlü "riyaset" sorununa. Artık evliliklerde "reis" yok. Evlilik birliğinin reisi olmadığı için buna bağlı olarak oturulacak evin seçiminde, evlilik birliğinin yönetiminde beraberce hak sahibidirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar. Eşlerden her biri evlilik birliğini temsil edebilir. Temsil yetkisi yargıç kararıyla kaldırılabilir.

Ev dışında kadının çalışması meselesinde hepimizin hatırlayacağı gibi evli kadının ev dışında çalışması, mevcut kanunumuzda kocanın iznine bağlıydı. Ve bu Anayasa Mahkemesi tarafından 1990 yılında iptal edilmişti. 1992 yılında da Resmi Gazetede yayımlandı. Yani 1992 yılından beri evli kadınlar ev dışında çalışabilmek için kocalarının iznini almak zorunda değiller. Yeni kanunda böyle bir izne ihtiyacı olmadığı belirtilip hemen arkasından bir madde eklenmiş. Diyorlar ki "Ancak meslek ve iş seçilmesinde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde bulundurulur" Bu şu demek: Bilmiyorum kaç tane kadın "Kocamın bilmem hangi işte çalışması, benim evlilik birliğimin huzurunu bozuyor" diye, dava açacak. Ama erkek, mahkemeye gidecek ve diyecek ki "Karım çalışıyor, ev dışında çalışıyor, çocuğa bakılmıyor, ev ihmal ediliyor, dolayısıyla evlilik birliğinin huzuru bozuluyor, karımın çalışması engellensin." Bu ona kapı açan bir maddedir. Böylece evli kadının ev dışında çalışması yeniden sorun olabilecektir.

Güzel bir değişiklik de 194. maddeyle getirilmiştir. Eşlerden biri diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Rızası sağlanmayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. Bu çok güzel bir madde. Dolayısıyla boşanma davaları söz konusu olduğunda kira sözleşmesi eğer erkekle yapılmışsa, erkek kira sözleşmesini kendi başına feshedip kadının sokakta kalmasını artık sağlayamayacak.

Burada yine bana göre olağanüstü olan ilk defa kadının ev içi emeğinden bahsediliyor. Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. Eşin ev işleri görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. Bizim görünmeyen emeğimizin ilk defa burada sözü ediliyor. İzleyen maddede "Ayrı yaşam hakkının doğması ve birlikte yaşamaya ara verilmesi durumunda yargıç, "eşlerden birinin istemi üzerine birini diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemler alır" diyor.

Şimdi, asıl tartışmaların odağı olan mal rejimlerine geliyoruz. Şu anda yeni Medeni Kanun'da dört tane mal rejimi öngörülüyor.

1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (yasal rejim)
2. Mal Ayrılığı Rejimi (bugünkü veya eski yasal rejim)
3. Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi
4. Mal Ortaklığı Rejimi.

İnsanlar evlenirken bu rejimlerden bir tanesini seçmekte serbesttir. Ya bunu noterde yapacaklardır, gidip noterde resen bir senet düzenleyecekler veya kendi aralarında yapıp, notere onaylatacaklar veya evlendirme memurunun önünde yazılı olarak yapacaklardır. Yani illa da yasal rejime tabi olmak diye bir zorunluluk yoktur. Diğerlerinden birini seçebilirler ama seçmedikleri takdirde yasal rejim, “edinilmiş mallara katılma rejimi”dir. Ve edinilmiş mallara katılma rejimi ilk defa kadının ev içinde görünmeyen emeğini somutlaştırarak gösteriyor. Evlilik birliğine parasal bir katkı gibi göz önünde bulundurup, mal paylaşılmasında bu dikkate alınmıyor. Boşanmaya veya mirasa lüzum kalmadan kadın ilk defa “Ben de bu evde çalışıyorum, benim katkımın bir değeri var” diyebilecek. Yani adam “Parayı ben kazanıyorum, senin hiçbir şey yaptığın yok, çocuk bakıyorsun, bu da nedir ki?” diyemeyecek. Kadın böylece kendisini daha güvende ve eşit hissedecek. Bunun için bu değişiklik çok önemli.

Önemli değişikliklerden bir tanesi de çocuklu evliler evlat edinmiyorlardı, artık kendi çocukları olan evliler de her iki eşin birlikte kabulüyle evlat edinebilecekler. 30 yaşını doldurmuş ve evlenmemiş bir insan da tek başına evlat edinebilecek, bu da çok önemli.

Miras konusunda da “edinilmiş mallara katılma rejimi”yle birlikte şöyle bir değişiklik söz konusu: Sağ kalan eş, önce edinilmiş mallara katılma rejimine göre yapılacak paylaştırmadan mirasın yarısını alacaklar. Ondandı sonra kalan diğer yarısı da eğer sağ kalan eş, çocuklarla birlikte mirasçıysa kalan yarının dörtte birini yine sağ kalan eş alacak. Böylelikle pratik olarak sağ kalan eşin dört bölü üç pay alması söz konusu. Orandı kalan dört bölü bir de diğer çocuklar arasında eşit olarak paylaşılacak. Daha başka şeyler de var, ama daha fazla ayrıntıya girmek istemiyorum. Şimdi artık “Yürürlük Maddesi”nin hakkaniyete uygun olarak evliliklerin başından itibaren geçerli olmasını diliyorum. Teşekkür ederim.

## **KADINLARA YÖNELİK HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ (CEDAW) EK İHTİYARİ PROTOKOLÜ**

### **Süheyla Doğan**

Sevgili Cânân'a çok teşekkür ediyoruz. Şimdi, Ela'nın sunuşunu alacağız. Bu bölümde artık ilave bilgi ve soru alamıyoruz. Sevgili Ela'yı CEDAW İhtiyari Protokol'le ilgili sunuşunu yapması için davet ediyoruz

## Ela Anıl

Herkese merhaba! Önce IV. Kurultay'ın organize edilmesinde emeği ve katkısı geçen herkese teşekkür ediyorum. Leyla Hanım da biraz bahsetti, ben biraz ayrıntılı bahsedeceğim. Her yerde CEDAW diye sözü geçen Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokolü hakkında burada kısaca bilgi vermeye çalışacağım.

1990'ların başından itibaren uluslararası kadın hareketinin çabalarıyla hızlanan bir süreç var. Bu süreç 1976-1985 yılları arasındaki dönemin Birleşmiş Milletler tarafından "Kadının İnsan Hakları 10 Yılı" ilan edilmesiyle başladı. 90'lardan beri hızlanan sürecin içindeki en önemli kazanımlardan biri de 1979 yılında Birleşmiş Milletler'in, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni kabul etmesi ve üye devletlere imzaya açmasıdır. 1981'de yürürlüğe giren sözleşme, geçtiğimiz mayıs ayı itibarıyla 168 ülke tarafından yani Birleşmiş Milletler'in üçte ikisinden fazlası tarafından imzalanmış bulunmaktadır. Türkiye hükümeti de bu sözleşmeye 1985 yılında imza atmıştır.

Sözleşmeyle ilgili birkaç önemli nokta var. CEDAW'ın ortaya çıkışı sebebi diğer uluslararası sözleşmelerin kadınların gereksinimlerine hitap etmemesi ve kadınlarla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmamasıdır.

Çok önemli bir ikinci nokta diğer Birleşmiş Milletler belgelerinden farklı olarak mesela Dünya Kadın Konferansları Sonuç Bildirgeleri'nden farklı olarak, uluslararası sözleşmelerin, imzalayan devletleri bağlayıcı nitelikte olmasıdır. Yani sözleşmenin hükümleri, ulusal yasalardan üstündür ve devletler kendi yasal sistemlerini sözleşmenin hükümlerine uygun hale getirmek zorundadırlar. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, kadının insan haklarının korunması ve tanıtılması için uluslararası platformda kabul edilen bir normu tanımlıyor ve kadınların ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hayata katılım ve katkılarının gerçekleşebilmesi için bir gelişme çerçevesi oluşturuyor.

Sözleşme, kadın-erkek eşitliği ilkesini kendi yasal sistemlerine entegre etmelerine ve kadınlara karşı ayrımcılığa yol açan tüm yasaları ortadan kaldırmalarını şart koşuyor. Ancak sözleşmenin devletlere verdiği yükümlülükler sadece yasal düzenlemelerle sınırlı değil. Sözleşmenin ikinci maddesinde, hükümetlerin kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasa, yönetmelik, âdet ve uygulamaları değiştirmek için yasal düzenlemeler de dahil gereken bütün önlemleri almalarını öngörüyor. Yine buna bağlı olarak sözleşme, taraf devletlere bütün diğer kişi, örgüt veya kuruluşların kadınlara karşı ayrımcılık yapmasını engellemekle de yükümlü kılıyor. Önemli bir diğer nokta da bütün önlemler fikrinin, kadın-erkek eşitliğinin fiilen sağlanması, gerçek hayatta yaşanması yani kadın ve erkekler arasında fırsat ve uygulama eşitliğinin sağlanması için, hükümeti geçici özel önlemler almakla da yükümlü kılıyor.



CEDAW'ı imzalayan devletler, her dört yılda bir Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne rapor vermek zorundalar. Ayrıca komite, (bu bağımsız kadın örgütleri açısından önemli) incelenen ülkelerdeki sivil örgütlerden de kadınların durumu ve kritik sorunları için bağımsız bilgi akışı talep ediyor. Türkiye sözleşmeyi imzaladığında yasalarında kadın-erkek eşitliğine aykırı öğeler olduğu için Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 9., 15., 16. ve 29. maddelerine çekince koyarak imzalamak zorunda kaldı. Bir ülkenin CEDAW'a çekince koyması ne demek? "Ben şu anda bu sözleşmenin şartlarını yerine getiremiyorum, ama en kısa zamanda yerine getirmek için elimden geleni yapacağım" demek. Türkiye CEDAW'ı 1985'te imzaladı, bizim Medeni Kanunumuz iki gün önce çıktı. Elinden geleni ne kadar hızlı bir şekilde yaptığını görebiliyoruz. Çekinceleri Medeni Kanun çalışmalarını öne sürerek. 1999 yılında kaldırdı Tabii iki gün önce kabul edilen yeni Medeni Kanun'un kadın ve erkeğin aile içindeki, hak ve görevlerini düzenleyen bölümlerindeki değişikliklerin hepsinin sözleşmenin ruhuna uygun kadın-erkek eşitliğini sağlamak üzere atılmış, yeterli adımlar olup olmadığını da tartışmaya devam etmemiz gerekiyor.

CEDAW'ın başka ülkelerde nasıl kullanıldığına dair küçük bir örnek vermek istiyorum. Örneğin, 1991'de Kolombiya'da yeni anayasa düzenleniyordu, anayasal değişiklikler yapılıyordu ve bağımsız kadın örgütlerinin oluşturduğu bir komite CEDAW'ın 16. maddesine dayanarak Anayasa'nın 42. maddesine şunu soktu: Şu anda Kolombiya Anayasası devleti aile içi şiddetin her türünü cezalandırmakla yükümlü kılıyor. Bu kadar çok devlet tarafından onay görmüş ve kabul edilmiş bir uluslararası sözleşme olmasına rağmen tahmin edebileceğiniz gibi aradan geçen 20 yıl içinde birçok devlet bu sözleşmeyle kadınlara verdikleri sözleri tutmadılar. Uluslararası kadın hareketinin çabaları sonunda ve bu gerçeğin ışığında 1999 Ekimi'nde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu sözleşmeye ek olarak "Seçmeli Protokol" adında bir belgeyi kabul etti ve üye ülkelerin onayına sundu. "İhtiyari Protokol" olarak da bilinen bu belge haklarının ihlal edildiğini ve kendi hukuk sistemi çerçevesinde olumlu bir sonuç elde edilmediğini düşünen kadınlara Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne doğrudan başvurma yolunu açmıştı. İç hukuk yollarının tükenmesi veya çok zaman alması durumunda yapılabilen bireysel başvuruların açık ve temellere dayalı olması sözleşme hükümlerine uygun olması gerekmektedir. Buna benzer bir uygulama Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurulardır.

İhtiyari protokol oldukça kısa bir süre önce Aralık 2000'de yürürlüğe girdi. Çünkü, sözleşmenin yürürlüğe girmesi için en az 10 ülkenin hem onaylamış hem de imzalamış olması gerekiyordu. Henüz pratik olarak gerçekleşmiş bir örnek yok, nasıl kullanılabilineceğine dair.

Protokolün bir ülkede geçerli olabilmesi için bazı şartlar var. Üye devletin önce Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni imzalaması sonra onaylaması ondan sonra da İhtiyari Protokol'ü imzalaması ve sonra onaylaması gerekiyor. İhtiyari Protokol'ü şu ana kadar 68 ülke imzaladı ve Azerbeycan'dan Fransa'ya, Bangladeş'ten Bolivya'ya 27 ülke onayladı. Türkiye protokolü 8 Eylül 2000'de imzaladı, fakat henüz onaylamadı. Türkiye protokolü onayladığı takdirde, örneğin evlilik içi tecavüze maruz kalan kadınlar Türkiye'de haklarını arayamadıkları için direkt olarak komiteye başvurabilecekler. Ve taraf devlet komiteye altı ay içinde söz konusu insan hakkı ihlali için ne gibi önlemler aldığı konusunda rapor vermek zorunda. Şu anda aralarında benim geldiğim Kadının İnsan Hakları Projesi'nin de bulunduğu birçok bağımsız örgüt, KSSGM'nin de işbirliğiyle İhtiyari Protokol'ün bir an önce TBMM gündemine alınarak onaylanması ve iç hukukta gerekli düzenlemelerin yapılması için çalışmalarını sürdürüyor. Ben bir kere daha burada sizlere İhtiyari Protokol'ün Meclis tarafından onaylandığı takdirde, Türkiye'de kadın hareketi için çok önemli bir araç olacağını hatırlatmak istiyorum. Hepinizi zaten sürmekte olan çabalarımızı artırmaya davet ediyorum. Size dağıtılan dosyalarda bizim birkaç hafta önce Meclis'e, milletvekillerine, Meclis başkanına, bakanlıklara yolladığımız bir mektup bulunmakta. Mümkünse bu metni değiştirerek en azından Meclis başkanına ve grup başkan vekillerine yollamanızı rica ediyorum. Teşekkürler.

### **Meral Sağır**

Çok teşekkür ediyorum konuşmacılara. Ben Cânân Hanım'ın konuşmasındaki bir ayrıntıyla ilgili bir açıklama yapma gereksinimi duydum. Sivil toplum kuruluşları ile siyasal partiler halkın taleplerini egemen kılma amaçlı yapılar hepimizin bildiği gibi. Ancak ikisi arasındaki en temel fark siyasal partilerin iktidara gelmeyi amaçlar. Sivil toplum örgütleri ya da demokratik kitle örgütleri ise iktidara gelmeyi değil iktidarı etkilemeyi hedefler. Şimdi buradan hareketle Cânân Hanım'ın KA-DER'in oluşturduğu önerileri Cumhuriyet Halk Partisi'nin kadın milletvekillerinin kendi önerileriymiş gibi Meclis'e sunmalarıyla ilgili sözlerine ilişkin olarak konuya bir açıklık kazandırmak gerektiğini düşünüyorum. Bu normal süreçtir. Kadın sorunlarına duyarlı bütün parlamenterlerin Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri gibi konuyu benimsemesi ve sahiplenmesini temenni etmeliyiz. Bunu sağlamaya gayret etmeliyiz, diye düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum.

### **Ela Anıl**

Konuşmalara devam etmeden Nazik Işık'tan gelen bir mesajı hepinize iletmek istiyorum. Gerçi bütün kurultay için önerileri var, ama hepsinin

üzerinden zaman darlığı yüzünden geçemeyeceğiz. Sadece imzaya açılacak bir metin var, onu okumak istiyorum.

“Doktor Akın İzmirlioğlu, DPT Müsteşarı’na, Müsteşarlığınız Kasım 1998’de başlayan 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarına Kadın Sığınakları Kurultayı üyesi olan pek çok kadın kuruluşunun temsilcisini davet etmişti. Kurultay katılımcıları olarak, bu çalışmaların yararına inandık ve üyelerimiz aracılığıyla görüş ve öneriler sunarak, bizzat raportörlük ve/veya başkanlıklar yaparak çalışmalara katkıda bulduk. Katkıda bulunduğumuz Özel İhtisas Komisyonları raporlarını da önemle takip etmekteyiz. Çünkü bu raporların yayımlanmasıyla, yapılan çalışmalar, kalıcı bir şekle dönüşmekte ve pek çok kişi ve kuruluşa ulaşma imkânı elde etmektedir. Bu çerçevede kurultayımız, katılımcıları açısından özel bir önem taşıyan, Toplumda Kadın Katılımı Özel İhtisas Komisyonu raporunun, Mart 2000’de tamamlanmış ve müsteşarlığınız koordinatörlerine teslim edilmiş olmasına rağmen, hâlâ yayımlanmamış olduğunu dikkatinize sunuyor ve anılan raporun mümkün olan en kısa sürede yayımlanması için desteğinizi bekliyor, talep ediyoruz. Saygılarımızla”

Bu mektubu imzalayanlar olarak bütün kurultay katılımcılarını ekleyebilir miyiz? Evet, hayır... Hayır diyen var mı? Tamam.

Şimdi konuşmalarla devam edeceğiz. Arkadaşlar konuşmaları beş dakikayla sınırlamaya çalışalım, çünkü zamanımız gerçekten çok az. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa sunuşu için Munise Dayı’yı davet ediyorum.

## **4320 SAYILI AİLENİN KORUNMASINA DAİR YASA VE UYGULAMA SORUNLARI**

### **Munise Dayı**

Tekrar merhaba, beş dakikayla sınırlamak mümkün değil, çünkü 1998’den itibaren bu yasayla uğraştığımız için başladı mı söz bitmiyor, ama beş dakikaya sığdırmaya çalışacağım. Öncelikle bu kanunu bildiğimiz kanaatiyle konuşmaya başlamak istiyorum. Belki toplantıya ilk kez katılan ve 4320’nin uygulamasını bilmeyen arkadaşlar olabilir, diye çok kısa bir giriş yapacağım. Bu kanun, 17 Ocak 1998 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş aile içi şiddet konusunda Ceza Kanunu’nun öngördüğü ilkeler, kurallar dışında bir kısım

tedbirleri öngören aile içi şiddete özel bir kanun. Ve kanunda kusurlu eş “fail” olarak kabul edilmiş, mutlaka mağdur edecek kişi, “eş” olmak zorunda. Aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri ve diğer eş olayın mağdurları. Bu durumda şiddet gören (ki bu şiddet psikolojik şiddetten tutun fiziksel şiddete, dayağa kadar giden tüm şiddeti içeren bir kavram) mağdurun Sulh Hukuk Mahkemesi’ne doğrudan başvurarak veya Cumhuriyet Başsavcılığı kanalıyla başvuru Sulh Hukuk Mahkemesi’ne aksettirilerek bir tedbir alma şansı var.

Bu tedbirler, Medeni Kanun’da görülen diğer tedbirler dışında ihtiyat tedbirleri kararları olarak öngörülmüş. Ve kanunda (zaten iki maddeden oluşan bir kanundur) f şıkkına kadar bu tedbirler öngörülmüştür. Bunlar; kusurlu eşin evden uzaklaştırılması, üzerinde taşımakta olduğu ateşli silahları, kesici, delici aletleri teslim etmesi, bir nafakaya hükmedilmesi, eşyalara ve insanlara zarar vermesinin engellenmesi gibi, f şıkkına kadar alınmış altı ayrı tedbirdir. Ancak bu tedbirlerin uygulanma süresi altı ayı hiçbir zaman geçememektedir.

Ankara’da kanunun ilk çıktığı andan itibaren hemen başladığımız uygulamayı halen sürdürüyoruz, fakat çok ciddi problemlerimiz var. Çünkü bu kanun çok güzel bir kanun, Türkiye için bir ilk. Bu açıdan çok önemli, ama çok çabuk, alelacele çıkarılmış, bir kısım eksiklikleri olan bir kanun. Aslında KSSGM’den bu kanun önerildiğinde sivil toplum örgütleri olarak biz de kanunun hazırlık çalışmalarında bulunduk. Ancak, bu kadarını öngörebilmişiz. Şimdi, biraz evvel Leyla Hanım da sanırım çok kısa geçti, kanunda değişiklik yapmak üzere güzel bir kanun taslağı hazırlanmış. Bu kanun taslağı uygulamada gördüğümüz sakıncaların çoğunu ortadan kaldırıyor.

Uygulamada gördüğümüz problemleri anlatarak hemen bitireyim konumu. Ankara’da yetmiş tane kararı inceledik. On ikisi doğrudan Sulh Hukuk Mahkemesi’ne, elli sekizi ise Cumhuriyet Savcısı kanalıyla Sulh Hukuk Mahkemesi’ne havale olan evraklar. Bunlarında on iki tane direkt Sulh Hukuk Mahkemesi’ne yapılan başvurularda beş tane ret, yedi tane kabul çıkmış. Elli sekiz tane savcılık kanalıyla gidenlerde dört tane ret, elli dört kabul çıkmış. Bu durumda, görüldüğü gibi bizim çok istemediğimiz bir sonuç gözlemleniyor. Cumhuriyet Savcılığı kanalıyla gelen başvurular çoğu zaman gerçeğe uygun bulunup kabul ediliyor. Bizim tarafımızdan başvurularda yarıya yakın bir ret söz konusu. Bu, boş yere zaman kaybettirici bir durum, çünkü Cumhuriyet Savcılığı evraklarının (hukukçu arkadaşlarımız bilir) Sulh Hukuk Mahkemesi’ne geçmesi için en kısa süre iki aydır, bazen dört ayı bulur. Sulh Hukuk Mahkemesi’ne evrakların gelmesi üç ayı bulduğu için, hâlâ şiddetin sürüp sürmediği belli olmadığı için ret şeklinde kararlar çıkmaktadır. Bu ret gerekçeleri bizim kanunda yakaladığımız sakıncaları ortaya koyuyor. Ret gerekçelerinden biri bizim için çok önemli. Yapılan tasarıyla bu kaldırılmış. Burada “aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri” diye bir hüküm var. Aynı çatı altında yaşayan olduğu takdirde boşanma davası nedeniyle ayrı yaşayan veya evden atıldığı için eşiyile birlikte

olmayan bir kadına şiddet uygulandığı zaman bu kanun kapsamından faydalanamıyor ve ret gerekçelerinden ilki eşlerin ayrı yaşıyor olması. Aynı hanede yaşamadığı için mağdurun tedbir talebi reddedilmiş oluyor.

İkinci bir sakıncalı taraf, bu kanunda şiddet uygulayan kişi yani fail her zaman “kusurlu eş” görülüyor. Çünkü kanunda “şiddet uygulayan kusurlu eş” diye geçiyor. Mahkemelerin ret kararlarında önemli bir neden bu. Kayınvalide, kayınpeder, kayınbirader, görünce veya büyük evlat gibi şiddet uygulayan kişi, yani fail bunlar olduğu takdirde kanunun kapsamına girmiyor, diye reddedilmekte. Ama bizim için en önemli olanı şu: Dünya uygulaması ve kanun gerekçesi incelendiğinde görüleceği gibi, bu kanun sadece başvuruya, beyana, kadınların dürüst davrandığına inanılarak konulan bir kanun. Ancak bizim uygulamamızda bu gözden kaçırılmış vaziyette. Ve çok ilginç durum ki, kabul nedenlerine bakıldığı zaman %99’unun adli rapora bağlı vakalar olduğu görülüyor. Bu durumda demek ki, şiddeti belgeleyemiyorsak bu tedbiri uygulayamıyoruz. Bu nedenle bu kanunda değişiklik yapılırken bu da göz önüne alınmalıdır. Ayrıca manevi, psikolojik, ekonomik şiddet gibi bir kısım şiddetlerin kanıtlanması zor değil, imkânsızdır. Bunların kanıtlanması istenmeyecektir. Dünya ülkelerinde, Avrupa ülkelerinde böyle uygulanmaktadır. Kadının uzun yıllar evlilik ve çocuk paylaştığı bir erkekten anlamsız yere ve haklı olmadan şikâyet etmeyeceği düşüncesiyle, onun beyanına güvenilecek tedbir kararı verilmelidir.

Yine çok ciddi bir eksiklik daha, bize uygulamadan gelen sonuç şöyle: Eğitim çok önemli. Uygulayıcılar mutlaka eğitilmeli. Bu süreç kolluk kuvvetlerinden, mahkemeye kadar giden bir süreç. Mutlaka bu konuda eğitilmiş özel bir kolluk olmalı. Kararların yerine getirilip getirilmediğini bu özel kolluk takip etmelidir. Bir de ayrıca mutlaka Özel Aile Mahkemeleri veya tek bir konuda görevlendirilmiş bir mahkeme bu görevi yerine getirmelidir diye, düşünüyoruz.

Yapılan yeni tasarıda uygulamadan doğan eksiklikler kaldırılmış. Tasarıda “Mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan eşlerden birinin veya çocuklarının veya aynı çatı altında yaşayan veya daha önce birlikte yaşamış olmalarına rağmen hâlâ ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin” denmiş ki, bu durumda uygulamadan doğan en büyük sakıncayı, yasayı ayrı yaşayan insanlara da uygulayarak ortadan kaldırmış.

Bu tasarıda bir şey daha düzeltilmiş. Fail ailenin herhangi bir bireyi olabiliyor. Failin mutlaka kusurlu eş olması gerekmiyor. Hazırlanan bu tasarı KSSGM tarafından bakanlığa kanunlaşması için sunulmuş durumdadır.

Bu kanun bir de şu açıdan yeterli değil. Alınan kararın sanığa yani faile tefhim ya da tebliğ edilmesi söz konusu. Tebliğ edilmediği için şu anda 4320 Sayılı Kanun’a muhalefet etmekten hiç kimseye (Türkiye çapında araştırma yaptık) mahkeme ceza verememiş. Bunun da ana nedeni faile bu tedbir kararının

tebliğ edilememiş olması. Halbuki bildirilmiş olmasının yeterli olması gerekir. Bu tasarıda sadece bildirilmiş olmasını da yeterli kılabacak bir hüküm koymuşlar. Teşekkür ediyorum.

?

Geçenlerde bir arkadaş için mahkemeye başvurduk. Hâkimin 4320'den hiç haberi yok. Hâkim diyor ki "Bir yerinde yara var mı? Bir bakayım." Dedim "Yara olması şart değil, Hâkim Bey ne yapıyorsunuz siz? Fiziksel olması şart değil, psikolojik veya başka şiddet de uygulanabilir bu kızcağıza." Açtı kitabı baktı "Evet, al götür Sulh Hukuk Mahkemesi'ne eğer havale ettirebiliyorsan havale ettir" dedi. Yani ilk önce hâkim ve savcıların eğitilmesi gerekiyor. Kitaba bakıp cevap verebiliyorlar. Kitap açıyorlar hâlâ.

### **Munise Dayı**

Evet, çok büyük bir eksiklik. Hatta kanundan haberdar değiller. Öncelikle özel bir mahkemenin bu konuda yetkili, görevli kılınması gerektiği görüşündeyiz. Hâkim ve savcılarının mutlaka eğitilmiş olması ve aynı zamanda kolluğun ve mahkemenin özel bir yapıda olması lazım. Her mahkeme bu konuda yetkili, görevli olmaması lazım. Hatta bu konuda görevli ve uzmanlaşmış bir kadro bulunması gerekiyor. Bunun da ancak uygulama yasasıyla yapılması mümkün görünüyor.

## **MEVCUT CEZA YASA'SI VE CEZA YASA TASARISI**

### **Senal Sarıhan**

Sevgili Arkadaşlar, ben önümüzdeki dönemi belki yılları kapsayacak bir sorunu çok kısa bir biçimde size aktarmakla görevlendirildim. Biraz önce 4320 Sayılı Yasa'dan söz edildi. 4320 Sayılı Yasa Türk Ceza Yasamızın kadını koruyucu hükümlere sahip olmaması nedeniyle doğmuş bir ara yasadır. Eğer temel yasa olan Türk Ceza Yasası kadını koruyucu bir kavrayışa sahip olsa ve bu konuda düzenlemeler yapmış olsaydı, büyük bir süreci 4320 Sayılı Yasa için harcamış olmayacaktık.

Ne yazık ki Türk hukuk sisteminde yasaların yapımında şöyle bir sıralama var: Önce devletin korunması, devletin çıkarları sonra erkeklerin

çıkarları daha sonra da kadınların çıkarları ve kadınların korunması. Bu korunma sözünün de altını çizerek de düzeltmek istiyorum. Devletin bir koruma görevi var elbette. Bireylere karşı görevleri var, ama bu görevlerin cinsiyet farkı nedeniyle başkalarına verilmesi durumunda yasalarda çok büyük haksızlıklar ortaya çıkıyor. Ceza Yasamızdaki mantık da ne yazık ki böyle bir mantık. Ceza Yasamız kadını öncelikle erkeğin korunmasına veriyor, erkeğin korunmasını da bir hak olarak tanımlıyor ve bu koruma sırasında eğer bir suç ortaya çıkarsa, bu suça karşı da çeşitli indirimler getiriyor. Bu nedenle Türk Ceza Yasası'nın öncelikle bakış açısını değiştirmesi, aynen Medeni Yasa'da olduğu gibi kadın-erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliği temelinden bir kavrayışla düzenlenmesi gerekiyor.

Ceza Yasası 1926'da kabul edilmiş. O günün koşullarına göre dönemi için elbette ki, çok ileri özellikler taşıyor. 554 maddeden oluşuyor. Yani şu anda Meclis'te kabulü sağlanmış olan Medeni Yasa'dan daha küçük bir yasa, çünkü, yaşamın her anını düzenlemiyor. Yaşamın suç ve cezalarla ilgili alanını düzenliyor. Zannedirim 54 kez, belki daha sonra 55-56 olabilir, 56 maddesi değişikliğe uğradı, fakat, bu değişikliklerin zinayla ilgili hükümler dışında hiç birinde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda bir düzeltme eğilimi söz konusu değildi. Biliyorsunuz zinayla ilgili düzenleme de esas olarak Anayasa Mahkemesi'nin verdiği süreç içerisinde yasal düzenlemelerin zamanında yapılamaması nedeniyle gündeme gelmiş oldu. Bu konuda Medeni Yasa'daki gibi güçlü bir biçimde "bunu biz yaptık" diyecek bir durumda olmadığımızı düşünüyorum. Çünkü Ceza Yasası'na kadınlar henüz yeterince emek vermediler, bunun için yeterince bir çaba göstermediler.

Ben çok temel noktalardan söz edeceğim. Örneğin Ceza Yasamızda kız kaçırma suçtur, tecavüz suçtur, elbette bunlar suç olarak tanımlanır. Fakat eğer bu suçları işlemiş olan kişi, suçu işledikten sonra kadın bekâr ise ve bekâr kadınla evlenirse, cezadan kurtulmuş olur. Bu mantık kendi başına Ceza Yasası'ndaki anlayışların ilginç bir örneğidir. İkinci olarak fiillerin gerçekleşmesi konusunda "rıza" meselesi tartışılır. Örneğin, on beş yaşındaki bir çocuğun rızasından söz edilir. On beş yaşındaki bir çocuğun rızası olamaz, çünkü çocuktur. Çocuk Hakları Sözleşmesi ışığında da çocuktur, bizim iç hukukumuzda da çocuktur, reşit olmamıştır. O halde böyle bir fiili karşılayabilecek durumda değildir. Bu sebeple rızanın aranması kesinlikle hukuka aykırıdır.

Bir başka vahim tablodan söz etmek istiyorum. Örneğin, bir kadın hamile kalır ve hamile kaldığı çocuk yasal evlilik ilişkisi içinde doğmamışsa ve çocuğu öldürmesi halinde bu anneye ceza indirimi uygulanır. Hangi nedenle? Psikolojik durumu nedeniyle değil. Avrupa Hukuku'nda böyle bir uygulama var. Doğum sonrası bizim "al basması" diye ifade ettiğimiz, doğum sonrası psikolojik problemler olduğunda elbette ki bunun cezasızlıkla karşılanması mümkündür.

Ama doğrudan doğruya bir namus meselesi yapıp, namusa karşı bir tedbir alıp, bir yaşayan varlığı öldürmesi halinde bu ceza indiriminden yararlanır. Aile bireylerinden namus kavramından etkilenen olan akrabalık ilişkisi içinde olanlar da bu fiili gerçekleştirirlerse ceza indiriminden yararlanıyorlardı. Bu da Ceza Yasamızda önemli bir problem olarak halen durmaktadır.

Esas olarak tam da Medeni Yasa'nın 1998'de kamuoyuna açıklandığı tarihte, Ceza Yasa Tasarısı da açıklandı, ama herkes isyan etti, üniversiteler, kadınlar ceza yasasıyla ilgili herkes. Çünkü bu yasa hiçbir biçimde ihtiyacı karşılar, çağdaş ve ileri bir yasa düzenlemesi durumunda değildi. Açık söyleyeyim ki ben de esas olarak işkence ve idam cezaları konusundan yaklaştım. Kadınlarla ilgili sorunu öncelikli bir sorun olarak koyabilme şansına o dönemdeki kavrayışla sahip olamadım. Önümüzdeki dönemde (bu iş bitmedi daha, hepimiz yeni deneyimler de kazandık) yeni deneyimlerle bir yasanın kadınlar lehine çıkarılması konusunda ne yapılması gerektiği konusunda, en azından yöntem olarak biliyoruz. Çok ciddi bir biçimde bu işe sarılmamız gerekiyor. Çünkü biz kadınlar kendi ayaklarımız üzerinde durarak bireysel ve bedensel haklarımızı korumak gibi bir sorumlulukla karşı karşıyayız. Fakat örneğin biraz önce anlattığım bölümler, aile nizamıyla ilgili bölümler olarak yasa tasarısında karşımıza çıkıyor. Şimdi de son derece ilginç bir tanım var. Fiilleri cinsel bütünlüğe ve edep törelerine karşı fiiller olarak değerlendiriyor. "Edep töresi" diye hiç duymadığımız bir kavram karşımıza çıkıyor. Biz bu gerici törelerden kurtulmaya çalıştıkça, bu töreler tekrar tekrar gelip kadınların ayak bağı olmaya devam ediyor. Bizim son dönemde çok tartıştığımız ensest, cinsel taciz gibi suçlar yeni tasarıda var, fakat iyi tanımlanmış değil ve sarkıntılık suçuyla ayrı bir niteleme içinde karşımıza çıkıyor.

Biraz önce mevcut yaşamızda olduğunu ifade ettiğim her türlü olumsuzluk tasarıda da var olmaya devam ediyor. Örneğin, namus için işlenmiş bir cinayet indirimden yararlanmaya devam ediyor. Bu konuda önemli önerilerimiz oldu. Biraz sonra sanırım bir başka arkadaşımız bu bölümü sunacaklar. Namus cinayetlerinin de aynen kan gütmeye saikiyle işlenen cinayetler gibi engellenmesi yönünden ağırlaştırıcı cezalar getirilmesini öneriyoruz. Bunları anımsayın diye anlatıyorum, belki kulağınızda kalabilecek şeyler.

Ceza Yasası'nda "tedip hakkı" diye bir hak var. Bu hak, aileyi 4320 Sayılı Yasa'yla şiddetten korumaya çalışırken "terbiye hakkı" diye çocuğu dövme hakkı veriyor. Bunu kabul edebilmek mümkün değil. Böyle bir maddenin yeni tasarıda (ileri olması gereken yeni tasarıda da) var olduğunu söylemeliyim. Bir tek, zina sırasında bir insan yakalanırsa onun öldürülmesi fiilinin ceza indiriminden yararlanacağına dair madde yok. O da zina suçları kalktığı için yeni düzenlediler. 1998'de o da vardı, henüz düzenlediler. Hepinize teşekkür ediyorum, ama özellikle bu toplantıya emeği geçen arkadaşlara teşekkür ediyorum. Bizi buluşturdular. Hiç konuşup söyleşmesek bile birbirimizle



bakışmış olmanın bile bize çok şey kazandırdığı düşüncesindeyim. Saygı sunuyorum. Teşekkür ederim.

## **YEREL YÖNETİMLER YASA TASARISI, YEREL YÖNETİMLERİN SİĞINAK VE DANIŞMA MERKEZİ AÇMA SORUMLULUĞU**

### **Ela Anıl**

Şimdi “Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı, Yerel Yönetimlerin Sığınak ve Danışma Merkezi Açma Sorumluluğu” konusundaki sunumu için Gülser’i buraya çağırıyoruz.

### **Gülser Kayır**

Merhaba! Herkese tekrar “hoş geldiniz” diyorum. Bu konu bana görev olarak verildi, benim esas konum değil, ama sadece kadın bakış açısıyla Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı’nı çok hızlı gözden geçirdim. Eksiklerim vardır, sizlerin tarafından da tamamlanmasını beklerim. Sürem beş dakika herhalde çok iyi kullanmam lazım. Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı tekrar tekrar hazırlandı, tekrar tekrar Meclis’e gitti. En son haliyle şu anda alt komisyonlarda tartışılıyor. Sonuç olarak nelere önem verdiğini, ne yaptığımız bilmiyoruz, ama üyeleri; Anap’tan Musa Öztürk, Hüsamettin Korkutata, Yalçın Kaya, Hayri Kozakçıoğlu, Ali Sezel, Ali Oğuz, Kemal Vatan DSP’den, Kemal Çelik ve Faruk Çelik DYP’den, Cihan Yazar DSP’den aynı zamanda komisyon başkanı, Rıfat Serdaroğlu Anap’tan. Bu yasa tasarısı şu anda tartışılıyor ve kadınlar için de son derece önem taşıyor. Şimdiye kadar, çünkü yerel yönetimler yasa tasarısı hiç kadın gözüyle değerlendirilmedi açıkçası mutlaka bunun için özel olarak çalışmamız gerekiyor.

Yerel yönetimler deyince sadece belediyeler geliyor bizim aklımıza oysa ki öyle değil. Yerel yönetimler belediyeler, il özel idareleri, köyler ve birliklerden oluşuyor. Yerel yönetimlerin genel olarak ülke çapında sayısı il sayısı ile eşit, başında vali bulunuyor. İl Genel Meclisi yoluyla çalışıyor ve beş yılda bir seçimle geliyorlar.

Yerel yönetimlere ilişkin yasa tasarısı tartışmaları 25 yıla yakın sürmekte ve yasalaşamamaktadır. 20 Nisan 2001 tarihi itibarıyla başbakan imzalı bir yazı ekinde yeni bir yasa tasarısı TBMM Başkanlığı’na sunulmuştur. Bu metinden yola çıkarak kadın bakış açısıyla yaptığım Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı’nın irdelenmesinde özet olarak bazı maddelerin değiştirilmesi veya eklemeler yapılmasına gereksinim vardır.

Öncelikle Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı ulusal radikal değişiklikler getirmektedir:

- Piyasa mantığının egemen olduğu, özelleştirmenin güçlendiği, sosyal devletin küçüldüğü gözlemleniyor.
- Bugüne kadar merkezi idarenin görevleri olan teşhis ve tedavi hizmetleri, hastaneler, sosyal yardım hizmetleri, katı atık hizmetleri, milli eğitim, spor hizmetleri belediyelere devrediliyor.
- “Mahalli İdareler Ortak Kurulu” adı altında yeni bir örgütlenme getiriliyor.
- Mahallelere yardım getiriliyor.
- Belediyeler ve Özel İdare'nin yurtdışı ilişkiler kurması getiriliyor.
- Mülkiyetin gayri ayni hak tesisi 10 yıldan fazla, kullanım hakkı için ise sözleşmeler 25 yıldan fazla olamıyor.
- İdareler arası görev bölüşümü idari karar ve protokollerle yapılması getiriliyor.

Tasarı metninde:

Birinci Bölüm : “Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasında Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişki Esasları” başlığını taşımaktadır.

İkinci Bölüm : “Belediye Kanunu’na İlişkin Değişiklik Hükümleri” başlığı yer almakta,

Üçüncü Bölüm : Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Karamamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun’a İlişkin Değişiklik Hükümleri,

Dördüncü Bölüm : “İl Özel İdaresi Kanunu’na İlişkin Değişiklik Hükümleri” başlığı altında yer almaktadır.

Bazı maddeler kadın bakış açısıyla değerlendirildiğinde değişiklik ve ilaveler gerektirmektedir.

**Madde 22/f:** “İlgili kamu kurum ve kuruluşları ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu gereğince il ve ilçelerde kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile işbirliği sağlayarak ve bunlara müşterek olarak, aile, çocuk, genç, yaşlı, hasta, özürlü, kimsesiz, muhtaç suçlu ve benzeri toplum kesimlerine yönelik sosyal hizmetlerin yürütülmesine, bunların daha sağlıklı, üretken ve topluma yararlı hale gelmesine yardımcı olmak, bu amaçla rehberlik ve rehabilitasyon merkezleri oluşturmak, bunları işletmek ve işletirmek” demektedir.

**Madde 22’ye** eklenmesi gerekenler :

1. “şiddete uğramış kadınlar” kavramı
2. “Emniyet mensuplarına, sağlık personeline, hukuk insanlarına kadına yönelik şiddet konusunda eğitim kursları açmak, bilinç yükseltmek üzere kadın kuruluşlarıyla işbirliği yapmak”

**Madde 24** ile İl Özel İdaresi'nin 103. maddesi değiştirilmektedir “İl genel meclisleri kanunların il özel idarelerine görev olarak verdiği konularda ön incelemeye ihtiyaç duyulan hallerde ihtisas komisyonları kurabilir” diyen

bölümüne *“Kadınlardan oluşan KADIN İHTİSAS KOMİSYONLARI kurar”* şeklinde açık ifade edilen bir ekleme yapılmalıdır. Çünkü kadın konusu diğer uzmanlıklardan farklı olarak kendi içinde de farklı uzmanlıkları ve ön incelemeyi çoğunlukla gerektireceğinden bu bir zorunluluktur.

**Ek Madde 8** İl Özel İdareleri Personel İstihdamıyla ilgilidir. Bu maddeye kadın kotası ya da oranı konmalıdır. *“İl Özel İdarelerinde memur, daimi işçi ve sözleşmeli personel istihdam edilir...”* denmektedir. Bunun devamına *“çalışacakların en az %50’ si (bu oran değişebilir) kadınlardan oluşur”* şeklinde ilave yapılmalıdır.

**Ek Madde 9/e’ye** göre *“görev alanlarına giren konularda kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, yararlı dernekler... vakıflar... meslek odaları ile hizmet projeleri gerçekleştirebilir”* demektedir. Hemen altındaki “F” maddesi de İl Özel İdareleri’nin *“kendilerine ait taşınmaz malları, hizmetlerinde kullanılmak üzere ve süresi 25 yılı geçmemek üzere bedelli, bedelsiz olarak, genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlara ... tahsis edebilir”* demektedir. Bu kategoriler içine *“Kadın Kuruluşları ve Bağımsız Kadın Sığınakları ve Kadın Danışma Merkezleri”* özellikle dahil edilerek yazılması gerekir. Çünkü bu maddeler şimdiye kadar sadece yazılı metinlerde kalmış ve uygulamada kadın kuruluşlarına katkı sağlayacak şekilde kullanılmamıştır.

**Madde 5** ile Belediye Kanunu’nun 15.maddesi değiştirilmiştir.

*“83-Sağlık Bakanlığınca belirlenecek ilke, esas ve standartlara uygun olarak her türlü teşhis ve tedavi merkezleri ile acil yardım servisleri, Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’nce belirlenecek esas ve standartlara göre kreş, gündüz bakımevi, huzurevi. Aşevi ve kadın sığınmaevi, rehabilitasyon merkezi, çocuk ve gençlik merkezi, aile danışma merkezi açmak, işletmek veya işlettmek (bu görev, büyükşehir belediyeleri tarafından da yerine getirilebilir)”*

Bu maddeye göre kadın sığınmaevi açma görevi belediyelere verilmektedir. Yani alt kademe, ilçe, belde veya köy belediyeleri de sığınak açabilir. Her ilde ibaresinin konması gerekir. Fakat sığınakların işletilmesi kadın kuruluşlarına verilmelidir. Ayrıca işletme esasları ve standartları da bir bakanlığın belirlemesine göre değil, uluslararası geçerli olan standartlar çerçevesinde olmalı ve kadın bakış açısını yansıtmalıdır.

**Madde 6** ile Belediye Kanunu’nun 20. maddesi değiştirilmiştir. Yenilik şöyledir: *“Belediye meclisleri kanunların belediyelere görev olarak verdiği konularda ön incelemeye ihtiyaç duyulan hallerde ihtisas komisyonları kurulabilir...hangi komisyonların kurulacağı 59. maddede belirtilen yönetmelikle düzenlenir”* şeklindedir. Bu madde de *“Kadın Komisyonları kurulması ve bu komisyonlarda kadın kuruluşları temsilcilerinin yer alması”* cümlesi eklenmelidir

1580 sayılı Belediye Kanunu'nu değişliğiyle ilgili maddelerden "Diğer Kuruluşlarla İlişkiler" başlığı altında yer alan Ek Madde 16/a "... gerektiğinde kaynak aktarımında bulunabilir" demektedir. 16/c bendi ise "sorumluluk alanlarında devletin güvenlik, eğitim, kùltür, sağlık, sosyal yardım, hizmet ve spor kurum ve tesislerinin arsa ve aynı ihtiyaçlarını karşılayabilir, yapım ve onarım işlerini bedelsiz gerçekleştirebilir, bu hizmetler için geçici olarak personel görevlendirebilir" demektedir. Ek Madde 16'ya "Kadın sığınmaevleri için özel olarak arsa tahsisi yapılması ve kadın kuruluşlarına kaynak aktarımında bulunmaları" cümlesinin eklenmesi talep edilmelidir. Ayrıca elektrik, havagazı, likit, petrol tüketim vergisine tabidir. Bu maddeye bağlı olarak bağımsız kadın sığınaklarının her tür vergi ve harçtan muaf tutulması talep edilmelidir.

3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çerçevesinde halen geçerli olan maddede Ana Hizmet Birimleri konusu ele alınmaktadır. Madde 43 aynen şöyledir: "Büyükşehir belediyesi hizmetlerini yürütmek üzere ve hizmet gereklerine göre ana hizmet birimleri ve yardımcı birimler kurulur. Bu birimler genel esaslar uyarınca büyük şehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile kurulur. Birimlerin sayısında ve yapısında yapılması gereken değişiklikler de aynı usule göre olur...Birimler Büyükşehir Belediye Başkanı'nın emrinde ve genel sekreterin yönetiminde daire başkanlığı, müdürlük, şeflik ve memurluklardan oluşur. Bu oluşum şekli sraya bağlı olmadan hizmetin önemine ve genişliğine göre daire başkanlığı veya müdürlük şeklindedir. Büyükşehir belediye başkanı gerekli gördüğü birimleri doğrudan kendisine bağlama ve bağlılıklarını değiştirmeye yetkilidir" Bu maddeye göre birimlerin oluşturulmasında belediye meclisi karar alacak ve İçişleri Bakanlığı onaylayacaktır. Büyükşehir belediyelerinde hizmet gereği ve nüfusun yarısını ilgilendirdiği için "Cinsiyet Eşitliği Daire Başkanlığı" ve/veya "Kadına Destek Daire Başkanlığı" kurulması taleplerimiz olmalıdır.

Ek Madde 13 kadro ve personelle ilgilidir. "Belediyeler ve bağlı kuruluşlarında memur, daimi işçi, geçici işçi ve sözleşmeli personel istihdam edilir" demektedir. Biliyoruz ki, 1998 yılı sonu itibariyle ÷lke çapında belediyelerde çalışan sayısı 282 996 kişidir. Ancak bu çalışanların içinde kadın oranı sadece %9' dur. O nedenle "Bu personelin en az %40'ı kadın olmalıdır" ibaresi eklenmelidir.

Belediyelerin Ulaşım ve Koordinasyon Merkezleri'yle ilgili yükümlülükleri için Ek Madde 5 getirilmiştir " Büyükşehir belediyeleri, görev ve yetki alanlarında ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini özürülülerle ilgili TSE standartlarını da gözeterek bir bütün olarak planlamaya ve koordinasyonu sağlamaya ... Ulaşım Koordinasyon Merkezi" yetkili kılınmaktadır. Bu maddeye "Çocuklu kadınların çocuk arabaları standartları" da eklenmelidir.

Söyleyeceklerim çok ama, zamansızlıktan son bir şey söylemek istiyorum. Belediyelerin harcamalarına baktığımızda sosyal transferler gibi bir kalem var arkadaşlar. Kadın sığınaklarına, kadın kuruluşlarına verilebilecek. Yurtdışında gelişmiş ülkelerde, kadınlara, kadın kuruluşlarına; belediyeler, valilikler ve merkezi idareler büyük paralar aktarıyorlar. Yurtdışı inceleme gezilerimizde gördük ki, gerçekten kadın kuruluşları hep devletin, yerel yönetimlerin desteğiyle yaşamakta.

Vakitsizlikten hızlı bir gözden geçirme yaptım, en son metin (belki yeni metinler de çıkaracaklar ve madde numaraları değişebilir.) Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı dikkatlice tüm kadın kuruluşları tarafından incelenmeli ve maddeler halinde bir eleştiri ve talepler listesi çıkarılmalıdır. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

### **Süheyla Doğan**

Biliyorsunuz imar planı uygulama yetkisi artık yerel yönetimlerin. O nedenle kentlerin imar planları hazırlanırken ve onaylanırken özellikle kadınların düşünülmesi gerektiğini vurgulamamız lazım. İmar planları onaylanırken özellikle kent planlamacılarının, kadınlar için gereken; merkezler, sığınmaevleri, danışma merkezleri, kreşler ve benzeri yerler için yer ayrımalılar diye talepte bulunmamız gerekiyor.

### **Ela Anıl**

Çok kısa bir şey eklemek veya sormak isteyen varsa...

?

Biraz önce Nazik'in mesajından bir bölüm okudunuz. Nazik'in İhtiyari Protokol'le ilgili bugüne ilişkin bir önerisi daha vardı. Onay işleminin tamamlanması için kurultayın ilk günü karar alınması ve Dışişleri bakanı ve başbakana birer telgraf çekerek onay işleminin tamamlanmasını beklediğimizi iletmeliyiz, diye bir öneri getirmişti. Sanıyorum bu atlandı. Ama bugüne ilişkin olduğu için görüşülmesinde yarar var, diye düşünüyorum.

### **Ela Anıl**

Haklısınız. Aslında Nazik'in önerilerinin hiçbiri atlanmadı. Sadece konuşmalarda biraz daha ilerleyelim ve vakte göre ne kadar özet geçmemiz lazım, ne kadarını tartışabiliriz, onu için beklemek istemiştik. Ama evet, Nazik'in İhtiyari Protokol'le ilgili böyle bir önerisi var. Buna şimdi beş dakika ayırabiliriz veya konuşmaların sonunda vakit ayırabiliriz.

?

Şimdi konu gündemdeyken... Sadece karar alacağız...

### **Ela Anıl**

Öneri bir telgraf önerisi. Bugün buradan karar çıkarıp yani bu telgraf olmak zorunda da değil bence, daha sonra faks, mektup ve e-mail kampanyası olarak da devam edebilir. Örnek bir metin var elimizde, ama böyle bir metin hazırlanması gerekiyor, kurultaydan bir şey çıkacaksa. Bunu yapabilecek miyiz? Ya da kurultaya katılan herkes böyle bir kampanyaya imzasını koyacak deyip, kurultaydan sonra mı bir çalışma yürüteceğiz? Buna da karar vermemiz gerekiyor herhalde. Örnek metin dosyalarda, herkese dağıtıldı.

### **Hülya Gülbahar**

Benim önerim şu: "Bir an önce Meclis'ten geçirilmesini istiyoruz. IV. Sığmaklar Kurultayı Katılımcıları" diye telgraf çekmeye karar verelim. Nasılsa başladığımız bir kampanyaydı. Yani fazladan bir metin yazmayalım, nasılsa bir sürü metin yazacağız, o yüzden o metinleri de şimdi okumayalım. Onlar zaten gitti. Gelişmelere göre yeni metinler yazıp göndereceğimiz için bugün buradan "Bir an önce onaylanmasını, yasalaşmasını istiyoruz" diyelim bitsin. Yarın da çekebiliriz bugün de çekebiliriz.

### **Ela Anıl**

Pazartesi fakslayalım ya da telgrafla da yollayabiliriz. Bu herkes için tamam mı? Katılmayan var mı?... Katılmayan yok. Tamam.

?

Yerel yönetimlere ekleme yapacaktım bir cümle. Önerileri çok güzel biz kendi aramızda da tartıştık bu konuyu. Tamamen kadınlarla ilgili eklemeler önerildi. Ama görüyoruz ki ülkemiz genelinde ilerici veya yenilikçi veya kamu yararına yasalar çok zorlukla çıkıyor. 8 Yıllık Eğitim Yasası yirmi iki yıl bekledi, hâlâ mücadelesi sürüyor. Medeni Yasa, görüyorsunuz ortada. Ben bir avukat olarak daha önceki incelemelerimde yerel yönetimlerde (arkadaşımız güzelce gösterdi demin) il genel meclisinin başkanı validir. İlçe idare kurullarında da yine aynı şekilde kaymakamdır. Şimdi işin ilginç tarafı bu millet bir belediye başkanını seçiyor, ama il genel meclis başkanını seçemiyor. Bu kanun çok eski bir kanun. Vali iki tarafa görev paylaşımı yapıyor. Hem merkezi idarenin birtakım bölümlerine başkanlık yapıyor, hem yerel yönetime başkanlık yapıyor. Hatta geçtiğimiz yıllarda bu tartışıldı, eyalet olalım, valiler seçilsin gibi garip ve çarpık şeyler. Biz kadın kurultayı olarak sırf kadınlarla ilgili olmasa da, Yerel Yönetimler Yasası'nda açıkça gördüğümüz bu eksikliği de, yapılması gerekeni de sonuç bildirgesine ekleyelim. Yani sonuç bildirgemize il genel meclis ve ilçe

idare kurulları başkanlarının, il idare kurulları ve ilçe idare kurulları başkanlarının da belediye başkanları gibi seçilmesi gerektiğini ekleyelim diyorum. Ben bunu öneriyorum.

### **Ela Anıl**

Böyle bir öneri geldi. Teşekkür ederiz. Bunu da sonuç bildirgesi tartışılırken tartışalım. Şimdi programın sığınaklar ve danışma merkezlerinin sorunları, çözüm önerilerinin tartışılacağı (tabii hep beraber çalışma gruplarında da daha sonra tartışılacak) bölümüne geldik. İlk olarak Mor Çatı'yı davet ediyoruz, kendi deneyimlerini paylaşmak için.

## **TARTIŞMA: SİĞİNAKLAR VE DANIŞMA MERKEZLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

### **İnci Hekimoğlu**

Merhaba, Biz Mor Çatı olarak bu kadar çok sayıda kadının bir arada bulunduğu, bu kadar özel ve anlamlı bir toplantının aynı zamanda "kadın bilinci" "kadın dayanışması" "otorite ve hiyerarşi" ve "rekabet" konularında konuşmak için yani bir tür bilinç yükseltme yapmak için uygun bir ortam olduğunu düşündük. Çünkü sonuçta burada bulunmamızın asıl hedefi birbirimizle dayanışma ve destek olan kadın politikasının genetik hafızamızla getirdiklerimizi, dayatılan roller ve kültürel enjeksiyonlarla bizi rekabete zorlayan koşulları, erkek egemen sistemin beynimizi yıkayarak içimize işlettiği kadınlık rolünü, hiyerarşi ve otoriteyle üstümüzde egemenlik kurma yöntemlerini ve hatta bizim de farkında olmadan benimsediğimiz davranış ve düşünüş biçimlerini sorgulamak ve tartışmaktan geçtiğine inanıyoruz.

Bütün bunları bir aradayken sorgulamanın yani aslında bir beyin fırtınası yapmanın, hem kendimizi yeniden gözden geçirmek, bu uzun ve zorlu mücadele yürürken düştüğümüz tuzakları iyi görmek, hem de kadın bilincinden yalnız söz etmek değil bunu yaşam pratiğimize geçirmenin de tek ve iyi yolu olduğuna inanıyoruz. Mor Çatı içinde sık sık yaptığımız bu bilinç yükseltme toplantıları, birbirimizi daha iyi anlamaya zaaflarımızı, kadınlık durumlarımızı, hatalarımızı görmeye ya da yeteneklerimizi keşfetmeye, öz güvenimizi artırmaya ve en önemlisi birbirimizin elini daha sıkı tutmaya yaradığını yaşayarak gördük. Mor Çatı bu dayanışmayı kaybetmemek, kadınlık bilincini diri tutmak ve iddia ettiği, idealize ettiği kadın politikasından sapmamak için kendi işleyişini de her tür otorite ve hiyerarşiden uzak tutmaya çalışarak, kolektif anlayışıyla sürdürmektedir. Mor Çatı; sekreter, başkan ya da müdürlerin olmadığı, bu kavramlardan uzak durulduğu, bütün kararların en demokratik yöntem olan

kolektiftteki genel eğilime göre verildiği bir yer olmaya azami titizlik gösteriyor. Nitekim bu anlayışını önceki kadın sığınakları kurultayları organizasyonu sırasında diğer kadın kuruluşlarıyla olan ilişkisine de yansıtmaya da büyük özen göstermiştir.

Uğradığı şiddet nedeniyle gelen kadınlara da aynı anlayışla yaklaşan Mor Çatı, bu nedenledir ki, “yardım ve iyilik” değil, “destek ve dayanışma” kavramlarını kullanır. Çünkü şiddetin bin bir çeşidi olduğunu düşünürsek, bu toplumda yaşayan hiçbir kadının (hepimiz buna dahiliz) şiddetten uzak olmadığını, mutlaka bir türünün muhatabı olduğunu biliyoruz. Çünkü hepimiz sistemin şu ya da bu şekilde zararını gördük ve görüyoruz. Bakış ya da sözle başlayıp, dayağa ya da işkenceye kadar uzanabilen şiddetin, muhatabı olmayan hiçbir kadın olmadığını düşünüyoruz. Bizzat olmasa bile annesi şiddete uğrayan çocukların da aslında şiddet kurbanı olduğunu biliyoruz. O halde kimse kimseye iyilik yapamaz ya da yardım edemez. Olsa olsa dayanışır ve destek verir. Kaldı ki biz onlardan çok şey öğrendik ve öğrenmeye de devam ediyoruz.

Eğer bu bilgileri unutursak, sistemin bize sürekli dayattığı başarı ve kariyer ve güç kavramlarını gözden geçirmesek, maalesef egomuzu kolayca etkileyen üstünlük zaafına yenilmemiz, bilgilerimizi ve olanaklarımızı otorite kurma aracına dönüştürmemiz, hiç farkında olmadan içine düştüğümüz bir tuzak olabilir. Aslında bu tuzağı yaratan en iyi zemin doğduğumuz andan itibaren bize seçilecek vitrindeki mal muamelesi yapan toplumun, gelenek ve göreneklerin yüklediği rollerdir. Kadınlara iyi koca bulup, çocuk doğurmayı tek ideal olarak sunan medyası, filmi, reklamları, eğitimiyle de bunu destekleyen sistem, maalesef kadınlara tek ideali aşılar. Diğer kadınları geçip en iyi kismete ulaşmak. Bunu aştığını sanan ya da aşmayı amaçlayan kadınlar bile zaman zaman bu rekabet duygusuna yenildiklerini görebilirler. Çünkü hiçbirimiz melek değiliz. Hangimiz yüzyıllardan geçerek gelen genetik hafızamızı, doğduğumuz andan itibaren başlayan beyin yıkamayı, dayatılan rolleri tümüyle aştığımızı iddia edebiliriz. Elbette hayır. Demek ki direnebilmemizin, ama en önemlisi mücadeleyi kazanabilmemizin tek ama tek yolunun birbirimizi desteklemekten, el ele tutuşmaktan, bu bilgileri sürekli tazelemekten, kendimizi sürekli gözden geçirmekten ve dayanışmadan geçtiğini hiç ama hiç unutmamalıyız. Bu konuda düşeceğimiz her tuzak, sistemle giriştiğimiz mücadeleye, değiştirmek ve dönüştürmek için uğraştığımız her şeye yani, topyekûn kadınlara, yani kendimize zarar vermiş oluruz. Bizler farklı düşünebiliriz, tartışabiliriz, ama asla rekabet, kariyer ve güç tuzaklarına düşmemeliyiz.

Erkek egemen ideolojinin değerlerini içselleştiren iş yaşamındaki kadınların, bazı kadınların ya da politikaya atılan bazı kadınların, eğitim fırsatı yakalamış kadınlar olarak bu olanakları diğer kadınlar lehine kullanacakları yerde tam tersi bir davranışa girdiğini maalesef görüyoruz. Kadınlık bilincinden tümüyle uzak, sistemin bütün kurallarını, erkeklerin değerlerini ve başarı



kıstaslarını benimsemiş kadınlar olarak, kariyer ve güç uğruna diğer kadınlarla maalesef çok ağır bir rekabete girmekte en küçük bir tereddüt yaşamadıklarına da tanık oluyoruz. O nedenledir ki kadın hareketi, politikadaki kadınlardan ya da meslek sahibi kadınlardan çok katkı alabilecekken maalesef bu tanıma uyabilecek pek çok kadın, erkekler lehine olarak sistemin değerlerini yeniden ve yeniden üretiyorlar.

Örneğin eğer Meclis'teki kadın milletvekillerinin çoğu görevlerini yapsaydı, kadın olduklarının farkında olsalardı ya da buradaki ve Türkiye'deki tüm kadınlar yeterince sahip çıksaydı bu sığınaklar yönetmeliği çıkabilir miydi? Tabii ki hayır. Bize dayatılan yönetmeliğin çıkmasının altında başka bir içselleştirme sorunu var. Bize hiçbir maddi manevi katkıda bulunmayan devletin bizi denetlemeye, canı isterse kapatmaya hakkı olduğunu kabul etmek, erkek egemen ideolojiyi içselleştirmenin örneğidir. Çünkü sığınaklar yoksul, kimsesiz, psikolojik sorunlu kadınların geldiği yerler değildir. Onlar bizzat canını kurtarmak için gelirler. Onların tedaviye değil, barınacak ve yaşamlarını yeniden kurmak üzere planlama yapabilecekleri yerlere ihtiyaçları vardır. Güvenli, şiddetten uzak, kimliklerinin gizli tutulacağı, herhangi bir denetim sonucu kapatılarak kendilerini sokakta bulma korkusu yaşamadıkları yerler olmalıdır sığınaklar. Sanırsız bu konuda herkes aynı fikirdedir. Ama bu yönetmelik bunların tam tersine zemin hazırlıyor. Oysa kamuoyunun yakından bildiği gibi her tür şiddetin var olduğu, kadınların kimliklerini gizli tutmada hiçbir güvence vermeyen bazı kurumların tam tersine STK'larca denetlenmesi gerekir. Çünkü bu konuda uzman olan ve kendini ispat etmiş bulunan, bağımsız kadın kuruluşlarıdır. Çünkü bu noktada bir şey daha hatırlatmak istiyorum. Maalesef kurumları ve insanları doğru noktada tutan ilkelerdir. Çünkü insanların iyi olması yetmiyor. Bugün görüyoruz ki devletin pek çok kurumu yolsuzluğa bulaşmış durumdadır ve ne kadar çok insanı ayıklarsanız ayıklayın, yolsuzlukların sonu gelmiyor. Dolayısıyla bu konuya da aynı perspektiften bakıyoruz. İnsanların iyi niyetine bırakılmaz.

Kısacası, bu kadar özel bir topluluğun bir arada olması bize göre kadınlık bilincini yeniden gözden geçirmeyi, geçtiğimiz yolu görmeyi, önümüzdeki uzun yolu yürürken, sistemin tuzaklarına düşmemeyi sağlayacak en büyük kolektiftir. Ve bu büyük kolektifin bir parçası olarak bu şanslı günleri kadınlık bilincini hep diri tutmak için bir fırsat olarak görmeliyiz. Teşekkür ediyorum.

### **Ela Anıl**

Şimdi deneyimlerini bizimle paylaşması için Ankara Kadın Dayanışma Vakfı'mı buraya davet ediyoruz.

### **Leziz Onaran**

Tünaydın arkadaşlar. Mor Çatı'dan olan konuşmalara büyük ölçüde katılıyoruz. Ancak ayrıldığımız bir iki nokta var, onları belirtmek istiyorum. Denetim konusu; iki türlü sığınak tarif ediliyor yönetmelikte, biri devletin açacağı resmi sığınaklar, biri de özel kurumların açacağı sığınaklar. Özel sığınakların denetimsiz olması düşünülemez, tıpkı resmi sığınakların denetimsiz olmayacağı gibi. Yani denetimden kaçmak, baskıdan kaçmak demek değil. Ama bunu bir kurala bağlamak lazım. Bizim düşüncemiz ve benim özellikle katıldığım düşünce denetim kurulunun hem özel, hem resmi sığınakları aynı ölçüt içinde denetlemesi. Yani bir denetleme kurulunun kurulup hem resmi olanları, hem de özel olanları denetlemesi. Bu şekilde tarafsızlık sağlanacak. Böyle inanıyoruz. Bizim Kadın Dayanışma Vakfı'nın adını (tıpkı Mor Çatı'da düşündükleri gibi) koyarken tartıştık. Koruma demedik, destek dedik, çünkü dayanıştığımızı düşünüyoruz.

Her kadın bir tür şiddete maruz kalıyor. Kadınların yapısına göre, bulunduğu pozisyona göre, aldığı eğitime göre... Yani yapısı derken doğasındaki durumu kastetmiş oluyorum. Davranışı değişik oluyor. Bazılarımız bu şiddetle başa çıkabiliyoruz yani farkımız bu. Bazılarımız da başa çıkamıyoruz, bunun nedenleri de kendimizi daha zayıf bulmamızdan dolayı. Başa çıkmak ne demek? Ben soruyorum, kendi kendimize cevap vermeden içimizden düşünelim. Her yaptığımız hareketi kendimiz ertesi gün beğeniyor muyuz? Yahut üç gün evvel yaptığımız bir hareketi bugün aynen yapmak istiyor muyuz? Biraz evvel büyük bir samimiyetle anlattı, sevgili arkadaşım Şenal Sarıhan. Bir süre önceki mücadelesinde "kadın gözüyle bakmayı becerememişim" dedi. Bu ne-kadar güzel bir ifade, çünkü insan yoğunlaştığı konuya daha çok dikkat etmek eğilimindedir. Bu bakımda bizim dışımızda olan her hareketi, her davranışı düşmanca görmemek, yahut mutlakta bilinçli bir şiddet olarak görmemek lazım. Antropologların bir görüş açışı var. İnsanların DNA'larıyla gelen, eğitimle, doğasıyla birlikte bulunduğu yer çok değişik oluyor ve herkese, içinde bulunduğu duruma göre değişiyor. Bu bizim sabahleyin de bahsettiğim gibi karşımızdakinin yerine kendimizi koymayı getiriyor. Bunu yapmak insanlara olgunluk sağlar.

Bu bakımda benim önerim, bu yönetmelik meselesinde yüzde yüz ret ya da yüz de yüz boyun eğme değil bizim tutumumuz. Biz Kadın Dayanışma Vakfı olarak bakanı ziyaret ettik ve bize söz verdi. "KSSGM'yle müzakere yapacağız, yönetmelikteki ortalama yolu bulacağız" diye. Ama biz bu kurultayı bekledik, arkadaşlarımızla genel fikir birliğine varalım diye. Ve dönüşte KSSGM'deki ekiple görüşlerimizi ayrıca konuşmak istiyoruz. KSSGM'nin davet ettiği halde toplantıya katılmayanların da bulunduğunu biliyoruz. Yani gerçekten kadınlar olarak biz de kusursuz değiliz, toptan söylüyorum. Bu bakımdan gerçekten iyi niyetlerle ve karşımızdaki ile kendimizi teraziye koyarak veya bazı konuları terazide dara karşısına koyarak, terazinin kolunu elimizle tutarak (çünkü bazen

de değerlendirmeyi öyle yapmamız gerekiyor) neleri kaybettiğimizi, neleri kaybedeceğimizi düşünerek değerlendirmemiz gerekiyor. Yönetmeliğe bu açılardan bakarak değerlendirmeyi teklif ediyorum. Teşekkür ederim.

### **Ela Anıl**

Çok teşekkürler. Arkadaşlar sorular var. Ben konuşmaları bitirdikten sonra tartışalım demiştik ama...

### **İlknur Yüksel Alyanak**

Ben de Kadın Dayanışma Vakfı yeni Yönetim Kurulu üyelerinden birisiyim. Bu SHÇEK Yönetmeliği çıktığı zaman, aslında biz de vakıf olarak uzun süre kendi içimizde bir tartışma yaşadık. Bizim için acil olan konu Yenimahalle Belediyesi'yle bir protokol yapmamızdan kaynaklanıyordu. Yani daha önceden belediyeye başvurmuştuk. Belediye "Bizimle protokole gelin, imzalayalım" dediği noktada SHÇEK Yönetmeliği çıkmıştı. O yüzden uzun süren bir tartışmamız oldu. Böyle bir durumla karşılaşınca yönetmelikle birlikte ne yapabiliriz üzerinde tartıştık. Biz de baştan reddediyoruz, böyle bir durum bizim için de söz konusu. Ama çok zor durumda kaldık ve sürekli gelen kadınlar var, onları da geri çevirmek istemiyoruz. Bu nedenle yeniden masaya oturup belki KSSGM'nin uzlaşmacı ortamı yaratmasıyla, yönetmelik için belli değişiklikler yapabilir miyiz diye bir hazırlık yapmıştık. Bunu vurgulamak istedim.

### **Hülya Gülbahar**

Sevgili Arkadaşlar biz bu yönetmelik sürecinde Mor Çatı olarak KSSGM'nin ve SHÇEK'in düzenlediği birçok toplantıya katıldık. Yönetmelik taslağı ilk çıktığında Kadının İnsan Hakları Projesi, Mor Çatı bu konuyla ilgilenen bütün kadın kuruluşları taslak daha tartışmaya açılır açılmaz, böyle bir yönetmeliğin özel ve bağımsız kadın sığınaklarını kapsayamayacağını söyledik. Niçin kapsayamayacağını da anlattık, çok uzun ayrıntılarına girmeyeceğim, daha önce okundu bu ayrıntılar. Her noktada; tek tek gizliliği nasıl ihlal edeceğini, kadınlara ait bilgilerin gizli kalmasını, mekânların gizli kalması ilkesini nasıl ihlal edeceğini anlattık. Buralarda çalışanların gönüllü olarak çalıştıklarını, öyle üniversite mezunu, bilmem ne uzmanı, parttaym değil, çoğu belki de şiddetten kurtulup, şiddeti aşıp, şiddet gören kadınlarla dayanışmak isteyen kadınların kendilerini hayat içerisinde deneyerek gönüllü çalışma verdikleri yerler olduklarını anlattık. Devlet memurlarına uygulanan normların gönüllü çalışma yapan kadınlara uygulanamayacağını söyledik. Her noktada eleştirilerimizi anlattık. Dolayısıyla bu yönetmeliğin özel kuruluşlarca ya da bağımsız kadınlarca işletilen kadın sığınaklarının kapanması anlamına geleceğini, gönüllü

bir emeği, gönüllü bir çalışmayı devlet bünyesine transfer etmenin imkânı olmadığını defalarca anlattık. Sözlü de anlattık, toplantılara da katıldık.

Mersin’de yaptığımız II. Sığınaklar Kurultayı’nda son derece açık ve net bir biçimde çok uzun tartışmalardan sonra “Kurultaya katılan bağımsız kadın gruplarınca bu yönetmelik taslağıyla bağımsız kadın sığınaklarının kuruluş, işleyiş, personel koşullarından başlayarak her açıdan SHÇEK’in denetimine ve giderek bünyesine alınmak istendiğini, bu nedenle sığınakların bağımsızlığını yok etme, sığınakların kaderini siyasal iktidarların ve bürokrasinin değişen politika ve kadrolarının inisiyatifine bırakma tehlikesini taşıdığını tespit ederek, taslak tümüyle reddedildi. Yönetmelikle getirilmek istenen işleyiş kuralları sığınakların adreslerinin ve bu merkezlere başvuran kadınlar hakkındaki bilgilerin gizliliğı gibi uluslararası ilkelere de aykırıdır. Yapılması gereken, kadına yönelik şiddete karşı gönüllü çalışmalarını resmi kurumlar bünyesine transfer etmeye ve denetim altında tutmaya çalışmak değil, başta kadın sığınakları ve kadın danışma merkezleri olmak üzere gönüllü kadın grup ve kuruluşlarının bu tür çabalarının her türlü yasal ve maddi olanaklar sunularak desteklenmesidir” kararına tüm katılımcıların oybirliğiyle varmıştık. Kurultayda bunu kabul ettikten sonra bütün kadın kuruluşlarının talebi olarak SHÇEK’e, Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı’na, KSSGM’ye ilettik. Bundan sonra ne oldu arkadaşlar? Geçtiğimiz mayıs ayında tek bir maddesi bile değiştirilmeden, bu eleştirilerin bir tanesi bile dikkate alınmadan, üç ayda bir rapor verme zorunluluğı, ayda bir rapor verme zorunluluğına indirilerek yani bürokrasisi daha da artırılarak bu yönetmelik çıkartıldı.

Bu yönetmelikte herhangi bir değişiklik yapma niyeti ve iradesi olsaydı, bizim bunları kamuya açmadan, defalarca yaptığımız uyarılardan en azından bir tanesi dikkate alınırdı. Bu noktadan sonra yapılabilecek olan şey bu yönetmeliğın uygulanmasıyla ilgili bir yönerge çıkartmaktır. Topyekün bizi imha anlamına gelecek bir yönetmeliğın uygulanmasıyla ilgili bir yönergenin her tarafı parlak olsa ne olacak? İmkân yok böyle bir şey çıkmasına. Çünkü yönetmeliğın amacı, zaten bünyeye transfer etme. Bizim Mor Çatı olarak böyle bir yönetmeliğı kabul etme şansımız yok. Uluslararası bütün STK ilkelerine de aykırı, siz herhangi bir bağımsız gençlik grubunun herhangi bir çalışmasını gençlik bakanlığına transfer edebilir misiniz? Denetim her yerde var, zaten denetleniyoruz. Vakıflar Genel Müdürlüğü denetimine tabiyiz, eğer bir suç varsa Emniyet Genel Müdürlüğü alır izinlerini, gelir sığınağı da arar, evrakları da arar. Yangın varsa, belediyenin denetimine zaten tabiyiz. Bulaşıcı hastalık riski varsa Umumi Hıfzısıhha Yasası’na tabiyiz. Yani burada getirilen denetim SHÇEK’in de denetimidir.

Biz Mor Çatı olarak açık ve net bir şekilde bu yönetmeliğe tabi olmak istemiyoruz. Kamu kurumları kendi bünyelerindeki sığınaklar için tabii ki yönetmelik çıkartabilirler. Bunun uluslararası kurallara uygun olması için biz elimizden gelen bütün katkıyı vermeye hazırız. Eğer ille de bir yönetmelik

çıkartacaklarsa, kendi çıkarttukları yönetmeliğin altına bu yönetmeliğin bağımsız kadın kuruluşlarınca işletilecek sığınakları kapsamayacağı, bağımsız kadın sığınaklarının işleyişine, gizliliğine ve bağımsızlığına müdahale edilemeyeceği ve ilgili tüm devlet birimleriyle, yerel yönetimlerin bu ilkelere bağlı kalarak bağımsız kadın sığınaklarına gerekli maddi desteği vermekle yükümlü olduklarını eklesinler.

Mor Çatı sabah okuduğu metni buradaki katılımcıların ve kadın kuruluşlarının imzasına açmış durumda. Bundan sonra da yapılacak olan görüşmelere de biz fikirlerimiz iletiriz, zaten ilettilik, bunları zaten biliyorlar, iletmeye devam ederiz, ama dönüp dönüp aynı şeyleri konuşacağımız bir seri toplantıda çok fazla kaybedecek zamanımız yok. İmza metnimiz çoğaltılacak, kişisel olarak, kurum olarak katılmak isteyenlerin imzasına açık.

### **Cânân Arın**

Çok teşekkür ederim. Galiba söyleyeceklerimin birçoğunu Hülya söyledi, ama özür dileyerek tekrar bazı şeyleri vurgulamak istiyorum. Ufak belki bir anekdotu anlatmak zorundayım. Bundan önce Ankara'da KSSGM'nin bütün kadın kuruluşlarıyla yaptığı bir toplantıda Mor Çatı adına Birsen Kaşker arkadaşımız, Kadından Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Hasan Gemici'yle konuşup tam yönetmeliğe geleceksen o sırada Norveç'ten gelen ve sığınaklarla ilgili bilgi veren bir uzmanın konuşması var, o uzmanın söylediği söz aynen şöyle: "Biz parasını devletin ödediği bir muhalefet grubuyuz" Yani devlet bize paramızı veriyor, fakat hiçbir şeyimize karışmıyor, biz ondan aldığımız parayla muhalefet ediyoruz diyor. Bu önce yanlış çevrilmiş, Selma Acuner hemen gitmiş, çevirinin doğrusu bakana söylemiş. Bunu kontrol etmek zaten çok kolay, mümkün bir olaydı. Ve Birsen bu durumla ilgili bakanla konuşurken, Bakanın söylediği "Hem paramız yok diyorsunuz, hem bizden para yardımı istiyorsunuz hem de bağımsız olmak istiyorsunuz öyle mi? Çatımız altına girin ve bizden yararlanın." Bu çok açık bir taviz. Bu Nevzat Tandoğan'ın komünizm gerekiyorsa onu da biz yaparız hikâyesi. Bağımsız kadın sığınağı gerekiyorsa onu da biz yaparız, sivil toplum kuruluşu olmak gerekiyorsa onu da biz yaparız, hükümet dışı kurul olmak gerekiyorsa onu da biz yaparız, siz sadece bizim aracımız olun. Olacak iş değil.

Şunu da hemen belirteyim. Biz SHÇEK'ten gelen arkadaşlarımızın şahıslarına asla karşı değiliz. Hepsini çok seviyoruz, destekliyoruz ve onlarla beraber olmaktan gurur duyuyoruz. Ama biz bunun içinde yer almak istemiyoruz. Biz bağımsız ve eğer devlet bizi kollamak istiyorsa, destek olmak istiyorsa (zaten görevidir) bize para vermek zorundadır. Bunun altını çizelim, biz bu yönetmeliği kabul etmiyoruz, edemeyiz, çünkü bağımsızlığımız gidecektir. Biraz önce çok güzel okundu, ama tekrar vurguluyorum. Bugünkü siyasi iktidar

değiştirdiği zaman yeni gelecek siyasi iktidarın ilk hedefi, onlara karşı kullanılacak silah ilk bize döndü, ayrıca bunu yaşadık.

İlk sığınaklar kurulduğu zaman, biz de Bakırköy Belediyesi'yle konuşmaya kalktık. Bakırköy Belediyesi dedi ki "Çok güzel biz size yardım ederiz ve bunun kurulmasına da yardım ederiz, ama siz bizim bünyemizde olun." Arkasından Şişli Belediye Başkanı Fatma Girik sığınak açtı, ama ne oldu? Şişli'yi Anap aldı, belediye başkanı gelir gelmez sığınağı kapattı bir bahaneyle ve sığınaktaki kadınların hepsi Mor Çatı'ya geldiler. Bakırköy ilçesi çok büyük olduğu için Bakırköy Belediyesi üçe bölündü. Sığınağın bulunduğu belediye Refah Partililerin başkanlığındaki bir yere geçti. İlk iş oraya gittiler, cami, mescit gibi bir şey yaptılar. Kadınları namaz kılsınlar diye oraya gönderdiler. Ve arkasından onlar da sığınağı kapattılar. Yani bizim önümüzde örnek de var. Siyasi partilere oyuncak olacak doneleri, silahları ellerine veremeyiz. Onun için tekrar ve tekrar söylüyorum, biz bu yönetmeliği kabul etmiyoruz.

Ayrıca bir önceki kurultay sonunda aldığımız kararı, bir sonraki kurultayda nasıl olur da değiştiririz arkadaşlar? Olacak iş değil. Biz kabul etmiyoruz. Eğer kabul edenler varsa o zaman bizi bundan hariç tuttuklarını, bağımsız kadın kuruluşlarının bu denetimin dışında olduğunu demeliler. Bir denetim yapılacaksa bunu bizim yapmamız gerekir. Çünkü yolsuzluk daha çok devlet kurumlarındadır. Gönüllü olarak çalışan bağımsız kurumlarda yolsuzluk görülmemiştir. Biz kendi cebimizden, hayatımızdan, her şeyimizden vererek geliyoruz, bu işleri yapıyoruz. Onun için bir denetim gerekiyorsa bunu bizim yapmamız gerekiyor. Teşekkür ederim

### **Ela Anıl**

Bir düzeltme yapılmak isteniyor.

### **Leziz Onaran**

İlknur arkadaşımızın anlattığı olayı bağlayacak olursak şöyle: Biz Yenimahalle Belediyesi'yle bir protokol yaptık, imzalandı. Bu sırada yönetmelik çıktı. Yani biz pazarlığımızı daha önceden yaptık. Şimdi şöyle bir durum var: Biz orada ayağımızı sürüyoruz yani taviz vermiş değiliz. Yenimahalle Belediyesi 25 Temmuz tarihinde Büyükşehir Belediyesi'ne bunun onaylanması için yazdı. Hâlâ cevap çıkacak oradan. Yani onlar bunu yapmamızı istemiyorlar. Fakat biz peşine çıkıp da bu yönetmelik illa çıksın demiyoruz. İlknur'un dediği gibi yönetmeliğin alacağı biçime göre hareketimizi ayarlamak istiyoruz. Bakan bize şunu vaat etti. Bakanlık'ta toplantı yaptık ve tümünden karşı durduk ve denetlemenin STK'ların katılımıyla beraber, ortak yapılmasını ve devletin açacağı sığınakların da bu şekilde, eşit olarak denetlenmesini istedik. Böyle çata çat konuştuk ve bakan "Bunu değiştirirsek benden sonra gelen sizin aleyhinize olur" dedi. Burada söylenenin tersini söyledi. Biz o muhakemeyi kabul etmedik. Ve en sonunda

yumuşadı, dedi ki “Siz konuşun, anlaşın yönetmelikteki her değişikliği ben yapmaya hazırım.” Böyle bir vaatten sonra biz bu kurultayı bekledik. Ve kurultayda bu fikrimizi anlatmak istedik.

Eğer yönetmelikte bir ay, üç ay olacak elbette yani biz ayda rapor, bilgi vermek istemeyiz. Sonra istatistik olarak bilgi verme konusunda kesinlikle isim vermeyeceğimizi söyledik. “İsim istemiyoruz” dediler “sadece şu kadar kadın geldi, şu oldu istiyoruz” dediler. Yani her biri için bir tevil buldular, eğer tevil dersek tevil olarak kabul edersek.

Bu bakımdan bir orta yol bulmak zorundayız. Her gün kapalı olduğumuz halde telefonlar geliyor. Merkezimizi yürütecek bir sekreterimiz bile yok, hepimizin evlerine gece gündüz telefon geliyor. Kadınlar şikâyet ediyorlar. İki arada bir derede kaldık, sakalla bıyık arasında yani bu kadınlara da bir el uzatmamız lazım. Bunu açıklamak istedim. Yani taviz vermiş değiliz, fakat böyle bir durum var, ama SHÇEK’tekilerle pazarlık yapma fırsatını bize resmen verdiler. Teşekkür ederim.

### **Ela Anıl**

Arkadaşlar, diğer son iki konuşmaya geçmeden iki söz daha var. Lütfen kısa tutmaya çalışalım.

### **Nilgün Geven**

Mümkün olduğu kadar kısa keseceğim, çünkü bundan evvelki kurultaylarda bu yönetmelikle ilgili, dayanağıyla ilgili bilgiler vermiştim. Ancak öncelikle de şahsımızla ilgili söylenen güzel şeylere de çok teşekkür ediyorum.

Bu yönetmeliğin sadece kadın sığınakları açma veya kadın sığınakları için norm belirleme amacıyla çıkmış olduğunu düşünmemenizi istiyorum. Bilgi olması açısından da SHÇEK’e bağlı sosyal hizmet kuruluşlarının sayı ve hangi tür kuruluş olduğuyla ilgili bilgi getirdim. Aynı zamanda SHÇEK Kanunu gereğince de bu sosyal hizmet kuruluşlarının diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişi tarafından açılması halinde, onların işletilmesiyle ilgili, çalışma esaslarıyla ilgili, denetimleriyle ilgili, ilke ve esasları belirleme görevimiz olduğunu söyledim. SHÇEK’e bağlı kadın konukevlerinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması amacıyla da bir kanun çalışması yapıldı ve kanunda bunun sosyal hizmet kuruluşu olarak tanımlanması sağlandı. Bu da kuruluşumuzda kalan kadınların daha iyi hizmet almalarına yönelik çok iyi niyetli bir çalışmaydı, bunun da yararını gün geçtikçe görüyoruz.

Bu böyle olunca da daha önce de söylediğim gibi sosyal hizmet kuruluşu olarak kabul edilmesi diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından bu tür kuruluşlar açılması halinde onların da işleyiş, norm ve denetim esaslarını belirleme görevi nedeniyle yönetmelik hazırlandı. Ve iyi niyet taşıyan bir yönetmelik olduğunu yine söylemek istiyorum. Hiçbir zaman kadın

sığınaklarının sayısının azaltılması ya da açılmalarının engellenmesi amacına yönelik değildir. İşbirliği ve dayanışmanın ön planda tutulduğu ve bu tür bir politika izlenerek çalışmaların birlikte dayanışma içerisinde yürütülmesine yönelik olduğunu yine ben burada söylemek istiyorum. En azından bu yönetimle ilgili olarak düşüncelerimi söylüyorum. Ve ardından bir genelge yayımlandı.

Birde Sayın Cânân Arın'ın sözleriyle ilgili olarak bağımsız kadın kuruluşlarının bu yönetmelik kapsamı dışında tutulması mümkün değil. Avukat oldukları için de zaten çok iyi bildikleri bir konu. Kanunlara aykırı yönetmelikler düzenlenemez, bu bir kanun sorunu. SHÇEK Kanunu'nda bir değişiklik yapılması gerekir, bu tür kadın sığınaklarının bu kapsam dışında tutulabilmesi için. En azından bu çalışmanın içerisinde olduğum için bana verilmiş bir görevdi, SHÇEK'in görevleri arasındaydı ve biz bunu yaptık, çok iyi niyet taşıyarak yaptık. Yönetmelikle ilgili bazı eleştirdiğiniz konularda tartışma olduğunda görüşelim, ama kadınlardan istenen sadece istatistiki bilgilerdir ve bu genelge arkasında da çok açıkça görülür. Sadece sayıdır ve bunu da kadın veri tabanını oluşturacak bir kuruluş olması açısından koyduk. Bu bilgiyi bilgi aldığımız kuruluşlarla paylaşmak amacımı taşıyoruz. Teşekkür ediyorum.

### **Nebahat Akkoç**

Biz kurultayda yönetmelikle ilgili aldığımız kararın, koyduğumuz tavrın arkasındayız. Bunu sürdürüelim, ama aradan üç yıl geçti. Bir de kadınlar şiddet yaşamaya devam ediyorlar ve ortada bir sığınmaevi ihtiyacı var. Niye açamadık? Ben size söyleyeyim. Biz SHÇEK'in konukevlerini kullanıyoruz. Biz cuma günü akşamı bir kadını polis eşliğinde şefkat evlerinden birine gönderdik. Yani ben aynı heyecanı sığınmaevlerimizin açılması noktasında yakalayamıyorum. Bir de o heyecanı yakalamak lazım. Çünkü hiç bitmeyen sığınmaevi talepleri var. Kadınları ne yapacağız? Yani bütün bunlara katlıyoruz, ama bakın çelişkiye biz bütün kadınlarımızı bir yıldır SHÇEK'in konukevine gönderdik. Öyle bir noktada gönderiyorsun ki, kadın orada neyle karşılaşılıyor, hiçbir şey bakamıyoruz. Açamıyoruz, biz açamıyoruz, bizimki para sorunu değil (ben bir şeyin para nedeniyle aksadığına da inanmıyorum, ayrı bir şey.) Bizim güvenlik problemimiz var. Diyarbakır'da sığınmaevi açamıyoruz, açamayacağız. Yani güvenliğini sağlayamıyoruz. Bölgede birçok ilde açamayacağız, ama Türkiye'nin hiçbir yerinde niye açılmıyor? Yani yönetmeliğe karşı dururken duyduğumuz heyecanı, sığınmaevlerimizi açmak için niye hissetmiyoruz? Bir de tabandan sürekli bir talep var, sığınmaevleri açılın diye. Bizi ciddiye almaları için güçlü bir noktadan; beş tane sığınmaevimiz var, açıktır, böyle güzel çalışıyor, aynı sistemle devam etmek istiyoruz diyebilmemiz lazım. Biz açıkçası o kararların arkasında duruyoruz, ama kadınlarımızı bir yıldır SHÇEK'in konukevlerine gönderiyoruz. Bir problem olmadı, ama orada nasıl yaşıyorlar, bizim sığınmaevi perspektifimizle uyan bir durum var mıdır? Buna bakamıyoruz. Hatta son beş



tane başvurmuzu bu konukevlerinde yer olmadığı için şefkat evine gönderdik. Durumumuz budur arkadaşlar. Bunu bildirmek istedim.

### **Birgül Akay**

Ben sadece Nebahat'ın konuşması üzerine çok kısa bir şey söylemek istiyorum. Öncelikle, SHÇEK'in yönetmeliğine karşı olmak bizlerin sığınmak açmak konusundaki heyecanını, çalışmalarını durduran bir şey değil. Biliyorsunuz geçen seneki kurultayda (sonuç bildirgesinde vardır) beş pilot bölgede kadın sığınağı açılması ve buradaki katılan bütün kadın kurumlarının bu konuda birlikte mücadele etmesi anlamında bir karar çıkmıştı. Ve kurultaydan hemen sonra Mor Çatı televizyonlarda sığınağın açılması için bir kampanya başlattı. Ve biz bu kampanya sırasında televizyonlarda, gazetelerde sürekli hem sığınağımızı tekrar açma hem de Ankara'da yeniden açılması, Antalya, Mersin ve Çanakkale'de de açılması talebimizi sürekli yineledik. Bunun için destek çağrılarında bulunduk. Ama ne yazık ki tek başımıza kaldık. Yani burada her şeyi konuşuyoruz, ama bu heyecanlarda hepimiz biraz elimizi taşın altına koyalım, biz bu süreci yalnız geçirdik. Ben bir Mor Çatı gönüllüsü olarak Mor Çatı'nın sığınağının bir an önce açılmasını istiyorum. Açılacaktır. Bu yönetmeliğe rağmen açacağız. Ama benim böyle bir yönetmeliği kadın bakış açımıyla kabul edebilmem mümkün değil. Buna rağmen biz her şeyi göze alarak sığınağımızı açacağız ve bunun için de çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

### **Hülya Gülbahar**

Mor Çatı'nın açtığı bu kampanya daha başlar başlamaz, bütün radyolarda, bütün basında sayfa sayfa ilanlar, televizyonlarda spotlar halinde başladı. Bir bağış kampanyasıydı. Bizim kampanyamız üç beş gün içerisinde devlet tarafından durduruldu. Yani bütün o enerjiye rağmen başarıya ulaşamamasının nedeni Mor Çatı'nın bırakması değil, bütün hesaplarımızın bloke edilmesi ve kampanyanın devlet tarafından durdurulmasıydı. Aylarca uğraştık, bu izni tekrar alıp kampanyayı başlatabilmek için. Mor Çatı bu anlamda sığınağını açmak için dört ay öncesine kadar elinden gelen her şeyi yaptı, hâlâ da yapıyor, yapmaya devam edecek. Yönetmeliğe gelince biz o istatistikleri doldurmak zorunda değiliz, o norm kadroyu almak zorunda değiliz. Bizim kendi kriterlerimize göre kim çalışacaksa orada çalışacak.

### **Ela Anıl**

Şimdi Kadın Dayanışma Vakfı (Ankara), Bağımsız Kadın Derneği (Mersin) ve KAMER'in (Diyarbakır) ortaklaşa yürüttüğü bir projeye ilgili ortak bir sunum yapacaklar.

?

Bu proje, Unifem tarafından desteklenen Kadın Dayanışma Vakfı, KAMER ve Bağımsız Kadın Derneği ortak projesi. "Kadın Danışma Merkezlerinin İyileştirilmesi ve Şiddete Uğrayan Kadınların Haklar ve Destekler Hakkında Bilgilendirilmesi Eğitimi Projesi". Projemiz III. Kadın Sığınakları Kurultayı'nda aldığımız gelecek üç yılda ortak bir organizasyona yönelecek şekilde ortak stratejilerimizi ve faaliyetlerimizi artırmak kararı çerçevesinde hazırlanmıştır. Üç kuruluş olarak ortak bir dizi faaliyeti birlikte gerçekleştirmeyi elde edeceğimiz sonuçlarla işbirliğimizi sürekli kılmayı, elde ettiğimiz sonuçları kurultay katılımcısı tüm kuruluşlarla paylaşmayı arzu etmekteyiz. Projemizin üç ana çıktısı olacaktır.

1.) Danışma merkezlerimizin açık kalması ve güçlendirilmesi. Halen Mersin ve Diyarbakır'daki danışma merkezlerimiz açıktır. Ankara'daki merkez ise iki yılı aşkın bir süredir kapalıdır. Ankara'daki merkezimizi bu projeye birlikte açmayı planlıyoruz. Ayrıca üç ayrı ildeki danışma merkezlerimizde aynı olduğunu varsaydığımız çalışma prensiplerimizi gözden geçirecek, yerel uygulama bağımsızlığımızı zedelemeyen, ihtiyaç duyduğumuz ortaklıkları ve birbirimizden öğrenmeyi gerçekleştireceğiz. Gönüllü eğitimleri uygulayarak, başvuruları kabul imkânlarımızı da genişletmeye çalışacağız.

2.) Alt sosyoekonomik kesimlerdeki evli ev kadınlarına yönelik şiddete karşı haklarımız ve destek imkânlarımız hakkında bilgilendirme eğitimi geliştirecek ve uygulayacağız. Toplam 1600 kadımla gerçekleştirmeyi amaçladığımız bu çalışma sonunda, Türkiye ölçeğinde tüm kuruluşlarımızın kullanabileceği, yararlanabileceği bir bilgilendirme eğitimi setini ve eğitimci eğitimi setini oluşturmuş olacağız. Bu eğitimle danışma merkezlerimize daha erken bir dönemde başvurulmasına imkân sağlamayı, böylece şiddetin yol açtığı kayıpların daha az olduğu bir zamanda, dayanışma içine girerek kadınlara ve mütemmim cüzleri olan çocuklarına daha fazla yarar sağlamayı amaçlıyoruz. Bunu yapmak istiyoruz, çünkü danışma merkezlerimize gelen başvurularda, ortalama beş yıllık bir "eşler arası şiddet öyküsü" olduğunu, kadınların ve çocuklarının çok örselenmiş olduğunu, önlem geliştirme ve gerçekleştirmeyi gerektiren ihtiyaçları sayısının çok arttığını görmekteyiz.

3.) Bilgilendirme eğitimleri sırasında uygulayacağımız şiddet ölçeğimiz ve sosyoekonomik durum anketimiz de 1995 yılında Ankara'da gerçekleştirdiğimiz bir çalışmanın bulgularını yenilemeyi, üç ilde karşılaştırmalı\*.

\* Kadın Dayanışma Vakfı, KAMER ve Bağımsız Kadın Derneği'nin "Kadın Danışma Merkezlerinin İyileştirilmesi ve Şiddete Uğrayan Kadınların Haklar ve Destekler Hakkında Bilgilendirilmesi Eğitimi Projesi"ni kaset kayıtlarında eksik olması nedeniyle tamamını yayınlamıyoruz.

## **Ela Anıl**

Şimdi kurultayımızın ev sahipliğini yapan Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin görsel anlatımlı sunumunu izleyip, dinleyeceğiz.

## **Hicran Karabudak**

Merhaba, sevgili Kadınlar! Bağır, Herkes Duysun!.. Bu sloganı 1987'de yapılan "Dayağa Karşı Yürüyüş"ten aldık. Biz kadınlar, kadınlar için emeğimizi, gücümüzü, yüreğimizi ortaya koyduk. Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ni 17 Ekim 2000'de açtık. Merkezimizin daha yolun başındaki, bomboş ve fukara hali, henüz açılış günümüz.

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ni 17 Ekim 2000 tarihinde açtık. Merkezimizin amacı; kadınlara karşı her türlü ayrımcılık,ekonomik, sosyal ve politik dışlamalar göz önüne alınarak, kadınların kendi ihtiyaçlarına yönelik taleplerini ve görüşlerini hayata geçirmek üzere bir araya geldikleri, hukuksal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri aldıkları ve birbirleriyle dayanışma içerisinde oldukları bir ortamın oluşturulmasıdır.

Temel ilkelerimiz; kadınlar arasında dayanışmayı üretmek ve artırmak, hiyerarşi yaratmamak ve üretmemek, gönüllülük ve sorumluluk yüklenebilmek, yetki ve sorumlulukları dönüşümlü olarak paylaşmak, kararları birlikte almak, uzmanlaşma ve bilgi yoğunlaşmasını önlemek, kendine çıkar sağlayıcı durumlardan kaçınmak, deneyim ve bilgileri paylaşmak, özeleştiriy yapabilmek, eleştiriyeye açık olmak.

Yapmayacaklarımız; önyargılı olmak, suçlamak, sessiz şiddet uygulamak, ne söylendiğine değil kimin söylediğine önem vermek, gereksiz alınganlıklar yapmak, rahatsızlıkları dile getirmemek.

Yapacaklarımız; kadınları konuşmaya yüreklendirmek, her toplantıyı belgelemek, her toplantıda farklı yüzlerin kolaylaştırıcı olması, eleştirilere karşı hazımlı olmak, sözü gereksiz işgal edenleri uyarmak.

Çalışma gruplarımız: Başvuru alma grubu, kadının kendi kendine yardımcı grubu, kültür ve sanat grubu, genç kız grubu ve eğitim grubu. İşleyiş grubu bu grupların sözcülerinden oluşuyor.

Merkezimizde verilen hizmetler: hukuksal danışmanlık, psikolojik danışmanlık, özgüven geliştirici destek. Bu hizmetler 30 kadın, 10 avukat, 2 psikolog, 1 psikiyatr, 1 jinekolog gönüllümüz tarafından veriliyor.

Etkinliklerimiz: her ayın son cumartesi günü tanışma ve dayanışma toplantılarımız, her ay bilinç yükseltme toplantıları, konferanslar, paneller, sergiler, kitap, şiir ve dinleti günleri.

Birinci yılımızın sonunda yaptıklarımız: 93 kadına hukuksal ve psikolojik danışmanlık hizmeti verildi. Çalışma gruplarıyla kadınlar arası destek ve dayanışma sağlandı. Gönüllü eğitimleri, bilinç yükseltme seminerleri, Almanca dil kursu, 15 gönüllü için bilgisayar kursu, toplumsal cinsiyet ve yerel

yönetimler semineri yaptık. III. Kadın Sığınakları Kurultayı'na katıldık. Kitap tanıtım ve tartışmaları yaptık. Kadın şairler ve ressamlar konulu sunuşlar yaptık. "Kadın, Şiddet, Hukuk Semineri" düzenledik. Yerel ve ulusal televizyon kanallarında kadın konulu çeşitli programlara katıldık. Radyo kanallarında merkezimizi tanıttık. Geziler düzenledik. Kadın Meclisi'nin Medeni Yasa için düzenlediği dağ eylemine katıldık ve mor kurdele dağıttık. Almanya, Fransa ve Danimarka'daki kadın kuruluşlarıyla işbirliği yaptık. Budapeşte'de düzenlenen "Avrupa'da Genç Kızlara Yönelik Şiddet" konulu seminere katıldık. KSSGM'nin düzenlediği "Türkiye'de Kadın Politikaları ve Kurumsallaşma" toplantısına katıldık. Savaşa ve teröre karşı ortak basın bildirisine katıldık.

Merkezimize başvuran kadınlarla ilgili bazı rakamsal bilgiler ise şöyle: Toplam 93 kadına hizmet verildi. Danışmanlık verilen kadınların yaşları 15 ila 60 yaş arasındadır. Bu kadınların %69'una kocası şiddet uygulamıştır. %30'u şiddet türlerinin tümüne maruz kalmıştır. %65'inin sosyal güvencesi yoktur. %52'ine hukuksal, %35'ne psikolojik danışmanlık verilmiştir. Merkezimiz bütün kadınlara açıktır ve kadınların katılımıyla güçlenecek ve gelişecektir. Kadınlar tüm dünyada ve ülkemizde bu tür merkezlerde bir araya gelerek dayanışmayı öğrenmişler ve güçlenmişlerdir. Merkezimizde tüm hizmetler ve etkinlikler kadınlar tarafından ve kadınlar için yapılmaktadır. İkinci yılda, "daha çok kadına ulaşacağız ve şiddet karşısında daha güçlü olacağız" diyoruz. Yaptığımız çalışmalarla kadınlar, kendilerini daha az yalnız ve çaresiz hissedeceklerdir diye düşünüyoruz.

Sevgili Kadınlar, gönüllüler ağıımızda yer alarak, uzmanlık alanlarında gönüllü destek vererek, bağış yoluyla, meslek eğitim kurslarında şiddete uğramış kadınlara kontenjan ayırarak, iş olanaklarını bize duyurarak merkezimize destek olabilirsiniz. Bütün kadınlara "Sen gelmezsen bir eksigiz" ve "Suyun taşı delmesi, gücünden değil sürekliliğindedir" diyoruz.. Çalışmalarımıza emeğiyle, yüreğiyle, bilgisiyle güç veren herkese candan teşekkür ediyoruz. Ayrıca proje ortaklarımız Antalya Büyükşehir Belediyesi ile Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Genel Sekreterliği'ne özellikle teşekkür ediyoruz.

### **Ela Anıl**

Antalya'ya bu kadar keyifli ve güzel sunum yaptıkları için teşekkür ediyoruz. Namus suçları ve namus cinayetleri üzerinde konuşmak için sözü Leyla Pervizat'a veriyorum.

## **NAMUS SUÇLARI, NAMUS CİNAYETLERİ**

### **Leyla Pervizat**

Merhabalar, ben Leyla Pervizat. Önce kısaca kendimi tanıyayım.

Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Programı'nda öğrenciyim. Feminist bir araştırmacıyım ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nda 1998'den beri namus cinayetleri üstüne lobicilik çalışmaları yapıyorum. Bu arada iki yüz tane karar kartonunu topladığım namus cinayetlerini içeren bir kitap yazıyorum. Kitabın sadece analiz bölümü elli altı sayfa. Size burada elli altı sayfayı anlatmayacağım, daha başka bir şey anlatacağım.

Birleşmiş Milletler'deki deneyimlerimden yola çıkarak şu son bir buçuk senedir olanları özetlemek istiyorum. Maalesef kadınlar, Birleşmiş Milletler'in "Genel Kurul" "Güvenlik Konseyi" gibi mekanizmalarının dışında tutuluyorlar. Bu nedenle kadınlarla ilgili sorunlar masaya yatırıldığında ya da tartışıldığında, bu sorunların birinci muhatabı olan kadınlar, kararların alındığı odada olamadığı için babaların bulunduğu bu mekanizmalarda kadınların başlarına büyük şeyler gelebiliyor. Örneğin, 2000 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurul 3. Komitesi'nde (sosyal, kültürel ve insan hakları konularını irdeleyen komite) Hollanda hükümeti namus cinayetleriyle ilgili bir kararı masaya yatırdı. Namus cinayetleriyle ilgili bu kararı "Equality Now! (Eşitlik, Şimdi!)" adında New York merkezli bir sivil toplum örgütüyle beraber çalışarak hazırladıklarımızı iddia ediyorlardı. Benim de gördüğüm; ilk karar hazırladıkları haliyle çok güzel bir karardı. Ve bu haliyle masaya yatırdılar. Bu arada Hollanda hükümetinin temsilcileri (arada sırada neler olduğunu hatırladığımda şu ensemdeki tüyler ayağa kalkıyor) namus cinayetleriyle ilgili bir film gösterdiler. Bütün ülkelerin olduğu bir kapalı toplantıda gösterim yapıldı. Film, Ürdün'de geçen namus cinayetlerini anlatıyordu ve ezan sesiyle başladı. Böyle olunca da bütün İslam Ülkeleri Organizasyonu "Siz dine laf söylüyorsunuz" diye protesto ederek odadan dışarı çıktılar. Tabii büyük gürültüler koptu, herkes ayağa kalktı "Siz Müslümanlığa karşısınız" dendi. O kararı destekleyecek bir sürü İslam ülkesi (Hollanda'nın densizliği diyeceğim, artık başka laf bulamıyorum) bu hata yüzünden oylama sırasında çekimser kaldı. Türkiye'nin de içinde bulunduğu diğer ülkeler evet oyu kullandılar. Fakat bu kararın geçebilmesi için, Hollanda karar üzerinde epey oynamak zorunda kaldı. Hazırlanan ilk karar ile Genel Kurul'dan geçen karar arasında gece ile gündüz gibi bir fark var. Oldukça hafifletirildi.

Genel Kurul'da masaya yatırılan kararlar her sene ele alınır. Ama şu anda yapılan Birleşmiş Milletler Genel Kurul 3. Komitesi'nde namus cinayetleriyle ilgili karar görüşülmüyor. Bunun nedeni ise geçen sene olan bu olay; bu kararın tartışılmasını bir sonraki yıla attılar. Ben de Birleşmiş Milletler ve İnsan Hakları Komisyonu'nda lobicilik yaptığım için oradaydım. Mart ve nisan ayında altı haftalık süren bu toplantılara bütün iyi niyetimle katıldım. 1998'de ilk gittiğimde, İsveç hükümetinin delegeşiyle konuşurken "Bakın bu cinayetler yargısız infaz, namus cinayetlerini yargı dışı infaz olarak

değerlendirip, ilgili kararın içine koymalısınız” dedim. Adamcağız benim mafya konularıyla ilgili konuştuğumu zannetti. Kendisine namus cinayetleri diye bir olayın olduğunu, kadınların namus adına öldürüldüklerini anlattım. O yıldan bugüne kadar sürekli namus cinayetlerinin ne olduğunu anlatarak, çalıştık. Bu çalışmaların başını şu anda özel raportör olarak Esmâ Cihangir çekiyor. Eğer uluslararası alanda feminist hareketi takip ediyorsanız kendisini tanıyabilirsiniz. Kendisi kuvvetli feministlerden birisidir ve onun sayesinde namus cinayetleri, yargı dışı infazla ilgili kararın altına “paragraf yedi”den girdi.

Geçen sene Genel Kurul’da yaşanan bu olaylardan sonra bu yıl tekrar gittiğimizde aynı havayı bulamadık. Garip bir durum var ortada. Hollanda bir kenarda konuşuyor. Neler olduğunu sorduğumuzda bize “Belki geçen seneki dili bile tutturamayacağımızı, alınan kararın ‘namus cinayetleri’ olarak ‘paragraf yedi’de kalıp kalmayacağını bile şüpheli olduğunu” söylediler. Pakistan’ın bir kadın bakanı vardı, ama toplumsal cinsiyet duyarlılığından uzak bir kadındı. Kendisiyle bu kararın kalması yönünde, destek vermesini istemek üzere konuştuk. Fakat kadın, tam “paragraf yedi”nin görüşmesine geldiğinde “namus cinayetleri insan hakları sorunu değildir” dedi ve kapıyı çarpıp, toplantıyı terk etti. Yaptığı bu gafı anlayabilmek için Birleşmiş Milletler iç protokolünü bilmek lazım. Birleşmiş Milletler’de hiçbir devlet temsilcisi kapıyı çarpıp konuşmalardan çıkmamıştır. Kaç yüzyıldır birbirleriyle savaşan İsrail ve Filistin bile savaşa rağmen, Birleşmiş Milletler’de birlikte masaya oturuyor ve oturumu terk etmiyorlar.

Bütün bunları anlatmamın nedeni kadınların uluslararası insan hakları literatüründen uzak oldukları gerçeğine parmak basmak. Ve bunun nedeni de hiçbir zaman içine girmeleri için müsaade edilmemesidir. Kadınlar bu literatüre daha yeni yeni giriyorlar. Sadece ve sadece son on senedir “aile içi şiddet” bir işkence türü olarak literatürde kabul ediliyor. Savaş sırasında kadınlara yapılan tecavüz bile savaş suçu olarak bir buçuk, iki sene önce Yugoslavya’da ki ve Ruanda’daki olaylardan sonra kabul edildi. Gidilecek çok yol var, bunu hissediyorum.

Genellikle biz kadınları kadın konularında çalışanları New York, UNIFEM, Pekin+5 gibi yerlere, toplantılara gönderiyorlar, ama argo tabiriyle “büyük oğlanlar” Cenevre’de. Ayrıca büyük oğlanlar UNIFEM’e gelmiyor maalesef. Büyük oğlanlar İnsan Hakları Komisyonu’nda ve eğer bir şeyleri değiştirmek istiyorsak büyük oğlanlara gidip başlarının etini yememiz lazım.

Bir arkadaşımız çok güzel bir şey söyledi ya; “Suyun etkisi gücünden değil, sürekliliğindedir.” Yani onun gibi. Bunları iki nedenden dolayı anlatıyorum. Birincisi, bu tip şeyleri sürekli yazıyorum, ama okunamayabiliyor. İkincisi, “namus suçu” diye bir laf gördüm. O da beni biraz mahveder gibi oldu. Pakistan’ın tam da istediği şey budur. Onların kadına yönelik şiddeti sınırlamak istediği yerdir bu. Bize yaklaşımları; “Siz şöyle kenarda durun bakalım, size özel

raportör de verdik, daha ne istiyorsunuz?” gibi bir şey. Oysa on senedir Birleşmiş Milletler’de “toplumsal cinsiyetin kurumsallaşması” diye bir şey kabul edildi. Pekin’de üstü altı yedi kere çizildi, Pekin +5’te üstü yetmiş beş kere çizildi . Yani kısacası biz toplumsal cinsiyetin kurumsallaşmasını bütün mekanizmalara tek tek entegre etmeliyiz.

Bizim artık ayağa kalkıp aile içi şiddetin “ışkence” olduğunu, hukuk literatüründeki mekanizmalara sokmamız gerekiyor. İntiharlar oluyor, intihar da yargı dışı infazdır. Kadın yaşadığı toplumun baskısı nedeniyle intihara itiliyor ya da ettiriliyor. Artık bu duruma sahip çıkmalıyız. “Berdel”den bahsediliyor. Birleşmiş Milletler’in İnsan Hakları Komisyonu’nda bir tane gündem maddesi vardır, “köleliğin çağdaş formları” diye. Berdel işte bu çağdaş forma giriyor. Başka hiçbir şeye değil. Bunların hepsi kadının insan hakları sorunları. Bir şekilde bunları hemen sahiplenmemiz lazım. Başımızı suyun üstünde tutmaya çalışıyoruz, çok zor günler geçiriyoruz, bunun farkındayım. Burada yapılan tartışmaların hepsine gönülden katılıyorum, şimdiye kadar daha hiç kimse, itiraz edebileceğim bir şey söylemedi. Ama, ne olur Pakistan’ın, geri kalmış Yemen’in oyunlarına gelmeyelim. Ne olur bizi artık bir kutuya koyup kenara koymasınlar, biz artık kadınlar olarak ana mekanizmalardaki hak ettiğimiz yerlerimizi alalım. Teşekkür ederim.

### **Ela Anıl**

Teşekkürler Leyla. Şimdi soru ve tartışmalara geçiyoruz.

### **İnci Hekimoğlu**

“Namus suçları” kavramını maalesef hepimiz kullanıyoruz. Aslında bu kavramı kullanmamamız gerekiyor, itirazım var. İkincisi de örf ve ananeler maalesef yasaların önüne geçiyor. Yasalar değişse bile ve ideal hale gelse bile, biz bu örf ve ananeleri kıramıyoruz. Türkiye’de töre cinayetleri işleniyor ve inanılmaz bir katliam bu. Bu katliama maalesef hiçbir şey yapamıyoruz. Yasaların değişmesi bir yana ayrıca başka şeyler de yapılmalı. O halde diyorum ki, yakın tarihte devlet, kan davası için bir kampanya açtı. Bütün savcılarını, hâkimlerini, valilerini, bürokratlarını bu işe seferber etti. Ve çok ciddi yol alındı. Diyorum ki, böyle bir talep de bizim olsun.. Bu kan davaları gibi bir kampanya başlatalım. Bunu belki gidip Diyarbakır’da ya da Batman’da mı başlatırız? Ama bizim de böyle bir talebimiz olmalı diye düşünüyorum.

### **Leyla Pervizat**

Böyle bir kampanyayı gönülden destekliyorum ve çok da önemli buluyorum. Yalnız, kelimeleri sulandırarak bizi esastan uzaklaştırdıklarını düşünüyorum. Pakistan’da, Yemen’de, Cezayir’de günde beş yüz kadının göğüsleri kesilip, meme uçları ağızlarına tıklarıyor.

### **Nebahat Akkoç**

Bir ara şöyle bir şeyle karşılaşmıştım. Namus cinayetleri “namus suçları” kavramının alt başlıklarından biri haline gelmişti. Bunu reddediyoruz diyebilir miyiz? Bunu bilmek istiyorum?

### **Leyla Pervizat**

Ben bu konuyu bir akademisyen olarak reddediyorum. Yani uluslararası ilişkiler ve uluslararası hukuk arka planı olan birisi olarak reddediyorum, çünkü arkasında başka şeyler yatıyor.

### **Nebahat Akkoç**

Çünkü hakikaten uygulamada birileri namus cinayetlerinin üstünü mü örtmeye çalışıyor gibi algıladık da. Namus cinayetlerinin çok işlendiği bölgeden biri olarak buna kızmaya başlamıştım.

### **Ela Anıl**

Namus cinayetleri, namus suçları tartışması burada sürdürebileceğimiz bir tartışma değil. Yıllardır tartışılıyor ve çok detaylı bir tartışma. Buradan bir fikir birliği çıkabileceğini düşünmüyorum. Ben kısa bir özet tanım yapmaya çalışayım, sonra arkadaşlar belki kendileri bir şey söylemek isterler. Biz Birleşmiş Milletler’de namus cinayetleri değil namus suçları denmesi için çok çalıştık. Kadın İnsan Hakları Projesi adına konuşuyorum. Çünkü namus adına kadının ihlal edilen tek hakkı, yaşam hakkı değil. Kadının namus adına bir sürü başka yaşam hakkı ihlal ediliyor. Namus suçları diğer ihlalleri de kapsıyor. Ben namus cinayetlerini “namus adına kadının yaşam hakkının elinden alınması” diye tanımlıyorum.

### **Leyla Pervizat**

Namus adına işlenen cinayetlerde ve öncesinde ve sonrasında kadına yönelik bir değil, birçok insan hakkının ihlal edildiği bir gerçek. Ama şu anda elimizde bulunan yöntemlere göre onları da tanımlayıp yerlerine koyabilmemiz çok mümkün. Hem bunun için literatürdeki arka planımız oluştu hem de teorideki arka planımız var. Ve de bunlar için tek tek koyabileceğimiz kavramların girebileceği mekanizmalar var. Zaten iki üç tanesi girdi bile. Ben başka birtakım oyunlara gelmeyelim diyorum. Örneğin bekâret kontrolü hem insan hakları açısından bakıldığında kadının özgür iradesine aykırıdır, hem işkencedir, hem de kadına yönelik şiddettir. Ama sadece ve sadece kadına yönelik bir şiddet değildir. O ana mekanizmada yeri vardır ve onun da bir parçasıdır. Kısacası, bekâret kontrolünü namus suçları kapsamında bir köşeye attığımız anda, son on senede yapılan bütün çalışmaları, verilen emeği çöpe



atıyorsunuz. Bu “çöpe atışımızı” hiç öyle bilerek ya da kötü niyetle yapmıyoruz. Biz kadınlar, kavramlardan ve tartışmalardan tamamen dışlanmışız. Bunun için onların içine daha yeni yeni giriyoruz. Birazcık eksik bilgiyle yola çıkıyoruz. Ve bazen de oyuna geliyoruz.

### **Necla Ölçer**

Mersin’de bundan on beş gün önce bir olay oldu. Bu konuda ne yapabileceğimi sormak istiyorum. Çok yakın komşumuzun kızı on sekiz yaşında, evlendirildi ve ertesi gün çok feci bir şekilde dövülmüş, ağzı yüzü bir tarafa gitmiş olarak, ailesinin evine getirildi. Aile kızı çok feci dövdükten sonra bekâret kontrolüne götürdü. Ve doktor elastiki olduğunu söyledi. Bu durumda kızı tekrar kocasının evine gönderdiler. Çok çaresiz kaldım. Kime şikâyet edeceğim? Ne yapacağım? Bu kızı nasıl koruyacağız? Bu durumda ne yapabiliriz? Aile böyle yapıyor, aldığı eş öyle yapıyor, şikâyete gitseniz bekâret çok önemli olduğu için onlar da hiçbir şey yapamıyor. O zaman ne yapmak gerekiyor?

### **Şenal Sarıhan**

Ben cevap vermek için değil, önceden söz istemiştim. Galiba şöyle netleştirmek gerekiyor ya da tartışırken buna bakmak gerekiyor. Biz hukukçular “namus suçları” kavramını kullanmayız. Ama sizin kullanırken neyi amaçladığınızı da son derece iyi kavrayabildiğimizi düşünüyorum. Çünkü namus gerekçesiyle işlenmiş çok değişken suçlar var. Namus gerekçe gösterilerek işlenen tek suç, cinayet suçu değil, adam öldürme değil, adam öldürmeye teşebbüs değil. Örneğin az önce çok kısaca geçerken ifade ettiğimiz zina (her ne kadar kalkmış ise de) halinde görülme durumunda ortaya çıkan, cinayet ya da yaralama, öldürmeye teşebbüs, bu tür olaylardaki indirim gibi bunları ayrı başlıklarda görmek gerekiyor.

Belki de grup çalışmalarını yaparken bunu biraz daha açmaya ihtiyacımız var. Namus adına işlenmiş suçlar başlığı altına (somuttan giderek) Türk Ceza Yasası’nda hangi maddeleri koyabiliriz, bunları nasıl alt alta koyup toparlayabiliriz? Hem Türk Ceza Yasası’nda hem tasarıda olumsuz anlamda kullanılıyor. Ailenin nizamı, genel nizam, terbiye gibi kavramlar altında kullanılıyor. Biraz önce işaret etmiştik. Şimdi de yeni tasarıda edep ve töre suçları diye ifade edilecek. Ne edep töre suçudur ne de genel nizamla ilgilidir, doğrudan doğruya bireysel haklarla ilgilidir, beden bütünlüğüyle ilgilidir. İnsan hakkıyla ilgilidir. Bu sebeple beden bütünlüğümüze yönelik suçlar ya da bireysel haklarımıza yönelik suçlar gibi bir kavramın altına yerleştirmeye çalışmakta ve sorunu böyle çözmekte yarar var, diye düşünüyorum.

Biraz önce arkadaşımızın ifade ettiği olayla ilgili ne yazık ki, Türk Ceza Yasası’nda somut bir tanım yok. Ama bu olayda kötü muamele var, bu kötü muameleden ötürü hem ailenin hem eşinin ailesinin doğrudan doğruya savcılığa

şikâyet edilerek, eğer on günü aşmış bir rapor da varsa, bu raporla birlikte en azından kötü muamele, 4320 içinde aile içi şiddet gibi gerekçelerle savcılığa ihbarda bulunmakta fayda var. Ayrıca o bayanın iki taraftan da tazminat istemesinin yararlı olacağı düşüncesindeyim.

### **Leyla Pervizat**

Bir de uluslararası hukuk alanında bakılınca, Anglosakson geleneğinde; bir suçu ya da bir olguyu alırsınız, (gider onun en kanlı canlısını alırsınız) onun peşinden koşarsınız ve onu çözdüğünüz an, arkasından gelenleri kuramsal olarak çözmüşsünüz demektir. Bunu sizin söylediğinize bir ekleme olarak düşünün, karşı cevap değil, sadece söylediklerinize bir ekleme.

### **Ela Anıl**

Bu tartışmaya daha sonra tartışma gruplarında devam edeceğiz. Şimdi sözü Mihri'ye veriyorum. Ensest, tecavüz ve savaş konusunda konuşmak üzere.

## **ENSEST, TECAVÜZ VE SAVAŞ**

### **Mihri İnal**

Hoş geldiniz, Sevgili Kadınlar. Bu yıl Kadın Sığınakları IV. Kurultayı çalışmaları kapsamında daha önce kurultaylarda yer almayan ensest, tecavüz ve savaş konusunu ekledik. 2000'li yıllara vardığımız bu tarihi dönemde, hepimiz bu üç konunun nasıl güncelliğini kaybetmediğini üzüntüyle izlemekteyiz. 2000'li yıllara adını kanla yazan erkek egemen güçler, bizlere "ensest, tecavüz, savaş vardır ve var olacaktır"ı dayatmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinde beklenmedik bir şekilde yeniden kurumsallaşan Hıristiyan ve İslam dünyasının çeşitli şekillerde küreselleşen ekümene yaptığı baskıları, kadınlara yönelik şiddeti artırırken dinleriyle bütüpleşen dünya erkekleri, ensesti dince vacip bir saldırıymışçasına göz ardı etmektedirler. Ensestin bu şekilde korunmaya alınması, bir yandan ensest olaylarını artırırken diğer yandan enseste uğrayan ve ensesten haberdar olan kadınları susmaya zorlamaktadır. Susturulmuş kız çocukları ve kadınların pek çoğu; dehşet, utanç, çaresizlik ve suçluluk duygusu, psikolojik bunalımlar, fiziki ve sosyal baskılar ve tehditler altında hayatlarına devam etmektedirler. Bu kadınların pek çoğu haftada birkaç kere tekrar eden tecavüzü hak ettiklerine inandırılarak bir kısır döngünün ortağı durumuna düşürülmektedirler.

Sayın arkadaşlar, ensesti yaşayan ve yaşamış olan kadınların bu korkunç yaşamlarının devam etmesine daha ne kadar müsaade edeceğiz? Bu kız çocukları kendi çocuklarımız ve kız kardeşlerimiz olsaydılar ne yapardık ve ne yapılmasını

isterdik? Bizler Kadın Kurultayı E-grupta bir. süredir ensest çalışmalarına başlamış bulunuyoruz. Kadın Sığınakları IV. Kurultayı'ndan, ensesti artık seslendirilmez bir gerçek olmaktan çıkartıp, kişisel ve kurumsal güçleri birleştirerek, güçlenmiş olarak ayrılmak istiyoruz. Çokuluslu anlaşmalara imza koyan devlet ve ilgili kurumların yükümlülüklerini üstlerine almaları için gerekli baskı mekanizmalarını oluşturmak istiyoruz.

Her ne kadar ensest kadına karşı şiddetin ve tecavüzün bir boyutu ise de ırza tecavüzü ayrı bir başlık altında düşünmekteyiz. Bugün dünyada olduğu kadar Türkiye'de de tecavüz olayları artmakta ve farklı boyutlar kazanmaktadır. Bu durum saldırgan erkek egemen sistemin; yönetme, kontrol ve baskı altında tutma ve fiziki erkini kullanma alışkanlığının doğurduğu bir sonuçtur. Çok yakın bir zamana kadar devletin korucularının genç kızlara tecavüzüyle ve doğurduğu kişisel, hukuki, sosyal ve ekonomik sorunlarla kendimizi karşı karşıya bulmuşken, tecavüz olaylarına eklenen yeni bir boyut ortaya çıkmış bulunmaktadır. Türkiyeli mütecavüz erkekler, şimdi saldırı alanlarını genişleterek yabancı uyruklu kadınların ırzına geçmeye başladılar. İstanbul'da iki olay oldu. Biri Şile'dedir, biri Azeri hanımdır ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı hemen konuyla ilgilenmiştir.

Devletlerin imza koydukları I. Dünya Savaşı'ndan sonra toplanmış **Versay Komisyonu'nun Lumberg ve Tokyo Bildirileri'nin ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 10 numaralı Deklarasyonu'nun** savaş suçu kapsamına aldığı savaş sırasında tecavüz, kadınların bu vahşetten korunmasına kâfi gelmemektedir. Savaş sırasında ırza tecavüzü 16. ve 17. yüzyıllarından beri suç unsuru kabul eden erkek egemen güç, II. Dünya Savaşı sürerken 125 milyon Koreli, Filipinli, Burmalı, Çinli, Tayvanlı, Endonezyalı ve Hollandalı kadının, günde ortalama on kere, yılda 2 500 kere ve üç yılda 7 500 kere Japon erkekleri tarafından tecavüze uğramalarına engel olamadığı gibi, Japon hükümeti bugün hâlâ, bu kadınlara ödemesi gereken tazminatı ödememektedir. Yine çok kısa bir süre önce savaş sırasında ırza tecavüzün hem Ruanda'da, hem de Yugoslavya'da bir savaş silahı olarak kullanıldığını dehşet içinde öğrendik.

İnsanlık tarihi kadınların doğrudan doğruya etkilenmedikleri bir savaş yaşamamıştır ve yaşamayacaktır. Erkek egemen sistemlerin kendi güçlerini artırmak ve ispatlamak için topyekûn başlattığı savaşlar sivil halklara çok acılar yaşatmaktadır. Kendi yasalarını kendi yazan bu sistemler 1907-1954 **Hague Konvansiyonu, Cenova Konvansiyonu'nun bir numaralı ek protokolü Birleşmiş Milletler bildirisininin 21-31, 31-41 ve 33 numaralı maddeleri, ve Nürnberg Bildirgesi'nde** savaşın hangi önkoşullar yerine getirildikten sonra ve hangi şartlarda kimlere karşı açılacağını ve tüm bu şartlar yerine getirildikten sonra bile, bir savaşın ancak Birleşmiş Milletler kararıyla deklare edilebileceğini belirtmiştir.

Bütün kısıtlamalara rağmen Irak'ta düştüğü yerdeki oksijeni yok edip çevredeki sivil halkın ciğerlerini parçalayarak öldüren, teslim bayrağı çeken askerleri kurşunlayan, sivil halkı, hastaneleri, tarihi eserleriyle Basra şehrini toptan yok edilmek üzere serbest atış bölgesi ilan eden, Birleşmiş Milletler'in yetkisini aşan bir karar olmasına rağmen, bilerek ve planlayarak on yılı aşkın bir süredir Irak halkına ambargo uygulayan ve milyonlara varan sayıda sivil halkın ölümüne karar veren "The United Snakes of America," Amerika Birleşik Yılanları demek istiyorum, aynı mezalimi Afgan halkına da yapmaktadır. Afgan doktorlar kimyasal savaşla mücadele edecek donanımdan yoksundurlar. Afgan halkı büyük bir göçü yaşamaktadır. Hastaneler, sivil halkın ihtiyacı için kurulmuş olan Kızılhaç'ın depoları bile bombalanmıştır. Kış ve kar geldi, Afgan halkı aç ve yorgundur. Çok kısa bir sürede bulaşıcı hastalıkların başlaması beklenmektedir. Ve Afgan halkının ödediği ve ödeyeceği bu savaşın faturası, zaten İslami bir vahşeti yaşayan Afgan kadınlarına çıkmaktadır ve çıkacaktır.

Esefle ve üzüntüyle söylüyorum, Türkiye Cumhuriyeti bu savaşı sadece politik anlamda desteklemekle kalmayıp (ki bu bile bize utanç verirdi) Amerika Birleşik Yılanları Devleti'nin Afgan halkına karşı savaşına asker vermiştir. En kısa zamanda, her türlü savaşa karşı konumumuzu belirlemek zorundayız. Eğer ataerkil güçlere ve Amerika Birleşik Yılanları'na "dur" demek istiyorsak, savaşın hemen durmasını, Afgan halkına sığınma hakkı verilmesini istiyorsak, kısıtlanan özgürlüklere, bağımlılık politikalarına, kapitalizme, silah üretimine ve satışına karşı durmak istiyorsak, barışsever, özgürlükçü ve eşitlikçi bir dünya için, Afgan kadınları, dünya kadınları ve emekçilerle omuz omuza durmak ve ortak bir tavır geliştirmek istiyorsak, gerekli çalışmaları yapmak ve bu kurultaydan kesin sonuçlarla çıkmak zorundayız.

?

Aslında bir de cezaevlerinde yaşanan özellikle bayan tutuklulara yönelik, erkek tutuklulara yönelik şeyler de var. Ama özellikle bayan tutuklulara karşı yaşanan taciz, tecavüz olayları var. Bunların da kurultay maddeleri olarak gündeme gelmesini istiyorum.

## **SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU'NUN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN ÇALIŞMALARI VE BİLGİLENDİRME**

**Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu  
Nilgün Geven**

Bilindiği gibi SHÇEK, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama riskini taşıyan kadınlara yönelik hizmetlerini kadın konukevlerinde vermektedir. Bunun yanı sıra; toplum merkezleri, aile danışma merkezleri, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, rehabilitasyon merkezleri, huzurevleri, yaşlı dayanışma merkezleri, kadın üzerindeki iş yükünü hafifletmek için çalışan ebeveynlerin çocuklarının bakım ve eğitimleri gibi sosyal altyapının oluşmasında önemli katkıları olan kreş ve gündüz bakımevleri ve benzeri sosyal hizmetler kuruluşlarıyla doğrudan ya da dolaylı olarak şiddet ve baskıya özellikle konu olabilecek durumda olan genç, yaşlı, özürlü kadın gruplarına kısmen de olsa ulaşabilmekte ve ilgili mevzuat çerçevesinde hizmetlerini sürdürmektedir. Ayrıca aynı ve nakdi yardım hizmetlerinde bulunmaktadır.

Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınların psikososyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında, varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları olan kadın konukevlerinde 12 Temmuz 1998 tarih ve 23400 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği uyarınca hizmet verilmektedir. Yönetmelik doğrultusunda kadınların ve yanlarında getirdikleri çocuklarının; sağlık, psikososyal ve hukuki yardım, beslenme, giyim eğitim, öğrenim, harçlık, ulaşım ve benzeri ihtiyaçlarının giderilmesinde kurumun bütçesinden ayrılan payın artırılması, personel ihtiyacının karşılanması, hizmetlerde bütünlük ve etkinlik sağlanması hedeflenmiştir. Kadın konukevlerinde kadınların durumlarının aileleriyle ya da eşleriyle olan anlaşmazlıklarının incelenmesi ve sorunlarının giderilmesine yönelik mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar ana hatlarıyla şöyle açıklanabilir: Şiddete uğrayan kadınlarda şiddet sonucu ortaya çıkan; umutsuzluk, değersizlik, suçluluk, utanç ve korku gibi duyguların aşılması, özsaygı ve özgüvenin yeniden yapılanması, yeni yaşam seçeneklerini sağlıklı biçimde belirleyebilmeleri yönünde; psikolojik destek, danışmanlık, hukuksal rehberlik sunulması, kendilerine yeterli olabilecekleri bir iş ve meslek edinmelerinde gerekli önlemlerin alınması, aile veya eşle bir araya gelmeyi tercih etmeleri durumunda ailenin şiddet içermeyen bir ortam haline gelmesi ve çocukların şiddetten uzak sağlıklı bir ortamda yetişmesi için aile ilişkilerinin sağlıklı sürdürülmesine yönelik yine mesleki çalışmaların yapılması ve izleme faaliyetlerinin sürdürülmesi çalışmaları yapılmaktadır.

Yukarıda belirtilen çalışmaların yanı sıra, ortaya çıkabilecek değişik sorunlar karşısında dinamik bir yaklaşımla, şiddet kurbanlarına gereken tüm hizmetlerin, disiplinli bir ekip çalışması anlayışıyla sunulması hedeflenmiştir. Kuruluşlarımızda çalışması uygun görülen personelin nitelikleri tarafımızca belirlenmiştir. Kadın konukevlerine girmek üzere yapılan başvurular İl Müdürlüklerimizce değerlendirilmekte, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair

Yasa'nın uygulanması amacıyla, kadın konukevlerine başvuran kadınlara, aile içi şiddete maruz kalmış olanlara, Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı ihbarda bulunmaları konusunda rehberlik yapılmaktadır.

15 Kasım 2001 tarihinde Denizli'de açılmış olan kadın konukevi ile SHÇEK'e bağlı kadın konukevleri sayısı 8'e yükselmiştir. Katkılarından dolayı Soroptimist Derneği'ne ve burada bulunan temsilcileri varsa, kendilerine çok teşekkür ediyorum. Konukevinin hizmete açılmasında büyük katkıları aldım. Söz konusu kuruluşlarımızın açılışlarından, 2001 yılı eylül ayı sonuna kadar yararlanan kadın sayısı 2 854, çocuk sayısı 2 420 olup, 477 kadının işe yerleşmesi sağlanmıştır.

Toplum merkezleriyle ilgili olarak, sanıyorum artık bilgi sahibiyiz. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların aile ve toplumsal yaşamdaki konularının iyileştirilmesi yönünde etkinliklerini sürdüren toplum merkezlerimizin, 2001 yılında hizmete açılan 12 toplum merkeziyle sayısı 50'ye ulaşmıştır. Bu da III. Kadın Sığınakları Kurultayı Sonuç Bildirgesi'nde yer alan maddeler açısından önemli olduğu için, burada belirtmek istedim. Çünkü kadın konukevleri ve toplum merkezlerinin sayısının artırılması gibi bir madde yer alıyordu. Bu toplum merkezlerimizin 15'i Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizde açılmış bulunmaktadır. Açılış tarihinden itibaren toplum merkezlerinden yararlananların sayısı, çoğunluğu kadın ve çocuk olmak üzere yaklaşık 90 bin olarak saptanmıştır. Toplum merkezlerinde uygulanan proje ve programlar, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde doğrudan veya dolaylı etki yapmaktadır. Şimdiye dek toplum merkezlerinde; anne çocuk eğitimi, kadının insan hakları eğitim programı, anne çocuk eğitim programı, ev kadını destekleme, evde çocuk bakıcılığı, sağlık eğitimi, özürli bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden desteklenmesi, gecekondü toplumunda kadının desteklenmesi, yaşlıdan yaşlıya destek, ana baba eğitimi, aile içi etkileşimi güçlendirme, çocuklu ailelerin çocuk hakları konusunda bilinçlendirilmesi, kadının üreme sağlığı ve aile planlaması, mahalle anneliği projesi, ilkökul çağında çocuğu olan annelerin desteklenmesi, ergenler ve ergen aileleriyle çalışma, resmi nikâh törenleri gibi çeşitli proje ve programlar hayata geçirilmiştir.

1998 yılından bu yana genel müdürlüğümüz ve Kadının İnsan Hakları Projesi işbirliği çerçevesince yürütülen "Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı"ndan 1145 kadın, Anne Çocuk Eğitim Vakfı işbirliğiyle 1994'ten bu yana yürütülen "Anne Eğitim Programı"ndan 1700 kadın ve çocuğu yararlanmıştır. Toplum merkezlerinde uygulanan programlardan yararlanan kadınların; özgüvenlerinin yükseldiği, kendilerini daha iyi ifade ettikleri, çocuklara, eşlerine ve çevresindeki insanlara daha bilinçli davrandıkları, daha iyi iletişim kurdukları aile içinde ve toplumda statülerinin yükseldiği, üretimlerini

paraya dönüştürdükleri, örgütlenme bilinci geliştirerek birlikte iş yapabilmeye becerisi kazandıkları gözlenmektedir.

1995 yılında taraf olduğumuz Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin yaşama geçirilmesi konusunda koordinatör kuruluş olan SHÇEK, kız çocuk konusuna duyarlı yaklaşmaktadır. Ülkemizde en dezavantajlı koşullarda öncelikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ve büyük kentlerin gecekondu bölgelerinde yaşayan çocukların; okula hazırlanmaları, nüfusa kayıtlarının yapılması, beslenmelerine destek olunması ve okullaşma oranının yükseltilmesi amacıyla "Erken Çocukluk Gelişimini Destekleme Projesi" uygulanmaktadır. Bu proje özellikle kız çocukların okula kaydedilmesi, okullaşma oranının artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca kadınların toplumda daha güçlü hale gelmesi ve her türlü şiddetten korunmalarına katkı sağlanması ve çocuklarının korunmaya muhtaç konuma gelmelerinin önlenmesi amacıyla "Kadın Pansiyonları Projesi" hazırlanmış olup, Ankara'da uygulanması planlanmaktadır. Bu projeyi hazırlarken de Sayın Cânân Arın'ın kulaklarını çınlatarak hazırladık. Neden derseniz, bir önceki kurultayda SHÇEK'le yaptığımız bir toplantı bu konuyu birlikte görüşmüş ve konuşmuşuk.

Ayrıca kadın hizmetleri alanında çalışanların bilgi ve deneyim paylaşım ortamı bulmaları, konunun uzmanları tarafından kadının toplumdaki yeri, yaşanan sorunlar, kadın bakış açısı ve kadına yönelik hizmetler konusunda eğitim almaları ve bu eğitimin hizmetin niteliğine olumlu biçimde yansımalarının sağlanması amacıyla "Kadın Hizmetlerinin Desteklenmesi Projesi" hazırlanmıştır. Bu proje kapsamında toplumsal cinsiyet bakış açısını hizmetlere yansıtma amaç edinilmiştir. Üniversitelerin kadın araştırma merkezleri ve DPT'yle işbirliği yapılarak uygulanması planlanan projenin, Avrupa Birliği tarafından finanse edilmesi için girişimlerde bulunulmuş ve olumlu sonuç alınmıştır.

Her yıl olduğu gibi "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" 2001 yılında da tüm illerimizde hazırlanan programlar kapsamında kutlanmıştır. Kadına yönelik şiddet çerçevesinde; çeşitli söyleşiler, panel, açık oturum ve konferanslar düzenlenmiş, fotoğraf, resim ve kitap sergileri ve dia gösterileri gerçekleştirilmiş, tiyatro, konser, müzik şölenleri düzenlenmiş, şiddete uğrayan yoksul kadınlara ayni ve nakdi yardımlar ile ücretsiz sağlık kontrolü sağlanmıştır. Bazı il müdürlüklerince hastanelerin acil servisleriyle ilişki kurularak, aile içi şiddet vakalarının saptanmasına ilişkin çalışmalar başlatılmış. Hatıra fidanlığı oluşturulmuş, mahkûm kadınlar ziyaret edilmiş, okullarda konuya ilişkin programlar yapılmış ayrıca tüm illerimizde medya kanalıyla halkı bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Kadınların gelir elde etmelerine yönelik beceri geliştirme kursları açılmış, kermesler düzenlenmiştir. Tüm bu

çalışmalarda sivil toplum kuruluşlarının büyük katkı ve yardımları alınmıştır. Hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

### **Mihri İnal**

Biz çalışmalarımızı yaparken ısrar ediyoruz ki bağımsız kurumların kurduğu sığınaklar bağımsız kalmalıdır. Aynı zamanda da diyoruz ki, Türkiye’de asgari 3 000 sığınağa ihtiyaç vardır, devlet kaynaklarını ona göre yönlendirmelidir. Ve bu 3 000 sığınanın açılmasını sağlamalıdır.

Bu arada, bana biraz ironik ve çelişkili gibi geldi, yanılmış da olabilirim. Fakat siz dediniz ki, “devlet Denizli’deki bir sivil toplum örgütünün desteğini görmüştür.” Yani destek vereceğine bir sivil toplum örgütünden destek almıştır. Bunu soruyorum, yoksa ben mi yanlış anladım?

### **Nilgün Geven**

SHÇEK kanunu incellerseniz, halkın gönüllü katkı ve katılımlarıyla hizmetlerin yürütülmesi gibi bir ilke var. Zaten burada da amaç, birlikte dayanışma ve işbirliği ilkesi.

### **Mihri İnal**

Devlet 3 000 sığınaktan bu yana destek versin...

### **Nilgün Geven**

Başka mekanizmalar olarak düşünülebilir, tabii devlet sadece SHÇEK demek değil.

?

İstanbul Kadın Hakları Uygulama Merkezi’ndenim. Bize şiddete uğramış kadınlar başvuruyorlar. Eve dönmek istemiyor, çocuğuyla geliyor. “Ben bu gece eve gitmeyeceğim” diyor. Gidecek yeri yok, ailesi ve akrabaları da almıyor. Biz bu kadını nereye yönlendireceğiz? Tabii ki, il müdürlüğüne gitsin diyoruz. Kadın oraya son parasını vererek gelmiş, il müdürlüğüne gidecek, başvuracak, bekleyecek, sıra gelecek ve ondan sonra herhangi bir yere geçecek.

### **Nilgün Geven**

Hayır öyle değil. Sıraya alınma söz konusu değil. Bulduğunuz ildeki kadın konukevi eğer doluysa yine İl Müdürlüğü kadınıla ilgili hemen bir sosyal durum inceleme raporu hazırlayıp (bunu meslek elemanları çok çabuk bir şekilde gerçekleştirebiliyor) genel müdürlüğe faksladığı takdirde, boş olan bir yere derhal alınması sağlanır.

?



Onu biliyorum, ama oraya gidince yer bulamıyorlar, bilmem kaç gün bekliyor başvurular.

### **Nilgün Geven**

Gerçekten söylediğim gibi yer de olmayabilir. Kapasiteleri gerçekten sınırlı. İstanbul 16 kişilik kapasiteye sahip. Konukevi dolu ise bir başka kadın konukevine alınmasıyla ilgili faksla bize bildirdiklerinde, aynı gün bir başka yere yerleştirilmesini sağlayabiliriz.

### **Nurperi Sancak**

Bütün bunları yakınmak ya da karşıt bir şey olsun diye söylemiyoruz. Günde takriben elli başvuru can güvenliği sebebiyle Mor Çatı'yı ararken ve bunların yirmi tanesini biz Kadın Hakları Uygulama Merkezi'ne yönlendirirken ve onlar tekrar bize dönerken, bizde SHÇEK'i ararken çok ciddi zaman kayıpları yaşıyor. Ayrıca kadınlar bildiğimiz gibi şiddetten kaçarak geliyorlar, kimlikleri, belgeleri olmuyor. Bu resmi belgeleri istiyorsunuz, istemek zorundasınız, mecbursunuz, ama kadının gideceği hiçbir yer yok ve sokakta kalıp bir de sokakta şiddet yaşama tehlikesiyle karşı karşıya.

?

Ben Diyarbakır'dayım. Ancak ne tür sorunlar yaşadığımızı ilişkin Diyarbakır'daki Sosyal Hizmetler'le ilişkimizden bahsedebilirim. Biz kadının bütün belgelerini tamamlıyoruz. Ama bizim başka bir sorunumuz var. Sosyal Hizmetler'de birçok arkadaş var, beraber görüşüp bizzat tanıştığımız. Ama bizim rahat çalışabildiğimiz sadece bir arkadaş var ve o arkadaş tatildeyken bize başvuran ve acil olarak sığınmağa yerleştirilmesi gereken iki kadın, tatilde olan arkadaşın orada bulunmaması nedeniyle, ailelerinin yanına sokaklarda işkence görenek tekrar geri götürüldü. Yani bir de böyle bir sorun var. Sığınaklar var, biz kadınları oraya gönderiyoruz. Bundan faydalanıyoruz, önemli de çünkü son çare oraya gönderiyoruz, ama gerçekten ilgilenilmiyor.

### **Nilgün Geven**

Sayıyı yeterli bulduğumu söylemedim, ama sekiz kadın konukevi kısıtlı olanaklarla hizmete açıldı.

?

En azından mevcut prosedür uygulansın. Yani var olan sığınakları kullanabilelim en azından. Böyle de bir talebimiz var.

### **Nilgün Geven**

Çok fazla belge istiyor değiliz. Sadece bir sosyal inceleme raporu ve varsa nüfus cüzdanı sureti isteniyor.

?

Hayır hayır hiç ilgilenilmedi.

**Nilgün Geven**

Siz de bir üst makama bildirseydiniz, konuyu çözerlerdi.

?

Evet, ama iki gün çok kısıtlı bir zaman.

**Nilgün Geven**

Evet, demin söylediğim gibi bir eğitim programı söz konusu. Bu eğitim programına il müdürleri dahil, kadın alanında çalışan tüm meslek elemanlarının katılması söz konusu. Bundan böyle bu hizmetler daha iyi olacak düşüncesindeyim.

**Nurperi Sancak**

Biz geçen yıl toplum merkezleriyle ilişki kurmaya çalıştık. Mor Çatı olarak ziyaret ettik ve rastladığımız ciddi çalışmalar çok bizi etkiledi. Ben ilk defa geçen sene toplum merkezlerinde neler yapıldığına da şahit oldum. Oralarda gerçekten çok ciddi hedefler gördük. Çekirdekten yetişmiş, iyi bir politikayla kadınlara iyi hizmetler götürdüklerine tanık olduk. Hatta birtakım projeler hazırlayıp kendi eğitimlerimizi ya da karşılıklı yapabileceklerimizi konuştuk. Sayın Hasan Gemici'den randevular aldık bunu da görüştük ve projelerimizi de sunduk. Yani hakikaten 90 000 kadına hizmet götürüldüğüne inanıyorum. Yapılanlara kendi adıma tanık oldum.

**Nilgün Geven**

Tabii her zaman katkınızı, yardımlarınızı bekleriz. Toplum merkezleri uygulamalarında şöyle bir ilke var: Projeler halk katılımıyla, bir ilde toplantılar yapılarak, komiteler oluşturularak ihtiyaçlar saptanıyor.

**Gülay Sarışen**

Anlattığımız çalışmalar, burada bulunan arkadaşların yaptığı çalışmalardan pek farklı çalışmalar değil. Yaptığımız; gelen başvuruları değerlendirme ve incelemelerden sonra sığınmaevine almak. Fakat bu incelemeler en az iki günü buluyor. İki gün kadınlar boşta kalıyor. Yani bizim çalışmalarımız sizlerin yaptığı çalışmalardan farklı değil! Ama bizim çalışmalarımıza belli bir

kıstas getiriyorsunuz. Bu da yönetmelikle bire bir karşımıza çıktı. “Beraber halkla iç içe yapıyoruz” dediniz. Geçen sene III. Kurultay’dan sonra sığınmaevini üzerine yaptığımız beş aylık bir çalışmada sadece açacağımız sığınmaevindeki sayıdan dolayı “hayır”la karşı karşıya kaldık. Yani Çanakkale’de açmayı düşündüğümüz sığınmaevine sayıdan dolayı onay verilmedi. Altı kişilik kapasiteyi uygun bulunmadığından, en az sekiz kişiye hitap etmesi gerektiğinden sığınmaevini açamadık. Sonuçta amaç aynı, bakış açısı aynı “kadın ve şiddet” diyoruz, aynı kurultayda buluşuyoruz, ama bizim çalışmalarımıza kıstas getiriliyor.

### **Nilgün Geven**

Çok farklı çalışmalar yaptığımızı belirtmek amacıyla söz aldım. Gerçekten ilkelerimiz aynı, aynı çalışmaları yapıyoruz, o halde bu yönetmeliğe tepki ne?

### **Gülay Sarışen**

Biz biraz önce söylediğim nedenle sığınmaevini açamadık. Yerel yönetimi zorladık, binamızı hazırladık, her şeyimizi hazırladık ve açamadık. Bu konuyu buradaki çalışma arkadaşlarıyla tartışacağız. Bir önceki konuşmada yönetmenlikte “kıstas yok” dediniz, ama biz bu kıstaslarla bire bir karşı karşıya kaldık.

### **Nilgün Geven**

O konu çok farklı, sayı azdı, çoktu olayından ziyade... Evet, devletin böyle verimli bir yatırım yapması gerekiyor...

?

Devlet yapsın o zaman...

### **Gülay Sarışen**

Evet ama bize önerge geldi, geri bildirim olarak dediniz ki, “Bir proje yapın.” Projeyi de yaptık, bu bir deneme çalışmasıdır dedik. Yani hiç değilse bir seneliğine bu şekilde hizmet...

### **Nilgün Geven**

Buralar birer sosyal hizmet kuruluşu. Diğer yirmi kişi kapasiteli kadın konukevlerine bile gelen kadınların azlığı yüzünden personel atamasına gidilmediği zamanlar da oldu. Anlatabiliyor muyum?

### **Gülay Sarışen**

Ama biraz önce Denizli’de açılan sığınmaevine bir sivil toplum örgütünden destek aldığımızı söylediniz...

### **Nilgün Geven**

Uzman, psikolog atayamam gibi idari tasarruflar bir yerde engel olarak karşımıza çıkıyor.

### **Gülşay Sarışen**

İşte Denizli'deki örnek, sonuçta sivil toplum örgütü size destek vermiş. Yani sivil toplum örgütleri de bu konuda zorlayıcı etken olmak istiyorlar. Ama kıstaslarla da karşılaşmak istemiyoruz.

?

Ben Batman'da iki yıl önce olan bir olayı anlatmak istiyorum. Can güvenliği için SHÇEK ve Emniyet Müdürlüğü'ne müracaat eden bir kadının müracaatı göz önünde tutulmadı ve bu kadın eşi tarafından öldürüldü. SHÇEK gibi büyük bir kurum ve Emniyet Müdürlüğü böyle önemli bir olayı, her zaman göz ardı mı ediyor acaba? Kadın can güvenliği ve sığınma hakkı için müracaat ediyor ve bu müracaatı göz ardı ediliyor ve kadın öldürülüyor.

### **Nilgün Geven**

Demim söylemek istediğim oydu, belki sizin sorunuza da yanıt olabilir. İllere müracaat edildiğinde kadınlar prosedür nedeniyle sokakta kalıyor veya iki gün sürüyor gibi bir durum da var. Valiliğin onayıyla bu prosedür tamamlanuncaya kadar herhangi (varsa eğer) bir sosyal hizmet kuruluşunda misafir edilebiliyor. Ki prosedür dediğim oradan ayrılmadan kadının yapması gereken bazı işlemler oluyor. Mahkemesi oluyor, ifadesinin alınması gerekebiliyor. Ama bunu ilk defa duyuyorum. Yani değerlendiririz. Bunları da lütfen genel müdürlüğe bildirin sadece burada kalmayın. Buradan ayrıldıktan sonra da "işbirliği, dayanışma, sivil toplum kuruluşlarıyla bir arada çalışalım" diyoruz. Çünkü amaç; hizmet yarışı değil, kadına hizmet götürmek. Her ne şekilde olursa olsun her şeyin, yönetmeliğin de amacı bu; kadını ihmal ve istismardan korumak, yoksa kuruluşların özerkliğini ihmal etmek amacıyla çıkarılmış değil.

## **KADIN SİĞİNAKLARI I., II. VE III. KURULTAYLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

### **Ela Anıl**

Şimdi gündemde "Kadın Sığınakları I., II. ve III. Kurultaylarının Değerlendirilmesi" var. Neler amaçladık, bunlardan hangilerine ulaştık,

hangilerine niye ulaşamadı, hangi engellerle karşılaştık, bize yardımcı faktörler neler oldu? Bütün bunları konuşabiliriz.

### **Gülser Kayır**

Kurultayın önemli işlevlerinden birini yerine getirdiğini düşünüyorum. Çünkü yeni danışma merkezleri ve sığınaklar açmak üzere bir sürü kentte yeni oluşumlar var. Bu hakikaten kurultayın başarısıdır. Hakikaten bu kurultaylar önemli bir işlevi yerine getiriyor. Kadın sığınakları ve kadına yönelik şiddet konusunda çalışmak isteyen gruplara motivasyon oluyor, yol gösterici oluyor, biraz enerji getiriyor. Bu arada Çanakkaleli arkadaşlarımızı da kutluyorum.

### **Sevgi Binbir**

Biz üç yıl üst üste katıldık Kadın Sığınakları Kurultayı'na. Gerçi bir yanyıla gerçekten üzgünüm. Bugün Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin sunumunu dinlerken çok heyecanlandım. Biz İzmir'den hâlâ böyle bir sunumla gelemiyoruz. Bundan dolayı gerçekten bu bir özeleştirici olsun. Ama umuyorum ki, çok kısa sürede bizden de bu tarz sunumlar görebileceksiniz. Ama aynı zamanda kadın kurultayları İzmir'de bir hareketlenme yarattı. Örneğin geçen yıl kurultaya katılan arkadaşlar döndükten sonra, bir Bağımsız Kadın İnisyatifi oluşturdular. Ve bu yıl katılımımızın az olmasının nedeni İzmir'de 25 Kasım'la ilgili yoğun bir etkinlik programı var. Biz birlikte olmaktan, dayanışmaktan ve kendimizi güçlü hissetmekten çok memnunuz. Devamını da diliyoruz. Tüm Türkiye açısından, kadın hareketi açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben bu yıl kurultaya İzmir Barosu Kadın Danışma Merkezi Girişimi adına katılıyorum.

### **Zelal Ayman**

Ben sadece Mersin'dekine katılmadım. Bu dördüncü kurultay. İlk katılmaya başladığımda İstanbul'da gerçekleşmişti. Hatırladığım şeydu; çevremdeki kadın arkadaşların çoğu "Ne işin var sığınaklar kurultayında" diyorlardı. Yani şiddete spesifik ve Mor Çatı'nın işi diye bakılıyordu. En azından İstanbul'daki kendi çevremdeki arkadaşlar için diyorum. Türkiye'deki kadınların yaklaşımıyla, kadına yönelik şiddetin daha politik bir mesele olarak algılanmasıyla da ilgili bir durumdu bu. Belki biz de kadına yönelik şiddeti aile içi bir mesele gibi algılıyorduk vakti zamanında. Örneğin dört yıl önce adeta Mor Çatı'nın işidir ya da direkt kadına yönelik şiddetle uğraşan kadınların veya grupların işi diye bakılıyordu.

Şu anda benim gördüğüm kadarıyla doğrudan kadına yönelik şiddetle uğraşmayan kadın gruplarını, kurumlarını da ilgilendiren bir kurultay haline gelmiş. Şimdi görüyorum ki, bu dördüncü yılda çok da ilgi var. Bu aslında benim kadın meselesine bakışım açısından çok değerli bir nokta. Çünkü kadınlara

ilişkin politika yapmayı, genellikle politikadan saymıyoruz, şiddeti politize etmiyoruz. Etmediğimiz sürece de aslında başaramıyoruz. O yüzden çok anlamlı bir noktada görüyorum bu kurultayları.

Bu kadar ilgi olmasının bir sebebi de 1990 sonrası kadın hareketinin belki biraz kurumsallaşması ve yeni kuşağın yetişememesi diye düşünüyorum. Mesela ben, 90 kuşağından bir kadımm, ikinci dalgadan, Türkiye'deki ikinci dalgadan. Bundan sonra gelen bir güçlü bir dalga olmadı diye düşünüyorum. Bilinç yükseltme gruplarından geliyorum, bir dergi çevirisi, sonra başka şeyler ve şimdi KADAV'dayım, on yıla yakın zamandır feministim.

Kurumsallaşma ve genel muhalif kesimdeki sönme, belki küreselleşme, belki dünyadaki diğer şeyler bizi de duraklattı. Biz durakladığımız yerde kurultayın varlığı bence bizi canlandırıyor. Çünkü gerçekten bir şey yok yani şu anda E-grup ve kurultay var. Zaman zaman platformlar oluşturuyoruz ama sürmüyor. Acaba politika yapma araçlarımız, biçimlerimiz mi değişti? Biz feminist örgütlenme hareketini mi unuttuk? Mesela genç kızlardan oluşmuş bilinç yükseltme grup çalışmalarını yapıyor mu? Hiç duymuyorum ya da çok az duyuyorum. Oysa bilinç yükseltme çalışması feministlerin politika yapma aracı olarak buldukları çok önemli bir örgütlenme modeliydi. Bunu unuttuk, eylem platformu oluşturmayı unuttuk. Bir tek kurultay kaldı gibi. Şu anlamda; Türkiye çapında spesifik bir konuda yapılan yoğunlaştırılmış bir çalışma, dolayısıyla ürünleri çıkan bir çalışma bağlamında bir tek kurultay kaldı diye düşünerek söylüyorum. Diğer çalışmalara haksızlık etmek anlamında söylemiyorum.

Ve artık bir sığınak istiyorum bu kurultaylardan. Yani yapalım artık. Ben otuz yaşındayım, İngilizce biliyorum, fon bulabilirim, çalışma grubuna girebilirim ve para bulabilirim. Ben adayım. IV. Kadın Sığınakları Kurultayı'ndan bir çalışma grubu çıkaralım, beş kişiden oluşalım, bir proje yapalım, para bulalım ve sığınmaevimizi açalım diyorum.

### **Dudu Nermin**

Arkadaşlar ben bu kurultayların çok iyi geçtiğini, kadın hareketini desteklediğini, kadın hareketinin artık olması gereken yerde olduğunu düşünüyorum. Adana'daki çalışmalarımızdan bunları gözlüyorum. Birçok televizyon programında kadına yönelik şiddetle ilgili kim çıkarsa televizyona, bugün Cânân Arın çıktı diye, bütün benim çalışma gruplarım bana haber veriyorlar, birbirlerine haber veriyorlar. Kendileri haklarıyla ilgili, Medeni Yasa'dan doğan haklarıyla ilgili, 4320 sayılı yasanın kullanılmasıyla ilgili her şeyi öğrenmek için çaba sarf ediyorlar. Bu da kadın çalışmalarının gerçekten bir yere geldiğini gösteriyor. Bir de E-gruba çok teşekkür ediyorum. Bu grupta emek veren arkadaşlarımıza bize bilgi akışını hızlı sağladıkları, bizi bilgilendirdikleri için teşekkür ediyorum. Bizim kuşak çok fazla teknolojiyi kullanmasak da bilgi ediniyoruz, öğreniyoruz.

Bir de geçen sene kurultayda bir şeye söz vermiştik. Alo Şiddet Hattı'nın kurulma olasılığı vardı. O beni çok heyecanlandırmıştı. Gerçekten kadınların buna çok ihtiyacı var. Bunun üzerinde çalışma gruplarında durabilirsek çok iyi olur diye düşünüyorum. Zelal para bulursa herhalde hemen yaparız ya da sponsor bulursa. "Alo Şiddet Hattı"na gerçekten çok ihtiyacımız var. Bir de Sosyal Hizmet İl Müdürlükleri'ne müracaata giden kadınların daha fazla (bir an önce diyebilmeyi bile isteriz) dinlenmesini ve onlarla ilgilenilmesini istiyoruz. Teşekkür ederim.

### **Dilşah Deniz**

Ben birincisi hariç kurultaya üç yıldır katılıyorum. Daha önce söyletmediniz, ama bir şey söyleyeceğim: Devlet, küçüleme, özelleştirme vs. derken kadın sığınakları konusunda neden bu kadar ısrarcı? Bunu sormak istiyorum.

Kadın Sığınakları Kurultayı'nı kadın politikalarının gerçek anlamda belirlendiği bir yer olarak görüyorum. Belki eksik olabilir, ama gerçekten böyle olduğuna inanıyorum. Bu politikaların ve eylem planlarının hazırlandığı, eylemlerin bu organizasyonla belirlendiği bir yer olarak görüyorum. Belki eksik olabilir, ama gerçek bu. Ve ben o açıdan çok seviyorum.

Ayrıca Mor Çatı gerçekten bize çok iyi bir örnek teşkil ediyor. Mor Çatı'yı ararken çok büyük bir gönül rahatlığıyla arıyoruz. Çünkü oradaki insanların telefonu açarken verdikleri pozitif enerji hepimizi yüreklendiriyor. Bunu kesinlikle söylemek istedim. Ve buranın en önemli özelliği bence küçük, hiçbir ayırım yapılmaksızın bütün kadın örgütlerinin eşit olarak çağırıldığı, karşılandığı ve konuk edildiği yer olması bakımından bizleri çok ilgilendiriyor. Bu da çok güzel bir şey. Hakikaten çok mutluyum böyle bir yerde olduğum için. Teşekkür ediyorum.

### **Şenal Sarıhan**

Sevgili Arkadaşlar, benim küçük eleştirilerim olacak, bunları eleştiri olarak da lütfen değerlendirmeyin, öneri diyelim, eleştiri sözünü de geri alıyorum. Geçen yıl III. Kurultay yapılırken, sabahleyin Munise'nin de işaret ettiği gibi biz Türkiye Baroları Kadın Komisyonları Birliği olarak Karabük'te toplantıydık. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelmiş çok sayıda avukat bir aradaydık. Bu kurultay da İstanbul'daydı ve İstanbul'daki çalışmaya katılamadık. Bunu şu sebeple ifade ediyorum: Kadın örgütlerinin iletişimi konusunda önemli bir eksiklik var. Bu çalışmaya pek çok sayıdaki arkadaşımızın katılması, buradaki çalışmaların daha düzgün akması, daha doğru bir biçimde organize edilmesi konusunda çok yardımcı olabilirler. Ama aynı günlerde aynı yerlerde benzer sorunlarla ilgilenen insanların farklı farklı çalışmalar yapıyor olmaları önemli bir eksiklik yaratıyor diye düşünüyorum. Bize duyuru

geldiğinde geçen yıl da böyle son günlerdeydi. Son günlerde duymuştuk ve apar topar ne yapabiliriz gibi bir uğraşa girişmiştik. Bundan sonraki kurultayları 3- 4 ay önceden somut olarak belirleyip, yerini, tarihini belki bu kurultaylarda belirleyip, üstelik gündemini belirleyip (elbette gündem daha sonra güncelleştirilebilir) sunuş yapacak arkadaşlarımızın yazılı ve çoğaltılmış sunuşlar hazırlamalarına olanak sağlayıp, konuşmacıların konuşmalarını içeren bir dosyayı da dağıtabilmemiz yararlı olur diye düşünüyorum.

Çok içimi acıtan bir şey oldu. Bu konuda İstanbul çok olumlu bir örnektir aslında. Bir başka toplantı olsaydı şuradaki standların hepsi dolardı, dünya kadar yazılı kaynak olurdu. Kurumların kendisini tanıttığı, örgütlerin kendilerini tanıttığı broşürler olurdu. Böyle bir eksikliğimiz de var. Birbirimizden bu anlamda yararlanma, birbirimizden yazılı kaynaklarla yararlanma ve beslenme konusunda önemli bir eksikliğimiz var. Biliyorum ki her kuruluşun iyi kötü kendini tanıtıcı bir malzemesi var. Onları da buraya getirmenin bir yararı olabilirdi diye düşünüyorum.

Bir başka şey belki beni şekilci bulabilirsiniz, ama bunu gidermenin bir yolu vardı. Bu sabah çalışmaya başlarken gündemi gözden geçirebilirdik, gündeme eklerimiz varsa, o eklerden söz edebilirdik. Önemli bir karmaşa var. Mesela sığınmaevlerini tartışırken araya namus cinayetleri tartışmasını koyduk. Onları alt alta daha düzgün bir biçimde koyabilirdik. Bu çok verimli olurdu.

Bir önerim daha, zor olabileceğini biliyorum, ama bunlar düzgün akarsa hiç de zor değildir. Sabahleyin dakikalarca birbirimizi tanımak için zaman yitirdik. Onun yerine herkes örgütünü tanıtan bir formu çoğaltıp, gelebilirdi ve şuraya bırakabilirdi. O anlamda bir zaman kazancımız olurdu. Bu daha kolay, bizim birbirimizle daha organik ilişkiler geliştirmemiz konusunda çok katkı sağlar diye düşünüyorum.

### **Birgül Akay**

Ben söyleyeceğim; sonuç bildirgeleri ve yaptığımız grup çalışmalarına tekrar bakarsak aslında nelerde eksik kaldığımızı da göreceğiz. Mesela bir e-grup demiştik. Bu e-grubu da kurultay katılımcılarının içinde olduğu bir e-grup olarak düşünmüştük. Ama öyle büyük bir ihtiyaç varmış ki konusu sadece kadına yönelik şiddet diye düşündüğümüz e-grubun niteliği değişti. Kadınlarla ilgili her şeyin tartışıldığı, haberleşmenin yapıldığı bir gruba dönüştü. Dolayısıyla bugün hâlâ bu ihtiyacımız var. Yani hem iletişimin devam etmesi açısından hem de eylemler, ortak politikalar oluşturma açısından mevcut e-grubun yanında yeni kurultay katılımcılarının da içinde olduğu ve sürekli haberleşeceğimiz, yazacağımız, çizeceğimiz bir e-gruba ihtiyaç var.

Zelal'in dediklerine katılıyorum tabi. Geçen yıl söylediklerimizi yeniden hatırlayalım. Dedik ki, bütün gücümüzü, çalışmalarımızı Mor Çatı ve Ankara'nın sığınacağının tekrar açılması için yoğunlaştıralım. Burada neleri



yaptık, neleri yapamadık hepimiz biraz düşünelim istiyorum. Çünkü zaman zaman paralarımız bloke olurken yani o mücadeleler verilirken çok yalnız hissettiğimizi düşünüyorum.

Yine Mor Çatı olarak bir şeyi vurgulamak istiyorum. Bu kurultaylar Mor Çatı'nın bir etkinliği olabilirdi. Bu çalışmayı Mor Çatı'nın etkinliği olarak sürdürebilirdik. Ama tam da bu nokta da hedefimizi kadın politikamız gereğince bütün kadın örgütlerini kapsayan kurumsallaşmış ayrı bir mekanizmaya sahip olması yolunda koyduk. Bunu yaptık, ama dilerim bu da iyi algılanır. Yani Mor Çatı'nın nasıl baktığımı, bu kurultayı nasıl değerlendirdiğini tekrar tekrar düşünmemiz gerekir, çünkü yanlış ya da doğru bir şeyler duyuyorum. Bu kurultayın sonucunda inanıyorum ki, Mor Çatı'nın ve Ankara'daki sığınakların açılması için yine seferber olacağız. Bu bağımsız sığınakların açılması için seferber olacağız ve dilerim önümüzdeki sene sığınacağımızla birlikte burada olacağız. Bu bir örnek bile olsa çok önemli.

Bir de bu kurultayları (tabii ki küçümsemek değil) biz ilk başladığımızda; her yıl Mor Çatı'dan herkes bir yerlere çağırılırdı ve sürekli giderdik ve sadece bir araya gelelim de biz nasıl başvuru alıyoruz gibi konuları konuşalım diye düşünmüştük. Bunun üst üste ikinci, üçüncü ve dördüncü yıl yapılmasının hayali bile gerçekten zor bir şeydi. Çok önemli bir şeyi başardık. Üstelik tanışmak, buluşmak, ortak bir şeyler oluşturmak, deneyimlerimizi paylaşmanın ötesinde başka şeyler de yaptık. O yüzden bu kurultayların küçümsemeden, gerçekten gereken önemi vererek çalışmalarımıza devam edelim diyorum.

### **Mualla Yılmaz**

Mualla Yılmaz, İzmir Kent Meclisi'nden katılıyorum. Ben kurultaya ilaveten bir şey söylemek istiyorum. Biraz evvel Sayın Arın'ı dinlerken dikkatimi çekti. Kendisinden konunun kısa olması, özet olması istendi. Özete geçti, biraz daha çabuk olması istendi. Ben diyorum ki, bir dahaki kurultayda bu konuşmaların daha doyurucu olmasını, daha uzun bir zamana sığdırılmasını sağlayamaz mıyız? Yeterli olmuyor gibi geldi bana. Bunu bütün arkadaşlar için söylüyorum. Gelecek sene bu kurultay nerede olacaksa, her kim ev sahipliği yapacaksa bunu gündeme alabilir mi acaba?

### **Cânân Arın**

Ben bu kurultayların başından beri dünyanın her yerinden sığınak işleten ve sığınakla ilgili olan, şiddetle ilgili olan kadınların gelip, çok daha canlı, çok daha renkli, çok daha uzun süreli olmasını istiyorum. Benim gönlümde yatan bu. Yani mesela, X. Kadın Sığınakları Kurultayı'na geldiğimizde biz şunları yaptık, önümüzdeki hedeflerimiz bunlar, bütün dünyayla bunlar diyebilmek. Bunu yapalım, bunu tartışalım istiyorum. Tabii onuncuda belki ben

olmayacağım, belki gelemeyeceğim, ama ziyanı yok. Benim gönlüm bunu istiyor.

Bir de bundan sonra devam eden toplantılar için; artık dünyada kadın-yönelik şiddet biliyorsunuz çok taraflı bir hale geldi. Yani dünyada kadına yönelik şiddet konusu konuşulurken ve şiddetle mücadele ederken sadece kadın sığınakları veya sadece kadın kuruluşları değil, diyelim ki, Emniyet Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı, hatta belki Sağlık Bakanlığı, hatta belki erkeklerin de tekrar kazandırılması konusunda ortak çalışmalar yürüyor. Küçük bir örneğini vereyim. Mesela İngiltere’de şöyle bir seçim getiriliyor. Şiddet uygulayan erkeğe deniyor ki, “İki seçeneğin var ya şu gruba katılırsın ve neden şiddet uyguluyorsun, nasıl uyguluyorsun, uygulamaktan nasıl vazgeçersin, şu kadar ay ya da şu kadar hafta böyle bir gruba katılırsın veya hapse girersin.” Dolayısıyla genel olarak erkekler birincisini tercih ediyor. Onlar arasında da bir çalışma yapılmasını belki sağlayabiliriz. Yarınki atölye çalışmalarında bunu göz önünde bulunduralım istiyorum. Teşekkür ederim.

### **İnci Hekimoğlu**

Ben yönetmelikle ilgili bir soru sormak istiyorum. Bağımsız kadın örgütlerine, STK'lara yönelik bu yönetmelik şeriatçı örgütlenmelere karşı bir önlem olarak lanse edildi. Ama acaba öyle mi diye bir soru geldi aklıma. Çünkü bir kadın politikası, uluslararası politikadan ve yerel politikadan farklı ve bağımsız olamaz. Oysa şimdi Türkiye’de öyle bir konjonktür var. Nedir? Avrupa Birliği’ne doğru giden bir Türkiye var ve Avrupa Birliği’ne gitmeye direnen bir Türkiye de var. Bu bağlamda Türkiye’yi zorlayan en önemli iç dinamikler özellikle depremden bu yana STK’lar oldu. Oysa şimdi son zamanlarda STK'lara yönelik aslında bence (bu benim kişisel görüşüm tümüyle) çok taktikli, çok stratejik, çok önemli bir STK'ları durdurmaya ve önünü kesmeye yönelik politika var. Bugün yönetmelikle görüyoruz. Yarın hangi şeyle göreceğiz bilmiyorum? O nedenle biz tüm bunları değerlendirirken acaba çok mu bağımsız ve lokal değerlendiriyoruz diye bir soru geliyor aklıma.

### **Gülser Kayır**

Çok kısa bir şey söylemek istiyorum. Şimdi küreselleşme boyutunda devletin esas görevleri olan görevleri STK'lara yüklenmeye çalışılıyor. Böyle bir tartışma sürüyor. Devlet esas görevlerini bırakıyor. Bırakamaz, bırakmaması gerek. Esas işleri yapması gereken devlet. Devlet bireyleri korumak için var, devlet kadımlar için de var, olmak zorunda. Bu nedenle, STK'lar işlevlerini görsünler, bir yanıyla ortak ilişkiler yürütsünler, ama devletin mutlaka desteği olmalı, esas görevleri devlet yürütmek zorunda. Özel olarak kadın sığınaklarının kadımlar tarafından, bağımsız kadın kuruluşları tarafından çalıştırılması

konularında STK'lar olmalı ama devletin esas; sağlık, sosyal hizmetler, eğitim gibi işlevlerini sosyal devleti küçültmek üzere STK'lara yüklüyor olması eleştirisi süren bir rüzgâr. Yani kadın konusu küreselleşme bağlamında da son derece dikkat etmemiz gereken bir noktada. Zaman zaman içi boşaltılmaya çalışılıyor. Bütün medyanı da son derece dikkatini çeken bir konu olduğu için politik olarak kadın uzaklaştırılmaya çalışılıyor. Buralarda çok dikkatli olmamız lazım.

### **Hilal Yaman**

Ben İstanbul'dan geliyorum. Kadın Kolektifi adına. Adım Hilal Yaman. Benim Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne bir sorum olacak. Onlar demin gösterimi yaparken "genç kız" diye bir oluşumdan bahsettiler. Bunu biraz açıklamalarını istiyorum.

### **Nilgün Eroğlu Üstün**

Genç kız grubumuz da aslında iki kişi varız. Amacımız kimseye bir şey dikte ettirmek, genç kızları yönlendirmek gibi bir şey değil. Bizim şöyle bir sıkıntımız var. Her yerde de bunu dile getiriyoruz. Yaş ortalamamız ne yazık ki yüksek. Biz olabildiğince gençleşmek istiyoruz. Türkiye'deki kadın hareketinin de böyle bir sorunu var diye düşünüyorum. Bu amaçla genç kızlara yönelik çalışmalar yapmaya çalışıyoruz. Bu genç kızlara nasıl ulaşabiliriz noktası çok önemli. Bir tanesi göç alan bölgelerdeki toplum merkezlerine gelen genç kızlara yönelik çalışmalar, sadece toplumsal cinsiyete yönelik. Dramalar, oyunlar içeren eğitim çalışmaları bunlar. Ben öğretmenim, öğrencilerime yönelik bir şey, onlarla yapacağız bu kurultay bitsin, onlarla böylesi toplantılar yapacağız. Yaklaşık bir buçuk ay süren çalışmalar yapıyoruz. Daha sonra onlarla, onların isteğine göre, onların ihtiyaçlarına göre, onların belirleyebileceği işlere destek vermeyi planlıyoruz. Öncelikle toplumsal cinsiyet bilincini kazandırmaya çalışacağız.

### **Hilal Yaman**

Bir de neden genç kadın değil de genç kız?

### **Nilgün Eroğlu Üstün**

Ona hiçbir şey söyleyemem. Bizim dilimizde genç kız lafı olduğu için yoksa katılıyorum genç kadın denmeli. Aslında gençlik, yaşlılıkla ilgili hiyerarşiler de eleştirilecek şeyler.

### **Süheyla Doğan**

Ben ilk üç kurultaya da katılamadım, hep onun hüznünü yaşadım üç yıldır. Bir şekilde bir gerekçe oldu. Fakat katılan arkadaşlardan ve bugün de izlenimlerin daha çok genel başlıklı tartışmak zorunda kalıyoruz. Kadına yönelik şiddetle ilgili ve sığınaklarla ilgili çok daha özel konulara giremiyoruz. Onun için acaba kurultayları daha özel başlıklarla ve detaylarla daha sık gerçekleştirebilir mi diye düşünüyorum. Bir senede iki üç olabilir ama biraz daha özel başlıklar olabilir. Adli Tıp, hastanelerde ilk aşamada müdahalede kadınlarla ilgili yapılacak şeyler gibi biraz daha özel başlıklara da artık girsek diyorum. Hep geneli tartışıyoruz gibi geliyor bana.

## ÇALIŞMA GRUPLARI RAPORLARI

### I. GRUP

#### BAĞIMSIZ KADIN SİĞİNAKLARI ÇALIŞMA GRUBU TEMEL İLKELERİ

Bağımsız kadın sığınaklarının temel ilkeleri:

1. Sığınağa kabul edilen kadınlarda, dil, din, ırk, milliyet, medeni durum, yaş vb. ayrımcılıklar yapılamaz.
2. Kadınların şiddet yaşıyor olmaları esastır ve söyledikleri geçerlidir.
3. Gizlilik: Özel hayat bilgileri, kimlik, adres vb. kesinlikle gizli tutulur.
4. Bağımsızlık: Özerk (otonom), devletin kurum ve kuruluşlarından bağımsız, yönetimine ve iç işleyişine hiçbir müdahalenin olmadığı bir yapıdır.
5. Başvuran kadınlara önyargısız, kendi kararını almada özgüven sağlayıcı, destekleyici ve dayanışmacı yaklaşımla davranır.
6. Sığınaklarda yalnızca kadın görevliler çalıştırılır.
7. Erkekler giremez.

Bağımsız kadın sığınakları çalışma grubunun sonuç bildirgesi için önerileri:

1. SHÇEK Yönetmeliği'ne kadın kuruluşları olarak karşıyız ve benimsemiyoruz. (Kadın Dayanışma Vakfı -Ankara- bu konuda, her ne kadar yönetmeliği benimsemeseler de tamamen reddetmediklerini, yeniden düzenlenerek, uygulamaya konabileceğini iddia ederek çekince koydu.) Çünkü:
  - a. Bağımsızlık ilkesi çiğnenmektedir.
  - b. Gizlilik ilkesi çiğnenmektedir.
  - c. Sığınakları kapanma tehdidi altında bırakmaktadır.
  - d. Denetim, bağımsız kadın sığınakları ilkelerine aykırıdır.

- e. İç işleyişe müdahale, kadın sığınakları ilkelerine aykırıdır.
  - f. Yönetmelik, uluslararası bağımsız kadın sığınakları işletme ölçüt ve ilkelerine aykırıdır.
2. 4. Kurultay Bildirgesi'nde 3. Kurultay'ın SHÇEK'le ilgili kısmı aynen yer almalıdır.
  3. Öncelikle kapalı olan Mor Çatı (İstanbul), Kadın Dayanışma Vakfı (Ankara) sığınaklarının yeniden açılması ve Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği, Mersin Bağımsız Kadın Derneği'nin BİR YIL içinde acil sığınak açmalarına yönelik ortak proje üretilmesine,
  4. Kadına yönelik şiddet konusunda çalışan bağımsız kadın kuruluşları arasında, yukarıda adı anılan sığınakların açılması için ortak çalışma örgütlenmesine gidilmesine,
  5. Türkiye'nin her tarafından ulaşılabilecek ALO ŞİDDET HATTI'nın bir an önce hayata geçirilmesi için çalışma grubu oluşturulması,
  6. KADIN SİĞINAKLARI İLETİŞİM MERKEZİ kurulması. Bu merkez bilgi, belge, deneyim aktarımı sağlamak ve kadın kuruluşları arasında iletişimi hızlandırmak ve sürekli kılmak işlevini yerine getirecektir.
  7. ALO ŞİDDET HATTI ve Kadın Sığınakları İletişim Merkezi için Mor Çatı'nın İstanbul Beyoğlu'ndaki dairelerinden birinin kullanılması. Bu dairelerin kullanılabilir hale getirilmesi için yukarıda sayılan kuruluşlar ortak bir proje çalışmasının sağlanması.
  8. Kadına yönelik şiddete karşı TOPLUMSAL SEFERBERLİK başlatılması.
  9. Kamuda çalışan kadınlar resen emeklilik kapsamı dışında tutulmalıdır.

### **Taleplerimiz:**

1. Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal seferberlik kampanyası kapsamında TBMM'nin bir oturumunun sadece "Kadına Yönelik Şiddet" konusuna ayrılması ivedilikle sağlanmalıdır.
2. Sosyal Yardımlaşma Fonu'ndan bağımsız kadın sığınaklarına pay ayrılması,
3. Profesyonel fon bulma kurum ve kuruluşlarından destek almak,
4. Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı'nın, kadın bakış açısıyla irdelenmesi ve kadın kuruluşlarından oluşan bir komisyon oluşturulması;
  - a) Devlet temel görevlerinden olan sığınak açma işini, yerel yönetimlere devrederek bu sorumluluğundan kurtulmuş sayılamaz.
  - b) Sığınakların, yerel yönetimler ve bağımsız kadın kuruluşlarıyla işbirliği içinde işletilmesi,

- c) Sığınakların işletme ilke ve standartlarının, bağımsız kadın kuruluşları tarafından uluslararası ölçütlere göre belirlenmesi.
  - d) Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı Komisyonu'nda bağımsız kadın kuruluşlarının da yer alması,
  - e) Belediyelerin Ana Hizmet Birimleri maddesine, Kadınlara yönelik hizmet veren bir biriminin eklenmesi,
5. SHÇEK için bloke edilmiş olan 183 No'lu ALO ŞİDDET HATTI'nın KSSGM tarafından hayata geçirilmesi için gerekli işlemlerin yapılması;
  6. Kendine ve çevresine zarar verebilecek durumda olan; özel tedavi gerektiren; şiddet görmüş ya da görebilecek oldukları, uzman doktorlar tarafından teşhis edilen zihinsel engelli kadınlar için sığınmanın yanı sıra tıbbi tedavi olanaklarının sunulabileceği; özel, sürekli koruma, bakım ve rehabilitasyon hizmeti alabilecekleri ve destek görebilecekleri yaşam mekânlarının açılması.

## II. GRUP

### DANIŞMA MERKEZLERİ GRUBU

#### **Kuruluş aşamasında karşılaşılan problemler:**

- 1) Hukuksal yapıyla ilgili sorunlar.
- 2) Mali kaynak yaratmadaki güçlükler.
- 3) Merkezin oluşturulmasında gönüllü kazanımı ve bunun sürekliliğinin sağlanması.
- 4) Gönüllülerin eğitimi ve bilinç yükseltme çalışmaları.
- 5) Bağımsız politikaların oluşturulamaması.
- 6) Yerel yönetimlerle kurulan ilişkilerde yaşanan sorunlar.
- 7) Bu konuda çalışmalar yapmış diğer kurumlarla yaşanan iletişim yetersizliği.

#### **Çalışma ilkeleri:**

- 1) Tüm gönüllü eğitimi:
  - Sürekliliğin sağlanması.
  - Kadın bakış açısının oluşturulması ve bunun için düzenli bilinç yükseltme çalışmalarının yapılması.
  - Eğitimin tüm gönüllüleri ve çalışanları kapsamaması.
- 2) Kurum içinde ve başvuran kadınlarla hiyerarşi yaratmamak.
- 3) Kendimizin ve kurumun sınırlarını belirlemek.
- 4) Gönüllülük + sorumluluk.
- 5) Gönüllülerle eşit ve açık ilişki kurmak, duyguların paylaşımı.
- 6) Genel eğilimle kararların alınmasının sağlanması.

- 7) Sorumlulukların değiştirilerek paylaşılması (rotasyon)
- 8) Sürekliliğin sağlanması için kişilerin değil kurumsallığın esas alınması.
- 9) Paylaşılan sorumlulukların takibi.
- 10) Başvuru bilgilerinin gizliliği ve yapılan başvuruların takibi.
- 11) Önyargısız yaklaşım.
- 12) İzleyici değil paylaşımcı olmak.
- 13) Başvuranlarla eşit ilişki kurmak.
- 14) Çalışmaların sistemli ve disiplinli bir şekilde sürekliliğinin sağlanması.
- 15) Danışma merkezleri arasında ortak dil yaratma amacıyla yapılan eğitimler.

### **Çözüm Önerileri :**

- 1) Bağımsızlık.
- 2) Merkezde profesyonel ve gönüllü çalışan herkesin kadın bilincine sahip olması.
- 3) Tüm danışma merkezleri arasında iletişim, bilgi, deneyim ve destek ağının yer aldığı bir merkezin oluşturulması (network , alo şiddet, bilgi bankası, eğitim) İhtiyacı olan kurumla proje, istatistik, data çalışması.
- 4) Tüm bu çalışmalar için hemen bir proje grubunun oluşturulması.
- 5) "İlk adım e-grubunun" işler hale getirilmesi.
- 6) Danışma merkezlerinin kuruluşu aşamasında kadın örgütlenmesini kolaylaştırıcı alternatif yasal düzenlemenin araştırılması.
- 7) Oluşturulan projelere fon araştırılması.
- 8) SHÇEK ve yerel yönetimlerin her ilde bağımsız kadın gruplarıyla ortak çalışmalar sürdürerek kadın danışma merkezi açması.
- 9) Genç kadınların katılımının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.
- 10) Danışma merkezlerinin kadına yönelik şiddet konusunda ortak kampanyalar üretmesi, bu konuda medyanın etkin kullanılması.
- 11) Kamuoyunda kadına yönelik şiddete karşı duyarlılığın artırılması yönünde diğer STK'larla ilişki kurulması.
- 12) Çalışma alanı kadına yönelik şiddet olmayan kadın kuruluşlarıyla ilişkilerin güçlenmesiyle kadın hareketinin kadına yönelik şiddet konusunda daha etkin mücadele vermesini sağlamak.
- 13) Danışma merkezlerinde üretilen kadın politikalarının daha etkin olabilmesi için kapalı olan bağımsız kadın sığınaklarının açılması yönünde ortak eylemler yapılması.
- 14) Danışma merkezleri ile baro kadın komisyonları arasında doğrudan işbirliği kurulması.

SHÇEK yönetmeliğinin bağımsız kadın sığınakları önünde bir engel olduğunu düşünüyoruz.

### III. GRUP

#### NAMUS CİNAYETLERİ ÇALIŞMA GRUBU

##### **Namus gerekçesiyle işlenen suçlar:**

1. Komisyonumuz "NAMUS CİNAYETLERİ" ile "NAMUS SUÇLARI" arasındaki farkı şöyle belirlemiştir: Bu suçlarda mağdurun mutlaka her zaman öldürülmesi gerekmiyor. Önce "namus suçları" değil, "namus gerekçesiyle işlenen suçlar" tabirinin konuyu daha iyi ifade ettiğine karar verip başlığı bu biçimde değiştirdik. "Namus cinayetleri" tabirinin kapsamı çok daha dardır. Oysa Türkiye'de "Bekâret Kontrolü"nü'nün olması da "namus" ve kadın cinselliğinin denetlenmesidir. Olaya bu açıdan bakınca "namus gerekçesiyle işlenen suçlar" tabiri daha doğru bulunmuştur. Namus gerekçesiyle işlenen suçlar:

- BEKÂRET KONTROLÜ
- CİNAYET
- İNSAN ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS
- YARALAMA
- İNTİHARA TEŞVİK
- KİŞİ ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİĞİNE YÖNELİK SUÇLAR
- HAREKET SERBESTİSİNİN KISITLANMASI
- İLETİŞİMİN KISITLANMASI
- DÜŞÜNCE VE ANLATIM ÖZGÜRLÜĞÜNÜN KISITLANMASI

2. ÜLKEMİZLE İLGİLİ DENEYİM AKTARIMI: Türkiye'de "namus gerekçesiyle işlenen suçlar" kadın hareketinin kadına yönelik şiddet konusunda toplumda yarattığı duyarlılık başta olmak üzere, çeşitli nedenlerle daha duyulur ve görünür hale gelmiştir. Yazılı ve görsel basın konuyu çeşitli gerekçelerle daha çok duyurmaktadır. "Namus gerekçesiyle işlenen suçlar" temel olarak feodal ilişkilerin yaşandığı bölgelerde meydana gelmekte, bu bölgelerden büyük merkezlere yapılan göçlerle yaygınlaşmaktadır.

3. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: Çözüm önerilerini üç grupta topladık:

1. Feodal yapının çözülmesi ve ortadan kaldırılması: Bu uzun erimli bir çözümdür, ama çalışmaların başlatılması gerekir. Çözümü devletın ekonomik tedbirlerinde yatmaktadır.
2. Yasal Önlemler:



Kısa vadede yapılması gerekenler: Burada bugün yürürlükte olan Ceza Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılması önerilmektedir. Bunlar;

- a. Yürürlükteki insan öldürmekle ilgili 450. maddesine yeni bir fıkra (fıkra 12), öldürme fiili "NAMUS SAIKİYLE İŞLENİRSE" cümlesinin eklenmesi.
- b. "Her kim on beş yaşını dolduran bir kızı alacağım diye kandırıp kızlığını bozarsa" diye başlayan 423. maddenin tamamen iptali. "Bekâret kontrolleri"nin yasal gerekçesi bu maddededir.
- c. Yasa metninin neresine koyacağımıza karar veremediğimiz, ama üzerinde hukukçuların çalışarak maddeleştirecekleri ve "bekâret kontrolleri"ni her ne sebeple yapılırsa yapılırsa suç sayacak ve paraya çevrilemeyen hapisle cezalandıracak bir metnin hazırlanarak mevcut yasaya eklenmesi.
- d. Kaçırılan ve alıkonan kız veya kadımla failin evlenmesi sonucu cezayı ortadan kaldıran 434. maddenin iptali.
- e. "Öldürme fiilinin anası tarafından 'şerefini kurtarmak saikiyle' yeni doğmuş bebeğe karşı işlenmesi"ne ceza indirimi getiren 453. maddenin iptali.
- f. Namus cinayetlerinde hafifletici neden olarak kullanılan 462. maddenin iptali.
- g. Çocuk düşürme/düşürtme suçlarını düzenleyen bölümde bu suçların "kendisinin veya akrabalarının şeref ve namusunu korumak amacıyla işlenmiş olması halinde" ceza indirimi getiren 472. maddenin tamamının iptali.
- h. Yine namus ve şerefi kurtarmak amacıyla işlenen "terk" suçuna ceza indirimi getiren 475. maddenin tamamen iptali.
- i. Mevcut "birini intihara ikna etmeyi" düzenleyen 454. maddeye bir fıkra eklenerek bu eylemin namus saikiyle yapılması halinde cezanın 1/3 oranında artırılması.

Uzun vadeli yasal düzenlemeler: Yeni Ceza Kanunu Yasa Tasarısı'nı "namus suçları" bakımından değerlendirerek;

- a. "Cinsel Bütünlüğe ve Edep Törelerine Karşı Suçlar" başlığı altında toplanan bölüm başlığından "Edep Töresi" ibaresinin metinden tamamen çıkarılması, çünkü bu terimle namus cinayetlerine yeniden yeşil ışık yakılmaktadır.

- b. Kime karşı işlenirse işlensin, namus gerekçesiyle işlenen bütün suçlar “AĞIRLAŞTIRICI NEDEN” sayılmalı.
- c. Yeni metindeki, eski veya mevcut metinde yer alan 423. ve 434. maddelerin tekrarı olan 326. maddenin metinden çıkartılması. Burada “ETKİN PİŞMANLIK” deyimi kullanılmaktadır.
- d. Tasarıda, mevcut kanundaki evlilik dışı doğmuş çocuğa karşı işlenen “terk” fiilini düzenleyen 147/son fıkraların metne hiç girmemesi sağlanmalıdır.

4. EĞİTİM: Burada eğitim ve öğretim farkı vurgulanarak okullarda alınan öğretim değil, eğitimden söz edilmektedir.

#### 5. TOPLUM BİLİNCİNİN YÜKSELTİLMESİ:

- j. Eğitim: (Aşağıdaki öneriler, eğitim ile öğretim arasındaki fark göz önünde bulundurularak, okul bitirmenin eğitimle aynı anlama gelmediğini vurgulayarak yapılmıştır.)
  - i. Kamuoyu, bilinç yükseltme ve duyarlılık oluşturup geliştirmek amacıyla kullanılmalıdır.
    - Örgütler
    - Kampanyalar
  - ii. İlgili aktörler
    - Yargıçlar, savcılar, avukatlar, güvenlik güçleri, sağlık görevlileri.

İlgili aktörlerin eğitiminde Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı ve KSSGM ile “kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla kurulmuş STK”ların birlikte hazırlayacakları programlar uygulanmalıdır. Bu programlar, Adalet, İçişleri ve Sağlık bakanlıkları iç hizmet eğitim programları olarak ilgili meslek gruplara uygulanmalıdır.

Bu konu bütün öğretim kurumlarında aynı biçimde hazırlanan programlarla ders olarak okutulmalıdır.

Namus suçu mağdurlarının ve faillerinin rehabilitasyonu için gerekli merkezler kurulmalı veya mevcut sağlık kurumlarında özel birimler açılmalıdır.

Bu önerilerimizi diğer grupların çözüm önerileri ve eylem planlarının uygulanması için kurulacak bir komisyon aracılığıyla Kadından Sorumlu Devlet

Bakanlığı ve KSSGM'ye iletip Sağlık, Adalet ve İçişleri bakanlıklarında sözünü ettiğimiz eğitimlerin yapılabilmesi için aracılık yapmalarını istiyoruz.

#### IV. GRUP

#### ENSEST, TECAVÜZ, SAVAŞ ÇALIŞMA GRUBU

##### ENSEST

Ensest, çekirdek ve geniş ailede kan ya da evlilik bağıyla kurulan, akrabalık ilişkisiyle oluşan güveni kötüye kullanarak, zorla veya kandırılarak kurulan her türlü cinsel taciz ve ilişkidir. Ensest, sınıf, sosyal katman, yaş ayırımı gözetmeksizin tüm toplumlarda çok yaygındır. Ancak kadına yönelik şiddetin en görünmeyen biçimi olarak karşımıza çıkan ve etkileri ömür boyu silinmeyen bir travmadır.

Ensest kabullenmesi, açıklanması, anlatılması zor bir durumdur. Birçok ensest mağduru yaşadığı olayın ensest olduğunun farkında bile değildir. Toplumsal ve ekonomik yapı, gelenek ve göreneklerimiz, ensest olaylarının açığa çıkmasını engellemektedir. Ensest mağdurları, dehşet, utanç, çaresizlik, suçluluk duygusu, psikolojik bunalımlar, fiziki ve sosyal baskılar ve tehditler altında yaşamaktadırlar. Çocuk mağdurların bu konuda yaşadıkları en büyük problem de aileyi bölme korkusu, annenin güvenini kaybetme ve yalancılıkla suçlanma endişesidir. Ancak bilinmelidir ki ensest mağduru çocuklar bu konuda yalan söylememektedirler. Çocuklar bu konuda hayal güçlerini işletemezler, bu nedenledir ki çocuklara güvenilmelidir.

Dehşetle görüyoruz ki, Ceza Yasası'nda ensest hakkında özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Diğer ülkelerin ceza yasalarında da ensest hakkındaki düzenlemeler yetersizdir. Hukuk alanı dışında özellikle ensest mağdurlarını destekleyecek, yönlendirecek psikolojik sosyal mekanizmalar bulunmamaktadır.

##### Çözüm önerileri:

1. Ensest konusunda farkındalığın sağlanabilmesi amacıyla 8 yıllık temel eğitim kapsamında eğitim verilmelidir.
2. Toplumun ensest konusuyla ilgili bilinç düzeyinin yükseltilmesi için kadın örgütleri kendi içinde eğitim çalışmaları yapmalıdır.
3. Türk Ceza Yasası'nda ensestle ilgili özel bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

4. Ensestle ilgili olarak kolluk güçleri ve adliye personeli özel olarak eğitilmelidir.
5. Ensest vakaları da 4320 Sayılı Yasa kapsamına alınmalıdır.
6. Devlet, ensest mağdurlarını koruma altına almalı ve tedavisinin yapılmasını sağlamalıdır ve ensest faili çocuklarla ilgili mesleklerden uzaklaştırılmalıdır.
7. Akademisyenlerin, psikologların, psikiyatrların ve ilgili tıp çalışanlarının ensestle içerikli çalışmalara ilgilerinin çekilmesi ve bu konuda yapılacak çalışmalara devletin destek vermesi ve bu konuya kaynak ayrılması sağlanmalıdır.
8. Ensest konusunun internet ortamına aktarılması ve yaygınlaştırılması için özel web sayfaları hazırlanmalıdır. Web üzerinden başvuru alınabilmeli ve özel ensest başvuru ve danışma merkezleri açılmalıdır.

## **TECAVÜZ**

Tecavüz, kadının isteği dışında cinsel bütünlüğüne karşı yapılmış her türlü saldırıdır. Bu durumda uygulanan şiddetin tecavüz olması için mutlaka cinsel birleşmeyle sonuçlanması gerekmez. Tecavüzün evlilik içinde olması da durumu değiştirmez.

### **Öneriler:**

- Çocuklara, zihinsel ve bedensel engellilere yapılan tecavüz daha ağır cezalandırılmalıdır. Bu konuda başka bir ayırım gözetilmemelidir.
- Türk Ceza Yasası'nda aile içi tecavüzün ayrı bir madde olarak düzenlenmesi için baskı grubu oluşturulmalıdır. Tecavüz sonrası mağdur ve failinin evlendirilerek cezanın ertelenmesiyle ilgili düzenleme kaldırılmalıdır.
- Psikolojik tahribatı tespit edebilecek aracı kurumlar oluşturulmalı ve psikolojik tahribat raporları delil olarak kullanılabilir.
- Adli Tıp'ta ve hastanelerin acil servislerinde cinsel suçların tespiti için özel birimler oluşturulmalı ve danışma merkezleri bu birimlerle bağ oluşturmalıdır. Bu konuda kolluk güçleri ve adliye personeli özel olarak eğitilmelidir.
- Tecavüz mağdurlarının korunmaları, delillerin kaybolmaması ve hemen psikolojik destek alabilecekleri 24 saat açık acil yardım merkezleri kurulmalıdır. SHÇEK bu konuda kendi bünyesinde bir hizmet birimi kurmalıdır.
- Tecavüze maruz kalanın tıbbi ve psikolojik tedavi masrafları tazminat davası açmaya gerek kalmaksızın devlet tarafından karşılanmalıdır.

## **SAVAŞ**

Esas olarak uluslararası belgelerde yapılmış olan “savaş” tanımını kabul ediyoruz. Gerek sıcak savaş gerekse ateşkes dönemi en çok kadınları ve çocukları etkilemektedir. Savaşın kadın üzerindeki olumsuz etkileri; yoksulluk, umutsuzluk, karamsarlık, korku ve tedirginlik, izolasyon, geleceğe ilişkin plan yapamama, hastabakıcılık vb gibi biçilmiş rolleri oynama ve göç olarak sıralanabilir.

Küreselleşmenin sonucu olarak dünya ülkelerinin üzerinde hâkimiyet kurulması amacıyla yaratılan savaşlarda biz kadınlar; bu dünya gerçeğinin farkında olarak terör ve savaşın zenginleştirdiği veya çıkarına hizmet ettiği güçlerin oyununa gelmek istemiyoruz.

### **Öneriler:**

1. Yukarıda belirtilen olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için STK’lar baskı grubu oluşturmak amacıyla çalışmalar yapılmalıdır.
2. Savaşta tecavüz bir “savaş suçu”dur. Bu suçun cezalandırılması ve tazminat alınması için tüm kadın kuruluşları baskı grubu oluşturmalıdır.
3. Savaş halindeki ülkelerin kadın kuruluşlarıyla var olan ilişkiler güçlendirilmelidir.
4. Sıcak savaş ve ateşkes döneminde sosyal, ekonomik ve politik alanlarda zarar gören kadınlara yönelik destek mekanizmaları yaratılmalıdır.
5. Savaşa karşı toplumun bilinçlendirilmesi çalışmaları yapılmalıdır.
6. Savaşta kadının cinsel obje olarak kullanılması engellenmelidir.

## **SONUÇ BİLDİRGESİ**

Birleşmiş Milletler “**25 Kasım Uluslararası Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Günü**” kapsamında üç yıldır düzenlenmekte olan ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı girişimiyle başlatılan Kadın Sığınakları Kurultayı’nın dördüncüsü 24-25 Kasım 2001 tarihlerinde Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi’nin ev sahipliğinde ve Heinrich Böll Vakfı’nın desteğiyle Antalya’da gerçekleştirildi.

Kurultay’a Türkiye’nin çeşitli illerinden ve KKTC’den 44 kadın grubu ve kuruluşu, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) ve Sosyal

Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nu (SHÇEK) temsilen yaklaşık 150 kadın katıldı.

Üçüncü Kurultay'dan bu yana geçen bir yıl içinde kadın kurultayı olarak birlikte gerçekleştirdiğimiz eylemlerden bazıları aşağıdadır:

1. Kadın grup ve kuruluşları arasında **iletışim ağı** kuruldu.
2. **25 Kasım 2000'**de kadına yönelik şiddetin önlenmesi talebiyle Türkiye'nin birçok ilinde etkinlikler düzenlendi.
3. III. Kurultay'da alınan karar doğrultusunda, kadına yönelik şiddetin teşhiri ve bağımsız kadın sığınaklarının açılması amacıyla Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı tarafından başlatılan ve kadın kuruluşlarınca desteklenen kampanya resmi makamlar tarafından durduruldu.
4. Kadınlar kadınları temsil eder. Erkeklerin bizi temsil edemeyeceğine inandığımızdan erkeklerin düzenlediği 1. İSTANBUL BİANALİ'NİN başarısız olması sağlandı.
5. **Medeni Kanun Tasarısı'nın** Adalet Komisyonu'nda görüşülmeye başlanmasıyla birlikte, komisyonda kadınlar aleyhine yapılması istenen değişikliklere karşı çeşitli eylemler başlatıldı. TBMM izlemeye alındı. Kadınlar Meclis'e giderek itirazlarını bildirdiler. Antalya'da Bakırtepe Dağ Eylemi, İzmir'de Mor Balonlu Yürüyüş, Antalya'dan tüm Türkiye'ye yayılan Mor Kurdele eylemleri yapıldı.
6. **Medeni Kanun'un "Edinilmiş Mallara Katılım Rejimi"**nin, evliliklerin başlangıcından itibaren uygulanması için Ankara'dan ve çeşitli kentlerden kadın grupları olarak TBMM'ye sürekli giderek, parti grup başkan vekilleriyle ve milletvekilleriyle görüşmeler yapıldı. Bütün partiler kadınları destekleyeceklerini söylediler. Yapılacak oylamada verilen sözlerin ne ölçüde tutulduğunun kadınlar olarak izlenmesi ve oylarımızın buna göre verilmesi kararlaştırıldı.

Kurultayda kadına yönelik şiddetle ilgili olarak ülke gündemi konusunda bilgi ve görüş alışverişinde bulunulduktan sonra;

1. **Bağımsız Kadın Sığınakları**
2. **Kadın Danışma Merkezleri**
3. **Namus Suçları-Cinayetleri**
4. **Ensest, Tecavüz, Savaş**

başlıkları altında 4 çalışma grubu oluşturuldu. Grup çalışmalarının sonuçları birlikte tartışılarak;

1. Öncelikle kapalı olan **Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın** (İstanbul) ve **Kadın Dayanışma Vakfı'nın** (Ankara), sığınaklarının

- yeniden açılması ve **Çanakkale Kadın El Emegini Değerlendirme Derneği, Mersin Bağımsız Kadın Derneği**'nin çalışmaları başlatılmış olan sığınaklarının bir yıl içinde açılmasına,
2. Türkiye'nin her yerinden aynı telefon numarasıyla ulaşılabilecek ve başvuran kadınlara acilen yapabilecekleri işler, başvurabileceği yerler konusunda bilgi verecek, kendi bölgelerindeki kadın gruplarına ulaşmalarını sağlayacak ortak bir **ALO ŞİDDET HATTI**'nin bir an önce kurulmasına,
  3. **Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal hareketin başlatılması** ve bu bağlamda kadına yönelik şiddeti özendirilen, görmezlikten gelen, etkisiz yaptırımlara bağlayan tüm yasal düzenlemelerin kaldırılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda ulusal bir mekanizma oluşturulması için **TBMM'nin bir oturumunun sadece Kadına Yönelik Şiddet konusuna ayrılmasının sağlanmasına,**
  4. Kadına yönelik hizmetlerin güçlenmesi için SHÇEK'e genel bütçeden ayrılan payın artırılması, var olan kadın konukevlerinin güçlendirilmesi, hizmet etkinliklerinin artırılması, bu kuruluşlarda kadın bakış açısına sahip kadınların yer alması, bu hizmetlerin tasarruf tedbirlerinin dışında tutulması, bu kuruluşların bağımsız kadın gruplarıyla iletişim içinde işletilmesinin sağlanmasına,
  5. **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu**'ndan bağımsız kadın sığınaklarına pay ayrılmasının sağlanmasına,
  6. Kadının Statüsü ve Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Yasası'nın bir an önce çıkarılmasına,
  7. Birleşmiş Milletler "Kadına Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" **CEDAW'a Ek İhtiyari Protokol**'ün TBMM tarafından bir an önce kabulünü sağlamak üzere tüm ilgililerin göreve çağırılmasına,
  8. Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı'nın kadın bakış açısıyla irdelenmesine, yeni tasarıda yerel yönetimlerde kadın çalışmaları yürütmek üzere kadın kuruluşlarının yer aldığı özel ihtisas komisyonlarının oluşturulması, kadın kuruluşlarına yerel yönetimlerin bütçelerinden ödenek ayrılması, İl Özel İdareleri ve belediyelerde kadınlara yönelik hizmet veren bir birimin kurulması ve imar planlarında kadınların gereksinimlerinin göz önünde bulundurulması gibi bazı taleplerimizle ilgili düzenlemelerin yapılmasının sağlanmasına,
  9. SHÇEK ve yerel yönetimler tarafından her ilde bağımsız kadın gruplarıyla ortak çalışmalar sürdürerek **24 saat hizmet veren kadın danışma merkezleri** açılmasına,

10. Namus cinayetleri konusunda bilinç oluşturulması için özel çalışmalar yapılmasına,
11. Ayrıca **bağımsız kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin** açılması önündeki yasal engellerin kaldırılması ve mali desteğin sağlanmasına,
12. Kadın cinselliğini denetleme amacıyla bekâret kontrollünü de içerecek şekilde geniş bir yelpazeyi kapsayan namus gerekçesiyle işlenen suçların ortadan kaldırılması uzun vadede erkek egemenliğinin ve feodal ilişkilerin kırılmasına, namus cinayetleri konusunda gerekli araştırma ve çalışmaların yapılmasına, namus cinayetlerinin engellenmesi için her türlü çabanın gösterilmesi ve kamuoyunun dikkatinin çekilmesine, namus gerekçesiyle cinayet işleyen erkek çocuklar ve eğer ölmemişlerse bu suç mağdurları için özel rehabilitasyon merkezleri açılmasının sağlanmasına,
13. Türk Ceza Yasası'nda **ensest, tecavüz, bekâret kontrolü, namus cinayetleri ve namus gerekçesiyle işlenmiş diğer suçlar** ile ilgili özel bir düzenleme yapılarak bu konulardaki cezaların da artırılmasına ve ayrıca ensest vakalarının da 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa kapsamına alınmasına,
14. Kadına yönelik şiddet ve ayrıca özel olarak Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı ve KSSGM'nin bu konuda mücadele eden kadın kuruluşlarıyla ortak düzenleyecekleri bir programla **Adalet, İçişleri ve Sağlık bakanlıkları bünyesinde düzenli hizmet içi eğitim seminerleri yapılmasına,**
15. **Adli Tıp'ta ve hastanelerin acil servislerinde** kadına yönelik şiddetle ilgili olarak eğitim almış uzmanların görev aldığı **özel birimler** oluşturulması ve bu birimlerin kadın danışma merkezleriyle bağ içinde olmasının sağlanmasına,
16. Küreselleşmenin sonucu olarak, dünya ülkelerinin üzerinde hâkimiyet kurulması amacıyla, terör ve savaşın zenginleştirdiği veya çıkarına hizmet ettiği güçler tarafından yaratılan savaşlarda, bir savaş suçu olarak kabul ettiğimiz "**savaş sırasında tecavüz**"ün cezalandırılması, ilgili devletlerin tazminat ödemesinin sağlanması ve savaş halindeki ülkelerin/bölgelerin kadın kuruluş/gruplarıyla var olan ilişkilerin güçlendirilmesine,
17. Krize karşı önlem ve devleti küçültme politikaları gerekçesiyle **kamuda çalışan kadınların resen emeklilik uygulamaları kapsamı dışında tutulmasının** sağlanmasına,
18. Kadına yönelik şiddete karşı mücadele eden kadın kuruluşları arasında bilgi-belge-deneyim aktarımı sağlamak, ortak bir dil



oluşturmak, eğitim programı hazırlamak ve uygulamak, iletişimi hızlandırmak ve sürekli kılmak amacıyla bir **İletişim Merkezi** kurmaya,

hep birlikte karar verildi.

Kurultayımızın en önemli konusu olan “kadın sığınakları” temel ilkeleri:

1. Kadınlar arasında yaş, cinsiyet, cinsel tercih, sınıf, etnik grup, din-mezhep, dil, engelli olma, meslek, medeni hal vb. ayrımlar gözetmemek,
2. Sığınakların adreslerinin ve buraya başvuran kadınların hakkındaki bilgilerin **GİZLİLİĞİ**,
3. Sığınakların bağımsızlığı,
4. Çalışmaların kadınlar tarafından yürütülmesidir.

SHÇEK tarafından çıkartılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği, bağımsız kadın sığınaklarının kuruluş, işleyiş ve personel koşulları gibi tüm hükümleriyle yukarıda belirtilen uluslararası ilkelere aykırıdır ve bağımsız kadın gruplarınca açılacak sığınakların bağımsızlığının yok edilmesi ve en küçük bir sorunda kapatılması tehlikesini taşımaktadır. **Bu nedenlerle bağımsız kadın kuruluşları olarak SHÇEK yönetmeliğine karşıyız ve benimsemiyoruz.**

**KADINA YÖNELİK HER TÜRLÜ ŞİDDETE SON!  
SİĞINAKLARIMIZI İSTİYORUZ!  
YAŞASIN KADIN DAYANIŞMASI!**

Adana Kadın Danışma Merkezi ve Sığınma Merkezi Kurma Derneği  
Akdeniz Kadın İstihdamını Destekleme Grubu Derneği (AKİDE)  
Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi  
Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu  
Antakya Belediyesi Kadın ve Anne-Çocuk Merkezi  
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi  
Bağımsız Kadın Derneği-Mersin  
Batman Bağımsız Kadın Grubu  
Bingöl Bağımsız Kadın Grubu  
Cumhuriyet Kadınları Derneği  
Çanakkale Kadın El Emegini Değerlendirme Derneği  
Değirmendere Kadın Destek Merkezi-İzmit  
Dicle Kadın Kültür Merkezi  
Diyarbakır Barosu  
Dünya Yerel Yönetimler Akademisi (WALD)

Esenyurt Kadın Evi-İstanbul  
Habibler Toplum Merkezi-Antalya  
İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi  
İzmir Barosu Kadın Danışma Merkezi Girişimi  
İzmir Barosu Kadın Komisyonu  
İzmir Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Komisyonu  
İzmir Kent Meclisi Kadın Komisyonu  
Jıyan Kadın Kültür ve Sanat Merkezi  
Kadın Dayanışma Vakfı (Ankara)  
Kadın İçin Destek Oluşturma Grubu (KİDOG)-İstanbul  
Kadın Kolektifi-İstanbul  
Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP)  
Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)- İstanbul  
KAMER -Kadın Merkezi (Diyarbakır)  
Kızıltepe Bağımsız Kadın Grubu  
KKTC Aile İçi Şiddeti Önleme Grubu  
KKTC Türk Devlet Çalışanları Sendikası  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Seyhan Belediyesi Aile Danışmanlığı Merkezi-Adana  
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (Ankara, Bursa, Samsun, İzmir,  
Antalya)  
Sütçüler Toplum Merkezi-Antalya  
Şahmaran Kadın Eli Yardım Projesi-İstanbul  
Türkiye Baroları Kadın Komisyonları Ağı (TÜBAKKOM)  
Uçan Süpürge  
Urfa Bağımsız Kadın Grubu  
Yerel Gündem 21 Antalya Geçlik Meclisi  
Yerel Gündem 21 Antalya Kadın Meclisi  
Youth For Habitat-Antalya



## GENEL KATILIMCI LİSTESİ

Alev Celiloğlu	SHÇEK İzmir Konukevi
Annemarie Aykan	Bireysel
Arzu Azer	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Asuman Aytaç	Şanlıurfa Bağımsız Kadın Grubu
Ayla Oran	Bağımsız Kadın Derneği-Mersin
Ayla Öner	Antalya Kadın Danışma ve
Dayanışma Merkezi	
Aysel Beyazıt	Kızıltepe Bağımsız Kadın Grubu
Ayşe Birgölge	Adana Kadın Danışma ve
Sığınmaevi Kurma Der.	
Ayşe Kurt	Antalya Kadın Danışma ve
Dayanışma Merkezi	
Ayşe Ünalın	KAMER-Diyarbakır
Ayşegül Eksik	KAMER-Diyarbakır
Banu Dalgıç Cangı	İzmir Barosu Kadın Komisyonu
Başak Ekim	Açık Toplum Enstitüsü
Birgül Akay	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Cânân Arın	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Cemaliye Volkan	KKTC-Aile İçi Şiddeti Önleme Grubu
Deniz Uyan	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Dilşah Deniz	Şahmaran Kadın Eli Yardım Projesi-
İstanbul	
Dudu Nermin	Adana Kadın Danışma ve
Sığınmaevi Kurma Der.	
E.İnci İşbulur	İstanbul Barosu Kadın Hakları
Uygulama Merkezi	
Ela Anıl	Kadının İnsan Hakları Projesi
Emel Toklu	SHÇEK Bursa Konukevi
Emine Kılıoğlu	CHP Kadın Kolları ANTALYA-Yerel
Gündem 21	
F. Selma Dumlupınar	SHÇEK Ankara Konukevi
F.Selcan Aktürk	Akdeniz Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu
Ferda Pulhan	Antalya Kadın Danışma ve
Dayanışma Merkezi	
Fulya Alp	Antalya Belediye Meclis Üyesi
Gülây Coşkun Tan	Kadın Dayanışma Vakfı -ANKARA
Gülây Çabuk	SHÇEK Samsun Kadın Konukevi
Gülây Sarışen	Çanakkale Kadın El Emegini
Değerlendirme Der.	

Gülden Apak Okulu	Akdeniz Üniversitesi Sağlık Yüksek
Güler Doğan Dayanışma Merkezi	Antalya Kadın Danışma ve
Gülezer Oy Gülser Çetin Gülser Kayır Dayanışma Merkezi	SHÇEK Antalya Konukevi KAMER-Diyarbakır Antalya Kadın Danışma ve
Gülsüm Acar Dayanışma Merkezi	Antalya Kadın Danışma ve
Gülsüm Sönmez Güven Lüleci Gen. Anabilim D. Hoşeda Önal Hatice Karateke Hatice Kaynak Hayriye Aşçıoğlu Hicran Karabudak Dayanışma Merkezi	Antalya İnşaat Mühendisleri Odası Akd.Üniv.Tıp Fak.Tıbbi Biyoloji ve  Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Bireysel Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi KAMER-Diyarbakır Antalya Kadın Danışma ve
Hilal Yaman Hilkat Kurt Dayanışma Merkezi	Kadın Kolektifi İSTANBUL Antalya Kadın Danışma ve
Hülya Bilgin Üyesi-ANTALYA	CHP Muratpaşa Belediyesi Meclis
Hülya Gülbahar Hüsniye Düzel Iraz Seray Işıl Yılmazoğlu İlknur Yüksel Vakfi İnci Hekimoğlu İncifer Tekeli İsmihan Tuzcuoğlu Kerime Demirbaş Okulu Keziban Tahtakın Dayanışma Merkezi	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Bingöl Bağımsız Kadın Grubu Kadının İnsan Hakları Projesi Belediye Kadın Merkezi-ANTAKYA Uçan Süpürge-Kadın Dayanışma  Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Bireysel Antalya Gündem 21 Kadın Meclisi Akdeniz Üniversitesi Sağlık Yüksek Antalya Kadın Danışma ve
Leyla Coşkun Çınar Sorunları Gen.Müd. Leyla Pervizat Dr. Programı	Başbakanlık Kadının Statüsü ve Marmara Ün. Uluslararası İlişkiler

Leziz Onaran  
Lou Anne King Jensen  
Mağfired Pekmezci  
ANTALYA  
Makbule Özen  
Meral Sağır  
Mihri İnal  
Mualla Yılmaz  
Munise Dayı  
Mübeccel Özkan  
Münevver Kaya  
Nadide Kurul  
Naime Kardaş  
Nalan Özdemir  
Nazike Akkaya  
Nebahat Akkoç  
Necla Ölçer  
Nermin Özmen  
Neşe Karel  
Nevriye Eren  
Nezahat Nasuhoğlu  
İstihdam Grubu  
Nigar Kumtepe  
Merkezi  
Nilgün Atasoy  
Der.Ant.Şb.Bşk.  
Nilgün Eroğlu Üstün  
Dayanışma Merkezi  
Nilgün Geven  
Nilgün Güreller  
Merkezi  
Nilüfer Yılmaz  
Nurperi Sancak  
Nurten Kömürcü  
Nurten Yollu  
Oya Coşkun  
İSTANBUL  
Özen Kulakaç  
Okulu  
Özge Ece

Kadın Dayanışma Vakfı -ANKARA  
Chrest Foundation  
Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği-  
Şanlıurfa Bağımsız Kadın Grubu  
Bireysel  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
İzmir Kent Meclisi Kadın Komisyonu  
TÜBAKKOM (Ankara)  
Bireysel  
Akdeniz Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu  
Diyarbakır Barosu  
KAMER-Diyarbakır  
Uçan Süpürge  
Esenyurt Kadınevi -İSTANBUL  
KAMER-Diyarbakır  
Bağımsız Kadın Derneği-Mersin  
SHÇEK Antalya Konukevi  
Bireysel  
KİDOG  
Antalya Gündem 21 Kadın Meclisi  
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma  
Türkiye Aile Planlaması  
Antalya Kadın Danışma ve  
SHÇEK Genel Müdürlüğü  
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma  
KAMER-Diyarbakır  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Çalışma Kom.  
Antalya Yerel Gündem 21  
Kadınlarla Dayanışma Vakfı-  
Akdeniz Üniversitesi Sağlık Yüksek

Özgehan Süzen  
Akd.Üniv.  
Özgül Kablan  
Özlem Kara  
Pervin Buyrukcan  
Sabaha Yıldırım  
Sacide Akkaya  
Sara Aykan  
Seher Andaçoğlu  
Sema Dilbaz  
ANTALYA  
Semra Yeniova  
Serap Erdinç  
Serap Yılmaz  
Dayanışma Merkezi  
Serpil Koç  
Dayanışma Merkezi  
Seval Kara  
İSTANBUL  
Seval Oşar  
Dayanışma Merkezi  
Sevgi Binbir  
Merkezi Girişimi  
Sevim Gültekin  
Sevim Tercan  
Dayanışma Merkezi  
Sıdıka Durgun  
Sanat Grubu  
Siper Güvenç  
Songül Akça  
Süheyla Doğan  
Merkezi  
Süreyya Turgut  
Süveyde Uğurlu  
Şebnem Kıvanç  
Grubu Der.  
Şemsi Perihan Akay  
Dayanışma Merkezi  
Şenal Sarıhan  
Şenay Danışan  
Der.

Antalya Gündem 21 Gençlik Meclisi-

Bireysel  
Seyhan Danışma Merkezi-ADANA  
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Belediye Kadın Merkezi-ANTAKYA  
KAMER-Diyarbakır

Bireysel

Yerel Gündem 21 Antalya Kadın Meclisi  
SHÇEK Sütçüler Toplum Merkezi-

Bireysel

Antalya Gündem 21 Kadın Meclisi  
Antalya Kadın Danışma ve

Antalya Kadın Danışma ve

Jiyan Kadın Kültür ve Sanat Evi-

Antalya Kadın Danışma ve

İzmir Barosu Kadın Danışma

Antalya Gündem 21 Kadın Meclisi

Antalya Kadın Danışma ve

Antalya Yerel Gündem 21 Kültür-

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı  
Ankara Barosu Kadın Komisyonu

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma

Batman Bağımsız Kadın Grubu

Dicle Kadın Kültür Merkezi-İSTANBUL

Akdeniz Kadın İstihdamını Destek Eğitim

Antalya Kadın Danışma ve

Cumhuriyet Kadınları Derneği

Çanakkale Kadın El Emegini Değerlendirme

Şengül Yılmaz  
Şirvan Bora  
Tijen Zeybek  
Devlet Çalış. Send.  
Tuğba Çanşalı  
Meclisi-Akd.Üniv.  
Tuğçe Çiftçi  
Tülin Sertdemir  
Türkan Gargun  
Merkezi  
Ülker Gehke  
Ülkü Doğanay  
Ümit Yetkin  
Yasemin Tarhan  
Zahide Ekinci  
Zelal Ayman  
İSTANBUL  
Zeliha Şimşek  
Dayanışma Merkezi  
Zeynep Taşkın  
Zübeyde Demir  
Züleyha Kılıç  
Zülfüsiyah Kafadar  
Dayanışma Merkezi

Bireysel  
Kızıltepe Bağımsız Kadın Grubu  
KKTC-ÇAĞ-SEN Kıbrıs Türk  
Antalya Gündem 21 Gençlik  
Youth For Habitat-ANTALYA  
Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Çalışma Kom.  
Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma  
Bireysel  
Ankara Üniversitesi  
Şanlıurfa Bağımsız Kadın Grubu  
Batman Bağımsız Kadın Grubu  
Kızıltepe Bağımsız Kadın Grubu  
Kadınlarla Dayanışma Vakfı-  
Antalya Kadın Danışma ve  
Heinrich Böll Vakfı  
KAMER-Diyarbakır  
Bireysel (İzmir)  
Antalya Kadın Danışma ve

## EKLER

### EK 1

Elektronik Resmi Gazete

08.05.2001 Salı

Sayı: 24396 (Asıl)

Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Açılan  
Kadın Konukevleri Yönetmeliği

## BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç



Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açılan kadın konukevlerinin açılış, hizmet, işleyiş, personel şartları ve denetim işlem ve esaslarını belirlemek, çağdaş anlayış ve şartlara uygun düzeyde hizmet vermelerini sağlamaktır.

#### Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açılan kadın konukevlerini kapsar.

#### Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 9 uncu maddesinin (g) bendi ile 34 ve 35 inci maddeleri gereğince düzenlenmiştir.

#### Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Genel Müdürlük: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünü,
  - b) İl Müdürlüğü: İl sosyal hizmetler müdürlüğünü,
  - c) Kamu kurum ve kuruluşları: Genel, katma ve özel bütçeli kurumlar, belediyeler ve bu kurumların kurdukları döner sermayeli kuruluşlar, kamu iktisadi teşekkül ve teşebbüsleri, özel kanunlarla kurulan diğer devlet teşekküllerini,
  - d) Özel hukuk tüzel kişileri: Özel hukuk hükümlerine göre kurulan, kamu yararına çalışan, kazanç amacı gütmeyen dernek ve vakıfları,
  - e) Kadın konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadınların, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümlenmesi sırasında varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri kadın konukevi/kadın sığınmaevi/kadın sığınağı/kadınevi ve benzeri biçimde adlandırılabilir yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,
  - f) Kuruluş: Kadın konukevlerini,
  - g) Kadın: Kadın konukevlerine kabulü uygun görülerek kuruluş hizmetlerinden yararlanan kadınları,
- ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Açılış ve İşlemler

### Kuruluş Açmak Üzere Başvuru

Madde 5- Kuruluş açmak isteyen özel hukuk tüzel kişileri veya kamu kurum ve kuruluşları açılış işlemleri için temsilci ya da kuruluşun açılması ve işletilmesinden sorumlu bir yönetici belirleyip, yazılı olarak il müdürlüğüne başvuruda bulunurlar. Gerçek kişiler kadın konukevi açamazlar.

Açılış İzni İçin Gerekli Koşul ve Belgeler

Madde 6- Kuruluş açmak isteyen özel hukuk tüzel kişilerinin aşağıda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen belgelerin yer aldığı, kamu kurum ve kuruluşlarının ise kuruluşta görevlendirilecek yöneticinin sadece öğrenim durumunu gösterir belge ile (d) ve (e) bentlerinde yer alan belgelerin bulunduğu üç adet dosyayı hazırlayarak il müdürlüğüne vermeleri gereklidir.

a) Yönetici İçin:

- 1) Nüfus cüzdanı örneği,
- 2) İkametgah belgesi,
- 3) Öğrenim durumunu gösterir noterden onaylı belge,
- 4) Savcılıktan alınacak doğruluk belgesi,
- 5) Bulaşıcı hastalığı olmadığını, akıl ve ruh sağlığının yerinde olduğunu, uyuşturucu ve alkol bağımlısı olmadığını kanıtlayan sağlık kurulu raporu,

b) Kuruluş binasının iskan durumu hakkında Belediye İmar Müdürlüğü'nden alınacak iskan raporu örneği veya yapı kullanma izin belgesi ya da üniversitelerin ilgili bölümlerinden alınacak statik rapor,

c) Binanın tapu senedi veya kira kontratosu örneği,

d) Yangın güvenliği yönünden itfaiye müdürlüğünden alınacak rapor,

e) Kuruluşun hizmet ve işleyişine ilişkin iç hizmet yönergesi,

f) Kuruluşun fiziksel koşulları, hizmet bölümleri, tefrişi, kapasitesi, personel durumu ve genel olarak hizmete uygunluğu hakkında il müdürlüğüne düzenlenecek rapor.

Özel hukuk tüzel kişilerince gösterilecek temsilci ya da yöneticide;

Türkiye Cumhuriyeti uyruklu olması, medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olması ve ağır hapis, affa uğramış olsa bile; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap "Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhinde Cürümler" başlıklı 8 inci Babda yer alan yüz kızartıcı bir fiilden dolayı hapis cezasından hükümlü bulunmaması koşulları aranır.

Açılış İzni İçin Yapılacak İşlemler

Madde 7- Üç dosya olarak düzenlenen belgelerin belirlenen esaslara uygun olması halinde, kuruluşun hizmete açılması il müdürlüğünün teklifi ve valiliğin onayı ile gerçekleşir. Tüm belgeleri il müdürlüğünce onaylanan dosyalardan biri il müdürlüğünde kalır, ikincisi açılış izin belgesi düzenlenip, imzalandıktan sonra temsilci ya da yöneticisine imza karşılığında verilir, üçüncü dosya ve açılış onayının bir örneği Genel Müdürlüğe gönderilir.

#### Kuruluşa Kadın Kabulü

Madde 8- Valilikten açılış onayı alınıp, açılış izin belgesi düzenlenen kuruluşa, varsa çocukları ile birlikte kadın kabulü yapılır ve kuruluş hizmete geçer. Açılış izin belgesi bulunmayan kuruluşlara kadın kabulü yapılması halinde Yönetmeliğin 18 inci maddesine göre işlem yapılır.

#### Devir ve Nakil

Madde 9- Kuruluşun bir başka özel hukuk tüzel kişilerine devrinde taraflar il müdürlüğüne başvurular ve daha sonra noterde devir senedi işlemleri yapılır. İl müdürlüğünce kuruluşu devir alacak tüzel kişilerden; devir senedinden başka 6 ncı maddenin (a) ve değişiklik yapılması halinde (e) bentlerinde yer alan belgelerin üçer nüsha olarak düzenlenmesi istenir.

Özel hukuk tüzel kişilerin kuruluşun bir başka adrese naklinde ise, durum il müdürlüğüne bildirilir. Binanın il müdürlüğünce yerinde incelenip uygun görülmesi halinde 6 ncı maddenin (b), (c), (d) ve (f) bentlerindeki belgeler üçer nüsha olarak düzenlenir.

Kuruluşların bir başka kamu kurum ve kuruluşuna devrinde, görevlendirilecek yöneticinin öğrenim durumunu gösterir belge ile değişiklik yapılması halinde 6 ncı maddenin (e) bendinde yer alan belgenin üçer nüsha düzenlenmesi istenir.

Kamu kurum ve kuruluşlarınca, kuruluşun bir başka adrese naklinde ise konu il müdürlüğüne bildirilir. İl müdürlüğünce yapılacak inceleme sonucunda binanın uygun bulunması halinde 6 ncı maddenin (d) ve (f) bentlerindeki belgeler üçer nüsha olarak düzenlenir.

Devir ve nakil için üç dosya halinde düzenlenen belgeler il müdürlüğünce valilik onayına sunulur. Onaydan sonra açılış izin belgesi düzenlenir. Dosyalardan biri onayın bir örneği ile birlikte Genel Müdürlüğe gönderilir.

## **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

### **Personelin Nitelik ve Sorumlulukları**

#### **Kuruluş Personelinin Nitelik ve Sorumlulukları**

Madde 10- Kurulusta; sosyal hizmetler veya psikoloji alanında yüksek öğrenim görmüş bir yönetici, bir sosyal çalışmacı, bir psikolog ve ihtiyaca göre, çocuk gelişimcisi, doktor, hemşire ile genel idare, yardımcı ve teknik hizmetler sınıfından ve tercihen kadın olmak üzere personel çalıştırılır.

Yönetici; kuruluşun yönetsel ve teknik tüm işlerinin amacına uygun olarak yürütülmesinden, kadınlar ve çocuklarının en iyi şekilde bakım ve korunması ile sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasından birinci derecede sorumludur.

Yöneticinin değişmesi halinde durum il müdürlüğüne bildirilir ve gerekli onay alınır.

Bir kişi birden fazla kuruluşun yöneticisi olamaz ve çalışma saatleri içinde başka bir işte çalışamaz.

Kurulusta görevlendirilecek doktor, mesleğinin gerektirdiği görevleri yerine getirir.

Sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi, hemşire ve diğer görevliler 12/7/1998 tarihli ve 23400 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği" ile belirlenen görev tanımları çerçevesinde mesleki bilgi, beceri, yöntem ve teknikleri kullanarak sorumluluklarını yerine getirir.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Fiziki Özellikler ve Kuruluş Bölümleri**

#### **Bina ve İskan Durumu**

Madde 11- Kuruluşlar; kent içinde, kadınlar ve çocukların toplumdan soyutlanmadan yaşayabilecekleri, sosyal aktivitelerini sürdürebilecekleri ve günlerini huzur içinde geçirebilecekleri sakin, ilgi çekmeyen bir konumda bulunmalıdır.

Gizliliğin sağlanabilmesi için binanın müstakil olması tercih edilmelidir.

Bina güvenli bir sistemle ısıtılmalı, tercihen kaloriferli olmalıdır.

## Kuruluş Bölümleri

Madde 12- Kuruluşlarda; ihtiyaca göre, iklim, binanın fiziksel koşulları ve olanaklar dikkate alınarak düzenlenmiş idari bölüm, görüşme odası, yatak odaları, oturma, yemek, eğitim ve rehabilitasyon, çocuk oyun ve etkinlik odaları veya salonları, çamaşır ve ütü odası, mutfak, banyo, wc ve diğer gerekli bölümler bulunur.

Bölümlerin ev ortamına benzer bir şekilde döşenmesine özen gösterilir.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Hizmet ve İşleyiş

### Sunulan Hizmetler ve İşleyiş

Madde 13- Kuruluşların; bu Yönetmeliğe uygun olarak belirlenmiş amacı, hizmetleri, işleyişlerine ilişkin esasları; kadın ve varsa çocuklarının kabulünde izlenecek yol, kabul koşulları, kabul edilmeyecek olanlar, güvenlik için alınacak önlemler, kalınacak süre, uyulması gereken kurallar, uyulmaması durumunda yapılacak işlemler, kadın ve çocuklarına sağlanacak aynı ve nakdi yardımlar, personelin nitelik ve görevleri, mali işlemler ve belirtilmesi istenilen diğer hususlar, düzenlenecek iç hizmet yönergesi ile belirlenir.

Kadın konukevlerine, bulaşıcı hastalığı olan veya akıl ve ruh sağlığı yerinde olmayan ya da uyuşturucu madde ve/veya alkol alışkanlığı bulunan kadınlar alınmaz. Bu durum sağlık raporuyla belgelendirilir.

### Gizlilik İlkesi

Madde 14- Kadın konukevleri gizliliğin sağlanabildiği il ve ilçelerde açılır. Adresi, telefon numarası gizli tutulur. Kuruluşu tanıtan tabela asılmaz, binasında açılış törenleri düzenlenmez ve kuruluşa doğrudan başvuru kabul edilmez. Başvurular kuruluş dışında oluşturulacak ayrı bir birim ya da merkezde kabul edilerek değerlendirilir.

Kadınlar ve çocukları ile ilgili bilgi ve belgeler açıklanmaz. Dosyalar gizlilik ilkesine uygun olarak düzenlenir ve saklanır.

### Nöbet

Madde 15- Kuruluşlarda hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla hizmetin özelliği ve personel sayısı dikkate alınarak, nöbet sistemi kuruluş yönetimince düzenlenir.

## Beslenme

Madde 16- Kuruluşlardaki kadınlar ve çocukları ile görevli personele üç öğün yemek, çocuklara ayrıca ara kahvaltı verilir. Doktor tarafından özel diyet uygulaması önerilen kadın ve çocuklara diyet yemeği hazırlanır.

## Denetim

Madde 17- Kuruluşlar yılda en az bir kere il müdürlükleri ve gerektiğinde Genel Müdürlük yetkili elemanlarınca gizlilik ilkesine uygun olarak denetlenir. Denetim sırasında kuruluş yetkilileri her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdür. Denetim raporunun bir örneği il müdürlüğünde saklanır, bir örneği de Genel Müdürlüğe gönderilir.

Denetim sırasında, ilgili mevzuat ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırı bulunan hususlar ve görülen aksaklıklar denetim defterine yazılarak giderilmesi için üç aya kadar bir süre tanınır. Bu süre içinde giderilmemesi durumunda kuruluş yazı ile uyarılarak bir ek süre daha verilir.

Tanınacak süreler; aksaklıkların giderilebilmesi için gereken zamana, aciliyetine ve önem derecesine göre belirlenir.

Kuruluş, verilen süreler içinde tespit edilen aykırılık ve aksaklıkları düzeltmek zorundadır.

## Kuruluşun Kapatılması

Madde 18- Kuruluşlar aşağıda belirtilen durumlarda il müdürlüğünün teklifi ve valiliğin onayı ile kapatılır.

- a) Açılış izni almadan kuruluşa kadın kabulü yapılması,
- b) Denetimlerde görülen aykırılık ve aksaklıkların tanınan süreler içinde giderilmemesi,
- c) Kadın ve/veya çocuklarının ihmal ve istismarı,
- d) Amaç dışı faaliyette bulunulması,
- e) Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin son fıkrasında sayılan ve diğer kanunlarla belirlenen suçların işlenmesi.

Kapatılma kararı alınan kuruluşlara; kadınlar ve çocuklarının mağdur olmalarını önlemek amacıyla diğer kadın konukevlerine yerleştirilmelerini sağlamaları için en fazla bir ay süre tanınır.

Kuruluşun Kamu Kurum ve Kuruluşları veya Özel Hukuk Tüzel Kişilerince Kapatılması

Madde 19- Kuruluşların kamu kurum ve kuruluşları veya özel hukuk tüzel kişilerinince kapatılması durumunda, kadın ve varsa çocuklarının mağdur olmalarını önlemeye yönelik gereken tedbirler alınır ve en geç bir ay içinde gerekçeli olarak il müdürlüğüne bildirilir.

İl müdürlüklerince, kapatılan kuruluşların açılış izin belgesi iptal edilir ve durum Genel Müdürlüğe bildirilir.

## **ALTINCI BÖLÜM**

### **Çeşitli Hükümler**

#### **İl Müdürlüklerine Gönderilecek Bilgiler**

Madde 20- Kuruluşlar, her ay hizmetten yararlanan kadın ve çocukları ile ilgili istatistiki bilgileri Genel Müdürlükçe hazırlanan formata uygun olarak düzenleyip il müdürlüğüne gönderirler. Alınan bilgiler her yıl sonu itibariyle il müdürlüklerince değerlendirilerek hazırlanan rapor Genel Müdürlüğe gönderilir.

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce açılmış bulunan kuruluşlar, açılışlarından itibaren hizmetlerinden yararlanan kadın ve çocuk sayılarını da bir defaya mahsus olmak üzere il müdürlüğüne bildirirler.

#### **Kuruluşlarda Bulundurulması Gereken Defter ve Dosyalar**

Madde 21- Kuruluşlarda, aşağıda belirtilen defter ve dosyalar bulundurulur.

- a) Gelen ve giden yazı kayıt defteri,
- b) Kadınlar ve çocuklarına ait kütük defteri,
- c) İl müdürlüğüne onaylanmış denetim defteri,
- d) Personelin özlük ve sağlık dosyaları,
- e) Kadınlar ve varsa çocukları ile ilgili bilgi, belge, psiko-sosyal, sağlık ve ekonomik durumlarını belirten raporlar ve yapılan mesleki çalışmalara ilişkin diğer kayıtların yer aldığı dosyalar.

#### **Hüküm Bulunmayan Haller**

Madde 22- Bu Yönetmelikte belirtilmeyen hususlarda 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun ilgili hükümlerine göre işlem yapılır.

Geçici Madde 1- Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce kamu kurum ve kuruluşları ve/veya özel hukuk tüzel kişilerinince açılmış bulunan kuruluşlar, Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra geçen altı ay içinde gerekli düzenlemeleri yaparak açılış izin belgesi almak durumundadır.

Yürürlük

Madde 23- Maliye Bakanlığı ile Sayıştay'ın görüşleri alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 24- Bu Yönetmelik hükümlerini Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürü yürütür.

**EK 2**

## **KADINLARA YÖNELİK HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ (CEDAW)**

Bu sözleşmeye taraf olan Devletler,

Birleşmiş Milletler Yasasının temel insan haklarına, insan itibar ve kıymetine ve erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olmaları gerektiğine inancı tekrar teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, insanlara karşı ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini teyit ettiğini ve tüm insanların özgür doğduğunu ve eşit itibar ve haklara sahip olduklarını ve bu Beynamede böylece öne sürülen tüm haklar ve hürriyetlerin cinsiyete dayalı olanlar dahil hiçbir ayırıma tabi kılınmaksızın herkes tarafından kullanılabileceğini beyan ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Sözleşmelerine Taraf Devletlerin, kadınlar ile erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını temin mükellefiyeti bulunduğunu kaydederek,

Birleşmiş Milletler ve ona bağlı ihtisas kuruluşları nezaretinde kabul edilmiş ve erkeklerle kadınların eşitliğini sağlamaya çalışan uluslararası sözleşmeleri göz önünde tutarak;

Ayrıca Birleşmiş Milletler ve ona bağlı ihtisas teşekküllerinin kabul ettiği erkek ve kadınların haklarının eşitliğini sağlamayı amaçlayan kararları, beyanları ve tavsiyeleri de dikkate alarak;

Ancak, bu çeşitli belgelere rağmen kadınlara karşı ayrımcılığın hâlâ devam etmekte olduğundan endişe duyarak,



Kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şeref ve haysiyetine saygı ilkelerini ihlal ettiğini, kadınların erkeklerle eşit olarak ülkelerin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına katılmalarını engellediğini, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel teşkil ettiğini ve kadınların ülkeleri ve insanlık hizmetinde kullanabilecekleri olanaklarını geliştirmelerini zorlaştıracığını kaydederek,

Yoksulluk hallerinde kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim ve iş bulma ve sair ihtiyaçlarının karşılanması bakımından en az imkâna sahip olduklarından endişe duyarak;

Hakkaniyet ve adalete dayalı yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulmasının, kadınlarla erkekler arasındaki eşitliği sağlamak için önemli bir aşama teşkil edeceğine inanarak;

İrk ayrımcılığının, ırkçılığın her şeklinin, sömürgeciliğin, yeni sömürgeciliğin, saldırganlığın, yabancı devlet işgal ve hakimiyetinin ve ülkelerin iç işlerine müdahale etmenin ortadan kaldırılmasının, erkekler ile kadınların eşit haklardan yararlanmaları için gerekli olduğunu önemle belirterek;

Uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesinin, uluslararası gerilimin azaltılmasının, sosyal ve ekonomik sistemlerine bakılmaksızın bütün ülkeler arasında karşılıklı işbirliğinin, genel ve tam silahsızlanmanın ve özellikle sıkı ve etkili bir uluslararası denetim altında nükleer silahsızlanmanın, ülkeler arasındaki ilişkilerde, adalet, eşitlik ve karşılıklı menfaat ilkelerinin teyidinin ve yabancı ve sömürge yönetimi veya yabancı işgali altında bulunan yerlerdeki halkların kendi kaderlerini tayin ve bağımsızlık elde etme hakları kadar ulusal hükümler ve toprak bütünlüklerine saygının gerçekleşmesinin, sosyal gelişme ve kalkınmaya ve bunun bir sonucu olarak da, erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin elde edilmesini katkıda bulunacağını teyit ederek,

Bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin, kadınların erkeklerle eşit şartlarda her alanda azami katkılarının gerektirdiğine inanarak,

Kadınların ailenin refahına ve toplumun kalkınmasına yaptıkları büyük katkının henüz tam olarak algılanmadığını, analığın sosyal önemi ve ana ve babanın aile içinde ve çocukların büyüülmesindeki rollerini göz önünde bulundurarak ve kadınların nesillerin üremesindeki önemli rolünün aile içinde ayrıma neden olmaması gerektiğini, nitekim çocukların yetiştirilmelerinin kadın ve erkek ile toplumun tamamının sorumluluk paylaşmalarını gerektirdiğini vakıf olarak,

Erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için kadınlar ile erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik ihtiyacı bulunduğunu vakıf olarak,

Kadınlara Karşı Ayırmacılığın Ortadan Kaldırılması Beyannamesi'nde yer alan ilkeleri uygulamaya ve bu maksatla bu nevi ayrımcılığın her şekli ve tezahürünün ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri almaya kararlı olarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

## BÖLÜM I

Madde 1-

İşbu Sözleşmeye göre, "kadınlara karşı ayırım" deyiimi kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.

Madde 2-

Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

- a) Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,
- b) Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,
- c) Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayırma karşı etkin himayesini sağlamayı,
- d) Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,
- e) Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,

- f) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,
- g) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden bütün ulusal cezai hükümleri ilga etmeyi.

**Madde 3-**

Taraf Devletler özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sahalarda olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

**Madde 4-**

1. Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için taraf devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, iş bu sözleşmede belirtilen cinsten bir ayırım olarak mütalâa edilmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların muhafazası sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu tedbirlere son verilecektir.

2. Anneliğin himayesi maksadıyla işbu Sözleşmede belirtilenler dahil, Taraf Devletlerce alınacak özel önlemler, ayrımcı olarak nitelendirilmeyecektir.

**Madde 5-**

Taraf Devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır:

- a) Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek,
- b) Anneliğin sosyal bir görev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her halükarda çocukların menfaatlerini her şeyden önce gözeten anlayışa dayanan bir aile eğitimini sağlamak,

**Madde 6-**

Taraf Devletler, kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi için yasama dahil gerekli bütün önlemleri alacaklardır.

## **BÖLÜM II**

**Madde 7-**

Taraf Devletler, ülkenin politika ve kamu hayatında, kadınlara karşı ayırımı önlemek için tüm tedbirleri alacaklar ve özellikle kadınlara erkeklerle eşit şartlarla aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- a) Bütün seçimlerde ve halka oylamalarında oy kullanmak ve halka tarafından seçilen organlara seçilebilmek,
- b) Hükümet politikasının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmak, kamu görevinde bulunabilmek ve hükümetin her kademesinde kamu görevleri ifa etmek,
- c) Ülkenin kamu ve politik hayatı ile ilgili hükümet dışı kuruluşlara ve derneklere iştirak etmek.

Madde 8-

Taraf Devletler, kadınlara, erkeklerle eşit şartlarda ve hiçbir ayırım gözetmeksizin, hükümetlerini uluslararası düzeyde temsil etmek ve uluslararası kuruluşların faaliyetlerine katılmak fırsatını sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alacaklardır.

Madde 9-

1. Taraf Devletler, tabiiyetin kazanılmasında, değiştirilmesinde veya muhafazasında kadınlara erkekler ile eşit haklar tanıyacaklar ve özellikle bir yabancıyla evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın tabiiyetini değiştirmesinin, kadının da otomatik olarak tabiiyet değiştirmesine, tabiiyetsiz kalmasına veya kocanın tabiiyetini zorla almasına yol açmasını temin edeceklerdir.

2. Taraf Devletler, çocukların tabiiyeti konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlayacaklardır.

### BÖLÜM III

Madde 10-

Taraf Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayırımı önleyen bütün uygun tedbirleri alacaklardır:

- a) Meslek ve sanat yönlendirilmesinde kırsal ve kentsel alanlarda bütün dallardaki eğitim kurumlarına girişte ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde ve her çeşit mesleki eğitimde eşit şartların sağlanması,
- b) Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınavlara katılmaları, aynı seviyedeki niteliklere sahip eğitim görevlilerine, okul bina ve malzemesine sahip olmaları,

- c) Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinde ve kademesinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için eğitim birliğinin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim ve metotlarının bu amaca göre düzenlenmesi,
- d) Burs ve diğer eğitimin yardımlarından faydalanmaları için kadınlara erkeklerle eşit fırsatların tanınması,
- e) Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik yetişkin ve görevsel okuma-yazma öğretim programları dahil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi,
- f) Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi,
- g) Spor ve beden eğitimi faaliyetlerine faal olarak katılmaları için erkeklerle eşit fırsatların tanınması,
- h) Kadınların ailelerin sağlık ve refahını sağlamaya yardım edecek, aile planlaması bilgisi dahil özel eğitici bilgiyi temin etmeleri.

#### Madde 11-

1. Taraf Devletler, istihdam alanında kadınlara karşı ayırımı önlemek ve kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eşit haklar sağlamak için özellikle aşağıda belirtilen konularda bütün uygun önlemleri alacaklardır:

- a) Bütün insanların vazgeçilmez hakkı olan çalışma hakkı,
- b) İstihdam konularında eşit seçim kriterleri uygulanması da dahil, erkeklerle eşit istihdam imkânlarına sahip olma hakkı,
- c) Serbest olarak meslek ve iş seçme hakkı, terfi, iş güvenliği, hizmetin tüm şartları ve avantajlarından faydalanma hakkı, çıraklık, ileri mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi dahil mesleki eğitim ve mükerrer eğitim görme hakkı,
- d) Sosyal yardımlar dahil eşit ücret hakkı, eşdeğerdeki işte eşit muamele ve işin cinsinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı,
- e) Ücretli izinle birlikte, özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, sakatlık ve yaşlılık ve diğer çalışmama hallerinde sosyal güvenlik hakkı,
- f) Emniyetli şartlar içinde çalışma hakkı ve sağlığın ve bu meyanda doğurganlığın korunması hakkı.

2. Evlilik ve analık sebebiyle kadınlara karşı ayırımı önlemek ve etkin çalışma hakkını sağlamak amacıyla, taraf devletler uygun önlemleri alacaklardır.

- a. Hamilelik ve analık izni sebebiyle veya evliliğe bağlı olarak işten çıkarma ayırımını yasaklamak, bu ayırımı yapanları cezalandırmak,

- b. Önceki iş, kıdem ve sosyal haklar kaybedilmeksizin, ücretli olarak analık izni veya benzeri sosyal içerikli tazminatlar vermek,
- c. Özellikle çocuk bakımevleri ağının tesisi ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu hayatına katılma ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek,
- d. Hamilelik süresince zararlı olduğu kanıtlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak,

3. Bu maddede yer alan konulara ilişkin koruyucu yasalar bilimsel ve teknik bilgi ışığı altında devrevi olarak yeniden gözden geçirilecek ve gerekirse tadil, ilga veya temdit edilecektir.

#### Madde 12-

1. Taraf Devletler, aile planlaması dahil sağlık bakım hizmetlerinden kadın ve erkeğin eşit olarak yararlanması için, sağlık bakımında kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran bütün önlemleri alacaklardır.

2. Bu maddenin 1. paragrafında öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla taraf devletler kadına hamilelik, loğusalık ve doğum sonrası dönemde gerekli hizmetleri sağlayacaklar, hamilelik ve emzirme sırasında yeterli beslenme ile birlikte, gerektiğinde bedava hizmet vereceklerdir.

#### Madde 13-

Taraf Devletler, kadınlara karşı ekonomik ve sosyal hayatın diğer dallarında erkeklerle kadınların eşit olarak haklardan yararlanabilmelerini sağlayarak kadınlara karşı ayırımcılığın önlenmesi için gerekli tedbirleri ve özellikle aşağıdaki tedbirleri alacaklardır:

- a) Aile zammı hakkı,
- b) Banka kredisi, ipotek ve diğer mali krediler elde etme hakları,
- c) Eğlence, spor ve kültürel hayatın tüm yönlerine katılma hakları.

#### Madde 14-

1. Taraf Devletler, kırsal kesim kadınlarının, karşılaştıkları özel sorunları ve ekonominin parasal olmayan sektöründeki çalışmaları dahil ailelerinin ekonomik bakımdan ayakta kalması için oynadıkları belirgin rolü göz önünde tutacak ve işbu Sözleşme hükümlerinin kırsal kesimdeki kadınlara uygulanmasını sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alacaklardır.

2. Taraf Devletler, kadın ve erkeklerin eşitliği prensibine dayanarak, kırsal kalkınmaya katılmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlamak için kırsal

kesimdeki kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran tüm uygun tedbirleri alacaklar ve özellikle kırsal kesim kadınlarına aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- a) Her seviyedeki kalkınma planlarının müzakere ve uygulanmasına katılmak,
- b) Aile planlaması konusunda bilgi, danışma ve hizmetler de dahil olmak üzere yeterli sağlık hizmetlerinden faydalanmak,
- c) Sosyal güvenlik programlarından doğrudan yararlanmak,
- d) Teknik kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla tüm toplumsal ve yaygın hizmetler ile birlikte görevsel okuryazarlık dahil resmi ve gayri resmi eğitim ve öğretimin her türünden yararlanmak,
- e) Ekonomik fırsatlardan kendi işinde çalışma veya tam istihdam yoluyla eşit olarak yararlanmak amacıyla kendi kendine yardım grupları ve kooperatifler oluşturmak,
- f) Bütün toplumsal faaliyetlere katılmak,
- g) Toprak ve tarım reformunda ve bunun yanı sıra yeniden iskân projelerinde eşit muamele ve tarımsal kredi ve borçlanma, pazarlama kolaylıkları ile uygun teknolojiye yararlanmak,
- h) Özellikle konut sağlık, elektrik ve su temini, ulaştırma ve haberleşme konularında yeterli yaşam standartlarından yararlanma haklarını sağlamak.

#### BÖLÜM IV

Madde 15-

1. Taraf Devletler, kadınlara, kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıyacaklardır.
2. Taraf Devletler, medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsatlar tanıyacaklardır. Özellikle, kadınlara akit yapmada ve mülk idaresinde eşit haklar verecekler ve mahkemelerde davaların her safhasında eşit muamele edeceklerdir.
3. Taraf Devletler, kadınların hukuki ehliyetlerini kısıtlamaya yönelik hukuki sonuç doğuran her çeşit sözleşmenin vs. özel muamelelerin tamamının geçersiz olduğunu kabul ederler.
4. Taraf Devletler, kadın ve erkeğe hukuki olarak ikametgâh seçme ve nakletmede eşit yasal hak tanıyacaklardır.

Madde 16-

1. Taraf Devletler, kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:
  - a) Evlenmede erkeklerle eşit hak,

- b) Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı,
  - c) Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar,
  - d) Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her durumda çocukların menfaatleri en ön planda gözetilecektir.
  - e) Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceklerine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer vasıtalarından yararlanmada eşit haklar,
  - f) Her durumda çocukların çıkarı en üst düzeyde tutularak ulusal yasalarda mevcut veli, vasi, kayyum olma ve evlat edinme veya benzeri müesseselerde eşit hak ve sorumluluklar,
  - g) Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil karı ve koca için eşit kişisel haklar,
  - h) Ücret karşılığı olmaksızın veya bir bedel mukabilinde malın mülkiyeti, iktisabı, işletmesi, idaresi, yararlanılması ve elden çıkarılmasında eşlere de eşit haklar,
2. Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesinin hiçbir kanuni etkisi olmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.

## BÖLÜM V

### Madde 17-

1. İşbu Sözleşmenin uygulanmasındaki gelişmeleri gözden geçirmek amacıyla, Sözleşme yürürlüğe girdiği zaman 18, Sözleşmeye taraf 35 devletin onayı veya katılmasını müteakip, işbu Sözleşmenin kapsadığı konularda yüksek itibar ve ehliyete sahip 23 uzmandan oluşan, Kadınlara Karşı Ayrımın Ortadan Kaldırılması Komitesi(bundan böyle komite diye anılacaktır) kurulacaktır. Uzmanlar, Taraf Devletlerce kendi vatandaşları arasından seçilecek ve kendi şahısları namına hareket edecekler, seçimlerde dengeli coğrafi dağılım ve belli başlı hukuki sistemlerle birlikte farklı uygarlıkların temsili de göz önüne alınacaktır.
2. Komite üyeleri Taraf Devletlerin aday listesinden gizli oy ile seçilecektir. Her Taraf Devlet kendi vatandaşlarından bir kişiyi aday gösterebilecektir.
3. İlk seçim işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden altı ay sonra yapılacaktır. BM Genel Sekreteri seçimlerden en az üç ay önce Taraf Devletlere adayların iki ay içinde bildirmelerini isteyen bir mektup gönderecektir. Genel Sekreter, aday gösteren Taraf Devletleri de belirtmek suretiyle, adayların listesini alfabetik sıraya göre hazırlayacak ve Taraf Devletlere gönderecektir.
4. Komite üyelerinin seçimi, BM Genel Merkezinde, Genel Sekreter tarafından çağırılmış Taraf Devletler toplantısında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin (nisab)yetersayı oluşturacağı toplantıda, en fazla oy alanlar ile toplantıda



hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletler temsilcilerinin salt çoğunluğunun oylarını alan adaylar Komiteye seçileceklerdir.

5. Komite üyeleri 4 yıllık bir dönem için seçileceklerdir. Bununla beraber, ilk seçimde seçilen dokuz üyenin süresi ikinci senenin sonunda bitecek, dokuz üyenin isimleri ilk seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kura ile tespit edilecektir.

6. Komitenin 5 ilave üyesinin seçimi, 35. onay veya katılmayı müteakip bu maddenin 2, 3 ve 4. paragrafları hükümlerine göre yapılacaktır. Bu şekilde seçilen iki yedek üyenin görev süresi iki sene sonunda sona erecek ve bu iki üyenin ismi Komite Başkanı tarafından kura ile tespit edilecektir.

7. Çeşitli nedenlerle boşalan yerlerin doldurulması için, uzmanın Komite'deki görev süresi sona eren Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından, Komitenin onayına bağlı olmak üzere, başka bir uzmanı atar.

8. Komite üyeleri, BM Genel Kurulunun onayı ile ve Genel Kurulun, Komitenin sorumluluğunun önemini göz önünde tutarak kararlaştıracağı şartlar ve hükümlerle, Birleşmiş Milletlerden ücret alacaklardır.

9. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Sözleşme uyarınca Komitenin görevlerini etken bir şekilde yerine getirebilmesi için, gerekli personel ve kolaylıkları sağlayacaktır.

#### Madde 18-

1. Taraf Devletler işbu Sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri belirtmek amacıyla aldıkları yasal, adli, idari ve diğer önlemler hakkındaki bir raporu,

- a. Sözleşmenin, ilgili devlet bakımından yürürlüğe girmesini takiben bir yıl içinde,
- b. Bilahare, her dört yılda bir ve ileride de Komitenin talep ettiği zamanlarda, Komite tarafından incelenmek üzere, BM Genel Sekreterine sunmayı taahhüt ederler.

2. Raporlarda, işbu Sözleşme yükümlülüklerinin gerçekleştirilmesini etkileyen unsurlar ve güçlükler belirtilebilir.

#### Madde 19-

1. Komite kendi usul kurallarını saptayacaktır.

2. Komite, görevlilerini iki yıllık bir süre için seçecektir.

#### Madde 20-

1. Komite işbu Sözleşmenin 18. maddesi uyarınca sunulan raporları incelemek üzere normal olarak senede bir kere ve azami iki hafta süre için toplanacaktır.

2. Komite toplantıları Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Komite tarafından uygun bulunan herhangi bir yerde yapılacaktır.

Madde 21-

1. Komite, Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığıyla faaliyetleri hakkında BM Genel Kuruluna yıllık raporlar sunacak ve Taraf Devletlerden sağlanan bilgiler ve raporların incelenmesine dayanarak tekliflerde ve genel tavsiyelerde bulunabilecektir. Bu teklif ve genel tavsiyeler, Taraf Devletlerin olabilecek yorumlarıyla birlikte Komite raporuna dahil edilecektir.
2. Genel Sekreter Komite raporlarını Kadınların Statüsü Komisyonunun bilgisine sunacaktır.

Madde 22-

İhtisas kuruluşları, faaliyet alanlarına giren işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasının görüşülmesi sırasında temsil edilme hakkına sahip olacaklardır. Komite, ihtisas kuruluşlarını, Sözleşmenin uygulanması hususunda, faaliyet alanlarına giren konularda raporlar sunmaya davet edebilir.

## BÖLÜM VI

Madde 23-

İşbu Sözleşmedeki hiçbir husus kadın ve erkek eşitliğinin gerçekleşmesinde daha etkin olan

- a. Taraf Devlerin yasasındaki; veya
- b. O devlet için yürürlükte olan herhangi bir Uluslararası Sözleşme, antlaşma veya anlaşmadaki hükümleri etkilemeyecektir.

Madde 24-

Taraf Devletler işbu Sözleşme ile tanınan hakların tam olarak gerçekleştirilmesi için ulusal seviyede gerekli bütün önlemleri almayı taahhüt ederler.

Madde 25-

1. İşbu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açık olacaktır.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Sözleşmenin depozitörü olarak tayin edilmiştir.
3. İşbu Sözleşme onaya bağlıdır. Onay belgeleri BM Genel Sekreterine tevdi edilecektir.
4. İşbu Sözleşme bütün Devletlerin katılmasına açıktır. Katılma belgesinin BM Genel Sekreterine tevdi edilmesiyle katılma gerçekleşecektir.

Madde 26-

1. İşbu Sözleşmenin tadili teklifi Taraf Devletlerin biri tarafından herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yazılı bir başvuru ile yapılabilir.
2. BM Genel Kurulu gerekli gördüğü takdirde böyle bir teklifle ilgili olarak yapılacak işlem hakkında karar verecektir.

Madde 27-

1. İşbu Sözleşme 20. onaylama veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilmesini takip eden 30. gün yürürlüğe girecektir.
2. 20. onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra, işbu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her devlet için Sözleşme, kendi onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki 30. gün yürürlüğe girecektir.

Madde 28-

1. BM Genel Sekreteri, onaylama veya katılma sırasında yapılan çekincelerin metinlerini alacak ve bütün Taraf Devletlere dağıtacaktır.
2. İşbu Sözleşmenin hedef ve amacına uymayan hiçbir çekinceye müsaade edilmeyecektir.
3. Çekinceler, BM Genel Sekreterine hitaben herhangi bir zamanda yapılacak ihbar ile geri alınabilir. Genel Sekreter bu ihbardan bütün Devletleri haberdar edecektir. Böyle bir ihbar, alındığı tarihte geçerli olacaktır.

Madde 29-

1. İki veya daha fazla Taraf Devlet arasında işbu Sözleşmenin yorum veya uygulamasından doğan ve müzakere ile çözümlenemeyen herhangi bir uyuşmazlık, birinin talebi ile hakem kuruluna götürülecektir. Taraflar tahkimname talebinden itibaren 6 ay içinde hakem kurulunun teşekkül tarzında anlaşmazlırsa, taraflardan herhangi biri uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanına, Divan Statüsü uyarınca götürebilir.
2. Taraf Devletlerden her biri işbu Sözleşmenin imzalanması veya onayı sırasında veya katılma sırasında, kendisini bu maddenin birinci paragrafı ile bağlı saymadığını beyan edebilir. Diğer Taraf Devletler, böyle bir çekince koymuş olan Taraf Devlet karşısında aynı paragrafta bağlı olmayacaktır.
3. Bu maddenin 2. paragrafına göre çekince koyan her Taraf Devlet, BM Genel Sekreterine ihbarda bulunarak her zaman çekincesini geri alabilir.

Madde 30-

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin eşit derecede geçerli olduğu işbu sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince muhafaza edilecektir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, imzaları aşağıda bulunan yetkili temsilciler işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

### EK 3

## KADINLARA YÖNELİK HER TÜRLÜ AYIRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ EK İHTİYARİ PROTOKOL

İşbu Protokol'e Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı Antlaşması'nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insan değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bütün insanların onur ve hakları bakımından özgür ve eşit doğduklarını ve herkesin bu bildirmede yer alan tüm hak ve özgürlüklere, cinsiyete dayalı ayırım dahil olmak üzere, hiçbir ayırma tabi tutulmaksızın sahip olduğunu ilan ettiğini kaydederek,

Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri ve insan haklarına ilişkin diğer uluslararası belgelerin cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasakladığını hatırlayarak,

Taraf Devletlerin kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini kınadıkları ve uygun olan tüm yollarla ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi politikası izlemeyi kabul ettikleri Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni ("Sözleşme") de anımsayarak,

Kadınların tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmaları ve bu hak ve özgürlüklerin ihlalini önlemek için etkili önlemler alınması yolundaki kararlılıklarını yeniden teyit ederek, aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

### Madde 1

İşbu protokolle Taraf bir Devlet ("Taraf Devlet") Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin ("Komite") 2. maddeye göre yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanıır.

#### Madde 2

Başvurular, Taraf Devletin yargılama yetkisi altında bulunan bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından ya da onlar adına, sözleşmede yer alan haklardan herhangi birinin Taraf Devlet tarafından ihlali sonucu mağdur kalındığı iddiası ile yapılabilir. Bireyler veya bireylerden oluşan gruplar adına başvuru yapılan hallerde başvuruyu yapan, onların rızası olmadan harekete geçmesinin haklı nedenlerini ortaya koymadıkça, başvuru, ilgililerin rızasıyla yapılacaktır.

#### Madde 3

Başvurular yazılı olarak ve başvuranın kimliği meçhul kalmayacak biçimde yapılacaktır. Başvuru sözleşmeye taraf olup da işbu Protokole taraf olmayan bir devleti ilgilendirdiği takdirde, Komite tarafından kabul edilmeyecektir.

#### Madde 4

1) Komite, iç hukuk yollarının işletilmesinin makul olmayan şekilde uzadığı veya etkili sonuç verme ihtimalinin zayıf olduğu durumlar dışında, mevcut tüm iç hukuk yollarının tüketildiği hususunu açıklığa kavuşturmadıkça, yapılan bir başvuruyu değerlendirmeyecektir.

2) Komite aşağıdaki hallerde başvurunun kabul edilemez olduğunu bildirecektir:

- a. Aynı başvurunun, daha önce Komite tarafından veya başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olması;
- b. Başvurunun Sözleşme hükümlerine aykırı olması;
- c. Başvurunun açıkça temelsiz veya yeterli dayanaktan yoksun olması;
- d. Başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması;
- e. Bu Protokol'ün ilgili Taraf Devlet açısından yürürlüğe giriş tarihinden sonra da devam eden olgular hariç, başvuru konusu olan olguların Protokol'ün ilgili Taraf Devlet açısından yürürlüğe girmesinden önce gerçekleştirilmiş olması;

#### Madde 5

1) Başvurunun alınmasından sonraki herhangi bir zamanda ve esasa ilişkin bir karar verilmeden önce Komite, iddiaya konu olan ihlalin mağdur ya da mağdurlarını görmesi muhtemel telafisi imkânsız zararları önlemek için gerekli olabilecek geçici önlemleri almayı acilen değerlendirmesini Taraf Devlettten talep edebilecektir.

2) Bu maddenin 1. fıkrasındaki takdir yetkisinin Komite tarafından kullanılması başvurunun kabul edilebilirliğine ya da esasına ilişkin karar verildiği anlamına gelmeyecektir.

#### Madde 6

1) Başvurunun ilgili Taraf Devlete atıf yapılmaksızın Komite tarafından kabul edilemez bulunması hali dışında ve birey ya da bireylerin kimliklerinin söz konusu Taraf Devlete açıklanmasına rıza göstermeleri koşuluyla, Komite işbu Protokol çerçevesinde kendisine yapılmış her başvuruyu ilgili Taraf Devletin dikkatine gizli olarak sunacaktır.

2) Taraf Devlet kendisine tebliğ edilen başvuru hakkında aydınlatıcı açıklamaları veya beyanları ve varsa, almış olduğu düzeltici önlemleri altı ay içinde yazılı olarak Komite'ye bildirecektir.

#### Madde 7

1) Komite, işbu Protokol çerçevesinde yapılan ' başvuruları, konuya ilişkin bilgilerin ilgili taraflara ulaştırılması koşuluyla, ilgili Taraf Devlet tarafından ve bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından veya onlar adına kendisine sunulan tüm bilgiler ışığında inceleyecektir.

2) Komite işbu Protokol uyarınca yapılan , başvuruları incelerken kapalı oturumlar düzenleyecektir.

3) Başvurunun incelenmesinden sonra, Komite başvuruya ilişkin görüşlerini, varsa tavsiyeleri ile birlikte, ilgili taraflara iletacaktır.

4) Taraf Devlet Komite'nin görüşlerini ve varsa tavsiyelerini gereği gibi değerlendirecek ve Komite'nin görüş ve tavsiyeleri ışığında yapmış olduğu işlemlerle ilgili bilgiler dahil olmak üzere, Komite'ye altı ay içinde yazılı bir cevap sunacaktır.

5) Komite uygun görürse Taraf Devleti, görüş ve varsa tavsiyeleri üzerine almış olabileceği önlemler hakkında, Sözleşme'nin 18. maddesi uyarınca Taraf Devletçe hazırlanan müteakip raporlardaki bilgiler de dahil olmak üzere, ilave bilgi sunmaya davet edebilir.

#### Madde 8

1) Komite Taraf Devletin Sözleşme'de yer alan hakları ciddi ve sistematik biçimde ihlal ettiği yönünde güvenilir bir bilgi aldığı takdirde, Taraf Devleti bu bilgiye ilişkin incelemede işbirliği yapmaya ve bu amaçla bu bilgi ile ilgili gözlemlerini sunmaya davet edecektir.

2) Komite, ilgili Taraf Devletçe sunulabilecek her türlü gözlemi ve ekinde bulunan diğer güvenilir bilgileri göz önüne alarak, üyelerinden birini ya da birden fazlasını araştırma yapmakla ve sonuçlarını kendisine acilen bildirmekle

görevlendirebilir. Araştırma, gerekli ise ve Taraf Devletin rızası varsa, Taraf Devletin ülkesine bir ziyareti de içerebilir.

3) Bu tür bir araştırmanın bulgularının incelendikten sonra Komite, bu bulguları her türlü görüş ve tavsiyeleri ile birlikte ilgili Taraf Devlete iletacaktır.

4) İlgili Taraf Devlet, Komite tarafından iletilen bulguların, yorumların ve tavsiyelerin alınmasından itibaren altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite'ye sunacaktır.

5) Bu tür bir araştırma gizlilik içinde yürütülecek ve işlemlerin her aşamasında Taraf Devletin işbirliği aranacaktır.

#### Madde 9

1) Komite, ilgili Taraf Devleti işbu Protokol'ün 8. maddesi uyarınca yürütülen araştırma üzerine almış olduğu önlemlerin ayrıntılarını Sözleşme'nin 18. maddesi çerçevesinde hazırladığı rapora eklemeye davet edebilir.

2) Komite gerektiğinde, 8. maddenin 4. fıkrasında bahsedilen altı aylık sürenin bitiminde, ilgili Taraf Devleti böyle bir araştırma üzerine aldığı önlemler hakkında bilgi vermeye davet edebilir.

#### Madde 10

1) Her Taraf Devlet işbu Protokol'ün imzalanması veya onaylanması ya da Protokol'e katılma aşamalarında Komite'nin 8. ve 9. maddelerde düzenlenen yetkisini tanımadığını beyan edebilir.

2) İşbu maddenin 1. fıkrası uyarınca beyanda bulunmuş olan herhangi bir Taraf Devlet bu beyanını Genel Sekreter'e bildirimde bulunmak suretiyle her zaman geri çekebilir.

#### Madde 11

Bir Taraf Devlet, yetkisi altında bulunan bireylerin işbu Protokol uyarınca yaptıkları 'başvurulardan ötürü kötü muameleye veya yıldırmaya maruz kalmamalarını sağlamak için ' uygun olan tüm önlemleri alacaktır.

#### Madde 12

Komite, işbu Protokol uyarınca gerçekleştirdiği faaliyetlerin bir özetini Sözleşme'nin 21. maddesi çerçevesinde hazırlayacağı yıllık rapora ekleyecektir.

#### Madde 13

Her Taraf Devlet Sözleşme'nin ve işbu Protokol'ün geniş biçimde bilinmesini ve tanınmasını sağlamayı ve Komite'nin özellikle o Taraf Devleti ilgilendiren konularda oluşturduğu görüş ve tavsiyeleri hakkındaki bilgilere erişimi kolaylaştırmayı taahhüt eder.

#### Madde 14

Komite, işbu Protokol ile kendisine verilen işlevleri yerine getirirken izleyeceği usul kurallarını kendisi geliştirecektir.

#### Madde 15

- 1) İşbu Protokol Sözleşme'yi imzalamış, onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.
- 2) İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin onayına tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce saklanacaktır.
- 3) İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış herhangi bir Devletin katılımına açıktır.
- 4) Katılım, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne verilmesiyle yürürlüğe girecektir.

#### Madde 16

- 1) İşbu Protokol onaylama veya katılma ilişkin onuncu belgenin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verildiği tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.
- 2) Yürürlüğe girmesinden sonra işbu Protokol'ü onaylayan veya katılan her bir Devlet için, işbu Protokol, söz konusu Devletin onay veya katılım belgesinin verilmiş tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

#### Madde 17

İşbu Protokol'e çekince konulamayacaktır.

#### Madde 18

- 1) Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokol'e değişiklik ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, değişiklik önerilerini bu Protokole taraf diğer Devletlere ileterek bu önerilerin incelenmesini ve oylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini talep eder. Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansı uygun görmeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler himayesinde bir konferans toplayacaktır. Konferansa katılan ve oylamada hazır bulunan Taraf Devletlerin oy çokluğuyla kabul edilen herhangi bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onayına sunulacaktır.
- 2) Değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve işbu Protokol'e Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.
- 3) Protokol'de yapılan değişiklikler yürür girdiğinde, onları kabul eden Taraf Devle bağlar, diğer Taraf Devletler işbu Protokol değişikliğinden önceki hükümleriyle ve daha iyi kabul ettikleri değişikliklerle bağlı kalmaya de ederler.



#### Madde 19

- 1) Herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milli Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bir bildiri işbu Protokol'den her zaman çekilebilir. Çekil bildirimim Genel Sekreter tarafından alınması altı ay sonra yürürlüğe girecektir.
- 2) Çekilme, yürürlüğe girmesinden önce madde çerçevesinde yapılmış başvurulara vı madde uyarınca başlatılmış herhangi araştırmaya işbu Protokolün hükümler uygulanmasının devamına halel getirmeyecektir.

#### Madde 20

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aşağıdaki hususlarda tüm devletleri bilgilendirecektir.

- a) Protokol uyarınca gerçekleştirilen imzalar, onaylar ve katılmalar,
- b) İşbu Protokol'ün ve 18. madde uyarınca yapılan herhangi bir değişikliğin yürürlüğe girme tarihi,
- c) 19. madde uyarınca yapılan herhangi bir çekilme işlemi,

#### Madde 21

- 1) İşbu protokolün eşit derece geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.
- 2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu protokolün onaylı örneklerini sözleşmenin 25. maddesinde bahsedilen tüm devletlere iletacaktır.

#### EK 4

### **BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETİN TASFİYE EDİLMESİNE DAİR BİLDİRİ\***

#### BAŞLANGIÇ

Genel Kurul,

Eşitlik, güvenlik, özgürlük, bütün insanların bedensel bütünlüğü ve insanlık onuru konusundaki hakların ve prensiplerin kadınlara her yerde uygulanmasının acil bir gereklilik olduğunu kabul ederek,

Bu hakların ve prensiplerin İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme ve İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı veya Onur kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme ile birlikte diğer uluslararası belgelerde yüceltilen hakları ve prensipleri kaydederek,

Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme'nin etkili bir biçimde uygulanmasının kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine katkıda bulunacağını ve bu kararlar birlikte düzenlenen Kadınlara karşı Şiddetin Tasfiye edilmesine dair Bildiri'nin bu süreci güçlendireceğini ve tamamlayacağını kabul ederek,

Kadınlara karşı şiddetin, kadınlara karşı şiddet ile mücadele etmek için bir dizi tedbirlerin yer aldığı Kadınların durumunu iyileştirmek için İleri dönük Stratejiler Nairobi belgesinde tanınmış olan eşitlik, gelişme ve barışın gerçekleştirilmesine, ve Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme'nin tam olarak uygulanmasına bir engel oluşturmasından kaygı duyarak,

Kadınlara karşı şiddetin kadınların insan haklarına karşı bir ihlal oluşturduğunu ve bu hakların ve özgürlüklerin kullanılmasını zayıflattığını veya hükümsüz kıldığını teyit ederek, ve kadınlara karşı şiddet kullanılması durumunda bu hakların ve özgürlüklerin korunması ve ilerletilmesindeki uzun süreli başarısızlıktan kaygılanarak,

Kadınlara karşı şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi olduğunu ve bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde egemenlik kurulmasına ve kadınlara ayrımcılık yapılmasına yol açtığını, ve kadınlara karşı uygulanan bu şiddetin erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biri olduğunu kabul ederek,

Azınlık gruplara dahil olan kadınlar, yerli kadınlar, mülteci kadınlar, göçmen kadınlar, kırsal bölgelerde veya uygarlığa uzak topluluklarda yaşayan kadınlar, bakıma muhtaç kadınlar, ceza veya tutukevlerindeki kadınlar, kız çocukları, özürlü kadınlar, yaşlı kadınlar ve silahlı çatışma bölgelerinde bulunan kadınlar gibi bazı kadın gruplarının şiddete karşı savunmasız bulunmalarından kaygı duyarak,

Ekonomik ve Sosyal Konseyin 24 Mayıs 1990 tarihli ve 1990/15 sayılı kararına ek 23. paragrafta, kadınlara karşı şiddetin yaygın olduğu ve bütün gelir gruplarında, her sınıfta ve kültürde meydana geldiği, bunun yol açtığı sonuçların tasfiye edilmesi için ivedi ve etkili adımlar atılması gerektiğinin belirtilmiş olmasını hatırlayarak,

Yine Ekonomik ve Sosyal Konseyin 30 Mayıs 1991 tarihli ve 1991/18 sayılı kararında Konseyin, özel olarak kadınlara karşı şiddet sorununu açıklıkla ele alacak bir uluslararası belgenin oluşturulması için harekete geçilmesini tavsiye ettiğini hatırlayarak,

Kadın hareketlerinin, kadınlara karşı şiddet sorununun niteliğine, ağırlığına ve yaygınlığına giderek artan ölçüde dikkat çekilmesinde oynadıkları rolü memnuniyetle karşılayarak,

Kadınlara toplum içinde hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik eşitliği için sağlanan imkânların, başka nedenlerle birlikte, sürekli ve yerel nitelikte şiddet tarafından kısıtlanmasından kaygı duyarak,

Yukarıdaki tespitlerin ışığından, kadınlara karşı şiddetin açık ve anlaşılabilir bir tanımının yapılmasına, kadınlara karşı her türlü şiddetin tasfiye edilmesini sağlamak için kullanılacak olan hakların açıkça düzenlenmesine, Devletlerin taşıdıkları sorumlulukları konusunda taahhütte bulunmalarına, ve kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi için bütün bir uluslararası toplumun taahhütte bulunmasına ihtiyaç olduğuna kanaat getirerek,

Aşağıdaki Kadınlara karşı Şiddetin Tasfiye edilmesine dair Bildiri'yi kararlılıkla ilan eder ve herkes tarafından bilinmesi ve saygı gösterilmesi için her türlü çabanın gösterilmesi ister.

#### Madde 1

Bu Bildirinin amacı bakımından "kadınlara karşı şiddet" terimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

#### Madde 2

Kadınlara karşı şiddet terimi aşağıdaki halleri içerecek şekilde anlaşılır, fakat bu hallerle sınırlı değildir:

a) Aile içinde meydana gelen dövme, kız çocukların cinsel istismarı, evlenirken verilen başlıkla ilgili şiddet, evlilik içi tecavüz, cinsel organları dağlama ve kadınlara zarar veren geleneksel uygulamalar, eş olmayanlar arasındaki şiddet ve sövmek için uygulanan şiddet de dahil fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet uygulanması;

b) Toplum içinde meydana gelen tecavüz, cinsel istismar, çalışma hayatında, öğretim kurumlarında ve diğer yerlerde cinsel taciz, kadın satışı ve zorla fahişleştirilme de dahil, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet;

c) Nerede meydana gelirse gelsin, Devlet tarafından işlenen veya hoşgörülen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet.

### Madde 3

Kadınlar siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit bir biçimde yararlanma ve korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu haklara diğerlerinin yanında, aşağıdaki haklar da dahildir:

- a) Yaşama hakkı;
- b) Eşitlik hakkı;
- c) Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı;
- d) Hukukun korumasından eşit biçimde yararlanma hakkı;
- e) Her türlü ayrımcılığa karşı korunma hakkı;
- f) Elde edilmesi mümkün olan en yüksek standartta fiziksel ve ruhsal sağlık hakkı;
- g) Adil ve elverişli koşullarda çalışma hakkı;
- h) İşkenceye, veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz kalmama hakkı.

### Madde 4

Devletler kadınlara karşı şiddeti yasaklar ve kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusundaki yükümlülüklerinden kaçınmak üzere her hangi bir örf ve adeti, geleneği veya dinsel düşünceyi ileri süremez. Devletler her türlü uygun araçla ve hiç gecikmesizin kadınlara karşı şiddeti tasfiye politikasını yürütür. Bu amaçla:

- a) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme'yi henüz onaylamamış veya buna katılmamış ise, bu Sözleşmeyi onaylamayı ve katılmayı veya bu Sözleşmeye koyduğu çekinceyi geri almayı düşünür;
- b) Kadınlara karşı şiddete girişmekten kaçınır;
- c) Kadınlara karşı şiddet ister Devlet isterse özel şahıslar tarafından işlensin, bu fiilleri önlemek, soruşturmak ve, ulusal hukuka göre cezalandırmak için gerekli özeni gösterir;
- d) Şiddete maruz bırakılan kadınlara karşı yapılan uygunsuzlukları cezalandırmak ve gidermek için ulusal mevzuatta ceza, medeni, idare ve iş hukuku ile ilgili yaptırımlar koyar; şiddete maruz bırakılmış kadınların adalet mekanizmasına ulaşmaları ve, uğradıkları zararların ulusal mevzuatta öngörüldüğü gibi adil ve etkili bir şekilde giderilmesi sağlanır; Devletler ayrıca bu tür mekanizmalar vasıtasıyla bir giderim elde etmek isteyen kadınları sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirir;
- e) Gerektiği takdirde Hükümet dışı örgütlerle, ve özellikle de kadınlara karşı şiddet konusuyla yakından ilgilenen örgütlerle işbirliği yapmayı dikkate alarak, kadınların

her türlü şiddete karşı korunmalarını artırmak veya daha önce bu amaçla yapılmış planlar için hükümler koymak üzere ulusal uygulama planlarını geliştirme imkânını ele alır;

f) Kadınların her türlü şiddete karşı korunmalarını artırıcı nitelikte engelleyici yaklaşımlar geliştirir ve en geniş şekilde yasal, siyasal, idari ve kültürel tedbirleri alır; cinsiyet konusunda duyarlı yasalar, yürürlükteki uygulamalar ve diğer müdahaleler yoluyla kadınların yeniden mağdur olmalarına meydan verilmemesini sağlar;

g) İhtiyaç bulunması halinde, mevcut kaynaklarını uluslararası işbirliği çatısı altında azami derecede kullanarak, şiddete maruz kalmış kadınların ve gerektiği takdirde bu kadınların çocuklarının rehabilitasyonu, çocuk bakımı ve yetiştirilmesi, ıslahı, kendilerine rehberlik yapılmasını, ve sağlık ve sosyal hizmetler, imkânlar ve programlar gibi özel nitelikteki yardımlar ile birlikte, yapısal desteklerden yararlanmaları için çalışır, ve bu kimselerin güvenliği ile fiziksel ve psikolojik rehabilitasyonu için gerekli her türlü tedbirin alınmasını sağlar;

h) Kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi ile ilgili faaliyetler için Hükümet bütçesine yeterli ödenek koyar;

i) Kadınlara karşı şiddetin önlenmesinden, soruşturulmasından ve cezalandırılmasından sorumlu olan kanun adamlarına ve kamu görevlilerine kadınların ihtiyaçlarına karşı kendilerini daha duyarlı hale getirecek bir öğretimin verilmesi için tedbirler alır;

j) Her iki cinsten birinin üstün veya aşağı olduğu, erkekler ile kadınlar için alışıla gelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan kadınların ve erkeklerin davranış tarzlarını değiştirmek ve sosyal, kültürel önyargıları, geleneksel uygulamaları ve her türlü uygulamaları tasfiye etmek üzere özellikle eğitim alanında gerekli her türlü tedbiri alır;

k) Kadınlara karşı şiddetin hüküm süren değişik biçimleri ile ilgili araştırmalar yapılmasını, verilerin bir araya getirilmesini, istatistiklerin toplanmasını sağlar, ve kadınlara karşı şiddetin nedenleri, nitelikleri, ağırlıkları ve sonuçları ile kadınlara karşı şiddeti engellemek ve yürürlüğe konan tedbirlerin etkililiği ve bunlara bir giderim sağlanması konusunda araştırmalar yapılmasını teşvik eder; yapılan istatistikler ve varılan sonuçlar kamuya açıklanır;

l) Özellikle şiddete karşı aciz durumdaki kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine yönelik tedbirler alır;

m) Birleşmiş Milletlerin insan hakları ile ilgili belgelerine göre verilmesi gerekli raporları sunarken, bu raporda kadınlara karşı şiddetle ve bu Bildirinin uygulanmasıyla ilgili aldığı tedbirlere de yer verir;

n) Bu Bildiride düzenlenen prensiplerin uygulanmasına yardım etmek üzere gerekli yönergelerin hazırlanmasını teşvik eder;

o) Kadınlara karşı şiddet problemi ile ilgili duyarlılığı artıran ve bu şiddetin yaralarını saran dünya çapındaki kadın hareketinin ve Hükümet dışı örgütlerin önemli rolünü kabul eder;

p) Kadın hareketinin ve Hükümet dışı örgütlerin çalışmalarını kolaylaştırıp daha iyi bir duruma getirir ve kendileriyle yerel, ulusal ve bölgesel düzeyde işbirliği yapar;

q) Uygun olduğu takdirde, üyesi buldukları Devletlerarası bölgesel örgütlerin programlarına kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine yer vermeleri için teşvik eder.

#### Madde 5

BM organları ve uzman kuruluşları kendi yetki alanlarına giren konularda, bu Bildiride düzenlenen hakların ve prensiplerin tanınmasına ve gerçekleştirilmesine katkıda bulunurlar ve bu amaçla, diğer faaliyetlerle birlikte:

a) Şiddete karşı mücadele etmek üzere bölgesel stratejileri tanımlamak, kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi ile ilgili görüş alış verişinde bulunmak ve programları finanse etmek amacıyla uluslararası ve bölgesel işbirliği yapılmasına yardım eder;

b) Kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusunda herkeste duyarlılık yaratmak ve yükseltmek amacıyla toplantılar ve seminerler düzenler;

c) Kadınlara karşı şiddet sorununu etkili bir biçimde ele alabilmeleri için BM sistemi içindeki insan hakları sözleşme organları arasında işbirliği ve görüş alış verişini yapılmasına yardım eder;

d) BM sistemindeki örgütlerin ve kuruluşların sosyal eğilimler ve problemler ile ilgili dünyanın sosyal durumu hakkında hazırladıkları analizlere, kadınlara karşı şiddet eğilimlerinin incelenmesini de dahil eder;

e) BM sistemindeki örgütler ve kuruluşlar arasında kadınlara karşı şiddet sorunu ve özellikle de şiddete karşı aciz durumdaki kadın grupları hakkında yapılan programlarla ilgili olarak işbirliği yapılmasını teşvik eder;

- f) Bu Bildiride belirtilen tedbirleri dikkate alarak, kadınlara karşı şiddet ile ilgili yönergelerin şekillendirilmesine ve el kitaplarının hazırlanmasına yardımcı olur;
- g) İnsan hakları belgelerinin uygulanması konusunda görevlerini yerine getirirken, gerektiği takdirde kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusunu da ele alır;
- h) Kadınlara karşı şiddet konusunda çalışırken Hükümet dışı örgütlerle işbirliği yapar.

#### Madde 6

Bu Bildirideki hiç bir hüküm, bir devletin ulusal mevzuatında ve bir devlet bakımından yürürlükte olan bir uluslararası sözleşme, antlaşma veya diğer belgede yer alan kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine yönelik daha kullanışlı bir hükmü etkilemez.











